

Statsforvalteren i Agder

Årsrapport 2024

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
3 Årets aktiviteter og resultater	9
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	9
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	9
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	12
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	13
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	15
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	15
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	22
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	24
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	26
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	26
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	28
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	29
3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	30
3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene	31
3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	33
3.1.1.11 Bærekraftig landbruk	35
3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	39
3.1.1.13 Andre oppdrag	42
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	43
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	44
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	45
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	46
3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon	47
3.1.2.5 Andre oppdrag	49
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	50
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	50
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	52
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	54
3.1.3.4 Andre oppdrag	58
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	59
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	60
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	61
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	71
3.1.4 Gjennomførte evalueringer	72

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	72
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	73
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	73
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	73
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	73
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	73
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	73
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	74
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	74
3.2.9 Landbruksdepartementet	74
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	74
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	104
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	105
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	107
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	107
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	107
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	107
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	108
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	108
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	108
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	108
4.3 Fellesføringer 2024	109
4.4 Andre forhold	110
5 Vurdering av framtidsutsikter	112
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	112
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	112
6 Årsregnskap	114
7 Vedlegg	115

1 Statsforvalterens beretning

Jeg mener de samlede resultatene av embetets virksomhet i 2024 må karakteriseres som gode, til tross for betydelige utfordringer på viktige områder.

I fjorårets rapport skrev jeg at demokratiet utfordres. Kampen om ressurser hardner til. Bruken av alternative fakta er økende. Den geopolitiske situasjonen, med krig og påfølgende flyktningstrøm, klima- og naturkrise, samt dyrtid og økende sosiale og økonomiske forskjeller, påvirker hele verden - og da også Agder. Situasjonsbeskrivelsen er kanskje enda mer treffende i år. Befolkningen her er i tillegg sårbar fordi landsdelen i lang tid har slitt med levekårsutfordringer. Effekten av demografiske endringer er nå tydelige i helsesektoren og i arbeidsmarkedet generelt, i form av mangel på yngre kompetente fagfolk. Agder er i kjernen av det grønne skiftet innen energi- og industrisektoren, og har samtidig mottatt et høyt antall flyktninger fra Ukraina målt per innbygger. Våre utfordringer på levekårsområdet gir et svakere ressursgrunnlag til å håndtere utfordringene.

Agder har over tid vært preget av godt samarbeid på tvers av geografi og forvaltningsnivåer, og generelt et lavt konfliktnivå om politiske saker. Dessverre merker vi nå at målkonfliktene blir tydelige i konkrete saker, og debatten synes å hardne til. Vi ser dette særlig rundt ivaretagelse av natur og klima i arealplaner. Men også i økonomistyringen innen oppvekst og omsorgssektor i kommunene blir konfliktene tydeligere. Kostbar skolestruktur og ytterst ressurskrevende rettigheter til enkeltpersoner, settes opp mot god helhetlig drift og behovene til alle innbyggere. Omfattende individuelle rettigheter med sterkt økende mengde og kompleksitet av klagesaker innen helse- og omsorgssektoren, er nå et relativt akutt problem også hos oss.

Slik jeg ser det er trygg og tydelig ledelse kombinert med helhetlige løsninger og skarpere prioriteringer nå helt avgjørende. Vi trenger samlet ledelse og god styring av offentlig sektor på tvers av forvaltningsnivåene, for å kunne møte økende mengde og kompleksitet i oppgavene innenfor reduserte økonomiske rammer.

I denne situasjonen prioriterer jeg dialogen med kommunenes politiske og administrative ledelse svært høyt. Utarbeiding av kommunebilder prioriteres, til tross for at dette krever stor arbeidsinnsats. Jeg vil besøke alle kommuner i løpet av valgperioden med heldags fysisk møte med formannskap og administrasjon, med kommunebildet som grunnlag. Embetet får svært gode tilbakemeldinger på disse møtene. Vi ser at dette bygger gjensidig tillit. Vi opplever i praksis at gode resultater bygges gjennom dialog basert på god rolleforståelse og respekt for hverandres oppgaver.

Mange av våre 25 kommuner er små. Ti kommuner (40 prosent) har mindre enn 2.500 innbyggere og to har rundt 1.000 innbyggere. Selv om Agder ikke er så stort i areal, er avstandene både i kystaksen og fra kysten til fjellet betydelige. Agder har historisk sett vært en region preget av store forskjeller. Kraftinntekter bidrar nå til store økonomiske forskjeller mellom kommunene. Agder har 4 av landets 10 rikeste kommuner og samtidig flere minsteinntektskommuner. Vi har ingen kommuner i ROBEK, men har 5 kommuner som vi er bekymret for og gir tett oppfølging.

Vi har i 2024 fått gjennomført den første fullstendige kartleggingen av alt interkommunalt samarbeid i Agder. Rapporten var tema på vår årlige ordfører- og kommunedirektørsamling, og følges opp i regi av de interkommunale politiske rådene i fylket og av kommunedirektørutvalget i KS Agder. Vi samarbeider tett med kommunene og bistår med informasjon og veiledning, samt noe skjønnsmidler.

En omorganisering av statsforvalterembetet for å styrke vår strategiske ledelse er nå gjennomført. Arbeidet med å realisere gevinster for produksjon og kvalitet vil prege 2025. Det samme gjelder innsatsen for å sikre forvaltningskompetansen, styrke internkontrollen, samt forbedre arbeidsprosesser og få på plass bedre og flere digitale løsninger på våre fagområder. Jeg er opptatt av å sikre psykologisk trygghet i ledergruppa, vise at jeg har og tar ansvaret, og samtidig stimulere til mangfold, entusiasme og helhetlige tilnærminger i hele virksomhetens oppgaveløsning. Jeg ønsker fortsatt mer samspill, mer strategisk ledelse og enda klarere prioriteringer. Fortsatt delegering må skje i en felles forståelse om at vi alle kan gjøre feil, og i tillit til at når dette skjer, så skal vi sammen ta læring og gå videre. Jeg er for 2025 videre opptatt av å vie ytterligere oppmerksomhet til beredskapsarbeidet i bred forstand. Vi må også klare bedre ivaretagelse av vår stadig mer konkurranseutsatte humankapital.

Embetet i Agder har over tid meldt svært få eller ingen vesentlige avvik med hensyn til oppdrag og leveranse mål. Dette til tross for at Agder som nevnt er et svært levekårs-utsatt fylke med relativt mange små kommuner. De siste årene har endret situasjonen. Agder fikk det største nedtrekket i budsjettet av alle embeter ved ny budsjettfordelingsmodell, oppgavemengden har vokst og Agder har nå et svært høyt antall saker per innbygger på mange arbeidskrevende områder. Dette innebærer at vi har tilsvarende lav finansiering per sak. Som et av de mindre embetene har vi begrensede muligheter for spesialisering av medarbeidere for å ta ut stordriftsfordeler. Vi prioriterer som tidligere rettsikkerhetsoppgavene høyt, på bekostning av andre områder. Jeg vil imidlertid også påpeke at et visst nivå av ressurser til politikkformidling og utviklingsarbeid i samhandling med kommunene, er en helt avgjørende forutsetning for at det skal være mulig å opprettholde kvalitet og kompetanse til rettsikkerhetsoppdraget over tid. Dette er også spesielt viktig for de minste kommunene, som har størst behov for den faglige støtten embetet kan gi.

Utfordringene som knappe budsjettammer gir, forsterkes for vår del av at lønnsnivået i embetet er et stort og økende problem for måloppnåelse framover. Siste medarbeiderundersøkelse dokumenterer at embetet, som tidligere, skårer høyt på alle viktige «beskyttelsesfaktorer». Vi har godt arbeidsmiljø og særlig fine kontorlokaler. Våre medarbeidere trives, samarbeider godt med kollegaer og ledere, og synes oppgavene er viktige og meningsfulle. Likevel melder urovekkende mange at de ser etter ny jobb, på noen områder faktisk et stort flertall av våre medarbeidere. Lønnsnivået synes å være, og oppgis ofte som, forklaringen på dette. Trivsel kan kompensere for lønn, men vi ser at vi nærmer oss en grense. Selv om vi har lyktes med å ta ned turnoveren i 2024, er den fortsatt relativt høy. Dette medfører tap av erfarne og produktive medarbeidere, og utfordrer oss stadig på ressursbruk til rekruttering og opplæring.

Embetet skal fortsette innsatsen for sårbare barn og unge. Håndtering av ulikhet og levekårsutfordringer er vår største jobb, sammen med ivaretagelse av natur og klima. Innsatsen for beredskap, og samordnet integreringsarbeid på tvers av embetet i tett dialog med fylkeskommune og kommuner og de statlige aktørene på Agder skal intensiveres.

Embetsverkets rolle som garantist for kunnskapsbasert forvaltning og faktabasert grunnlag for politikkutvikling, er en grunnleggende del av styringssystemet i Norge. Statsforvalteren på Agder er, og skal fortsatt være, både en rettsikkerhetsgarantist og en kompetanseressurs for kommuner

og innbyggere i vår region.

Arendal, 27. februar 2025

Gina Lund

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalteren er statens, dvs. Kongens og Regjeringens, representant i fylket. Statsforvalteren er administrativt underlagt Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, men utførte i 2024 faglige oppdrag for 13 departementer og en rekke direktorater og tilsyn. Statsforvalteren har også oppgaver for Kongehuset.

Statsforvalteren er både en stillingstittel (person) og en etat. Statsforvalterembetet er administrativt en del av den sentrale statsforvaltningen, og følger samme ordninger og regelverk som departementer og direktorater. Statsforvalterordningen har røtter tilbake til amtmennene midt på 1600-tallet.

Statsforvalterens rolle og oppgaver beskrives i dag gjennom «Instruks for statsforvaltere» med endringer sist fra 01.01.2022, i tillegg til de årlige styringsdokumentene. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp, og skal ifølge instruksjonen "med dette som utgangspunkt virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd".

Statsforvalteren har en svært bred portefølje og mange ulike oppgaver. Embetets rolle kan beskrives gjennom de fire hovedoppgavene som er angitt i våre styrende dokumenter:

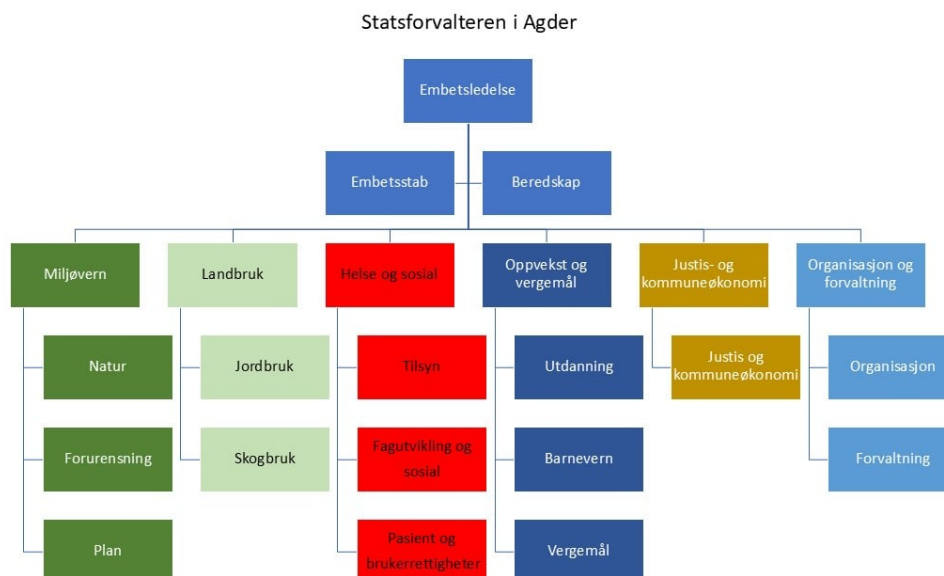
- **Sektormyndighet og iverksetter.** Statsforvalteren er regional sektormyndighet for flere departementer på en rekke viktige politikkområder.
- **Rettsikkerhetsmyndighet.** Statsforvalteren skal sørge for rettsikkerheten for den enkelte innbygger, virksomhet og organisasjon ved å se til at grunnleggende prinsipper som likebehandling, likeverd, forutsigbarhet, uavhengighet, habilitet og rettferdighet blir ivarettatt i forvaltningen. Vi er klageinstans for kommunale vedtak og tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene.
- **Samordningsmyndighet.** Statsforvalteren skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylkene. Vi har et særlig ansvar for å samordne statens styring av kommunene.
- **Informasjonsformidler og tilbakemelder.** Statsforvalteren skal holde sentrale myndigheter orientert om viktige spørsmål i fylket og om hvordan nasjonal politikk virker i vår region. Vi skal også formidle relevant informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organer.

Embetet har løpende kontakt med andre embeter på alle nivå i organisasjonen, og utveksler erfaringer og ideer med andre fylker. Møteformer og reisemønster er fortsatt annerledes enn før pandemien, med større grad av digital samhandling og færre fysiske reiser enn tidligere. Vi ser dette som en ønskelig utvikling i retning et mer bærekraftig samfunn. Arbeidet på ledernivå med styringsdialogen og Statsforvaltermøtene, AU for Statsforvalterne, og i samarbeidsorganene med Statsforvalterens fellestjenester (STAF) på det administrative området, er nå tilbake til normale arbeidsformer. Vidsynsprogrammet har bidratt til økt kontakt mellom alle ti embeter, og økt vekt på videre harmonisering og erfaringsutveksling mellom embetene. Nettverket av de ti assisterende statsforvalterne er nyttig i flere sammenhenger.

Statsforvalteren er det viktigste bindeleddet mellom sentral stat og kommunene, og kommunene er totalt sett embetets viktigste målgruppe og samarbeidspartner. Både embetsledelsen og avdelingsdirektørene prioriterer kommunedialogen svært høyt, og bruker mye tid på dette. I 2024 har kommuneøkonomi blitt sentralt tema. Vår faste høstsamling for ordførere og kommunedirektører hadde i år interkommunalt samarbeid som hovedtema. Vårt mål er å besøke alle kommuner i heldags møte en gang i hver valgperiode, med oppdaterte kommunebilder som grunnlag for møtene. Vi krafthar nå med sikte på å besøke alle kommunene tidligst mulig i valgperioden.

Andre viktige aktører og samarbeidspartnere er bl.a. helseforetaket, fylkeskommunen, KS, næringslivet, organisasjoner og andre regionale statsetater. Vi samarbeider også tett om samordning av den statlige tilsynsaktiviteten.

2.2 Organisasjon og ledelse

I 2024 hadde embetet i gjennomsnitt 161,5 ansatte og disponerte 141 årsverk. Alle medarbeidere har nå kontorsted i Arendal, med unntak av tre verneområdeforvaltere som har eksterne kontorer i henholdsvis Sirdal, Valle og Lindesnes kommuner.

Siden sammenslåingen til ett embete i 2016 har vi hatt en uendret organisering med fem ordinære fagavdelinger og en svært flat struktur. I 2023 startet vi en omorganiseringsprosess, hvor fagavdelingene nå er blitt seksjonert med seksjonsledere som har fullt personalansvar. Hensikten med dette er å gi avdelingslederne mer tid til strategisk og faglig ledelse, samtidig som vi ser på muligheter for både økonomiske innsparinger og økt samarbeid på tvers av avdelingene. Arbeidet ble fullført i 2024, og den nye modellen er nå iverksatt i sin helhet, som vist i figuren. Staben hos embetsledelsen er redusert som en del av prosessen.

Samarbeid på tvers av avdelingene var en helt sentral målsetting da vi planla innplasseringen av de ulike faggruppene i det nye bygget i Arendal fra desember 2020. Innplasseringen vil bli noe endret i 2025 som følge av den nye organiseringen. Statsforvalteren gjennomfører årlig flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Statsforvalteren i Agder fikk totalt en tildeling på kr 138 884 000 i 2024 på ordinær drift. I dette beløpet er det trukket fra merforbruk på kr 1 881 000 fra 2023. SFAG fikk i 2024 tildelt kr 2 859 000 til lønnsoppgjør. Pga. brudd i forhandlingene i offentlig sektor sommeren 2024 ble lønnsforhandlingene utsatt til 2025. Ser man bort fra midler tildelt til lønnsforhandlinger, er mindreforbruket i 2024 på 1,3 millioner, noe som tilsvarer 1%.

Lønnsandelen av driftsutgiftene på kap. 1520 post 01 utgjør 81% i 2024 mot 79% i 2023. Midler til drift av vergemålsenheten ble i 2024 overført fra fagdepartement til ordinær drift. Som følge av dette ble inntektsføring av administrativ kostnadsdekning redusert fra 2023 til 2024. Dette er hovedårsaken til at lønnsandel av driftsutgiftene er økt med ca. 2% fra 2023 til 2024.

Overtidsbruken i embetet er noe redusert fra 2023 til 2024. Overtidsbruken i 2024 ble i hovedsak brukt til å bygge ned restanser på klagesaker etter Plan- og bygningsloven og til klagesaksbehandling rettighetssaker Statens Helsetilsyn. I tillegg er det som tidligere brukt overtid på vergemålsområdet i forbindelse med regnskap fra vergene.

Husleieandelen av driftsutgiftene utgjør 11,6%. Beløpet for husleie på kr 15 623 000 inkluderer utgifter til renovasjon, strøm, renhold, annen kostnad lokaler og fellestjenester. I beløpet for husleie er det trukket fra refusjoner fra STAF på kr 1 850 000. Når det gjelder strømutfgifter har vi en reduksjon i kostnadene fra 2023 til 2024 på ca. kr 250 000, beløpet er før refusjon fra STAF.

I 2024 har vi hatt to Statsborgerseremonier, hvor begge to har blitt avholdt i Kristiansand. Det ble invitert 1563 nye statsborgere og til sammen møtte 215 personer opp til en høytidelig markering av statsborgerskapet.

Antall journalposter i 2024 var 59 149 i Elements og 42 240 for vergemåls-ePhorte. For Elements er det noe høyere enn året før og tallene for vergemåls-ePhorte er noe lavere.

I mai 2024 forhandlet vi det nye organisasjonskartet med de tillitsvalgte og modellen for seksjonering var da også ferdig. Mange av seksjonslederne er på plass og medarbeiderundersøkelsen som ble gjennomført i oktober 2024 viser at ledelsesklimaet har styrket seg og beveget seg fra et resultat på 72% tilfredshet i 2022 til 83% for 2024. Som et ledd i å innføre et seksjonsledernivå har embetet i 2024 gjennomført månedlig lederopplæring for alle ledere. Målet har vært å sikre enhetlig praksis og styrke lederne i håndteringen av sykefravær, personalsaker og hvordan en kan bygge et godt arbeidsmiljø i seksjonene. Faglig påfyll fra NAV arbeidslivssenter, bedriftshelsetjeneste og andre fagpersoner har bidratt i tillegg til interne krefter. Det har

vært en god blanding av forelesninger, gruppeoppgaver og dilemmatrening. Lederopplæringen har fått svært god tilbakemelding fra de som har deltatt og er noe vi kommer til å videreføre.

Statsforvalteren i Agder hadde i 2024 et sykefravær på 5,9%. Dette er en nedgang fra 2023 hvor vi hadde 6,7%. Det jobbes godt med sykefraværsoppfølging i embetet og vi har en høy grad av graderte sykemeldinger. Omtrent to tredjedeler av alle sykemeldte er gradert gjennom året.

Vi har i 2024 fortsatt å tilby ansatte influensavaksine gjennom vår BHT, noe 70 ansatte takket ja til.

Lønnsnivået for kvinner ligger omtrent på lønnsnivået til menn, når vi ser organisasjonen samlet. Vi ser allikevel at på saksbehandlernivå så har kvinner fremdeles lavere lønn enn menn. Sammenligner vi med 2023, ser vi at det totalt i virksomheten nå er en svak nedgang i lønnsnivået til kvinner i forhold til menn, fra 100,1 % i 2023 til 99,4 % i 2024. Dette har sin forklaring i at kvinner med høy lønn har sluttet og er erstattet med yngre, relativt nyutdannede kvinner som får lavere lønn når de blir ansatt. I tillegg har vi tidvis studenter ansatt som påvirker denne statistikken i negativ retning.

Vi har hatt nedgang i turnover sammenlignet med 2023 og lander på 9,9% for 2024 mot 14% året før. Selv om det er en gledelig utvikling, så rammer turnover skjevt i organisasjonen vår. Helse og sosialavdelingen har hatt en forholdsmessig stor andel ansatte som har sluttet, mens andre avdelinger har en svært lav turnover. Det må påpekes at vi fremdeles i hovedsak ser vi at vi mister ansatte til annen offentlig sektor som tilbyr langt høyere lønn og at vi på mange fagfelt mister dyktige ansatte fordi vi ikke er konkurransedyktige på lønn. Det er bekymringsfullt fremover hvor vi ser at kampen om kompetansemedarbeiderne er stor. Dette gjelder særskilt jurister og leger.

Statsforvalteren i Agder hadde ved utgangen av 2024 166 medarbeidere, 123 kvinner og 43 menn. Vi har hatt en reduksjon i andel medarbeidere over 60 år og de utgjør nå ca. 17,5% i 2024 mot 24 % i 2023. Ved utgangen av 2022 hadde vi 12 midlertidig ansatte, 9 kvinner og 3 menn. Dette er en liten reduksjon fra 2023, hvor vi hadde 15 midlertidige fordelt på 11 kvinner og 4 menn.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2024	2023
Antall ansatte	166.0	164.0
Utførte årsverk	141.1	143.5
Turnover (%)	9.9	14.0
Sykefravær (%)	5.9	6.7
Samlet tildeling alle poster	384 396.0	349 167.0
Driftsutgifter	141 880.0	136 106.0
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	3.0	- 1.5
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	81.0	79.0
Lønnsutgifter per årsverk	963.8	954.7
Husleie	15 623.0	15 320.0
Journalposter (totalt)	101.0	100.0

Tall i hele 1000: Samlet tildeling alle poster, driftsutgifter, husleie og journalposter. Det ble ikke gjennomført lønnsoppgjør i 2024, oppgjøret ble utsatt til 2025.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Samlet vurdering

Vi vurderer at statlig politikk og målsettinger i hovedsak er godt kjent både i kommunene og helseforetaket mm., og til dels også i befolkningen ellers. Den samlede måloppnåelsen vurderes derfor fortsatt som forholdsvis god. Formidling og oppfølging av nasjonal politikk i Agder har i likhet med tidligere år også dette året vært en av hovedoppgavene for alle embetets fagavdelinger og faggrupper.

Vi mener imidlertid at den nødvendige prioriteringen av rettssikkerhetsoppgavene nå har nådd et omfang som i faretruende grad går på bekostning av tilgjengelige «rest-ressurser» som kan brukes på faglig utviklingsarbeid og forebyggende tiltak. Dette er spesielt akutt på helsefeltet, der antall rettighetsklager har økt meget sterkt. Men det er et gjennomgående problem i embetet på de fleste sektorer. I kombinasjon med reduserte totalrammer for embetet vil dette svekke forebyggende arbeid og motvirke tidlig innsats, og er særlig uheldig i en tid hvor presset på kommunenes ressurser øker. Dette er også åpenbart i motstrid til erklærte målsettinger, og samfunnsøkonomisk svært negativt.

Inngåelse av byvekstavtale for fem kommuner i kristiansandsregionen i 2024 er et viktig positivt skritt for økt bærekraft. Avveining mellom utbyggingsareal og vern av natur har vært et vesentlig tema i arealplanarbeidet dette året. Kommunedialogen basert på kommunebildeverktøyet er prioritert. Et samarbeid med fylkeskommunen og en rekke kommuner for å klargjøre utfordringsbildet og vitalisere kommuneplanens samfunnsdel som politisk styringsdokument, har fungert godt.

Arealpolitikk og planarbeid

Arealplanfeltet er et stort, viktig og krevende arbeidsfelt med stor politisk oppmerksomhet, både for kommunene og Statsforvalteren. Det er vår oppfatning at den nasjonale politikken innen arealforvaltning, by- og samfunnsutvikling er godt kjent i kommunene, men at konfliktnivået dessverre er økende. Det er fortsatt svært krevende å sikre at nasjonale mål og føringer reflekteres godt i de konkrete planer og beslutninger som kommunene vedtar. I sum mener vi det fremdeles er en lang vei å gå før arealpolitikken i Agder innebærer en bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk.

Vi opplever over lang tid et vedvarende høyt press på nedbygging av natur, og at vår innsats for å ivareta nasjonale mål og retningslinjer begrenses av ressursmangel. I 2024 synes dyrtiden med uro rundt strømprisen mm. å ha redusert etableringsaktiviteten noe. Konfliktnivået opplever vi derimot som økende. Flere saker går til meklings og avgjørelse i departementet, fordi kommunene står på ønskene om arealbruk i strid med vesentlige regionale og nasjonale natur- og landbruksverdier. Dette er en uheldig utvikling. Det er behov for tydeligere nasjonale føringer, med mindre åpning for lokal tilpasning og fleksibilitet, hvis vi skal lykkes med omstillingen til et bærekraftig lavutslippssamfunn, i tråd med våre nasjonale målsetninger og internasjonale forpliktelser.

Initiativ for etablering av ny handel nær kryssene langs hovedvegene i fylket har tiltatt, både langs nye motorvegstrekkninger, og ved økt aktivitet i etablerte kryss. Statsforvalteren i Agder har valgt å være en tydelig stemme om de negative konsekvensene av slike etableringer, som vi mener ikke på noen måte fremmer en bærekraftig utvikling. Agder fylkeskommune vedtok høsten 2024 regional plan for senterstruktur og handel. SF Agder har krevd denne inn til Kommunal- og distriktsdepartementet, fordi vi mener den strider mot flere målsetninger og statlige planretningslinjer, og åpner for mer uheldig arealbruk i stort omfang.

At Statsforvalteren i flere saker har ment det har vært riktig å bruke innsigelse, møter noen ganger til dels sterk motstand i kommunene. Men vi har også fått viktige gjennomslag, og mye støtte, særlig hos kommunenes administrasjoner og fra frivillig sektor. Vi er også aktive i dialogsporet, og prioriterer å være tydelige i tidlig fase i sakene. Mangelfulle konsekvensutredninger og planbeskrivelser er en utfordring som begrenser vår mulighet til å være tydelig nok i tidlig fase. Vi arbeider også med å få kommunene til å melde opp flere saker i regionalt planforum, gjerne før høring, slik at krevende konflikter kan belyses så tidlig som mulig. Vi får mange tilbakemeldinger på at vår faglige spisskompetanse og konstruktive dialog med kommunene helt klart bidrar til måloppnåelse.

Statsforvalteren har jordvern høyt på dagsorden i all ekstern dialog, og stiller krav om realiserbare matjordplaner i alle relevante plansaker. Vi opplever noe økende forståelse for jordvern, men fremdeles varierende grad av ivaretagelse nasjonale føringer.

Kommunene i Agder følger i middels grad opp plan- og bygningslovens bestemmelser og forventninger knyttet til prosesser og saksbehandling, men det er store variasjoner. Særlig mindre kommuner med små administrative ressurser har et klart forbedringspotensial. Spesielt bør tilretteleggingen bli bedre for medvirkning fra barn og unge og andre interessegrupper som ikke har nødvendige forutsetninger for å følge med på standard plattformer.

Når det gjelder saksbehandlingen av planenes realiteter, er det embetets vurdering at kommunene generelt i for liten grad kvalitetssikrer planer før høring, og slik at vi i for stor grad må gjøre denne jobben. Etter vår vurdering er de viktigste årsakene til dette:

- manglende kompetanse og kapasitet, særlig i de små kommunene
- at planene i mange kommuner ofte endres vesentlig ved politisk behandling før utlegging til offentlig ettersyn.

Denne situasjonen fører til at vi bruker helt unødige mye ressurser på å gjennomgå svake planforslag som i liten grad forholder seg til lovkrav, utredningskrav og øvrige nasjonale rammer, og følgelig også at antallet innsigelser er unødige høye.

At kommunene innvilger et svært høyt antall dispensasjoner, ofte med svak begrunnelse eller manglende hjemmel, er bekymringsfullt både fordi det svekker etterlevelsen av vedtatte planer, og fordi det gjenspeiler seg i antall arbeidskrevende klagesaker embetet må behandle.

Statsforvalteren la i 2024 innsats i arbeidet med ny byvekstavtale for kristiansandsregionen. Vi opplever at innsatsen gav et viktig bidrag til at arealbruk og parkering har blitt en tydelig del av virkemidlene som skal følges opp i kommende tiårsperiode. Vi ser avtalen som et viktig skritt for en mer bærekraftig utvikling på Agder.

Pågående prosjekt for vitalisering av kommuneplanens samfunnsdel i samarbeid med KS og fylkeskommunen har ført til økt bevissthet om ulike modeller for medvirkning i ulike planer. Grepene med fokus på politiske verksteder om samfunnsdelen for de folkevalgte rett etter kommunevalg er positivt, og også klargjørende for hensikten med annen type medvirkning i arealdel og reguleringsplaner. Den økte vektleggingen av arealstrategi i samfunnsdelen og "planvask" i arealdelen er positivt, og bidrar til mindre overvekt av uheldig grunneier- og utbyggerstyring av kommuneplanprosesser.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er vår vurdering at kommuner, etater og virksomheter som har oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap i all hovedsak er godt kjent med rolle- og ansvarsfordelingen på området. Senere års hendelser har bidratt til å styrke denne forståelsen.

2024 har vært et relativt rolig år, sammenlignet med foregående år. Snøfallet i nyttårshelgen 2024 var eneste hendelse som krevde regional samordning og hvor Fylkesberedskapsrådet ble innkalt. Arbeidet med ROS Agder har fortsatt, og bidratt til økt oppmerksomhet blant alle involverte rundt et risikobilde i endring.

Under Kristiansandskonferansen, som Statsforvalteren arrangerer i samarbeid med Kristiansand kommune og Vest-Agder sivilforsvarsdistrikt, holdt statssekretær Hans Petter Aasen i justis- og beredskapsdepartementet et innledningsforedrag der departementets forventninger var en del av innholdet. Konferansen trekker årlig mellom 150 og 200 deltakere.

Krigen i Ukraina fortsetter og totalforsvaret har høyt fokus. Mottak av flyktninger er nå på et lavere nivå, men Statsforvalterens interne og eksterne samordningsgrupper (Amira) er fremdeles operative. Gjennom oppgaver i totalforsvarsplanleggingen har kunnskapen om og bevisstheten rundt roller og ansvar økt. Planlegging for vertslandsstøtte, drivstofforsyning, helseberedskap og arbeid med Forsvarets rekvisisjoner er eksempler. Gjennom jevnlig informasjonsutveksling og atomøvelse søker Statsforvalteren å vedlikeholde kunnskap om roller og ansvar i atomberedskapen.

I 2024 har arbeidet med å oppdatere Glitre Netts planverk for kraftrasjonering fortsatt. Statsforvalteren støtter nettselskapet i arbeidet, som er basert på nasjonale føringer. Det er bl.a. utarbeidet en veileder for kommunene i utpeking av prioriterte abonnenter.

Naturhendelser i 2024 har vært en påminnelse om at klimatilpasning må stå høyt på den kommunale og regionale dagsorden. Tilpasning til et varmere, våtere og villere klima innebærer å håndtere en risiko som allerede er her og må skje parallelt med arbeidet mot et nullutslippssamfunn.

Det er vår erfaring fra tilsyn, øvelser og hendelser at kommunenes beredskapsbevissthet og krisehåndteringsevne er god. Prioriteringen av forebyggende arbeid inkludert klimatilpasning i rolige perioder er ofte ikke like god.

Helse- og sosialområdet

Kunnskapen om sosialtjenesteloven og forskriftene er varierende mellom kommune på Agder, blant annet på grunn av turnover ved NAV-kontorene. Vi vurderer at vår innsats gjennom 2024 med målrettet og tilpassede opplæringstiltak har bidratt til økt kunnskap om regelverket. Vi har flere etablerte arenaer for opplæring, veiledning, dialog og erfaringsutveksling med våre 13 Nav-kontor. Det er kontinuerlig behov for å videreføre dette arbeidet.

Vi vurderer at kommuneledelsene gjennomgående er godt kjent med utfordringene knyttet til demografiutviklingen, samt det å rekruttere og beholde kvalifisert helsepersonell. Helsefellesskapet Agder har en felles situasjonsforståelse på tvers av helsetjenestene, og legger til rette for å finne løsninger i fellesskap heller enn å konkurrere innbyrdes om personell. Det er positivt at vi på Agder har fått flere desentraliserte utdanningsmuligheter innenfor helse- og omsorg.

Likevel varierer det mye hvor langt kommunene våre har kommet i omstillingsarbeidet for å møte demografiutfordringen. Det bør satses sterkere på forebyggende helsetiltak, man må tørre å foreta nødvendige prioriteringer og bidra til å redusere "forventningsgapet". Vi mangler full oversikt over om kommunene har politisk vedtatte planer for fremtidig kapasitetsbehov, men vi ser vi at dette er på rett vei. Vår kartlegging av formelle interkommunale samarbeid i 2024 i regi av Nivi Analyse AS, viste blant annet at tilgjengelighet og kapasitet innenfor bl.a. samfunnsmedisinske oppgaver med fordel kunne ha vært styrket gjennom økt formelt interkommunalt samarbeid.

Det er etter vår vurdering stort behov for å sette av tid og ressurser til systematiske kvalitetsforbedringsarbeid i kommunene, og det er stort behov for opplæring. Statsforvalteren skulle gjerne skulle ha hatt mer kapasitet til å bidra til nødvendig målretta innsats på dette området.

Barn og unge

Vi har hatt tett kontakt med våre kommuner i 2024, særlig knyttet til innføring av ny opplæringslov. Alle kommunene har fått tilbud om skreddersydde informasjonsmøter, noe de fleste har benyttet seg av. Vi har også holdt webinarer og gitt skriftlig veiledning – både om det nye lovverket og om nasjonal politikk.

I 2024 har vi i større grad enn tidligere fulgt opp eksamensavviklingen – etter tydelig føringer fra Utdanningsdirektoratet. Vi vurderer at kommunene stort sett er godt rustet til å avvikle eksamen trygt og forsvarlig, og de kommunene vi er usikre på, følger vi ekstra opp.

Vi vurderer at kompetanseordningene fungerer godt i Agder. Etter at et eget arbeidsutvalg kom på plass, har Samarbeidsforum operert merkbart mer

effektivt. Arbeidet i partnerskapene bærer preg av langsiktig tenkning og baserer seg på behovsmeldinger fra barnehage- og skoleeiere.

Kompetansestrategi for kommunalt barnevern har vært i fokus i 2024, og det er i Agder etablert en solid struktur for læringsnettverk.

For alle våre områder registrerer vi en økning i henvendelser fra både kommuner og innbyggere. Vi ser at kommunene trenger veiledning på flere fagfelt for barn- og unge, og samtidig at kompleksiteten i henvendelsene og enkeltsakene er mer omfattende. Samtidig ser vi en økt forvaltningskompetanse for de fleste av våre kommuner. Særlig merkbart er det at tjenestene i større grad sikrer barn og unges rett til å bli hørt. Vedtakene som fattes i kommunene inneholder i motsetning til tidligere nå stort sett barnets beste vurderinger, der barnets syn på saken kommer frem.

Vi har generelt god og tett kontakt med barnevernstjenestene, barnehagemyndighet og skoleeiere - og vi vurderer at vår aktivitet bidrar til å gjøre nasjonal politikk kjent og iverksatt i kommunene.

Naturforvaltning og forurensning

Samfunnsutviklingen i Agder innebærer i praksis et økt press på nær alle økosystemer, og en økt samlet belastning. Kunnskapsgrunnlaget til å kunne gjøre overordnede tilstandsvurderinger for økosystemene i fylket og utviklingen i deres status foreligger ikke.

Vi ser at våre ressurser er svært små i forhold til behovet og utfordringsbildet, med en stadig økende samlet belastning. Kapasitetsmangel bidrar også til at forvaltningen av etablerte verneområder ikke er god nok. Vi er bekymret for tap av verneverdier, bla. på grunn av fremmede arter og ulovlige inngrep. Vi har ikke tilstrekkelige ressurser til skjøtselstiltak, for liten kjennskap til status i de enkelte verneområdene og for liten framdrift i arbeidet med forvaltningsplaner. Det er stort tilstrømming av relevante tilbud om frivillig skogvern, og vi har et stort etterslep av slike saker.

Vi mener likevel at den innsatsen vi gjør helt klart bidrar til å bremse negativ utvikling for mange økosystemer, spesielt i vann og vassdrag, våtmark og i fjellområder. Andelen natur som er vernet i fylket øker årlig. Vi vil særlig framheve innsatsen innenfor frivillig skogvern på Agder, som i 2024 resulterte i opprettelse av ti nye verneområder og utvidelse av fem eksisterende områder. Det ble også gjennomført restaurering av en myr på privat grunn i Froland.

En bekymring er at behovet for klimatilpasning av samfunnet kan medføre store nye tekniske inngrep i vassdragene våre, med store skadevirkninger for fiskebestander og vassdragsmiljø. Vi bidro derfor i 2024 til at kommunene langs Tovdalsvassdraget startet opp et pilotsamarbeid for å utvikle naturbaserte løsninger for flomforebygging.

I Agder er om lag 91 % av vannforekomstene påvirket av sur nedbør. Kalkingsarbeidet er bærebjelken i alt vårt naturforvaltningsarbeid, og utgjør de siste 40 års store suksess innen naturrestaurering. Dersom samfunnet ønsker å bevare fisken, fiskemulighetene og ivareta miljømålene, må vassdragene fortsatt kalkes i mange tiår framover. De oppsparte midlene i de kommunale driftsfondene ble i all hovedsak brukt opp i 2024. Vi har ikke lenger noen buffer for variasjoner i nedbørsmengder og kalkbehov for kommende år. Konsekvensene kan bli store allerede fra 2025. Selv noen måneder uten kalking kan medføre at den *biologiske gevinsten som er bygd opp over 30 år kan gå tapt*.

Tilstanden og utviklingen i marine økosystemer er svært bekymringsfull. Vi har derfor fortsatt arbeidet med fjorårets initiativ om å igangsette et regionalt program for å sikre bærekraftig forvaltning av marin kystzone, kalt SOS - Sammen om Skagerrak.

Vi er ikke nærmere delmålet om at ingen arter eller naturtyper skal utryddes, og tilstanden forbedres. Utviklingen går ikke i riktig retning. Presset på de mest truede naturtypene er på et overordnet nivå klart økende. Statsforvalterens innsats er sammenholdt med utfordringsbildet svært beskjeden, og dermed også av begrenset effekt. Enkelte positive unntak finnes, som damfrosk, og kanskje strandtorn, som har økt svakt. Klippeblåvinge er ikke funnet i Tvedestrand siden 2012. Arten vurderes som utryddet fra Agder.

Vårt arbeid på forurensningsfeltet med tilsyn, veiledning og nye utslippstillatelser mm. er konkret og målrettet arbeid som vi ser har direkte positiv miljøeffekt. Vi ser at vår tette oppfølging både i plan- og anleggsfasen av pågående utbygging av E18 og E39 gjennom Agder i stor grad har bidratt til å begrense belastningen på berørte vannforekomster. Påvirkningen fra anleggsfasen fortsetter lenge etter at veiprosjektene er ferdigstilt. Det er derfor viktig å fortsette med overvåking av vann og vassdrag over tid. Arbeidet med opprydding i forurenset sjøbunn går framover, men forsinkes av klager, uklare ansvarsforhold i sjø, og usikkerhet rundt finansiering av tiltak.

Kommuneøkonomi

Vårt inntrykk av økonomisk status ved utgangen av 2024, er at flertallet av de 25 kommunene i Agder har god styring og kontroll på økonomien. Agder hadde i 2024 en kommune i ROBEK (Vegårshei). Statsforvalteren har veiledet og hatt jevnlig dialog med kommunen gjennom hele året. Kommunestyret har nå vedtatt et årsbudsjett og økonomiplan uten merforbruk, og kommunen ble derfor meldt ut av ROBEK i februar 2025.

Også dette året har vi sett at de økonomiske forskjellene mellom kommunene er store, og at de øker over tid. 8 av Agders 25 kommuner har samlede frie inntekter per innbygger som er høyere enn landsgjennomsnittet, og til dels på svært høye nivåer. Store kraftinntekter, gode fondsreserver og relativt lavt gjeldsnivå kjennetegner disse kommunene. Samtidig har den økonomiske situasjonen for de mest utsatte kommunene blitt forverret. Kommuner med lave inntekter rammes gjennomgående hardere både av økte driftsutgifter og høyere netto finansutgifter.

Et særtrekk for Agder er at utbytte fra Å Energi over lengre tid har vært stabilt og høyt. Det er også svært høyt i 2024 og 2025, men mer usikkert etter dette. Utbytteinntektene har ulik betydning for de enkelte kommunene, men det store flertallet av kommunene budsjetterer med å bruke utbytteinntekten til å finansiere løpende driftsutgifter. Kommunenes økonomiplaner for 2024-2027 viste at det fortsatt er mange kommuner som må budsjettere med bruk av disposisjonsfond for å få budsjett og økonomiplan i balanse. Et stort flertall av kommunene klarer heller ikke å oppfylle sine egne måltall for netto driftsresultat i økonomiplanperioden. Omleggingen av inntektssystemet fra 2025 slår samlet sett positivt ut for Agder. Et utviklingstrekk de senere årene har vært at stadig flere kommuner har økt anslagene for frie inntekter ut over prognosen i statsbudsjettet. For økonomiplanperioden 2025-2028 ser vi imidlertid at denne tendensen er noe avtakende.

I 2025 vil vi ha ekstra oppmerksomhet mot 4-5 kommuner som kan stå i fare for å komme i ROBEK. Dette gjelder kommunene Birkenes, Lillesand, Froland, Arendal og Tvedestrand. Vi vurderer at det er en reell risiko for ROBEK-innmelding for alle disse kommunene om ett til to år. Vi vil vurdere å benytte deler av skjønsspotten for 2025 til å delvis støtte omstrukturings- og analyseprosjekter som kan bidra til å hindre ROBEK-innmelding for disse kommunene.

I vårt samarbeid med kommunene om økonomien, er strategien å skape en god og tillitsfull dialog, slik at kommunene har en lav terskel for å be om veiledning. Vi prioriterer slik veiledning høyt, og vårt overordnede mål er å bidra til at kommunene arbeider målrettet med å tilpasse driften innenfor de økonomiske rammene som gis i kommuneopplegget. De årlige skjønnsmøtene ble også i 2024 gjennomført som fysiske møter i august/september med politisk og administrativ toppledelse i alle våre 25 kommuner. Dialogen rundt særegne forhold som ikke fanges opp i inntektssystemet ble for mange av kommunene preget av at den økonomiske situasjonen hadde blitt forverret.

Landbruk

Det er vår vurdering at landbrukspolitikken er godt kjent. Det samarbeides godt mellom de ulike forvaltningsnivåene og vi har tett kontakt og god dialog med de ulike næringsorganisasjonene. At vi har tilstrekkelig med ressurser til å ivareta vår veiledningsrolle overfor kommunene anses som svært viktig for måloppnåelse innen sektoren, både på kort og lang sikt. Dette arbeidet prioriteres høyt, men kan likevel måtte tas noe ned i perioder med lav bemanning eller høyt press på andre områder.

Øvrige verktøy som benyttes for å sikre at nasjonal politikk innen fagområdet er kjent og iverksatt er forvaltningskontroller, klagebehandling og opplærings tiltak. Tildelingsbrevet kommuniserer på en god måte ansvarfordeling, bredde og kompleksitet i ordningene på landbruksområdet.

Vi mener at vi har en god balanse mellom fysiske samlinger og digitale veiledningsmøter med kommunene, med flest av sistnevnte. Dette er effektivt og helt sentralt for å sikre at ordningene forvaltes etter regelverket. Kombinasjonen av møteformer gir oss en mulighet til å respondere kjapt på behov som oppstår, samtidig som vi ivaretar ønsket og behovet for grundigere gjennomganger og drøftinger.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Samlet vurdering

Vår egen vurdering er at tilstanden på Agder innen samordningsoppdraget kan karakteriseres som «godt samordnet». Samordningen av statlig tilsyn med kommunene inkludert kommunerevisjonene og kontrollutvalgssekretariatene, har over tid vært vellykket. Det er innarbeidet en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger.

Agder er en relativt homogen region med 25 kommuner og en fylkeskommune, hvor interkommunalt samarbeid har stort omfang, og felles innsats på store utfordringer fungerer relativt godt. Regionplan Agder 2030 legges bredt til grunn for arbeidet. Det har sjelden vært konflikter knyttet til statlige pålegg til kommunene, og lite behov for å samordne regional stat i slik sammenheng. Ordningen med samordning av statlige innsigelser til planer etter plan- og bygningsloven fungerer godt. Konfliktnivået knyttet til ivaretagelse av natur og klima mm. i arealplanarbeidet er dessverre noe økende.

Det er en utfordring for Statsforvalterens samordningsfunksjon på fylkesnivå at økende antall statlige etater omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling. Samarbeidet i fylkesberedskapsrådet er likevel tett og godt.

Embetet har fokus på samordning av arbeidet med mottak og integrering av flyktninger, og på ivaretagelse av sårbare grupper av barn og unge. Tiltak mot utenforskap og for styrking av levekår og likestilling er sentralt for Agder. Samordning av arbeidet på helsesektoren, både mellom kommunene og i overgangen mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten, er en vesentlig oppgave som vektlegges løpende.

Lokal virkemiddelbruk har hittil i liten grad lyktes med å redusere utslippene av klimagasser fra Agder. Innføring av arealregnskap og økende vekt på "planvask" i flere kommuner, gir likevel gode bidrag til å hindre framtidige utslipp. Ny byvekstavtale for kristiansandsregionen er også et viktig klimatiltak i 2024.

Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Gjennom 2024 har vi registrert at kommunene samhandler bedre for å gi sine innbyggere helhetlige tjenester. Flere har fått på plass forebyggende plan, erfaringer deles på fagdager, og tidligere satsinger som Bedre tverrfaglig innsats, Nye Mønstre og Godt begynt videreføres. Statsforvalteren har et godt samarbeid med fagmiljøer som R-Bup, RVTS og Korus - blant annet ved at vi inngår i et eget samarbeidsforum med kompetansesentrene. Det er etablert arbeidsgrupper som utvikler ulike tiltak. Vi ser at felles samlinger som arrangeres i dette samarbeidet, samt vår egen oppvekstsamling, har godt oppmøte. Kommunene melder om nyttig innhold og viktig nettverksbygging gjennom slike dager. Vi registrerer også at kommunene gjennom felles veiledning, kompetanseheving og dialog finner gode løsninger lokalt.

Statsforvalteren i Agder inngår i styringsgruppa for det såkalte «Agdersamarbeidet» og har dessuten bidratt med prosjektskønnsmidler. Intensjonen er å etablere et langsiktig samarbeid med mål om å forebygge alvorlige hendelser hvor barn/unge på institusjon er involvert, ved å sette inn koordinerte tiltak med barns beste og samfunnsvernet i fokus. Andre aktører i dette samarbeidet er Agder politidistrikt, Sørlandet sykehus, Agder fylkeskommune, KS og Bufetat Sør.

Vi vil også spesielt trekke frem at tilsynsmøter (behandlingsmåte 4) synes å ha god effekt, også utover at slike møter gir fremdrift i det tverrfaglige samarbeidet i en enkeltsak. Det er vår vurdering at slike møter får ringvirkninger og gir kommunene erfaring med at tverrfaglig samarbeid kan gi umiddelbare og konkrete resultater.

Kommunene har gode planer og viser en større forståelse for, og bruk av, barnets beste vurderinger og barnas rett til å bli hørt. Dette bidrar til at

tjenestene i økt grad tilpasses brukerne.

Samordning av tilsyn

Vi mener arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid har vært vellykket, slik at vi nå oppfatter tilstanden på området som godt samordnet. Denne konklusjonen bygger på at arbeidet over lengre tid har hatt en fast organisering og framdrift. Samtidig gir kommunene gjennom tett kontakt i vår kommunedialog i all hovedsak positive tilbakemeldinger.

Internt i embetet har vi «Statsforvalterens tilsynsgruppe», der alle fagavdelingene som har kommunerettede tilsyn deltar. For å sikre samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi «Statsforvalterens tilsynsforum». Her møter også alle andre statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. Ett av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsyn. Vi føler vi nå er godt i gang med å ha dette som etablerte rutiner på Agder. Den nasjonale Tilsynskalenderen fungerer nå etter vår vurdering svært godt som verktøy, utfordringene er knyttet til bruken av kalenderen.

Vi har også hvert år et møte i Tilsynsforum der vi deler erfaringer og læring etter tilsyn. Fagavdelingene følger også opp med erfaringsdeling til kommunene innen sine sektorer.

Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Utslippene av klimagasser fra Agder er omtrent de samme i dag som i 2009. Betydelige kutt i utslipp fra transport og industri skyldes i hovedsak nasjonal virkemiddelbruk. En svak positiv utvikling i lokalt styrt utslipp senere år, er i 2024 utfordret av svak økonomi kommunene, og svekket fokus på klima.

Vi vurderer likevel at vår innsats innen klima har en positiv effekt, spesielt det løpende arbeidet med kommunenes arealplaner. Innføring av arealregnskap utviklet av Agder fylkeskommune har blitt en vekker for mange. Denne viste at store områder med bl.a. myr var lagt ut til utbygging i gjeldende planer. Dette har bidratt til å sette i gang planvask i flere kommuner, og er absolutt et positivt utviklingstrekk. Kommunene har i mange plansaker fulgt opp anbefalinger om å unngå tiltak i karbonrike arealer, selv om dette også har gitt grunnlag for innsigelser i 2024.

Inngåelse av byvekstavtale for kristiansandsregionen er også et viktig klimatiltak realisert i 2024.

Antallet Klimasats-søknader fra Agder har vært rundt 20 prosjekter per år de siste årene. Tidlig avklaring av rammene for ordningen og god tid til søknadsfrist er viktig for å få frem nye gode prosjekter. Kommunene trenger forutsigbarhet for å planlegge og søke om mer kompliserte prosjekter, som vel er det vi trenger for å klare klimaomstillingen.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er vår vurdering at på Agder er våre kommuner, etater og virksomheter i all hovedsak er godt kjent med rolle- og ansvarsfordelingen innen samfunnssikkerhet og beredskap. Senere års hendelser og endring i utfordringsbilde og sikkerhetspolitisk situasjon, har bidratt til å styrke denne forståelsen.

Statsforvalteren utfører oppgavene relatert til helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket gjennom ulike aktiviteter og tiltak. Et fast omløp med øvelser og tilsyn med kommunene har over tid stor effekt. Etablering og vedlikehold av et bredt beredskapsnettverk med kommuner og regionale aktører er sentralt. Vi legger ansvarsprinsippet til grunn for vårt arbeid, og terskelen for å ta kontakt er lav. Viktige verktøy i vårt arbeid er Fylkesberedskapsrådet, Atomberedskapsutvalget og Infopool Agder. FylkesROS – ROS Agder – er også et viktig verktøy for samordning. Analysen er nå på plass og gir rammene for beredskapsarbeidet i Agder.

Agder er et enhetlig fylke der aktørenes geografiske grenser i stor grad er overensstemmende med fylkesgrensen. Det er en utfordring for Statsforvalterens samordningsfunksjon når etatene omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling. Det at alle aktører har god kunnskap om fylket er avgjørende for effektiv samordning i alle faser av beredskapsarbeidet. Mattilsynet skal i 2025 gå over fra geografisk til funksjonell organisering.

Liv og helse vil være tema i de fleste hendelser, og derfor er fylkeslegen fast representant i Statsforvalterens krisestab, Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget. Tilsynene med beredskapen i kommunene gjennomføres til dels sammen med helse- og sosialavdelingen. Gjennom pandemien og Ukraina-krigen har vi sett nytten av å involvere alle avdelingene ved embetet langt tettere i beredskapsarbeidet. Vi har derfor etablert en forsterkning til krisestaben bestående av en representant for hver fagavdeling.

Arbeidet med totalforsvaret krever stor grad av samordning mellom aktørene. Statsforvalteren har vært involvert i det DSB-ledede arbeidet med revisjon av regionalt vertslandsstøttekonsept. Dette konseptet ligger til grunn for kommunale planer for vertslandsstøtte, som Statsforvalteren i 2024 har hjulpet noen utvalgte kommuner med å utarbeide i samarbeid med politiet og Heimevernet.

Hovedmål 3 - Rettsikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

Samlet vurdering

Statsforvalterens rolle som rettsikkerhetsgarantist er den delen av vår portefølje som er best kjent i befolkningen, og vi betrakter rettsikkerhetsoppdraget som embetets kjernevirksomhet. Samlet for embetet vurderer vi at måttallene for saksbehandlingstid fortsatt blir nådd helt eller i stor grad på et flertall saksområder, men dessverre med viktige og til dels økende unntak.

Klagesaksbehandling og tilsyn har klar førsteprioritet ved ressursmangel. Vi vurderer imidlertid at utfordringene knyttet til denne prioriteringen nå har

spisset seg til ytterligere siste år. Det er klart uheldig at forebyggende arbeid og faglig utvikling blir skadelidende, fordi klagesakene tar en stadig større del av ressursene. Vi ser nå i tillegg at behandlingstiden for klagesaker øker, fordi smertegrensen er nådd for overføring av ytterligere ressurser til dette arbeidet. Problemene er størst innen helse, sosial, arealplanarbeid, deler av miljøvernfeltet, vergemålsområdet og klagesaker etter plan- og bygningsloven. I Agder har nettopp områdene helse og byggesak nytt godt av midler overført fra administrasjonsbudsjett og andre departementers tildeling. Nye signaler i styringsdialogen i 2024 om at embetene i mindre grad skal overføre budsjettmidler mellom departementsområdene, vil forsterke problemene ytterligere.

Våre tilsyn over hele spekteret av fagområder får ofte stor oppmerksomhet i lokale media og til dels riksmedia. Vi vurderer at tilsynene bidrar til å sikre kvalitet og tillit over tid. Vi samarbeider med andre embeter og sentrale etater for kalibrering og læring ved alle tilgjengelige anledninger.

Det er en vesentlig oppgave for embetet å bidra til at befolkningens tillit til offentlig sektor videreføres, med åpenhet, likebehandling og kvalitet som kjennetegn ved tjenestene som tilbys. Vårt viktigste bidrag til denne tilliten er å opprettholde høyeste kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling i hele embetet. Dette sikrer vi løpende gjennom gode rekrutteringsrutiner, samt kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne. Våre ansatte på alle fagområder deltar på nasjonale samlinger i regi av tilsyn, direktorater og departementer, og vi har gjennomgående et tett og godt samarbeid med andre embeter. Lik praksis er et viktig hensyn i slikt faglig samarbeid.

Helse- og sosialområdet

Overordnet vurderer vi at helsetjenestene til Agders innbyggere fortsatt holder god standard, samt at befolkningens tillit til tjenestene fortsatt er høy. I stort mener vi at befolkningen får ivarettatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester. Men både kvalitet og tillit er truet, blant annet på grunn av forventningssgapet, og kommunenes økonomiske utfordringer og vansker med å beholde og rekruttere kompetent personell.

Vårt eget arbeid på området er preget av stor økning i saksmengde og manglende kapasitet til å håndtere dette. Vi opplever at oppdraget er klart underfinansiert. Vi har i 2024 tross dette eksempelvis klart å øke antall behandlede tilsynssaker etter behandlingsmåtene 1, 2 og 5, oppnådd en 123 % økning i antall stedlige tilsyn etter kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven, og opprettholdt en god saksbehandlingstid på tvangsmedisineringssakene våre. Vi har videre behandlet hele 48% flere klagesaker etter sosialtjenesteloven sammenlignet med 2023.

Helse- og sosialavdelingen har et høyt fokus på å arbeide systematisk for å sikre en god kvalitet i det vi gjør. Vi har for eksempel egne audits hvor vi gjennomgår et utvalg tilsynssaker knyttet opp mot kvalitetsindikatorer, og vi bruker tid på å sikre at pasienter og pårørende får gode begrunnelser i saker der vi velger å ikke gå videre med deres helseklager. Endelig prioriterer vi høyt at de som jobber på helse- og sosialområdet er tilgjengelig på telefon for pasienter, brukere og ansatte i tjenestene.

Vi er dessverre urolige for at vår befolkningens rettssikkerhet framover er truet på grunn av misforholdet mellom saksmengden og tilgjengelige ressurser hos oss til å følge opp flere av rettssikkerhetsoppgavene våre i tråd med god forvaltningsskikk og rimelig saksbehandlingstid. Mindre handlingsrom til å foreta forebyggende tilsyn basert på egen risikovurdering og områdeovervåking vil også svekke rettssikkerheten.

Barn og unge

Vi vurderer at kommunene leverer stadig bedre og mer helhetlige tjenester tilpasset barn og unges behov. Til tross for dette merker vi en økning i henvendelser og saker for alle våre områder. Gjennom økt oppmerksomhet på barnekonvensjonen, samt barn- og unges stemme i saksbehandlingen og tjenesteytelsen, oppnår kommunene i større grad enn tidligere å imøtekomme barn og unges behov. Det prioriteres å se tjenestene bedre i sammenheng, også i tidlig og forebyggende fase. Også vi hos Statsforvalteren trenger å holde oppmerksomheten vår på samarbeid, samhandling og helhet når vi behandler saker, fører tilsyn og gir veiledning. Dette vil kunne styrke innsatsen ytterligere. Vi har forventninger til at KUBU-satsingen skal gi resultater og at vi får til en bedre samhandling om barn og unge på alle nivå i forvaltningen.

Samtidig må vi erkjenne at det fremdeles er store utfordringer når det gjelder å lykkes med en god samordning av velferdstjenestene for sårbare barn og deres familier. Dette omfatter både kommunene og statsetatene. Vi oppfordrer derfor departementene til å fortsette arbeidet med å finne gode og riktig virkemidler og oppdrag til Statsforvalterne, for å sikre god samordning.

Som en følge av at ny opplæringslov trådte i kraft 1. august 2024, har informasjon og veiledning om den nye loven vært prioritert i vårt arbeid og dialog med sektoren. Vi har brukt betydelige ressurser på å bistå kommunene med implementering av lovverket, og vi har tro på at dette er en god investering med tanke på god regelverksetterlevelse i skolesektoren fremover.

På barnevernsområdet er arbeidsbelastningen høy. Vi prioriterer klager på tvangsprotokoller og institusjonstilsyn. Vi klarte ikke å gjennomføre alle lovpålagte tilsyn ved de 50 avdelingene vi har i Agder i 2024, men vi vurderer at vi gjorde gode risikovurderinger knyttet til hvilke vi prioriterte. Alle barn på institusjon får tilbud om samtale. Vi har også en ungdomstelefon som vi mener bidrar til at ungdommene enkelt kan nå oss.

Lov- og tilskuddsforvaltning i landbruket

Arbeidet med internkontroll for å sikre en effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning er høyt prioritert. Måloppnåelse sikres gjennom egne rutiner og saksbehandling, men også gjennom kontroll og veiledning av kommunen, samt ulike kompetansehevende tiltak. Vi har god kompetanse på avdelingen, men knapp bemanning gjør oss spesielt sårbare. Bemanningssituasjonen medførte at deler av kontrolloppdraget ikke kunne gjennomføres i 2024. Vi merker en økende etterspørsel etter juridisk kompetanse, både internt i avdelingen og fra kommunene, og har et ønske om å styrke kompetansen på dette feltet i tiden fremover. Det er vår vurdering at de investeringene vi gjør knytta til veiledning og kompetanseheving av kommunenes medarbeidere er en god investering som betaler seg i form av bedre kommunal forvaltning. I neste omgang bidrar dette til redusert oppgaveportefølje hos oss, både mindre en til en oppfølging av kommunene, og en reduksjon i antall klagesaker.

Plan- og bygningsloven og kommuneloven

Kravet om maksimalt 12 ukers behandlingstid for klager etter plan- og bygningsloven har vært en stor utfordring for embetet i lang tid. Saksfeltet er faglig krevende, og sårbart for sykefravær og tap av erfarne medarbeidere. Dette er et felt hvor det relativt lave lønnsnivået i embetet blir særlig merkbart på turnover. Vi opplever at tildelt budsjett over tid ikke står i forhold til saksmengden. Nye signaler i styringsdialogen om at embetene i mindre grad skal overføre budsjettmidler mellom departementsområdene, vil forsterke bemanningsproblemene på dette fagområdet framover.

Restanseprosjektet som ble gjennomført i 2023 med tilleggsbevilgning fra departementet gav god effekt, og vi hadde i starten av 2024 en saksbehandlingstid på ca. 3-4 måneder for nye saker. Vi har nå ved utgangen av året en saksbehandlingstid på inntil 6 måneder for nye klagesaker. Lovpålagte oppgaver innenfor andre sakstyper har også hatt innvirkning. Vi har hatt en økning i antall klager etter offentliggjøring på ca. 11 prosent, og gjennomført flere komplekse lovlighetskontroller av kommunale vedtak.

Vi har også valgt å prioritere forebyggende arbeid ved å gjennomføre folkevalgtprogram i flere av Agder-kommunene sammen med Miljøvernavdelingen. Vi har her hatt fokus på plansystemet, og dispensasjoner etter plan- og bygningsloven.

For å møte økende saksbehandlingstider i en situasjon der saksmengden stadig øker og sakene blir stadig mer komplekse, arbeider vi målrettet med mottakskontroll, konkrete produksjonsmål, og aktiv prioritering mellom saker i porteføljen. Vi er også i gang med å konkret vurdere bruk av kunstig intelligens i arbeidet, for å øke produktiviteten.

Vergemålsforvaltning

Vergemål er et frivillig velferdsgode som er av stor betydning for den enkelte vergehaver og for samfunnet generelt, ved at enkeltpersonene med vergens bistand og beslutningsstøtte i større grad kan bli i stand til å håndtere sin livssituasjon. Det samme gjelder fremtidsfullmakter, som kommer til stadfestelse i økende antall hos Statsforvalteren i Agder. Flere personer med fremtidsfullmakt har også behov for et supplerende vergemål, ettersom fremtidsfullmaktene ofte ikke er dekkende for bistandsbehovet. Mange fremtidsfullmakter representerer derfor en dobbelbelastning fremfor en avlastning for embetet.

Vergemålsseksjonen har en stor bredde i sakstyper og oppgaver, som alle er viktige for den enkelte vergehavers rettssikkerhet. Vi opplever høy arbeidsbelastning, og uforholdsmessig lang saksbehandlingstid på enkelte sakstyper uten målkrav. For oppgaver med målkrav er disse i hovedsak oppnådd. Fortsatt måloppnåelse vurderes imidlertid svært sårbart.

Vergemål disponerer knapt 8% av bemanningen i embetet, men behandler 42% av embetets totale mengde inngående og utgående dokumenter. Det har vært en økning på nesten 20% eller nærmere 4000 inngående henvendelser fra 2023 til 2024. Volumet gjør det utfordrende med oversikt og prioritering, og øker risikoen for menneskelig feil og manglende oppfølging. Økende press på vergemålsordningen og økende krav til saksbehandlingen, sett i lys av blant annet CRPD, kombinert med manglende ressurser, gir grunn til bekymring for måloppnåelsen framover.

Vi opplever også økt arbeidsmengde til implementering av de nye reglene for vergegodtgjøring. Vi er bekymret for vergenes reaksjoner på manglende «lønnsøkning», og hva det har å si for rekruttering til og bevaring av vergekorpset. Vi vurderer det risikofylt at vi har for lite tid og ressurser til nødvendig opplæring av og tilsyn med vergene.

Bosetting og integrering

Vi opplever at vår innsats på dette feltet har hatt betydning, og at utviklingen går i riktig retning. Situasjonen på Agder har også i 2024 vært preget av høye ankomster av ukrainske flyktninger. Statsforvalteren har lagt vekt på å etablere god regional situasjonsforståelse og å styrke et bredt samarbeid om bosetting og integrering på Agder. For å sikre at alle delene embetsoppdraget og utførelsen av oppgaver skal være godt koordinert internt, er det etablert en egen tverrfaglig gruppe som jobber med saker knyttet til flyktninger og integrering (Amira-gruppen). Tilsvarende har vi sammen med alle de regionale aktørene invitert kommunene på Agder til månedlige møter første halvår 2024.

Integrering og bosetting har også vært fast tema i embetsledelsens kommunedialog gjennom året. Kommunene melder om boligmangel i sentrumsnære strøk, press på helsetjenestene generelt og særlig psykisk helseoppfølging, samt press på skole- og barnehage tilbudet. Vi har i 2024 særlig vært bekymret for situasjonen til enslige mindreårige, og særskilte utfordringer med enslige mindreårige (EM) som bor privat. Vi har også meldt bekymring for landsdelens høye andel av EM i mottak sammenholdt med høy andel private barneversavdelinger i Agder. Det er uheldig at lav andel innvandrere i Agder får varig fotfeste i arbeidslivet, og at det er en høy andel innvandrere i kategorien husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Vi har dette året prioritert veiledning framfor tilsyn, fordi vi mener veiledning har større effekt på målet om etterlevelse av regelverket. Integreringsregelverket er omfattende, og det har vært svært mange endringer de siste årene. Mange kommuner synes det er utfordrende å holde seg oppdatert.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Vi opplever et vedvarende høyt press på nedbygging av natur på Agder, særlig knyttet til etablering av ulike former for næring, men også bolig og vei mm. Det siste året synes dyrtiden, og uro rundt strømprisen spesielt i vår region, å ha redusert aktiviteten noe, men ikke konfliktnivået.

Initiativ for etablering av handel nær kryssene langs hovedveiene i fylket har økt. Dette gjelder både i tilknytning til nyetablerte europaveikryss ifm. nye veistrekninger, men også generelt økt aktivitet i etablerte kryss. En utfordring i disse sakene er at det er enkelt å peke på de nye arbeidsplassene etableringene medfører i den aktuelle kommunen, men arbeidsplassene som går tapt pga. konkurser og stengning av eksisterende butikker ikke blir

kvantifisert og vektlagt i den politiske drøftingen når beslutningen skal tas. Statsforvalteren i Agder har valgt å være en tydelig stemme om de negative konsekvensene av slike etableringer, som vi mener ikke på noen måte fremmer en bærekraftig utvikling, gjennom bl.a. å fremme innsigelser og påklage vedtak. Agder fylkeskommune vedtok høsten 2024 regional plan for senterstruktur og handel. Vi har krevd denne inn til Kommunal- og distriktsdepartementet fordi vi mener den strider mot flere målsetninger og statlige planretningslinjer, og åpner for mer uheldig arealbruk.

Generelt opplever vi konfliktnivået i utbyggingssaker som økende i vår region. Flere saker går til mekling og avgjørelse i departement, fordi kommunene står på ønskene om arealbruk i strid med vesentlige regionale og nasjonale natur- og landbruksverdier. Dette er en uheldig utvikling. Vi mener det er behov for tydeligere nasjonale føringer, med mindre åpning for lokal tilpasning og fleksibilitet, hvis Norge skal lykkes med omstillingen til et bærekraftig lavutslippssamfunn i tråd med nasjonale målsetninger og internasjonale forpliktelser. Det er vanskelig å oppsummere hvilken retning utviklingen de siste årene har gått. Vi opplever arealplanarbeidet som mer polarisert, og hvor noen store uheldige forslag og prosjekter blir forkastet, mens andre kjempes for, slik at retningen samlet sett blir uklar.

Statsforvalteren har vært en tydelig stemme for de interessene vi skal ivareta. I flere saker, hvor vi har ment det har vært riktig å bruke innsigelse, har protestene fra kommunene vært kraftige. Men vi har også fått viktige gjennomslag, og mye støtte, særlig fra kommunenes administrasjoner. Vi er også aktive i dialogsporet, og prioriterer å være tydelige i tidlig fase. Mangelfulle konsekvensutredninger og planbeskrivelser er en utfordring for å være tydelig nok tidlig. Vi jobber også med å få kommunene til å melde opp flere saker i regionalt planforum, gjerne før høring, slik at krevende konflikter kan belyses så tidlig som mulig.

I sum mener vi det fremdeles er en lang vei å gå før arealpolitikken i Agder innebærer en bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk. Kortsiktig økonomisk vinning synes altfor ofte å vei tyngre på vekstkåla enn øvrige interesser i arealbruksbeslutningene.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

Som rapportert for i 2023, gjennomførte SF sammen med Agder fylkeskommune høsten 2023 fire regionale samlinger i ulike deler av Agder, hvor vi bl.a. la frem de nye nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging. De aller fleste av Agders 25 kommuner var til stede på samlingene, med både administrasjon og i noen grad også politikere.

Vi formidler nasjonale og viktige regionale interesser til kommunene i planuttalelser, dialog i plansaker, og i relevante fora både på fag- og ledernivå, Regionalt planforum, "Planfaglig nettverk" og "Planprat Agder", og i annen foredrags- og informasjonsvirksomhet. Temaet er også sentralt i all dialog på ledernivå, mellom statsforvalter og politisk og administrativ ledelse både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. I arbeidet med byvekstavtale for kristiansandsregionen, har vårt arbeid satt areal og parkering, utvikling av kunnskap om effekt av arealbruk på nullvekstmålet, og byvekstavtalens rolle i omstillingen til et mer bærekraftig samfunn, høyt på dagsorden.

Statsforvalteren har både personlig og som embete en tydelig stemme i media i Agder, hvor forventningen om at kommunene fører en bærekraftig arealpolitikk er tydelig. Vi formidler også klart at fylkeskommunen har en viktig rolle for å sette retning og rammer for dette, og adresserer dette direkte. Fylkeskommunen følger imidlertid ikke dette opp i tilstrekkelig grad, og vi har valgt å kreve ny regional plan for senterstruktur og handel inn for Kommunal- og distriktsdepartementet, fordi vi mener den ikke er i tråd med nasjonale føringer for arealpolitikken eller bidrar til omstillingen til et bærekraftig samfunn. Vi mener tydelige forventninger skaper ønsket forutsigbarhet for kommunene, med den effekt at de i større grad vil velge å ta nødvendige grep for å være innenfor nasjonale rammer i sine arealplaner.

Fokus på spesielle tema: Vi har videreført fokuset på natur og bruk av tiltakspyramiden i arealplanlegging. Videre har vi vektlagt viktigheten av at klima- og naturkrisen må løses sammen, og hvilke grep dette krever i arealplanleggingen. Vår vurdering er at mange kommuner har tilstrekkelig kunnskap om nødvendige grep for bærekraftig arealbruk, men at kunnskapen brukes og vektlegges i for liten grad.

De fleste kommunene har et stort behov for økt kompetanse og kapasitet på arealplan og miljøfag, både som bestillere av konsulent-tjenester og som kvalitets-sikrere av planforslag og konsekvensutredninger. Effekten av dette er at vi som Statsforvalter i for stor grad får rollen som kvalitets-sikrere, som er uheldig bl.a. fordi det gir en mindre smidig planprosess. Vi opplever at tiltak fra vår side (uttalelser, dialog, veiledning, seminar mv.) har effekt ved at kunnskapen om nasjonale og viktige regional interesser blir kjent, og at ikke-prissatte tema i noen grad gis økt vekt, men også at påpekte verdier i mange tilfeller blir sett bort fra.

Vårt arbeid har en klar effekt ved at kunnskapen om og forståelsen for nasjonale og viktige regional interesser blir bedre, og at ikke-prissatte tema gradvis gis økt vekt. Vår medvirkning har i mange saker ført til økt kvalitet på utredning og planforslag. Med kvalitet mener vi da økt måloppnåelse for bærekraftig arealbruk og klargjøring av virkninger for vesentlig regionale og nasjonale interesser på en objektiv og etterrettelig måte. Vi får tilbakemeldinger i en rekke saker fra kommuner og statlige tiltakshavere om at Statsforvalterens medvirkning/våre tiltak i planprosesser har ført til en klar kvalitetsheving på planforslaget. Vi får også eksplisitte tilbakemeldinger fra allmennheten om at de setter stor pris på at Statsforvalteren er en tydelig aktør som bidrar til å sikre viktige ikke-prissatte samfunnsinteresser i arealplanleggingen.

Statsforvalteren har et forbedringspotensial i proaktiv veiledning og dialog, og tidlig medvirkning i kommunenes planarbeid. Begrenset kapasitet på plan spesielt og embetet generelt gjør at vi for tiden strever med å oppnå dette, men nylig gjennomførte grep med flytting av ressurser for å styrke plankapasiteten, forventes å gi rom for å følge opp nye forventninger om sterkere involvering tidlig.

Vurdering av andre aktørers innflytelse på konkret effekt/resultat: Samarbeidet med Agder fylkeskommune på administrativt nivå er fremdeles svært godt,

men vi opplever at fylkeskommunens politiske vedtak ofte er i konflikt med egen administrasjons og våre faglige råd og anbefalinger til en bærekraftig arealforvaltning. Siste år har særlig samarbeidet med Statens vegvesen vært godt og viktig, og vi står sammen særlig i spørsmål om hva som er god utvikling i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, bl.a. i viktige innsigelsessaker og byvekstavtalen for kristiansandsregionen, noe som gir formidlingen av denne delen av de nasjonale føringene ekstra tyngde og kvalitet. Vi opplever også samarbeidet med andre statlige etater som fruktbart og godt, og noe som styrker effekten av vårt arbeid.

Gjennom det landsomfattende folkehelseetilsynet som ble gjennomført i 2024 og arbeid med kommunebildene har vi fått informasjon om hvordan kommunene bruker plansystemet i sitt systematiske folkehelsearbeid. Flere kommuner jobber godt med dette, men mange har et behov for å styrke koblingen mellom folkehelse og plan. De aller fleste kommunene har utarbeidet en folkehelseoversikt, men kunnskapen blir ikke alltid overført i det videre planarbeidet. Dette gir en risiko for manglende sammenheng mellom folkehelseutfordringene, valg av mål og strategier for folkehelsearbeidet og hvilke tiltak som iverksettes.

Vi ser at mange kommuner har en vei å gå i å se sammenhengen mellom folkehelsearbeid og arealplanlegging. Dette gjelder spesielt for hvordan arealplanlegging kan brukes som verktøy for å utvikle lokalsamfunn og nabolag som fremmer psykisk helse og livskvalitet. Dette var et av temaene som ble belyst i Regional samling folkehelse som ble arrangert som en oppfølging av folkehelseetilsynet. Statsforvalteren ser behov for videre veiledning til kommunene på hvordan planlegging kan brukes aktivt i arbeidet med sosial utjevning og helsefremmende- og aldersvennlig stedsutvikling.

Vi opplever at kommunene har et økende fokus på boligsosiale hensyn, men at perspektivet fortsatt ikke er tilstrekkelig integrert i mange kommuners samfunns- og arealplanlegging. Det er behov for videre fokus på dette i 2025.

Statsforvalteren skal bidra til gode og effektive planprosesser (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene utnytter ressurser i planlegging på en effektiv måte.

Som på mange andre områder er vår oppfatning at det er betydelig strekk i laget, kanskje særlig i kommunenes kapasitet og kompetanse til å gjennomføre effektiv planlegging. I hvilken grad de utnytter sine ressurser effektivt er krevende å si mye om som utenforstående, men særlig små kommuner med få stillinger eller planstillinger kombinert med andre roller, er sårbart og veldig personavhengig. I fylket vårt finner vi både velfungerende små og store plankontorer, men det er særlig blant de små vi finner de som strever mest.

Vi er oppmerksomme på disse forskjellene i måten vi tilpasser og utfører vår veiledning, og har lagt inn betydelig innsats i veiledning i konkrete, krevende saker. Generell veiledning til flere kommuner og kommunesamlinger gis også med utgangspunkt i aktuelle tema, og støy og konsekvensutredninger (bruk av metode og når KU-kravet slår inn) har vært særlig prioritert i 2024.

Som vist til i rapporteringen over ønsker vi å kunne prioritere aktiv medvirkning i tidlig planfase enda høyere, bl.a. ved å få flere saker opp i regionalt planforum før høring. Nylig gjennomførte organisasjonsendringer har vært bl.a. med tanke på å styrke planseksjonen og muligheten for mer aktiv medvirkning i tidlig fase.

Sammen med Agder fylkeskommune og Lister regionråd fikk vi tilslag på Stimulab-prosjektet "Sammen om fremtidens arealprosesser" i 2024. At SF er en aktiv deltaker i utformingen og styringen av prosjektet, var medvirkende for tilsagnet. Prosjektet vil utforske mulighetene for mer effektive planprosesser innenfor det juridiske rammeverket, og vil ventelig legge grunnlaget for vesentlig mer effektiv utnyttelse av planressursene i hele regionen. Med denne prioriteringen tar vi konkret tak i utfordringene regionen har med planprosesser som er tidkrevende og konflikttfylte, og bidrar til mer effektiv utnyttelse av ressursene samfunnet bruker i planarbeid.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Det varierer fra kommune til kommune og fra sak til sak, hvordan nasjonale og regionale interesser hensyntas i planene. Vi opplever at aktuelle interesser stort sett er synliggjort i middels til betydelig grad i planprogram og vedtatte planer, men slik at negative konsekvenser for disse interessene i en del tilfeller underkommuniseres gjennom strategisk argumentasjon og metodebruk som reduserer synligheten av negative konsekvenser. I majoriteten av planene synes imidlertid planforslagene i liten grad å være forsøkt tilpasset eller utformet med tanke på å minimere negative konsekvenser for ikke-prissatte

interesser. Vi registrerer liten interesse for å implementere juridisk bindende avbøtende eller kompenserende tiltak hvis dette innebærer reelle kostnader i form av f.eks. tapt profitt. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser i mindre grad søkt ivaretatt.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser i større grad blir ivaretatt i endelig plan, enn i opprinnelig planforslag. I flere tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilfredsstillende resultat.

Forbedringspotensiale: Vi kan i større grad jobbe forebyggende og bruke mer av ressursene våre på veiledning av og dialog med både administrativt og politisk nivå i kommunene, særlig i tidlig fase, gjennom bl.a. å melde opp flere saker i Regionalt planforum.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener dialog og innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på planer. Vi savner fremdeles formelle verktøy for å kunne stille krav om og implementere økologisk kompensasjon i arealplaner.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet.

Statsforvalteren i Agder samordner flest innsigelser fra NVE, og noen fra Statens vegvesen og Fiskeridirektoratet, Bane NOR og Avinor. Vi har ennå til gode å oppleve at det er ønske om å fremme innsigelser som er direkte motstridende. Vi opplever imidlertid særlig fra Kristiansand kommune, forventning om å avskjære innsigelser de ikke ønsker å imøtekomme, med to konkrete eksempler fra Bane NOR og NVE i 2024. Innsigelsene ble ikke avskjært, og den fra Bane NOR fant sin løsning i mekling.

I de saker det er fremmet flere innsigelser til samme plan, er disse enten sammenfallende, eller slik at de gjelder ulike forhold ved planen. Innsigelser fra andre etater behandles iht. gitte rutiner som er kjent for alle aktuelle statlige etater og kommunene. De fleste saker som er gjenstand for samordning i Agder, er innsigelser fra NVE og Statens vegvesen. NVE har svært god dialog med de enkelte kommuner, og løser mye gjennom direkte dialog både ifm. høring og etter at innsigelse er fremmet. Statsforvalteren opplever også et godt samarbeid med NVE, og bistår både NVE og andre etater ved behov, i arbeidet med å løse innsigelser. Statens vegvesens innsigelser har stort sett vært sammenfallende med Statsforvalterens egne innsigelser, og vi opplever at vi utfyller hverandre godt i arbeidet med å ivareta de statlige føringene for samordnet bolig-, area- og transportplanlegging.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Beredskapsstaben hos Statsforvalteren vurderer alle planstrategier, planprogram, kommuneplaner og kommunedelplaner med hensyn til om samfunnssikkerhet og beredskap er ivaretatt. I tillegg vurderer vi enkelte større reguleringsplaner. Planer på lavere nivå følges opp av embetets plangruppe. Dette pga. manglende kapasitet i beredskapsstaben.

I uttalelsene til planstrategier minner vi kommunene om at helhetlig ROS-analyse og overordnet- og sektorplanverk må tas med i oversikten over planverk som skal revideres eller oppdateres i planperioden. Ifm. vurderingen av planbehovet trekker vi fram de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene som kommunen må ta hensyn til. Vi nevner her spesielt klimautviklingen, bevissthet rundt kritisk infrastruktur, digitalisering og totalforsvaret. Vi ber også om at fylkesROS tas med i oversikten over regionale planer som legger føringer for kommunens planlegging.

I gjennomgang av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel gjentar vi mye av det samme som for planstrategien. I tillegg beskriver vi en forventning om at kommunen har en målstruktur for beredskapsarbeidet basert på bl. a. funn i helhetlig ROS-analyse. Dette gjentas om nødvendig i uttalelsen til planutkast. Dette er også tema ifm. tilsyn. Uttalelsene til planprogram for kommuneplanens arealdel vil naturlig nok ha mer fokus på naturfare enn på andre fareforhold.

Vår erfaring er at kommunene i sterkt varierende grad beskriver samfunnssikkerhetsforhold i kommuneplanens samfunnsdel. Enkelte kommuner velger å fokusere på utvalgte satsningsområder i sine samfunnsdeler, og samfunnssikkerhet og beredskap er sjelden blant disse.

Status på ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap er bedre i kommuneplanens arealdel. Det skyldes sannsynligvis tre forhold:

- Planen er juridisk bindende og kan reises innsigelse mot.
- Det som analyseres (naturfareforhold) er konkret og håndgripelig.
- Konsekvensen av en naturhendelse kan være alvorlig og livstruende.

Vi anbefaler kommunene å lage en kommunedelplan for samfunnssikkerhet. En kommunedelplan vil gi samfunnssikkerhet og beredskap en mer sentral plass i kommunens styringssystem samtidig som politisk nivå gjennom behandlingen vil måtte ta stilling til kommunens beredskap.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer ved etablering av nye virksomheter og når planer revideres/rulleres.

Kommunene følger opp storulykkesrisiko i relevante planer i stor grad. Det er planer om storulykkevirksomheter flere steder i fylket. Kommunen er tett på utbyggere og har også vært med i dialogen med DSB. Det har generelt vært lite arealutvikling som berører de eksisterende storulykkebedriftene på Agder.

Statsforvalteren har gjort DSB oppmerksom på faren med "clusterdanning" med utgangspunkt i produksjon av grønn energi som hydrogen og ammoniakk. Slik produksjon vil ofte kunne skje i nærheten av knutepunkt for kraftforsyning, hvilket medfører at man får tett nærhet mellom kritisk infrastruktur og storulykkevirksomheter.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er ivare tatt

Ivaretagelse: I middels grad. Dette varierer mye fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Særlig i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale føringer som vedrører ikke-prissatte forhold ivare tatt i mindre grad, og selektivt bruk av statlige prioriteringer benyttes. Økologisk grunnkart benyttes fremdeles i svært begrenset grad av kommunene i praktisk arealplanlegging. Vi benytter Rundskriv T-2/16 aktivt ifm. enkeltsaker, både i skriftlige uttalelser og i dialog med kommunene, og oppfordrer kommunene til å sette seg inn i dette. Vi benytter alltid rundskrivet eksplisitt i vår begrunnelse for alle innsigelser på miljøområdet, og vi gjør også konkrete vurderinger av planforslagenes samfunnsnytte. Vi mener fremdeles det er behov for nasjonal klargjøring av hvilke arealformål og -tiltak som kan ansees som vesentlig samfunnsmessig verdi, og hva som er mindre samfunnsnyttig, jf. T-2/16 kap. 2c. En slik klargjøring er nødvendig for å sikre nasjonal kalibrering av påkrevde avveier etter T-2/16. Vi mener også forventningen om å vurdere "samfunnsnytte"/"samfunnsmessig verdi" opp mot miljøinteressene er utdatert, og at en vurdering av tiltakets bidrag til nødvendig omstilling og bærekraftig utvikling er mer aktuelt og relevant.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser på klima- og miljøområdet ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser. Bli enda flinkere på dialog med kommunene, også utenom ordinære planprosesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad. Med noen unntak, bl.a. byvekstavtalen for kristiansandsregionen og Stimulab-prosjektet "Sammen om fremtidens arealprosesser", opplever vi dessverre ofte at regionale politiske avgjørelser er i motstrid med nasjonale føringer på klima- og miljøområdet. Dette bidrar til å gjøre planprosesser mindre forutsigbare og forsinkes omstillingen av Agder.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivare tatt i kommunale planer.

Vi vurderer at kommunene på Agder bør bli enda bedre på å ivareta boligsosiale hensyn i plan fordi dette nå bare ivaretas i middels grad. Gjennom vårt arbeid med å gi høringsuttalelser på kommunale planer ser vi for eksempel at det er flere kommuner som ikke har en oversikt over behovet for både ordinære og tilpassede boliger slik det stilles krav om i boligsosial lov. Vi har imidlertid ikke full oversikt og skulle gjerne ha hatt ressurser til å få kartlagt dette nærmere. Her har vi et forbedringspotensial.

Vi opplever at kommunene har et økende fokus på boligsosiale hensyn, men at det fortsatt er rom for forbedring i å lage gode mål og strategier basert på utfordringene i arbeidet med samfunnsplanen og spesielt arealplanen (blant annet ved bruk av planbestemmelser).

I samarbeid med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, samt Husbanken, har Statsforvalteren i Agder arrangert en webinarrekke om boligsosiale tema. Vårt bidrag har i 2024 først og fremst vært økonomisk. Vår vurdering er at disse webinarne har hatt en ønsket effekt ved at ulike problemstillinger løftes. Men vi ser stadig at det er behov for å opprettholde fokus på dette temaet i 2025.

Tema bolig er løftet som problemstilling både knyttet til boligsosialt arbeid, innen folkehelse og i arbeidet med å møte demografiutfordringer, ved behov for flere og mer varierte boliger. Vi har gjennom planinnspill til overordnede planer spilt inn tema, men har ikke foreløpig lyktes med å se disse satsingene helt i sammenheng.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Gjennom dialog med kommunale helseledere i våre regioner er vi kjent med at tema rekruttering- og kompetanseplanlegging er høyt oppe på deres dagsorden. Imidlertid har vi ikke gjennom denne dialogen, eller annen innsats, fått noen god oversikt over hvorvidt dette er tatt inn i kommunenes samfunnsplaner eller ikke. Dette er heller ikke noe vi har hatt kapasitet til å bidra med råd og veiledning overfor kommunene på i år.

Ved forvaltning av kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet har vi bedt om informasjon om kommunene har kompetanseplan og hvorvidt denne er politisk behandlet. Kun noen av våre kommuner har svart på dette, og det har ikke vært kapasitet til å etterspørre dette ytterligere i perioden vi har drevet med rapportering og saksbehandling av søknader. De planene vi kjenner til, har ofte vært på veldig overordnet nivå og relativt vidløftige.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)**Rapportere på**

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Ivaretagelse: Som i fjor, er vår vurdering at dette ivaretas i svært varierende grad, både fra kommune til kommune og fra sak til sak.

Vi opplever generelt at planlegging i liten grad skjer i tråd med SPR for BATP; særlig i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke næringsinteresser. Dog ser vi nå i økende grad at større bykommuner tar aktive grep i overordnet planlegging ved administrativ behandling, og planvask begynner å bli vanlig tilnærming. Imidlertid svekkes ofte effekten av dette ved at byggeområder i strid med BATP som administrasjonen foreslår å ta ut, legges inn igjen ved politisk behandling av planforslagene. Vi opplever fremdeles et stort press på å legge ut nye arealer til nærin og handel langt ut over estimert behov i den enkelte kommune, gjerne med argumentasjon om at kommunene trenger slike arealer som "hyllevare" for å tiltrekke seg næringsaktører. Presset er særlig stort i tilknytning til ny E39 og E18. Fokuset ligger i liten grad på universell tilgjengelighet, og det planlegges i altfor stor grad for bilbruk, med betydelig arealbruk til parkering. Det legges også for stor vekt på økonomiske interesser, og slik at kvalitet i boligområder generelt ivaretas i liten, til middels grad. De største bykommunene gjennomfører en del fortettings- og transformasjonsprosjekter, men i mange tilfeller må vi bruke innsigelse for å sikre bokvalitet og barn og unges interesser, da disse hensynene nedprioriteres til fordel for flest mulig kvadratmeter boligareal og parkeringsarealer.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at SPR for BATP ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I mange tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er deres ansvar, og i deres egen interesse, å ivareta SPR for BATP. Vi kan bli bedre på å bruke de ulike medvirkningsarenaene i fylket til dette, noe vi har fokus på for 2025.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er viktig for ivaretagelse av SPR for BATP, og som vist til i tidligere rapporteringspunkt, har vi for tiden flere saker hvor vi samarbeider godt med Statens vegvesen om å fremme en mer bærekraftig arealbruk og reservere næringsarealer langs veinettet til de virksomhetene som trenger dette, og ikke handel. Som nevnt over, mener vi private interesser/aktører i en del saker, har for stor innflytelse på resultatet, og slik at SPR for BATP og hensynet til kvalitet ivaretas i for liten grad.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)**Rapportere på**

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer.

Massehåndtering blir generelt sett avklart i liten grad i arealplaner, men dette varierer fra sak til sak, og fordi vi har hatt økt fokus på dette i 2024, ser vi at det i de aktuelle kommunene er økt bevissthet rundt håndteringen av masser i plansaker. Generelt for fylket har imidlertid både kommuner og entreprenører nokså lav bevissthet rundt formelle krav til massehåndtering, og det er mange "villflyllinger" i fylket, både fra eldre og nyere terrengarbeid. Etter det vi kjenner til, forfølger kommunene i liten grad saker med ulovlige masseutfyllinger.

Vi har pga. manglende kapasitet både på plan og forurensning ikke hatt særskilte kurs på temaet for kommunene i 2024. Vi har imidlertid høy bevissthet rundt problemstillingen, både arealmessig og forurensningsmessig, herunder økende fokus på tidlig avklaring og utarbeiding av egne massehåndteringsplaner i alle plansaker hvor dette er relevant.

Vi stiller krav om utslippstillatelse ifm. alle store veisaker, og behandler utfyllinger og deponier iht. forurensningsregelverket; noe som gir en viss styring med massehåndteringen i disse sakene.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)**Rapportere på**

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Ivaretagelse: Liten til middels grad. Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser ivare tatt i liten grad. Vi ser en tendens til at små kommuner i mindre grad ivaretar strandsonehensyn enn større kommuner, både i dispensasjonsbehandling og planforslag. I både små og store kommuner pågår det for tiden arbeid med å fastsette avvikende byggegrenser i strandsonen langs sjø i bebygde/regulerte områder gjennom revisjon av kommuneplanens arealdel. Motivasjonen er færre dispensasjonssaker og raskere saksbehandling. Vi opplever dette arbeidet som nokså krevende, da vurderingen av strandsonehensyn sjelden blir så konkret som vi mener den bør være når ny byggegrense trekkes og byggeforbudet oppheves bak grensa.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i større grad i endelig plan enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er deres ansvar, og i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er svært viktig. Vi erfarer i noen tilfeller at informasjon og råd fra Fiskeridirektoratet og Kystverket medfører endring, slik at negative konsekvenser for det marine miljø og sjøtransporten blir mindre. Også i strandsonen mener vi at private interesser/aktører i en del saker har for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser blir ivaretatt i for liten grad.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader.

Ivaretagelse: I middels grad. Dette varierer fra kommune til kommune og fra sak til sak. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser opplever vi at planlegging i liten grad skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer. Fastsetting av langsiktige utbyggingsgrenser og oppfølging av regionale planer skjer i middels grad. Agder fylkeskommunes arealregnskap, som bl.a. viste svært stor arealreserve til fritidsboliger, særlig i fjellet, har satt i gang planvask i flere kommuner i vårt fylke, noe som er veldig gledelig.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale føringer blir ivaretatt i større grad i endelig plan enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat. Vi har fulgt opp KLDs arbeid med tiltaksplan for villrein for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei og fremmet innsigelse til revidert vannkraftkonsesjon og konsesjonssøknad for Røldal-Suldal-utbyggingen grunnet virkninger for villrein.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser; samt at kommunene har et selvstendig ansvar for å etterleve overordnede føringer.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Villreinnemnda er en viktig aktør som bidrar til å fremme nasjonale mål for villrein i områder som omfattes av Heiplanen. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad. Forslag til ny tiltaksplan for villrein i Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke er sendt Miljødirektoratet for videre behandling. Det forventes at tiltaksplanen setter større fokus på hensynet til villrein-interessene i arealforvaltningen i de aktuelle kommunene, og at tiltak i planen vil gi en bedre ivaretagelse av villrein-interessene i kommunale planer generelt.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser og styrke jordvernet i tråd med nasjonalt jordvernmål, og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

Statsforvalteren i Agder opplever at kommunene i ganske betydelig grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. KOSTRA-tallene viser at 70 daa dyrka jord ble omdisponert i Agder i 2023. Sammenlignet med snittet i omdisponering i perioden 2018-2022, hvor 173 daa ble omdisponert, representerer dette en kraftig nedgang. Tidligere år med mer omfattende nedbygging, som 2019, 2020 og 2022 var hovedårsaken større veiprosjekter. Vi merker at kommunene er stadig mer bevisste på å ta jordvernens hensyn på alvor som følge av skjerpa politiske signaler på området. Blant annet vektlegges jevnt over jordvernens hensyn i oppstartsmøtene kommunen har med utbyggere. Kommunenes arealstrategier som utarbeides ifbm kommuneplanen er tydelige på at dyrka jord ikke skal bygges ned, og en rekke kommuner tatt inn 0-visjon for omdisponering. Videre er fire kommuner i prosess med å utarbeide/ferdigstille kommunal jordvernstrategi, etter å ha fått innvilget støtte til dette fra Landbruksdirektoratet.

Vi vurderer at vi i ganske stor grad kan iverksette tiltak som har ønsket effekt på jordvernens side. Blant annet opplever vi som oftest at innsigelser er et effektivt virkemiddel for å kunne sette makt bak kravene våre. I 2024 fremmet Statsforvalteren syv innsigelser som helt eller delvis var begrunnet med jordvern. I tre av disse sakene har vi frafalt innsigelsen, hvor våre jordvern-merknader har blitt hensyntatt i to av sakene.

Selv om det er en økt bevissthet rundt jordvern, opplever vi fremdeles som en utfordring at flere kommuner har både kommuneplaner og reguleringsplaner som med fordel kunne vært oppdatert i tråd med nye jordvernføringer. Det kan da bli en utfordring å hindre nedbygging av dyrka mark når omdisponering foreslås i tråd med overordna plan. Slik sett vurderer vi at det gjør det enklere for oss å styrke jordvernet med de tydelige signalene som er gitt i det nye jordvern-rundskrevet fra LMD (2025), hvor det framgår at det kan være grunnlag for å fremme innsigelse dersom det - etter at den gjeldende planen ble vedtatt - har kommet nye styringsdokumenter som det nye planforslaget ikke følger opp.

Ellers opplever vi som en utfordring, som kan knyttes til stor arbeidsmengde i forhold til ressurser, at vi ikke har fått fulgt opp dette med omdisponering av dyrkbar jord på en systematisk måte. Vi planlegger å ha større bevissthet rundt dette framover.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
220	266	209	169	58	288	246	91	233	70

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)**Rapportere på**

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R (Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift)

I likhet med i fjor opplever vi at flere kommuner er i en prosess med å tilbakeføre/har tilbakeført urealiserte utbyggingsområder som beslaglegger dyrka jord til LNF i forbindelse med kommuneplanrevisjon.

Når det gjelder å fremme tilbakeføring av tidligere omdisponert dyrka mark til LNF-formål, opplever vi det som en hovedutfordring at mange i kommunene fremdeles ikke er bevisste på at kommunen ikke blir erstatningspliktig dersom arealformålet for et område endres fra byggeområde til LNFR-formål.

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging

Gjennom at planvask ble mer utbredt som begrep i løpet av 2023, har flere av Agders kommuner hatt dette som et av målene ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Dette har medført at enkelte kommuner har tatt ut areal som tidligere er satt av til utbyggingsformål, og oppnådd netto redusert areal avsatt til utbygging ved vedtak av ny kommuneplan. Imidlertid ser vi også tilfeller av at noen områder vaskes ut, samtidig som nye områder legges inn, uten at de nye områdene nødvendigvis er mer i tråd med nasjonale føringer. Tilsvarende ser vi eksempler på at administrasjonen foreslår en tøff planvask, men at effekten i stor grad vaskes bort i forbindelse med politisk behandling.

Som vist til i rapportering på annet punkt, er det et stort press på å sette av store, intakte naturområder nær nye hovedveistrekninger til næring og særlig handel. Kortsiktige, økonomiske gevinster synes enkelt å trumfe hensynet til miljømessig og sosial bærekraft. Samtidig har nasjonale føringer i 2024 fremdeles vært til dels uavklarte i spørsmålet om avveining mellom hensynet til utvikling av nye områder for næring og naturinteresser, da både veilederen om hvilke krav som skal stilles til lokalisering, arealvurderinger og utredninger, og en nasjonal strategi for klargjøring av grønne industriområder og industriparker med internasjonale konkurransefortrinn i hele landet, fremdeles lar vente på seg. I sum er derfor vår samlede vurdering er at kommunene i liten til middels grad ivaretar nasjonale føringer.

Det seneste årets fokus på nedbygging av natur har helt klart økt oppmerksomheten rundt disse utfordringene, både administrativt og politisk. Likevel opplever vi at det i den enkelte sak stort sett er de kortsiktige økonomiske interessene som blir tungen på vektskåla. Våre innspill blir i mange tilfeller ikke fulgt opp, med mindre det ikke fremmes innsigelse. I 2024 opplevde vi at antallet meklinger økte sammenlignet med 2023, som et resultat av at innsigelser i større grad utfordres av kommunene.

I den økte spenningen mellom Statsforvalteren som kunnskapsleverandør og ivaretaker av natur, og kommunenes jakt på nye arbeidsplasser som skal løfte levekårene, har vi intensivert vår kommunikasjonsvirksomhet og prioritert å være tilstede i flere nye fora, bl.a. hos næringsforeninger, men også besvart avisinlegg for å sikre en balansert fremstilling av utfordringene Agder og Norge står i.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Statsforvalterens helhetlige og samordnede oppfølging av kommunene skjer gjennom flere aktiviteter. Vi har en strukturert modell for øvelser og tilsyn, der kommunene i løpet av en fireårsperiode får en øvelse og et tilsyn fra oss. Disse aktivitetene ses i sammenheng slik at oppfølging etter øvelser er tema på tilsyn og oppfølging av tilsyn er tema i forberedelsene til øvelsene. Øvelsene gjennomføres med støtte fra relevante eksterne aktører som f.eks. regionale IKT-samarbeid, brannvesen, Heimevernet, Siviltforsvaret, politiet og frivillige organisasjoner.

I tillegg til øvelser og tilsyn gjennomfører eller understøtter Statsforvalteren andre kompetansehevede tiltak som f.eks. fagsamlinger for kommunale beredskapskoordinatorer og øvelser for atomberedskapsorganisasjonen. Også her er relevante regionale aktører involvert.

Statsforvalteren mener at kommunene blir stadig mer bevisste på sitt beredskapsansvar, men at de ikke fokuserer nok på forebyggende arbeid. De er flinke til å håndtere kriser, men i hverdagen blir forebygging ofte nedprioritert.

Vi mener at vår strukturerte oppfølging av kommunene er medvirkende til at krisehåndteringsevnen er god og blir stadig bedre. Kommunene er også aktive i å bruke oss for råd og veiledning. Våre henstillinger og anbefalinger om å styrke det forebyggende arbeidet får vi ikke alltid gjennomslag for.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Orienterer kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap.

Begrepet "sivil beredskap" omfatter beredskap både mot utilsiktede og tilsiktede fredstidshendelser og sikkerhetspolitisk krise og krig. Orientering om kommunenes samlede ansvar og rolle ifm. dette skjer gjennom strukturerte aktiviteter, løpende dialog og rådgivning og gjennom håndtering av hendelser. Strukturerte aktiviteter er tilsyn, øvelser, fagsamlinger, seminarer, etc. som gjennomføres gjennom året. Disse følger et fast mønster der kommunene tilføres oppdatert informasjon og Statsforvalteren opparbeider seg et situasjonsbilde over status som grunnlag for videre arbeid. Detaljer om disse aktivitetene finnes i andre rapporteringspunkter. For 2024 vil vi trekke fram planarbeidet for vertslandsstøtte som har involvert noen av kommunene i fylket. Vi vil likevel påpeke utfordringen i å motivere kommunene for å jobbe med dette over tid når det meste av nasjonalt initiert militær øvingsaktivitet fokuserer på Nord-Norge samtidig som hele landet er målområde for sammensatte operasjoner. Med Sverige og Finlands inntreden i NATO bør Sør-Norge, herunder også Agder, gis større sikkerhetspolitisk fokus fra nasjonalt nivå

Forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Være en pådriver og veilede for samfunnssikkerhet og tilfredsstillende beredskap i klimatilpasningsarbeidet.

Statsforvalteren ble invitert av Agder fylkeskommune til å gi innspill til faktagrunnlaget for Regionplan Agder 2030 om samfunnssikkerhet og beredskap. I vårt innspill fremhevet vi utviklingstrekk innen samfunnssikkerhet, inkludert klimautfordringer. Vi understreket at god forebygging er avgjørende for å tilpasse oss et klima i endring. Innspillet er også sendt til kommunene og diskutert i relevante fora.

Klimatilpasning er et naturlig vurderingspunkt i plangjennomgang på alle nivåer. Forventninger om klimatilpasning kommuniseres tydelig i alle våre innspill til arealplansaker. Under tilsyn ber vi kommunene redegjøre for sin praksis med hensyn til beredskap i samfunnsplanleggingen.

Vårt inntrykk er at kommunene er bevisste på dette og i hovedsak har gode rutiner for å sikre at samfunnet utvikles i en trygg retning. Vi ser imidlertid et kontinuerlig behov for å opprettholde høy bevissthet rundt dette, ettersom kommunene opplever press fra bolig- og næringsutviklere.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren i Agder understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell og andre veilednings og pådriveraktiviteter. Statsforvalteren gjennomfører forberedende møter med den enkelte kommune som skal øves, hvor aktuelle tema blir belyst og gjensidige forventningsavklaringer blir gjort.

I 2023 ble kommunene Bygland, Bykle, Evje og Hornes, Hægebostad, Iveland, Sirdal og Valle øvd i regi av beredskapsenheten hos Statsforvalteren. I tillegg ble Tvedestrand kommune øvd under den årlige fullskala redningsøvelsen i regi av LRS Agders øvingsutvalg.

Temaet «DIGITAL SIKKERHET» har blitt valgt som scenario for øvelsene. Hovedfokus er å sette kommunene i stand til å håndtere bortfall av digitale tjenester, med mål om å opprettholde de kommunale tjenestene på alle nivå. Hovedmålgruppen for øvelsene, er kommunenes overordnede kriseledelse og sektorlederne, samtidig som man involverer bredt, med problemstillinger dypt ned i de ulike sektorene.

Øvelsene har hatt fokus på krisehåndtering og stabstjeneste med Rayvn som verktøy. Kommunene er i forkant av øvelsene gitt en innføring i stabsmetodikk, hvordan den kommunale kriseledelsen kan organisere seg og fungere effektivt som en krisehåndteringsstab. Evalueringene tilsier at øvingsutbyttet er godt og at kommunene har en helhetlig forståelse av beredskapsarbeidet og krisehåndteringsprinsippene; ansvar-, nærhet-, likhet og samvirke.

Fra Statsforvalterens side tilstrebes det å engasjere eksterne aktører i øvelsene. Dette gjøres for å synliggjøre ansvarsområdene til aktørene og drive nettverksbygging på tvers av organisasjonene. Kommuneøvelsene er en god arena for å synliggjøre koordineringsansvaret for de ulike hendelsene, samt belyse viktigheten av å etablere et oppdatert situasjonsbilde på tvers av krisehåndteringsapparatet. Evalueringene viser at den tverrfaglige forståelsen økes gjennom kommuneøvelsene og at utgangspunktet for å håndtere en kommende krise blir bedre, ikke bare hver for seg, men også på tvers av samvirkende organisasjoner.

2024 var det siste året med denne øvingsserien. I perioden 2025-2028 vil scenarioet som vi tilbyr kommunene være ekstremvær med evakuering.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

Ar	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	30	8	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2020	25	0	
2021	25	5	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2022	25	6	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2023	25	6	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2024	25	8	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesenforordningen

Agder har vært forskånet fra større stormfelling, insektangrep (barkebill) mm. Tørkeskader på skog om våren er et økende problem, i første rekke for skogbrann, men kan være aktuelt å følge opp videre hvis barkebillpopulasjonene øker her i sør. Imidlertid viser tall fra 2024 en noe redusert forekomst av granbarkebill.

Utfordringer med tung snø i episoder, har de siste to årene skapt noen utfordringer med toppbrekk i sonen sør for Sørlandsbanen. Dette vil på sikt kunne danne inngang for sopp- og insektskader. Kan forsøkes motvirkes med god skogskjøtsel; rett plantetall, ungsogopleie i minst to omganger, og eventuelt tynning.

I Agder har Statsforvalteren grunnet snutebilleskader vurdert skogbrukslovens §§ 9 og 10 i enkelte kommuner. Dette ser ut til å ramme først og fremst skogreiste arealer. SFAG har kommet med anbefalinger og veiledning til de berørte kommuner om å ha ekstra fokus på problematikken hos skogeiere som får snutebilleskader, bl.a. ekstra veiledning i forbindelse med fornyelsesplikten §6. Siden disse skogeieendommene som rammes ikke alle har et "veletablert" skogbruk, vil en eller flere ekstra runder med planting ofte betinge et behov for ekstra tilskudd for skogeiere som rammes. Inretning for tettere planting ble omgjort i 2024, noe som gjør at skogeiere med skader ikke får like nytte av tilskuddsordningen som tidligere - kun for 50 planter.

Det meldes om økende vintertrekk av hjort, og er det er meldt inn utfordringer med beiteskader lokalt i Farsund kommune. Dette er foreløpig forsøkt løst med økte fellingsløyver lokalt, men er grunnlag for lokal uenighet.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Kommunene i Agder følger i middels grad opp plan- og bygningslovens bestemmelser, og forventninger knyttet til prosesser og saksbehandling på planområdet. Særlig mindre kommuner med små administrative ressurser har et klart forbedringspotensial. Ad. medvirkning gjelder dette spesielt tilrettelegging for medvirkning fra barn og unge og andre interessegrupper som ikke har nødvendige forutsetninger for å følge med på standard plattformer for offentlig medvirkning i arealplaner. Digitale løsninger for medvirkning brukes etter hva vi kjenner til, i begrenset grad, og har et stort potensial.

Når det gjelder saksbehandlingen av planenes realiteter, er det embetets vurdering at kommunene generelt i for liten grad kvalitetssikrer planer før høring, og slik at vi i for stor grad må gjøre denne jobben. Etter vår vurdering er de viktigste årsakene til dette (i) manglende kompetanse og kapasitet, særlig i de små kommunene, og (ii) at planene i mange kommuner ofte endres vesentlig ved politisk behandling før utlegging til offentlig ettersyn. Denne situasjonen fører til at vi bruker helt unødig mye ressurser på å gjennomgå svake planforslag som i liten grad forholder seg til lovkrav, utredningskrav og øvrige nasjonale rammer, og følgelig også at antallet innsigelser er unødig høy.

Pågående prosjekt for vitalisering av kommuneplanens samfunnsdel i samarbeid med KS og fylkeskommunen har ført til økt bevissthet om ulike modeller for medvirkning i ulike planer. Grepene med fokus på politiske verksteder om samfunnsdelen for de folkevalgte rett etter kommunevalg er positivt, og også klargjørende for hensikten med annen type medvirkning i arealdel og reguleringsplaner. Den økte vektleggingen av arealstrategi i samfunnsdelen og "planvask" i arealdelen er positivt, og bidrar til mindre overvekt av uheldig grunneier- og utbyggerstyring av kommuneplanprosesser.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer.

De fleste av Agders kommuner har nå oppdaterte overordnede plandokumenter, men ikke alle. Vi har fulgt opp samtlige prosesser med utarbeiding av nye planstrategier, og gitt innspill tilpasset utfordringsbildet i den aktuelle kommunen, i lys av Agders og Norges største utfordringer. Vi mener vi er en sentral aktør og premissleverandør i arbeidet med utarbeidelse av planstrategier, noe vi også ser av saksfremleggene til kommunene når planstrategien

skal vedtas.

Koblingen mellom planstrategi og revisjon av kommuneplanens samfunnsdel gjennom KS og Asplan Viaks FoU-prosjekt har fått frem verdien av å ha en oppdatert samfunnsdel som viktig styringsverktøy i kommunene. Dette har vært en positiv utvikling gjennom 2024. Statsforvalteren har deltatt aktivt i prosjektet, og legger til grunn at dette har vært et bidrag i positiv retning.

Ved inngåelse av byvekstavtale for kristiansandsregionen følger en del nye forpliktelser til oppdatering av plangrunnlaget for de 5 involverte kommunene, bl.a. krav om stresstesting av arealbruk i kommuneplanene opp mot nullvekstmålet og krav om vurdering av hvordan nye reguleringsplanforslag bidrar til å fremme nullvekstmålet. Statsforvalteren i Agder jobbet aktivt for å få inn bl.a. dette i arealkapittelet til avtalen.

Gjennom kommunedialogen er oppdaterte overordnede planer blant temaene vi løfter etter behov.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling.

Eget søk i Sysam viser at vi behandlet 50 klager på vedtatte reguleringsplaner. Ved inngangen til 2024 hadde vi en saksbehandlingstid på ca. 3-4 måneder. Vi har gjennom året ikke oppnådd målsettingen om at planklagene skal behandles innen 12 uker. Vi hadde en gjennomsnittlig overskridelse i saksbehandlingstid på 169 dager. Jevnt over oppfatter vi kommunenes forberedende klagebehandling som god. Det er imidlertid verd å merke seg at vi i 10 av sakene endte med at vi opphevet kommunens planvedtak. Vi har tidligere år stadfestet tilnærmet 100% av vedtakene. Begrunnelsen for oppheving er i de fleste sakene for dårlige begrunnede vedtak eller mangelfulle utredninger.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart.

Vi har heller ikke i 2024 hatt mulighet til å prioritere en systematisk kontroll av at kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart. Vi foretar en overordnet kontroll i den forstand at vi kontrollerer om det gis bestemmelser i kommuneplan eller reguleringsplan som innebærer at nasjonale eller regionale interesser ikke blir ivarettatt i tilstrekkelig grad. Vi har hatt fokus på det som anses som viktig i et miljøpolitisk perspektiv, og har i mindre grad hatt fokus på det rent juridiske. I denne forbindelse ved vår gjennomgang av planer påpeker vi og gir veiledning dersom det er planbestemmelser som anses ugyldige. Vi har imidlertid ikke ressurser til å gå like grundig inn i hver plan. Gjennom klagesaksbehandling vil det også kunne påpekes eventuelle ugyldige bestemmelser.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp.

I hvilken grad KU-forskriftens utredningskrav følges opp: I varierende grad, men i hovedsak liten til middels.

Begrunnelse: Som rapportert for 2023, ser vi svært varierende faglig kvalitet, herunder metodeforståelse, i gjennomførte konsekvensutredninger. I det ligger at mange konsekvensutredninger ikke holder mål. Kravene om utredning av anleggsfase og alternative løsninger (§19) følges i svært liten grad opp uten særskilt påtrykk fra oss. Kommunene sin utsjekk og kvalitetssikring av hvorvidt KU-er som skal sendes på høring er i tråd med KU-forskrift er etter vår vurdering svært mangelfull.

§§ 8, 10 og 27: Bruk: Dette er vurderinger kommunene skal gjøre og som er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages. Det finnes kommuner i Agder som bruker §10 aktivt. I saker hvor arealformålet er i tråd med kommuneplanens arealdel, og KU-krav ikke slår inn automatisk, synes det imidlertid som om terskelen er høy for at kommunen stiller krav om KU. Vurderingene som er knyttet til om KU-kravene slår inn eller ikke er av svært varierende kvalitet, men er ofte relativt tynne og enkle (av typen: "I tråd med overordna plan. KU-krav slår ikke inn"). Vedlegg 2- saker i KU-forskriften har vi lite av.

Effekten av arbeidet vårt med å få kommunene til å følge opp KU-forskriften §§8, 10 og 27: Vi spiller dette aktivt inn til kommunene i alle relevante saker. Vi har de siste 4 årene opplevd en økende bevissthet rundt kravene i ny KU-forskrift i kommuneadministrasjonene, som vi mener i all hovedsak kan tilskrives vårt gjennomgående høye fokus på utredningskrav og krav til kunnskapsgrunnlag i all relevant veiledning til kommunene.

Merknad: Det en gjennomgående utfordring at kravene til konsekvensutredning i forbindelse med overordna planer er "overordna nivå", jf. forskriften §18. Det er her arealbruksbeslutningen i praksis tas, og kommunene begrunner ofte fravær av krav om KU for reguleringsplaner med at planen er i tråd med overordna plan. Dette utfordrer også prinsippene i tiltakspyramiden hvor UNNGÅ er det første trinnet og prioritert tiltak. Kunnskapsgrunnlaget i overordna utredninger på kommuneplannivå er erfaringsvis ikke tilstrekkelig til å kunne ta stilling til om området er egnet eller ikke til aktuelle formål sett ut fra potensielle konflikter med ikke-prissatte konsekvenser.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Statsforvalteren i Agder har i 2024 ikke hatt kapasitet til å følge opp dette punktet i embetsoppdraget ettersom vi har vært uten GIS-koordinator i over ett og et halvt år. Ny GIS-koordinator startet i august 2024, men det har vært et stort etterslep internt som har hatt prioritet.

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema har god kvalitet og er i tråd med håndbok M-1941 (fra kapittel 3.1.1.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema er i tråd med håndbok M-1941

Vi har aktivt tatt i bruk M-1941. Blant annet har hatt eget webinar om konsekvensutredninger etter M-1941-metodikken for kommuner i et nettverk som jobber med revisjon av arealdelen til kommuneplanen. I alle saker hvor det er tale om konsekvensutredninger, formidler vi krav og forventninger i tråd med denne nye metodikken. Vi registrerer at de fleste konsulenter og kommuner allerede nå har lagt om til å bruke M-1941, men fremdeles er arbeidet av varierende kvalitet, og behovet for opplæring, også gjennom praktisk erfaring, er fortsatt til stede.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Vi har flere etablerte arenaer for opplæring, veiledning, dialog og erfaringsutveksling med våre 13 Nav-kontor om sosialtjenesteloven. Kunnskapen om sosialtjenesteloven og forskrifter er varierende, blant annet på grunn av turnover ved Nav-kontorene.

Vår vurdering er at mange kontor tar kontakt ved behov for veiledning, og vi tilbyr veiledning per telefon (vi har på dette område ikke innført fast telefontid).

Videre har vi også i 2024 arrangert egne fagmøter på enkelte Nav-kontor samt tatt opp problemstillinger vi ser at flere kontor strever med i våre faste samlinger som vi arrangerer fysisk to ganger i året for fagansvarlige ved kontorene.

I 2024 har vi også tilbudt alle Nav-kontor en egen fagdag om den nye "Barneveilederen". 11 av 13 kontor tok i mot dette tilbudet, og på disse fagdagene var alle fagområder på Nav til stede.

Gjennom vår klagebehandling og tilsynsaktivitet gir vi også en del veiledning i sosialtjenesteloven til kommunene.

Oppsummert vurderer vi at vår generelle veiledning samt målrettet/tilpasset opplæring har bidratt til økt kunnskap om sosialtjenesteloven i kommunene på Agder.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV- kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven med tilhørende forskrifter.

Vi opplever at alle Nav-kontor tar kontakt med oss ved behov for veiledning, enten per telefon eller at de etterspør opplæring for sitt kontor i spesifikke tema.

I samling for fagansvarlige har vi i år tatt opp generelle problemstillinger vi ser gjennom klagesaksbehandling og på problemstillinger kontorene har meldt inn som ønskede tema. Her får vi til god erfaringsdeling og veiledning fra oss.

I 2024 har vi særlig avsatt ressurser til, i samarbeid med Nav Agder, å tilby alle kontor egen fagdag om den nye "Barneveilederen". Vi har gjennomført slik opplæring i 11 av 13 kontor, her var alle fagområder på Nav til stede. Det er fortsatt behov for videre fokus på dette ved kontorene, og hvordan de i sin praktiske hverdag skal jobbe med dette.

Vi har i 2024 fulgt opp de fem Nav-kontor som fikk lovbrudd etter tilsynene i 2023 med Nav-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad. Det var særlig mangel på systematisk kartlegging av barns behov vi så, og som vi har, gjennom flere dialogmøter med kontorene, fulgt opp i 2024.

Vi får positiv tilbakemelding på hvor utadrettede aktivitet og at det har positiv effekt på Nav-kontorenes saksbehandling.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	25	25

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Vår vurdering er at kommunene på Agder i varierende grad jobber godt nok systematisk med

- tilgjengelighet og kapasitet samt
- styrket kvalitet og pasientsikkerhet

Som nevnt mangler vi en full oversikt over hvorvidt kommunene har skriftlig og politisk vedtatte planer for fremtidig kapasitetsbehov. Imidlertid ser vi at fokus og tiltak knyttet til dette er på rett vei. Vår kartlegging av formelle interkommunale samarbeid i 2024 i regi av Nivi Analyse AS, viste blant annet at tilgjengelighet og kapasitet innenfor samfunnsmedisinske oppgaver med fordel kunne ha vært styrket gjennom økt formelt interkommunalt samarbeid for å sikre robuste fremtidsretta fagmiljø på dette området.

Videre vurderer vi at kommunene stadig har forbedringspotensialer i å prioritere og videreutvikle sitt systematiske kvalitetsforbedringsarbeid. Det er etter vår vurdering et relativt stort behov for å sette av tid og ressurser til slikt arbeid ute i kommunene, og det er etter vår vurdering et stort behov for opplæring. Statsforvalteren skulle gjerne skulle ha hatt mer kapasitet til å bidra til nødvendig målretta innsats på dette området, jf. det vi skrev under punktet: "Langsiktig arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene".

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med helsefelleskapenes arbeid med bedre felles planlegging og utvikling av tjenesteutvikling for de prioriterte pasientgruppene.

Behov for personell med ulik språk- og kulturkompetanse (samisk, minoritetsspråklig mv) skal søkes ivarettatt i planleggingen.

Kommunene i Agder har fokus på behov for systematisk jobbing med å sikre kapasitet, kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenestene, men vi har ikke full oversikt over hvorvidt alle kommunene har skriftlig og politisk vedtatte planer for dette. I noen grad kan vi se at demografiutfordringer er tema i kommunenes folkehelse-oversikter som skal ligge til grunn for videre planarbeid og i kommunens samfunnsplaner, men disse er ofte på overordnet nivå.

Statsforvalteren har i liten grad mottatt henvendelser om behov for råd og veiledning på dette området fra kommunene.

#vårtagder er et begrep for alle aktiviteter som innebærer regional samhandling på tvers av sektorer og fagområder, og som bidrar til å nå målene i [Regionplan Agder 2030](#) og å styrke Agders posisjon nasjonalt, og der Statsforvalteren er en av partene. Gjennom analyseverktøy [Analysenettverket - Agder fylkeskommune](#) kan våre kommuner få god hjelp med planlegging for å møte demografiutfordringer, og vi erfarer at dette er mye brukt.

Helsefelleskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjeneste (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Helsefelleskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Statsforvalteren er stadig representert ved fylkeslegen som fast observatør i det strategiske samarbeidsutvalget (SSU) i Helsefelleskapet Agder. I 2024 har SSU vedtatt at Agder fylkeskommune ved fylkeskommunedirektøren også deltar fast som observatør. Dette blant annet for å legge til rette for et samarbeid på tvers mellom analysemiljøene i helsefelleskapet/fylkeskommunen/Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF) for å lykkes med et best mulig kunnskapsgrunnlag før, under og etter fremtidige samhandlingstiltak.

Kort vurdering av om hvorvidt helsefelleskapet utvikler tjenester til det beste for brukere og pasienter

Helsefelleskapet har i 2024 både videreført og igangsatt nye samhandlingsprosjekter som dreier seg om de prioriterte pasientgruppene. Helsefelleskapets reviderte strategi 2023-2026 beskriver viktigheten av at resultatorientering og gjennomføringskraft er viktige forutsetninger for å lykkes med målsettingene i strategien. Det er stadig flere pågående prosjekter med mål om å lykkes med bedre samhandling på tvers av nivå og sektor.

I 2024 er for eksempel Agdermodellen for barn og unge videreutviklet og er nå ett av helsefelleskapets satsingsområder. Et annet eksempel fra 2024 er Helsefelleskapets flerårige prosjekt "Akuttmedisinsk kjede" som i desember 2024 leverte sin sluttrapport. I prosjektet har det vært gjennomført blant annet gjensidig hospitering, samtanning, VR-simulering, bruk av video og bildeteknologi og vært gjort en pilotering av akuttsekk i hjemmetjenesten. Da samhandlingsprosjektet ble avsluttet i desember 2024, besluttet SSU at videre arbeid med å implementere og utbedre erfaringer fra dette prosjektet skulle gjennomføres av et nytt prosjekt. Og at det aktuelle faglige samarbeidsutvalget i samarbeid med de regionale samarbeidsutvalgene (RSene) skulle utarbeide en plan for dette prosjektet. Fra sluttrapporten til prosjektet akuttmedisinsk kjede siteres:

Prosjektet avsluttes og overleveres til prosjekteier som planlagt. Videreføring i et implementeringsprosjekt sikrer at erfaringer og tiltak fra

sluttrapportene blir iverksatt. Sluttrapportene viser at mange tiltak har stort potensial, men krever organisatoriske endringer og oppfølging for å realiseres fullt ut. Involvering av FSU og RS i planleggingen sikrer tverrfaglig samarbeid og gir et solid grunnlag for videre tiltak, dette kan styrke implementeringen på tvers av kommuner og sykehus. For å lykkes med implementeringen av tiltakene kreves det dedikerte ressurser, særlig i form av tid, personell og økonomisk støtte.

Dette illustrerer at det er stor både evne og vilje til å utvikle tjenester til det beste for brukere og pasienter i helsefellesskapet. Men at det stadig er utfordringer med å lykkes med varige endringer i daglig drift i hele vår felles helsetjeneste.

Kort vurdering av i hvilken grad kommunene har behov for og mottar bistand for å møte som likeverdige aktører inn i fellesskapene.

Det er en styrke at Agders 25 kommuner siden 2016 har vært koordinerte gjennom KOSS (kommunenes overordnede strategiske samarbeidsorgan). KOSS skal legge til rette for økt samarbeid mellom kommunene på Agder innenfor de viktigste strategiske utviklingsområdene på helseområdet samt ivareta strategisk samordning for Agderkommunenes interesser i samarbeidet med både SSHF, men også i samarbeid med andre regionale råd og nasjonale myndigheter. KOSS har for eksempel egne møter i forkant av møtene i SSU, noe som bidrar til at kommunene er likeverdige aktører i møte med helseforetakene.

Det er imidlertid bare 7 av Agders 25 kommuner som er representert i SSU. Det har derfor vært i kommunens interesse at helsefellesskapet i 2024 besluttet å videreføre trenivå-modell med Partnerskapsmøte, SSU, faglige samarbeidsutvalg og regionale samarbeidsutvalg (RS). Alle 25 kommuner er representert inn i RSene, og det er besluttet i år at RSene ikke bare skal videreføres, men styrkes slik at SSU blir et mer strategisk organ mens RSene for eksempel kan bli styringsgruppe for prosjekter/tiltak i egen region.

Det at kommunene mottar tilskudd til sekretariat er helt avgjørende for at de skal kunne videre KOSS og lykkes som en likeverdig aktør.

Det er et pågående arbeid i helsefellesskapet nå knyttet til struktur for forvaltning av rekrutterings- og samhandlingstilskudd hvor også kommunene er likeverdig aktør.

Oppsummert: kommunene fremstår etter Statsforvalterens vurdering som likeverdige aktører i Helsefellesskapet i Agder.

Langsiktig arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene (fra kapittel 3.1.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører et langsiktig arbeid med å sikre kvalitet i tjenestene. Dette må ses i sammenheng med implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

Vår vurdering er at de fleste kommuner arbeider systematisk med å sikre god kvalitet i tjenestene. Deltakelse i læringsnettverk og samlinger i regi av Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester er eksempler på noe som bidrar til dette. Videre bidrar vi til dette arbeidet gjennom:

- drøfting av konkrete saker og mer generelle tema i våre regelmessige møter med helselederne på Agder
- muntlig veiledning når tjenestene tar kontakt per telefon
- skriftlig veiledning i vår tilsyns- og klagesaksbehandling

Imidlertid ser vi at det stadig er mangler ved styring og ledelse i helse- og omsorgstjenestene i flere kommuner. Dårlig kommuneøkonomi, nedskjæringer, vansker med å beholde og rekruttere personell, demografiske utfordringer er eksempler på forhold bidrar negativt til at kommunene jobber med kontinuerlig og systematisk kvalitetsforbedring i tråd med forskriften. Videre ser vi gjennom vår dialog med helseledere at arbeidet med kvalitet i allmennlegetjenesten ikke i like stor grad får oppmerksomhet av kommunen, selv om det har det overordnede ansvaret også for det.

Vi ser et tydelig behov for at kommunene i ennå større grad burde jobbe målrettet for å sikre kvalitet i tjenestene i tråd med forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse - og omsorgstjenestene. Og vi skulle gjerne sett at vi hadde hatt mer ressurser til å bistå kommunene i dette arbeidet enn det vi har ettersom våre ressurser i så stor grad bindes opp til å behandle enkeltsaker.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Samfunnsutviklingen på Agder innebærer i praksis et økt press på nær alle økosystemer og en økt samla belastning. Vi har ikke tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne gjøre gode overordnede tilstandsvurderinger for økosystemene i fylket, men vurderer på generell basis at utviklingen ikke går i riktig retning. Gjennom vår innsats kan vi i beste fall bidra til å bremse den negative utviklingen, for eksempel gjennom etablering av nye verneområder og ivaretagelse av øvrige naturverdier gjennom veiledning, kunnskapsinnhenting, kursing og uttalelser og innsigelser i plansaker.

Vannforekomstene i Agder er tilstandsklassifisert i Vann-nett. Ved inngangen til 2024 hadde 62 % av vannforekomstene i Agder vannregion moderat, dårlig eller svært dårlig miljøtilstand. Andelen vannforekomster med tilstand dårlige enn miljømålet (god) gir grunn til bekymring. Det har vært marginale endringer i tilstanden i gjeldende planperiode for den regionale vannforvaltningsplanen (2022-2027).

I Agder er om lag 91 % av vannforekomstene påvirket av sur nedbør. Forsuring som følge av sur nedbør er sterkt redusert siden 1990-tallet, men det tar tid å restaurere jordmonn og vassdrag. Innsatsen som gjøres innen kalking av Statsforvalteren, kommunene og frivillige er kritisk for å kunne opprettholde miljøtilstanden slik den er i dag. Kalkingsarbeidet er bærebjelken i alt vårt naturforvaltningsarbeid og utgjør de siste 40 års store suksess innen

naturrestaurering. Dersom samfunnet ønsker å bevare fisken, fiskemulighetene og ivareta miljømålene, må vassdragene fortsatt kalkes i mange tiår framover.

Innsatsen har vært på samme nivå i Agder siden 90-tallet. I 2021 ble kalkingsbudsjettene redusert med 12 %. På grunn av relativt lite nedbør, har ikke konsekvensene vært store før nå. I 2024 var nedbørsmengdene større. Det ble kalket på samme nivå som tidligere. De oppsparte midlene i de kommunale driftsfondene ble i all hovedsak brukt opp. Vi har ikke lenger noen buffer for variasjoner i nedbørsmengder og kalkbehov for kommende år. Konsekvensene kan bli store allerede fra 2025. Ved større innsparringsbehov må man vurdere å avvike kalking i ett eller flere laksevassdrag. Her er det dessverre slik at selv noen måneder uten kalking kan medføre at den biologiske gevinsten som er bygd opp over 30 år kan gå tapt. Videre vil det ta noen tiår å komme tilbake til der man var hvis kalkingen startes opp igjen. Et kortvarig kalkingskutt kan ha langvarige konsekvenser for lakseelvene våre. Situasjonen som følger av de økonomiske kuttene er, om følge av dette, svært alvorlig og kan føre til et stort tap av naturverdier i årene som kommer.

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak

Vår innsats bidrar til å bremse ytterligere negativ utvikling for mange økosystemer, spesielt i vann og vassdrag, våtmark og i fjellområder. Vi vil særlig framheve innsatsen innenfor kalking, vannforvaltning, frivillig skogvern og naturrestaurering. Innsatsen som gjøres innen kalking av Statsforvalteren, kommunene og frivillige er kritisk for å kunne opprettholde dagens miljøtilstand i vann og vassdrag. Arbeidet med frivillig skogvern på Agder resulterte i 2024 med at det ble opprettet varig vern av 10 nye områder og til at 5 eksisterende verneområder ble utvidet. I tillegg til dette, restaurerte vi en myr på privat grunn i Froland i 2024.

Stor kapasitetsmangel på embetet (manglende driftsmidler) bidrar til at forvaltningen av etablerte verneområder ikke er god nok. Vi er bekymret for tap av verneverdier, bla. på grunn av fremmede arter og ulovlige inngrep. Vi har ikke tilstrekkelige ressurser til skjøtselstiltak, for liten kjennskap til status i de enkelte verneområdene og for liten framdrift i arbeidet med forvaltningsplaner. Styrking av driftsressurser av et lite omfang til embetet ville hatt innvirkning på tilstanden i verneområdene våre, bla. at vi kunne utført en mer effektiv bekjempelse av fremmede arter. I 2025 vil vi gjennomføre en intern prosess for å tydeliggjøre prioriteringer av innsatsen i verneområdene jmf. allerede utført arbeid hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Prioriteringene vil kunne medføre en noe enklere arbeidshverdag for oss, men mangel på ressurser vil fremdeles være utfordrende.

I Agder er det over 100 kulturmarkslokaliteter som er registrert med verdier etter både DN-13- og MI-metodikk. Statsforvalteren bidrar gjennom tilskuddsforvaltning, kartlegginger, veiledning og kursing til at kulturmarkene holdes i hevd gjennom aktiv skjøtsel og dermed til at naturverdiene opprettholdes og/eller restaureres. Utover dette er presset stort på trua natur gjennom nydyrking og utbygging av landbruksveier. Veiledningen og opplæringen vi har gitt til kommunene i 2024 vurderer vi å ha hatt effekt, men det er utover dette et stort behov for at landbruksmyndighetene reviderer forskriftene. Vi må i 2025 dessverre redusere innsatsen i forhold til høringsuttalelser for nydyrking og landbruksveisaker. Arbeid med trua arter gjøres allerede på et minimums-nivå pga. begrensede ressurser.

Andelen vannforekomster i Agder med miljøstatus dårligere enn miljømålet (god) gir grunn til bekymring. Innsatsen som embetet utfører årlig innen kalking er kritisk for å kunne opprettholde miljøtilstanden i vassdragene og innsjøene i Agder. Gjennom oppdatering av kunnskapsgrunnlaget i vann-nett og innspill og innsigelser i planarbeid bidrar vi videre til å hindre ytterligere forringelse av vannmiljøet. Det regionale vannovervåkningsprogrammet kan forbedres gjennom å utvide med flere delprogrammer. Vi vil også gjøre en innsats for marine økosystemer kommende år gjennom pilotprosjektet «MARES Agder» (marin restaurering). Utover dette er vi bekymret for flere flommer kan medføre større, tekniske inngrep med store konsekvenser for fiskebestander og vassdragsmiljø, i stedet for at naturbaserte løsninger velges der hvor mulig. Vi bidro i 2024 til at kommunene langs Tovdalsvassdraget startet opp et pilotsamarbeid for naturbaserte løsninger.

Den samlede effekten av bekjempelsen av fremmede arter er begrenset, og i beste fall lokal. Unntaket er mink i skjærgården, som har gått betydelig ned i prioriterte områder, og bekjempelse av karplanten boersvineblom i tidl. Vest-Agder.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Utviklingen for de aller fleste truede og nær truede artene er negativ, med enkelte unntak som f.eks. damfrosk og kanskje strandtom som har økt svakt. Presset på de mest trua naturtypene er på et overordna nivå klart økende. Vi er ikke nærmere delmålet, og utviklingen går ikke i riktig retning. Statsforvalterens innsats er sammenholdt med utfordringsbildet svært beskjeden og dermed også av begrenset effekt.

I 2024 ble det foretatt søk etter klippeblåvinge (egg, larver og voksne sommerfugler) i det økologiske funksjonsområdet i Tvedestrand. Arten er ikke funnet siden 2012 i funksjonsområdet og den ble heller ikke funnet i 2024. Arten vurderes som utryddet fra Agder.

Forvaltning av villrein (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

De nasjonale villreinområdene er på vei til å nå minimum middels kvalitet så snart som mulig

Villreinområdene med areal i Agder (Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei) har henholdsvis dårlig og middels tilstand etter kvalitetsnormen for villrein.

Vår innsats i 2024 har omfattet bidrag til KLD's bearbeiding av utkastet til tiltaksplanen for villrein for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei. Vi har gitt skriftlige bidrag og deltatt i hørings- og arbeidsmøter.

Hensyn til villrein har stort fokus i alle planer etter plan- og bygningsloven som er på høring hos oss, og i relevante dispensasjonssaker. Vi har i 2024 bistått Bykle kommune i deres oppfølging av løypeplaner og – forvaltning. Høsten 2024 ble det lagt ned et stort arbeid for å fremme innsigelse til revidert vannkraftkonsesjon og konsesjonssøknad for Røldal-Suldal utbyggingen grunnet virkninger for villreinen.

Denne innsatsen bidrar i en viss grad til å unngå ytterligere forringelse og snu den negative utviklingen i villreinområdene, men problemstillingene er komplekse og sammensatte og krever en større innsats. Vi er inne i en kritisk periode for å sette i verk kraftfulle nok tiltak for å sikre villreinens overlevelse på lang sikt. Statsforvalteren i Agder har, slik det er nå, ikke tilstrekkelige ressurser til at villreinarbeidet kan ivaretas på en forsvarlig måte.

3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Gjennomføring av forurensningstilsyn har god effekt da det har avdekket brudd på regelverk/tillatelser som blir rettet opp. God veiledning til bedrifter og kommuner under tilsyn fører til bedre rutiner hos virksomheter og dermed redusert forurensningsfare.

Høyt fokus på avløpsrenseanlegg, næringsmiddelbedrifter og landbasert akvakultur har medført flere tillatelser med strengere regulering av bl.a. næringssalter.

Prioritering av oppdatering av tillatelser til IED-bedrifter vil på sikt bidra til redusert utslipp, pga. strengere utslippskrav.

Arbeidet med forurenset sjøbunn og skipsverft har avdekket at det fremdeles er områder i Agder hvor tilstanden i sediment ikke er akseptabel. Klagesaker, uklare ansvarsforhold i sjø og usikkerheter knyttet til finansiering av tiltak har forsinket arbeidet vårt i disse sakene.

Utbygging av E18 og E39 gjennom Agder de siste årene har blitt fulgt tett gjennom tillatelser til midlertidig anleggsarbeid. Dette har medført høyt fokus på tiltaksgjennomføring hos entreprenørene. Vår vurdering er at vår tette oppfølging både i plan- og anleggsfasen i stor grad har bidratt til å begrense belastningen på berørte vannforekomster. Vi ser imidlertid at påvirkning fra anleggsfasen i vann og vassdrag fortsetter lenge etter at veiprosjektene er ferdigstilt, spesielt i vann som har blitt sterkt påvirket av partikkelforurensning og avrenning fra sprengstein med syredannende bergarter. Vi mener derfor at det er viktig å fortsette med overvåking av vann og vassdrag i lang tid etter at prosjektene er ferdigstilt.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering er godt regulert.

Forurensningskilder:

Avløp

Dialogmøter med kommuner, opplæring av folkevalgte, tilbakemeldinger gjennom "kommunebilde" og informasjon til regionråd i 2024 har medført at kommunene har fått avløpssituasjonen høyere på agendaen. Flere kommuner utreder tiltak og oppgraderte renseanlegg. Gjennomføring av tilsyn ved avløpsanlegg har gitt tilsvarende effekt.

Ved oppfølging av resipientundersøkelser har vi påpekt at avløpsrenseanleggene må utrede behov for nitrogenrensing. Dette følges nå opp av flere avløpsrenseanlegg og har medført at vi fremover kommer inn i en fase med kunnskapsinnhenting og utredninger om behov for nitrogenrensing.

Statsforvalteren har hatt mye fokus på at avløpssituasjonen må ivaretas i kommunenes planarbeid.

Vi har gitt to avløpstillatelser iht. forurensningsforskriften kap. 14. Åseral kommune har fått ny tillatelse med krav om sekundærrensing og fosforfjerning i 2024. Tillatelsen til Fossebekk avløpsrenseanlegg i Lillesand kommune har blitt revidert i forbindelse med overføring av eldre kap. 13 anlegg. Fossebekk har krav om sekundærrensing, fosforfjerning og måling av nitrogen. Sanering av eldre kap. 13 anlegg vil redusere eutrofipåvirkning til Lillesandsfjorden.

Flere søknader er kommet inn og skal behandles i 2025.

Næringsmiddel

Næringsmiddelbedriftene Sørlandschips og Hennig Olsen is har fått nye tillatelser med strengere rensekrav og krav til bedre utslippskontroll. Utslippene ledes til kommunalt nett. Strengere rensekrav bidrar til at de kommunale renseanleggene fungerer bedre, noe som også vil kunne gjenspeile seg i at resipientenes tilstand vil bli bedre.

Akvakultur

Vi er usikre på om utslipp fra akvakultur er godt nok regulert, spesielt landbasert hvor vi forventer store utslipp av næringssalt fremover fra bedrifter som nå er i oppstartsfasen i Agder. Vi har gitt en tillatelse til landbasert akvakultur i 2024. Vi har krevd trinnvis utbygging for å ha bedre kontroll med miljøpåvirkning og eventuell overgjødning. Det er behov for nasjonale føringer og veiledning for bedre regulering av akvakultur, og da særlig landbasert fiskeoppdrett.

Pågående og videre arbeid med innstramming og strengere regulering av forurensningskildene vil etter vår vurdering være avgjørende for å bedre miljøtilstand i vannforekomstene.

Jordbruk

Det er særlig jordloven som hjemler en rekke forskrifter som regulerer jordbruk og miljø, loven er et viktig virkemiddel for å ivareta landbrukets sektoransvar for miljøet og kulturlandskapet i jordbruket.

Statsforvalteren har hjemmel i jordloven til å stille miljøkrav i områder der det er nødvendig for å nå miljømålene etter vannforskriften. I Agder har vi ikke innført slike miljøkrav, blant annet fordi Agder er et grasfylke med hele 94 % grovfôrareal, og regionale miljøkrav er kun aktuelle i områder med åpenåker vekster. Se mer om dette i punkt 3.1.6.2.1.1

I stedet for å innføre regionale miljøkrav har vi prioritert å innføre flere frivillige tiltak som kan bidra til redusert avrenning av næringsstoffer i Regionalt miljøprogram (RMP) for jordbruket i Agder i inneværende programperiode 2023-2027. Vi har blant annet innført tilskudd til kantsone i eng, fangvekster som underkultur og fangvekster med høy diversitet. Til sammen har vi nå 9 ordninger i RMP for Agder som kan bidra til redusert avrenning av næringsstoffer til vann.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	1 627	606	0	0

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene

Vi har informert om de nye kravene for ombruk og materialgjenvinning i Avfallsforum Sør (bransjeforening i Agder), vurdert enkelte kommuner og gitt tilbakemeldinger gjennom "kommunebilde" og informert kommunale avfallsanlegg i forbindelse med tilsyn. Vi har også lagt ut en nyhetssak på vår hjemmeside. Utover dette har vi ikke prioritert å jobbe med dette temaet da oppdraget har vært noe uklart.

Signalet fra avfallsselskapene er at de er bekymret for å motta utsortert tekstilavfall når det ikke er etablert gode nedstrømsløsninger for denne typen avfall.

Vi skal prioritere den nasjonale tilsynsaksjonen med kommunene i 2025 og antar at resultater fra denne aksjonen vil gi oss bedre oversikt over kommunens arbeid.

3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene

Ved inngangen til 2025 er hovedinntrykket fortsatt at flertallet av de 25 kommunene i Agder har god styring og kontroll på økonomien. Også i 2024 har vi sett at de økonomiske forskjellene mellom kommunene øker, og at den økonomiske situasjonen for de mest utsatte kommunene har blitt forverret.

Oversikten over «frie inntekter korrigeret for variasjoner i utgiftsbehov» fra 2023 på regjeringen.no viser at 8 av Agders 25 kommuner har samlede frie inntekter per innbygger som er høyere enn landsgjennomsnittet. 14 av kommunene har høyere inntekter fra eiendomsskatt og konsesjonskraft/hjemfallsinntekter per innbygger enn landsgjennomsnittet. Dette skyldes blant annet at 19 av de 25 kommunene i Agder har inntekter fra konsesjonskraft. Disse inntektene har ulik betydning for de 19 kommunene, men var samlet sett høye i 2024 med til sammen ca. 300 mill. kroner. Også for 2025 blir nivået høyt med en forventet utbetaling på drøye 300 mill. kroner. I tillegg har en kommune i Agder høyere inntekter fra havbruk enn landsgjennomsnittet. Vi forventer at forskjellene i Agderkommunenes inntektsnivå fortsatt vil være store når regnskapstallene for 2024 foreligger.

Et særtrekk for alle kommunene i Agder har vært at utbytte fra Å Energi (tidligere Agder Energi) over lengre tid har vært stabilt og høyt. Disse inntektene er ikke regnet med i oversikten over «frie inntekter korrigeret for variasjoner i utgiftsbehov» på regjeringen.no. Utbytteinntektene har ulik betydning for de enkelte kommunene, men de fleste kommunene budsjetterer med denne inntekten i driftsbudsjettet. For 2024 var utbyttet basert på selskapets resultat i 2022, som var svært høyt. I tillegg ble det i november 2024 vedtatt et ekstraordinært utbytte på 1 mrd. kroner, som gjorde at samlet utbetalt utbytte for 2024 ble på hele 958 mill. kroner for de 25 kommunene i Agder. Utbyttet for 2025 er også svært høyt sammenlignet med tidligere år. Men for resten av økonomiplanperioden (årene 2026-2028) er utbyttet mer usikkert, blant annet knyttet til nye skatteregler for kraftselskapene og til utviklingen i strømprisene. Selskapet har signalisert et «utbyttegulv» på om lag 1 mrd. kroner, der ca. 40 % vil tilfalle Agder-kommunene.

KOSTRA-tall for 2023 viser at 16 av de 25 kommunene i Agder hadde et positivt netto driftsresultat. Dette er en nedgang fra 23 av 25 kommuner i 2021, men en økning fra 15 av 25 kommuner i 2022. 12 av kommunene hadde i 2023 et bedre netto driftsresultat enn TBU sin generelle anbefaling på 1,75 prosent av brutto driftsinntekter, dette er en økning fra 11 av 25 kommuner for 2022.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter har samlet sett blitt gradvis redusert for kommunene i Agder for perioden 2020-2023. KOSTRA-tall for 2023 viste at 17 av de 25 kommunene i Agder hadde en lavere netto lånegjeld enn landet uten Oslo som hadde 92,1 % av brutto driftsinntekter. Dette var én mer enn antallet ved utgangen av både 2022 og 2021. Videre hadde omtrent halvparten av kommunene i Agder (14 av 25 kommuner, opp fra 13 av

25 i 2022) ved utgangen av 2023 en netto lånegjeld som var lavere enn den generelle anbefalingen på maksimalt 75 % av brutto driftsinntekter.

Kommunenes økonomiplaner for 2024-2027 viste at det fortsatt er mange kommuner som må budsjettere med bruk av disposisjonsfond for å få budsjett og økonomiplan i balanse. Et stort flertall av kommunene klarer heller ikke å oppfylle sine egne måltall for netto driftsresultat i økonomiplanperioden. Det er også bare et fåtall av kommunene på Agder som budsjetterer med et netto driftsresultat i tråd med den generelle anbefalingen fra Teknisk BeregningsUtvalg (TBU) om 1,75% av brutto driftsinntekter.

Endringene i inntektssystemet fra 2025 kommer samlet sett positivt ut for kommunene i Agder når man sammenligner med landsgjennomsnittet per innbygger. Dette skyldes hovedsakelig økt symmetrisk utjevning av skatteinntekter, opp fra 60 til 64 % over to år frem til 2026. 20 av 25 Agderkommuner har en skatteinngang før utjevning og korrigeringer som er lavere enn 90 % av landsgjennomsnittet per innbygger. Økt symmetrisk utjevning er dermed til fordel for Agder i stort. På utgiftssiden fører oppdaterte kostnadsnøkler og tabell C-saker relativt sett til et tap for Agder sammenlignet med landet. Ved presentasjonen av endringene i inntektssystemet ble det poengtert at sosioøkonomiske indikatorer er vektet opp i den nye utgiftsutjevningens kostnadsnøkler. Imidlertid forklares fortsatt hovedvekten av kostnadsnøklerne (ca. 70%) av rene befolkningsantall-kriterier.

Ureviderte KOSTRA-tall for 2024 vil foreligge i mars 2025. Alt tyder på at årene med merskattevekst er over, samtidig som de økonomiske rammene generelt sett er stramme for kommunene. Med utgangspunkt i generelle forventninger og kommunenes egne vurderinger forventer vi at Agderkommunenes regnskapsresultater for 2024 samlet sett vil bli forverret sammenlignet med foregående år. Samtidig forventer vi at det blir store forskjeller i regnskapsresultatene mellom de ulike kommunene. Statsforvalteren følger utviklingen tett, spesielt i de mest utsatte kommunene. 5 kommuner (Birkenes, Lillesand, Froland, Arendal og Tvedestrand) har signalisert at de forventer et merforbruk i årsregnskapet for 2024. Vi vurderer at det er en reell risiko for ROBEK-innmelding for alle disse kommunene om ett til to år. Vi vil vurdere å benytte deler av skjønsspotten for 2025 til å delvis støtte omstrukturings- og analyseprosjekter som kan bidra til å hindre ROBEK-innmelding for disse kommunene.

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK. (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK.

Statsforvalteren hadde gjennom hele 2024 en aktiv og tydelig veiledning av vår ene ROBEK-kommune (Vegårshei).

Gjennom 2024 har vi også hatt dialog med flere av kommunene som forventer merforbruk i årsregnskapet for 2024. I 2025 vil vi mot disse kommunene være tydelige i vår veiledning om at kommunestyret som en del av regnskapsvedtaket må vedta hvordan merforbruket skal dekkes inn. I tillegg vil vi vurdere behovet for å bidra med tilbakeholdte skjønnsmidler for å bidra til å finansiere omstrukturings- og analyseprosjekter i enkelte kommuner for å støtte nødvendige omstillingsprosesser for å hindre at de havner i ROBEK.

Det store flertallet av kommunene i Agder har samlet sett over tid bygd opp en god buffer på disposisjonsfond. Ved utgangen av 2023 hadde 21 av 25 kommuner et nivå på disposisjonsfond som var høyere enn 5 % av brutto driftsinntekter, ned fra 22 kommuner i 2022 som igjen var det samme som ved utgangen av 2021. De aller fleste av disse vurderes ikke å være i fare for å bli meldt inn i ROBEK på kort sikt, selv om underliggende drivere selvfølgelig kan forverre situasjonen på både kort og lang sikt.

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk. (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk.

Agder har ved utgangen av 2024 ingen kommuner som har store merforbruk.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren i Agder er i vårt arbeid med KOSTRA tidlig på året mest opptatt av at kommunene faktisk skal rapportere inn tjenestedata som gjør at KOSTRA-data blir publisert. Vi følger derfor hvert år opp innrapporteringsstatus for våre kommuner på statussiden på ssb.no, og tar ved behov kontakt med KOSTRA-ansvarlig i kommunene for å minne om manglende rapportering. I vår dialog med kommunene peker vi også på viktigheten av god kvalitet i KOSTRA-dataene og viktigheten av å ha et bevisst forhold til hvordan man bruker KOSTRA-data til styringen av kommunen. Dette har vært et sentralt punkt i vår dialog med kommunene om de lokale finansielle måltallene som kommunen skal vedta iht. kommunelovens krav. Vi oppfordrer da kommunene til å velge lokale finansielle måltall som kan etterprøves mot de finansielle nøkkeltallene i KOSTRA.

Statsforvalteren i Agder gjennomgår kommunenes budsjett og økonomiplaner hvert år, og sender et tilbakemeldingsbrev hvor vi blant annet kommenterer kommunenes økonomiske utvikling i lys av de lokalt vedtatte finansielle måltallene og/eller iht. finansielle nøkkeltall i KOSTRA.

På fagdag for økonomisjefer, som Statsforvalteren arrangerte i juni 2024, tok vi opp spesielt våre erfaringer med kommunenes bruk av måltall for gjeld og

på hvilken måte disse kan relateres til gjeldsindikatoren i KOSTRA. Kommunene signaliserte ønske om at dette var et tema som de ønsket at Statsforvalteren fulgte opp på kommende fagdager. I etterkant av fagdagen har vi hatt oppfølgingsdialog med 2 enkeltkommuner om samme tema.

3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Vi vurderer måloppnåelsen på dette delmålet til middels. En del av utviklingsoppgavene og oppfølging av bl.a. økologisk og urbant landbruk har vært satt til minimum. Vakanser og ressursmangel har også bidratt til at en del av veiledningsarbeidet overfor kommunene i perioder har blitt nedprioritert.

Avdelingen deltar i partnerskapet, kompetansenettverket og andre fora. Vi er en viktig premissleverandør for innhold og oppfølging av den vedtatte landbruksstrategien for Agder. Statsforvalteren deltar også i ulike nettverk innen jord- og skogbruk, samt innen urbant landbruk, økologisk jordbruk og Inn på tunet.

Delingen av virkemidler og ansvar i virkemiddelapparatet gjør at Statsforvalterens innsats kan anses som en del av virkemiddelapparatets samlede måloppnåelse. På regionale satsinger er fylkeskommunens og Innovasjon Norges virkemidler de vesentligste for måloppnåelsen. Likevel er vår vurdering at Statsforvalterens oppfølging på enkeltområder har en viktig betydning for måloppnåelsen. Dette gjelder særlig innen primærskogbruket, hvor blant annet tildeling av midler innen skogkultur og veg har betydning for måloppnåelsen. Videre er Statsforvalterens samlede kompetanse på landbruk en viktig bidragsyter i partnerskapet. Vår kompetanse og vårt bidrag er mer etterspurt enn hva vi har kapasitet til å levere på.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Statsforvalteren har en aktiv rolle i partnerskapet og er en viktig aktør ved utarbeidelse av den regionale landbruksstrategien. Det har imidlertid ikke vært mye aktivitet i partnerskapet i 2024 utenom pågående prosjekt og vår aktivitet påvirkes av hvordan partnerskapet driftes. Vi opplever en viss etterspørsel etter vår kompetanse eller rolle i ulike prosjekter eller satsingsområder. Det er likevel flere områder hvor Statsforvalteren ikke lenger er en naturlig instans for å drive næringsrettet utviklingsarbeid. Denne kompetanse finnes hos mange aktører som driver prosjekttrede tiltak finansiert av virkemiddelapparatet. Prosjektet Matregion Agder, Tre på Agder (InnoTre) og Ungskogpleieprosjektet er de viktigste regionale satsingene som følger opp nasjonale og regionale mål. Her er Statsforvalteren deltaker i styringsgrupper og aktivt med i oppstartsfasen og delprosjekter. Bortfall av oppdrag, økonomiske virkemidler for Statsforvalteren og prioritering i bruk av personell både økonomisk og arbeidsmessig er faktorer som vi opplever som utfordrende for å sikre tilstrekkelig måloppnåelse fremover. Forventningene i regionen er større enn hva vi makter å oppfylle og oppdraget gir rom for.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

Dette er en fagoppgave/område som er viktig for skognæringen i Agder, samt en nasjonal målsetting for bærekraftig skogbruk. Skogseksjonen har de to siste årene hatt redusert bemanning og ikke tilstrekkelig kapasitet til gjennomføring egen feltdag med gjennomgang, kalibrering og vurderinger av foryngelseskontrollene, samt noe mindre mulighet for en til en veiledning og oppfølging grunnet vakanser i avdelingen og skogseksjonen. Vi håper å få til bedring av dette i 2025 da vi vil få på plass en ny saksbehandler til på skog.

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst blir fulgt opp av SFAG gjennom infomøter på Teams og fysiske samlinger gjennom året. Vi har også tett dialog gjennom Ungskogpleieprosjektet i trepartssamarbeidet med Agder fylkeskommune, AT Skog / Norstømmer og kommunene.

Den høye aktiviteten i Agderskogbruket fortsatte i 2024. Det ble ny rekord-avvirkning, og endte på 956.692 m³ (oppgang på 11,5 % fra 2023). Antall nyplantinger økte med 8 % fra 2023, og endte på 2,37 mill i 2024. Det er i tillegg supplert med 0,153 mill planter.

I samarbeid med skognæring, kommuner og Agder fylkeskommune ble Ungskogpleieprosjektet 2023-2025 etablert i forkant av sesongen 2023. Prosjektets to første år må betegnes som en suksess - areal med utført ungskogpleie økte fra 22.000 da i 2022 til 32.000 i 2023 og opp til 35.200 i 2024. Skogeierens egeninnsats i ungskogpleie økte til nær 48 % (som under korona i 2020). Næringsaktørene har med en liten ordresreserve inn i 2025.

Både den offentlige og private veiledningstjenesten på Agder har satt inn store ressurser for å lukke avviket mellom hogd granvolum og utsatte granplanter de siste årene. Det har vært tidlig utsending av info knyttet til Resultatkartlegging og Foryngelseskontroll april 2024, samt puring av begge kontroller i to omganger, august og november. SFAG har gjennomgang og kontroll i ØKS av at kommunene har utført oppdragene. I tillegg ble i år ettermølene purret opp i desember. Kontrollene følges opp i våre forvaltningskontroller og drøftes på kommunesamlinger.

SFAG arrangerte skogsamling for næringsaktører og kommunalt ansatte i juni 2024 med fokus ungskogpleie og lukket hogst etc. Det møtte ca. 70 deltakere.

SFAG mener at kontrollen i all hovedsak utføres og fungerer etter hensikten, og at de fleste avvik lukkes innen treårsfristen. Det må imidlertid skilles mellom oppfyllelse av skoglovens minimumskrav og det som faglig sett er tilfredsstillende foryngelse. Sett i lys av dette burde plantetallene vært noe

høyere.

Utfordringene er ulike i de forskjellige delene av Agder. Lengst øst og i skogstrøkene er det relativt få utfordringer - mest knyttet til dårlig tilslag ved naturlig foryngelse. Lengre vest, kystnært og i skogreisningsstrøk med 1. generasjon granskog, må skogeiere ofte "motiveres" mer for at foryngelsen skal bli god nok. En er mer avhengig av plantetilskudd sammen med skogfond her - det er lettere å bruke gulrot enn pisk.

Vi og kommunene merket også godt endringen i miljøtilskudd suppleringsplanting som ble innført i 2024 (reduksjon til kun å gjelde 75 planter pr daa vs alle planter pr daa).

Ingen kommuner har gått linja helt ut med å benytte tvangsvirkemidler for å få skogeier til å gjøre sin lovpålagte plikt i hverken 2023 eller 2024.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekk antall felt/kontrollfelt	Antall slutført pr. 30.6	Antall slutført pr. 30.11	Antall ikke gjennomførte 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	90	5	89	1	76
Foryngelseskontroll	44	3	36	8	33

Foryngelse etter hogst (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	3	1
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	høy	middels
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2025	3	1

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

Dette er en fagoppgave/område som er viktig for skognæringen i Agder, samt en nasjonal målsetting om en best mulig forvaltning av de økonomiske virkemidlene til skognæringen. Skogseksjonen har de to siste årene hatt redusert bemanning og kapasitet, og har derfor gitt noe mindre bistand til kommunene i forhold til tidligere.

SFAG mener at kommunene i Agder jevnt over er gode til å forvalte de økonomiske virkemidlene i skogbruket. Det er noe utfordringer i kommuner med nye saksbehandlere, og i kommuner der saksbehandler har delte oppgaver, eks. jord/skog/miljø. SFAG mener det er svært viktig at funksjoner i ØKS blir oppdatert i tråd med behov for forvaltningen. Det er pr dd stort behov for dette!

NMSK skogkultur: Ordningen har eksistert og innarbeidet i kommunene gjennom mange år. Vi følger kommunene tett, både skriftlig og i ulike dialogpunkter gjennom året.

Statsforvalteren tildeler midler til kommunene etter behov, dvs vurdert i forhold til areal utført i snitt de siste år, snitt avvirkning de siste 4 år, samt innmeldte behov fra kommunene. Vi praktiserer en grunntildeling i jan/februar, en behovstildeling i august, samt behovsprøvet omfordeling av midler i november / desember for en mest mulig effektiv bruk av midlene. Vi har de siste årene søkt om og mottatt tilleggsbevigning fra LDir til NMSK tiltak.

Statsforvalteren er tydelig på hvilke prioriteringer som bør følges: ungsogpleie og planting, samt markberedning der snutebille er et problem, eller der felter skal forynges naturlig m frøtrær. De fleste kommunene følger anbefalingene på en god måte.

Vi har informert bredt om de nasjonale klimaordningene tettere planting og suppleringsplanting. Dessverre ble det foretatt en endring for suppleringsplanting fra LDir i 2024. Dette skjedde så sent på året at alle kommuner i Agder hadde oppdatert sine retningslinjer for året i forkant av endringen - dette er uheldig. I Agder er det endel kommuner som har betydelige skader på plantefelt grunnet gransnutebille. Eierne av disse skadefeltene får nå mye mindre støtte for supplering på felt med skade enn tidligere: *"for suppleringsplanting kan det gis inntil 40 % tilskudd av inntil 75 planter per dekar"*. Gransnutebilleren er mest aggressiv i områder med første generasjons gran, eierne i disse skogreisningsstrøkene har lite skogfondsavsetninger for å dekke plantekostnader to ganger, alternativt reduserte muligheter for å finansiere senere ungsogpleietiltak. Endring av klimaordningen for suppleringsplanting er uheldig, og kan medvirke til et dårligere resultat av foryngelseskontrollene fremover lokalt.

NMSK vei / drift: SFAG ber kommunene foreta gjennomgang og årlig oppdatering av lokale retningslinjer og kontrollplaner. Alle kommuner har utarbeidet retningslinjer og kontrollplaner for vei/drift og NMSK virkemidler. SFAG ønsker en årlig gjennomgang av disse pr kommune, men har måttet nedprioritere dette de siste to årene.

Statsforvalteren har arrangert flere webinarer med opplæring/ oppfriskning i ØKS felles for alle kommunene. I tillegg er det en utstrakt én-til-én oppfølging gjennom året. Disse tiltak vil videreføres og styrkes til normalnivå i 2025.

Statsforvalteren tildeler kommunene vei/drift-midler etter behov, dvs innmeldt i veibank og antatt behov meldt inn fra kommunene i januar 2024. Vi praktiserte en grunntildeling tidlig i februar (ca 70 % av potten), en behovstildeling i april og august, samt behovstildeling med friske midler og omfordeling i desember. Statsforvalteren er tydelig på anbefaling og prioriteringer som bør følges: bilvei fremfor traktorvei, fellesanlegg fremfor ene-eide anlegg. SFAG legger også til grunn anbefalinger for hvilke tilskuddsprosent som er fornuftige til hhv bil- og traktorveier. Kommunene står allikevel fritt til å velge / prioritere dette gjennom sine egne retningslinjer.

De fleste kommunene følger Statsforvalterens anbefalinger, men enkeltkommuner kan ha andre behov i enkelte år.

SFAG planlegger å videreføre veiledning ovenfor kommunene for NMSK og LUF-ordningene. Hovedsakelig er det bruk av systemet ØKS innen forvaltning av vei/drift som er noe krevende for kommunene, særlig de med nye saksbehandlere eller få saker. Dette skyldes i stor grad at de bruker systemet lite i hver kommune. Vi må også i 2025 ta en runde med bruk av skogbrukets miljøvirkemidler slik at flere får benyttet seg av disse.

Forvaltningskontroller og skogfondsrevisjoner 2024:

I 2024 ble kommunene Sirdal, Hægebostad, Grimstad, Risør og Gjerstad trukket ut til revisjon av skogfondsregnskapet for 2023. Revisors totalinntrykk er at kommunene har god kontroll på skogfond- og rentemidler og at saksprosedyrene i all hovedsak følges og gjennomføres på en god måte.

Kontroll av delegeringsreglementet i kommunene ble fulgt opp på forvaltningskontrollene (se eget rapporteringspunkt om kontroll i landbruket).

I 2024 gjennomførte vi forvaltningskontroller i Farsund og Åseral med fokus på tilskuddsforvaltning på landbruksveier og nmsk skogkultur.

SFAG har bidratt til opplæring og informasjon til kommunene i forbindelse med innføring av to-trinns godkjenning for kommunene i fagsystemet ØKS i 2023, og delvis i 2024.

Kommunene på Agder har egne retningslinjer for tildeling av tilskudd som jevnlig oppdateres. Veiledning til kommunene om hvordan dette bør gjøres via felles Teamsmøter, bidrar til en mer enhetlig og effektiv ressursbruk. Spesielt viktig er møtene vi har i starten av året (jan/feb) før kommunen oppdaterer og forbedrer sine retningslinjer.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning, resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	25	22	15
Skogkultur	25	23	10
Miljøtiltak	25	15	15

Økonomiske virkemidler i skogbruket (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Statsforvalteren har tett oppfølging av kommunen i føring av skogfond og bruk av fagsystemet ØKS. I løpet av året har vi hatt flere Teams-møter og samlinger. Ved nyansettelser følger vi spesielt opp, noe som er nødvendig, spesielt på vei og skogfond.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Statsforvalteren har tett oppfølging av kommunen i føring av skogfond og bruk av fagsystemet ØKS. I løpet av året har vi hatt flere Teams-møter og samlinger. Ved nyansettelser følger vi spesielt opp, noe som er nødvendig, spesielt på vei og skogfond. Det har vært en svært utstrakt en til en opplæring og oppfølging innen veisaker i ØKS.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Statsforvalteren har informert kommunene om økonomiske virkemidler innen miljøtiltak. I Agder har vi årlig noen søknader og godkjenninger på dette. I alle disse tilfellene har kommunene dialog med oss hos Statsforvalteren under søknads- og behandlingsprosessen.

3.1.1.11 Bærekraftig landbruk

Måloppnåelsen her vurderes til god og oppgavene er godt i varetatt. Gjennom tett dialog med kommunene og aktiv formidling i ulike sammenhenger er ordningene er godt kjent både for aktuelle søkere og forvaltningen. Dette er en forutsetning for oppslutning om tiltakene i de ulike ordningene.

For Regionalt miljøprogram har det vært en dreining fra kulturlandskapstiltak til tiltak som kan redusere miljøbelastningen fra jordbruket. Det er særlig tiltakene innen tema avrenning som har hatt en økning. Vi så en økning i antall søknader om Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket i 2024, med flest søknader under miljøtema kulturlandskap. Det har i 2024, i likhet med 2023, vært god aktivitet innen drenering på Agder.

I sum er det en økning både i oppmerksomhet om og i tilskuddsmidler som tildeles gjennom de ulike ordningene, noe som etter vår vurdering gjør at næringen stadig tar skritt i retning av mer bærekraftig landbruk.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

RMP:

I inneværende programperiode for Regionalt miljøprogram (RMP) 2023–2027 har vi i større grad enn tidligere programperioder prioritert tiltak som kan redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften.

I forrige programperiode ble det i snitt bruk hele 65 % på kulturlandskapstiltak, mens det i inneværende programperiode ble brukt 52 % i det første året, søknadsomgangen 2023, mens det ble redusert ytterligere til 42 % i søknadsomgangen 2024. Dette er en forventet og ønsket utvikling i og med at vi i løpet av denne programperioden avvikler tiltak innen miljøtema kulturlandskap som vi mener ikke har god nok måloppnåelse og miljøeffekt.

Det har vært en positiv utvikling i tiltakene under miljøtema avrenning til vann som har økt fra 9 % i 2023 til 17 % i 2024. Innføring av tiltaket Kantsone i eng har bidratt til dette.

Videre har miljøtema Biologisk mangfold økt fra 7 % til 10 % fra 2023 til 2024.

Vipe er en sterkt truet fugleart, og bestanden er redusert betydelig på landsbasis og også her i Agder. Vi har derfor innlemmet tiltak for vipe gjennom tiltaket Tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl under miljøtema biologisk mangfold fra og med søknadsomgangen 2024.

Ut fra dette er det sannsynlig at prioriteringene vi har gjort har hatt en effekt på naturmangfold og redusert forurensning. Når det gjelder kulturlandskap har vi beholdt de målrettede tiltakene slik at midlene blir mer effektivt utnyttet for å ivareta kulturlandskapet.

De største utfordringene på miljøområdet de kommende år er knyttet til gjengroing, biologisk mangfold og forurensning fra jordbruket.

SMIL:

Det var stor SMIL-aktivitet i fjor med 166 innvilga nye søknader, det er noen flere enn de foregående årene. Vi ser at kommunene fortsatt prioriterer miljøtema Kulturlandskap, 58% av SMIL-midlene ble bruk til slike tiltak i 2024. Det er samme nivå som i 2023. Disse midlene brukes i stor grad til generell rydding og inngjerding av gammel kulturmark uten at det blir tatt hensyn til tidligere drift/ satt vilkår om tradisjonell drift. Gjengroing er en utfordring og de fleste kommunene prioriterer slike søknader høyt i sine SMIL-retningslinjer. Øvrige utfordringer er tap av biologisk mangfold og forurensning fra jordbruket. Det har vært en liten økning av SMIL-midlene til disse tiltakene fra 2023 til 2024. Miljøtema Biologisk mangfold er økt fra beskjedne 1% til 3,5 % og Miljøtema innen forurensning (Avrenning til vann og Utslipp til luft) er økt fra 16% til 22 % i denne perioden. Dette er en ønsket utvikling og er i tråd med Regionalt miljøprogram 2023-2027 der vi har spisset RMP-tiltakene mer og målrettet dem bedre. Kommunenes SMIL-retningslinjer skal ta utgangspunkt i RMP-prioriteringene. I vår dialog med kommunene om SMIL-retningslinjene oppfordrer vi kommunene til å i større grad se hen til prioriteringene i RMP. Dialogen og prioriteringene ser ut til å ha hatt en viss effekt særlig når det gjelder forurensingstiltakene. Det er positivt, men vi ønsker også at andelen midler som brukes til Kulturlandskap reduseres og innvilgete søknader til dette miljøtemaet målrettes bedre. For å sikre en bedre måloppnåelse kreves det mer innsats mot kommunene - enda mer dialog gjennom møter og samlinger. Det har vi ikke hatt kapasitet til.

UKL:

Det var stor UKL-aktivitet også i 2024. Det var igjen litt midler, kr 60 537. Det ble innvilget midler til alle miljøtemaene. I 2024 ble det innvilget mest midler til miljøtema Landskapskjøtsel med 29% og til Ferdsel og friluftsliv med 22 %. Det varierer fra år til år hvor mye midler som innvilges til de ulike miljøtemaene. Ordningen har i stor grad ønsket effekt og resultat. Det er et godt engasjement hos kommunene og hos mange grunneiere. Vi vil fortsette med god dialog og samhandling med kommunene og arbeidsgruppene for områdene. Se for øvrig tabellen nedenfor om Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene.

Drenering:

Drenering har en miljøgevinst i form av redusert avrenning og mindre skader på dyrkajorda i form av jordpakking. Dessuten øker produksjonen per arealenhet, og vi opprettholder kulturlandskap og produksjonsareal. Drenering er også et viktig klimatilpassingstiltak.

Aktiviteten innen drenering har vært god i Agder i 2024, på linje med 2023 da satsene ble økt. En bevilgning fra fylkeskommunen i starten av året stimulerte til flere søknader da. Våren 2024 var det knapphet på dreneringsmidler. Dette førte til ekstraarbeid med omfordeling av ramme mellom kommunene, og vi måtte prioritere etter vekst og innsendtdato for søknad. Vi risikerte at prosjekter ble forsinket. Avtalepartenes økning av ramma var kjærkommen. En del nedbør siste del av sesongen førte til at flere så behovet for drenering. Dermed ble resten av midlene brukt opp mot slutten av året.

Tilskudd til tiltak i beiteområder:

Kommunene fastsetter lokale retningslinjer. Generelt blir det prioritert søknader fra beitelag før enkeltpersoner, og fellestiltak før enkelttiltak. Det gis fortrinnsvis tilskudd til sanke- og skillehager, sperregjerder, ferister og bruer og elektronisk overvåkingsutstyr. Deretter driftveier og gjeterhytter. Det er behov for å øke rammen til fordeling i Agder. Flere søknader som kan bidra til formålet med ordningen må avslås på grunn av mangel på midler.

Klima og miljøprogrammet:

Vi har prioritert prosjekter som bidrar til å styrke kunnskapsgrunnlaget om klima- og avrenningsutfordringer i jordbruket. Dette gjelder også kunnskap som muliggjør målretting av tiltak for redusert avrenning og reduserte klimagassutslipp. I 2024 har vi støttet prosjekter som bidrar til økt karbonbinding, bedre jordhelse, redusert forurensning og redusert utslipp av klimagasser. I tillegg har vi hatt prosjekter knyttet til naturmangfold og kulturminner i kulturlandskapet. Vi legger vekt på at eksisterende eller ny kunnskap raskt når ut til næringsutøvere.

Ut fra dette kan vi anta at prioriteringene vi har gjort vil ha en positiv effekt på naturmangfold, kulturminner, økt karbonbinding, bedre jordhelse og redusert forurensning.

LUF:

For mer utfyllende informasjon viser vi til vår rapport til Landbruksdirektoratet om forbruk 2024 og behov for midler 2025 på Landbrukets utviklingsfond (LUF).

Regionale forskrifter etter jordloven:

Statsforvalteren har hjemmel i jordloven til å stille miljøkrav i områder der det er nødvendig for å nå miljømålene etter vannforskriften.

Slike miljøkrav som Statsforvalteren kan sette er aktuelle i korn-, grønnsaks- og potetproduksjon der det er en mulighet å pålegge bonden å ha plantedekke gjennom vinteren enten i form av kornarealer i stubb over vinteren eller ved bruk av fangvekster. Kantsoner på avrenningsutsatte arealer

langs vassdrag kan også pålegges. Agder er ett grasfylke med hele 94% grovfôrareal, og vi vurderer det slik at pålagte miljøkrav regulert i forskrift ikke er så aktuelle, i alle fall ikke i denne omgangen. Vi har i stedet prioritert å innføre flere frivillige tiltak som kan bidra til redusert avrenning av næringsstoffer i Regionalt miljøprogram (RMP) for jordbruket i Agder 2023–2027.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Friluftsliv	0 %
Kulturlandskap	43 %
Biologisk mangfold	10 %
Kulturminner og kulturmiljøer	6 %
Avrenning til vann	17 %
Utslipp til luft	22 %
Jord og jordhelse	1 %
Plantevern	0 %
Miljøavtale og klimarådgiving	1 %
Sum	100 %

Oversikt over de ulike miljøtemaene i RMP per 28.01.2025, søknadsomgangen 2024.

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

RMP:

Det har vært 1 møte i strategigruppa for Regionalt miljøprogram på Agder.

SF har publisert informasjon minst 4 ganger på SFs nettside i løpet av året. I tillegg har vi også informert om ulike temaer innen RMP-ordningen i minst 10 infoskriv til kommunene.

SF har holdt 1 teamsmøte med tema kontroll for alle kommunene i Agder og 3 regionale møter med kommunene med gjennomgang av regelverk og endringer for 2024. I samarbeid med NIBIO har vi arrangert webinar om pollinatorsoner for foretak og forvaltning, i tillegg har vi deltatt med informasjon om RMP-tiltak i møte for gårdbrukere i et samarbeid mellom NIBIO og NLR. Videre har vi sammen med Miljøvernavdelingen holdt webinar om kantsoner etter vannressursloven og tilskuddsordninger (RMP og SMIL). Vi har også arrangert et teammøte («Dypdykk i RMP») for aktuelle i NLR her i Agder samt ansatte fra og leder av Agder bondelag.

Alle søkere av produksjonstilskudd på Agder som har hatt gyldig e-postadresse har fått e-post fra SF angående RMP. Vi minnet om at informasjon om RMP og de ulike ordningene samt at veiledningsmaterieell for Agderfylkene var lagt ut på SFs nettside.

I søknadsomgangen 2024 var det 924 søkere. I 2023 var antallet noe høyere, 933 søkere. Det ser imidlertid ut til at det ble gjennomført adskillig flere miljøtiltak innenfor miljøtema Avrenning til vann i 2024 enn i 2023. Det skyldes nok i stor grad omprioriteringen vi gjorde for inneværende programperiode ved å redusere lite målretta kulturlandskapstiltak slik at det er rom for økte satser og flere tiltak innen andre miljøtema. Et godt eksempel er tiltaket Kantsoner i eng som ble innført i 2023. Første året var det 30 søkere og nå for søknadsomgangen 2024 var det hele 146 søknader.

Vi har fortsatt en stor oppslutning av søkere innen miljøtema Utslipp til luft. Dette skyldes trolig blant annet at vi har høye tilskuddssatser på disse tiltakene. Vi har inntrykk av at det er en del bønder som investerer i utstyr for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel eller engasjerer entreprenør for å utføre slik spredning.

Det ligger til rette for økt miljøinnsats i jordbruket fremover i programperioden siden vi mener vi har spisset programmet mot mere målretta tiltak. Forhåpentligvis blir de store endringene vi har foretatt i RMP stadig bedre kjent for hvert år som går i programperioden. Vi må forsøke å informere godt fremover, særlig mot kommunene. Vi forventer at kommunene og Norsk Landbruksrådgiving fortsetter med veiledning og informasjonsarbeid om ulike RMP-tiltak ovenfor bøndene i fylket.

Vi synes vi informerer godt om RMP, og det vil vi fortsette med fremover. Men det er opp til jordbruksforetakene om de vil sette seg inn i regelverket og søke på tilskudd. I tillegg har kommunene en viktig informasjons- og veiledningsrolle ovenfor gårdbrukerne. Vi har inntrykk av at de fleste ivaretar denne rollen på en god måte.

SMIL:

SF har egen nettside om SMIL-ordningen som ble oppdatert i 2024. I tillegg publiserer vi to nettnyheter om SMIL-ordningen. I tillegg informerte vi om SMIL-stoff flere ganger i infoskriv til kommunene. Vi arrangerte et webinar om kantsoner, regelverk og tilskuddsordninger (blant annet SMIL) for kommunene og andre interesserte sammen med SF miljø. På kommunesamlingen i fjor vår hadde vi SMIL-tema på programmet.

I dialogen med kommunene i forbindelse med oppdatering av SMIL-retningslinjene, anbefaler vi at kommunene legger dokumentet ut på sine nettsider slik at allmennheten og potensielle søkere kan gjøre seg kjent med ordningen, med kommunens prioriteringer og forvaltning av ordningen. Kommunene informerer om SMIL-ordningen på ulike måter. Mange informerer via e-post og på bondekafeer osv.

Vi har inntrykk av at SMIL-ordningene er kjent blant potensielle søkere i fylket, men at ikke alle mulighetene som er innenfor SMIL-ordningen er godt nok kjent. Vi vil fortsette å legge SMIL-stoff ut på nettsiden, legge ut nettnyheter og fortsette kommunedialogen om SMIL-ordningen. Vi planlegger at istandsetting av verneverdige bygninger og tilskuddsordninger skal være tema på årets kommunesamling.

UKL:

SF har egen nettside om UKL-ordningen, og vi legger ut nettnyheter ved behov. I fjor hadde vi tre nettnyheter om UKL. Vi arrangerte et teamsmøte for UKL-kommunene med tema restaurering av verneverdige bygninger og tilskuddsordninger. Valle kommune arrangerte en flott kombinert slåttedag og 15-års UKL-jubileum i juli. Det var et arrangement både for grunneiere og allmennheten og det kom mye folk. Det var mange som fikk høre om kulturlandskapsarbeid og UKL-satsingen.

UKL-kommunene informerer godt om ordningen gjennom brev, eposter, FB, grunneiermøter, arrangementer og på sine nettsider. Vi har inntrykk av at det er grunneierne i UKL-områdene har god tilgang på informasjon hvis de er interesserte. Møter i fylkesgruppa der Agder fylkeskommune (kulturminnevern) og SF miljø deltar i tillegg til SF landbruk, bidrar til at ordningen er godt kjent i viktige fagmiljø. Det er imidlertid viktig at også direktoratene informerer "sine" om UKL-satsingen.

Årets plan for UKL-arbeidet er ikke ferdig laget, men det skal være et teamsmøte/samling med tema innen aktuelle trua/utvalgte naturtyper for å øke miljøinnsatsen. Det blir også kurs i skjøtsel av kystlynghei i regi av andre der UKL-aktører kan delta. I tillegg blir det flere teamsmøter i UKL-forum Agder og sikkert andre arrangementer.

Drenering:

Vi har en artikkel om drenering og tilskuddsordningen på nettsiden til Statsforvalteren i Agder. Denne løfter vi opp og sender ut nyhetsvarsel fra når det kommer midler eller er endringer. Organisasjoner har delt informasjonen videre.

Kommunene får informasjon om midler gjennom tildelingsbrevet. Vi har god dialog med kommunene gjennom året per e-post og telefon. Vi har også infoskriv og egne sider for kommunal landbruksforvaltning på nettsiden. Dreneringsordningen er forholdsvis enkel med faste satser, og kommunene, organisasjonene og søkerne kjenner den godt.

Tilskudd til tiltak i beiteområder:

Det holdes teamsmøte for kommunene i starten av året. Her blir det diskutert retningslinjer og informert om rammefordelingen.

KMP:

I slutten av januar åpnet vi søknadsomgangen 2024 for regionale klima- og miljøprogrammidlene. Dette ble publisert på nettsidene til Statsforvalteren som en nyhetssak. På nettsidene er målene, faglige prioriteringer, og målgruppe beskrevet. I tillegg ble også regionale retningslinjer for ordningen publisert. I tillegg sendte vi e-post til tidligere søkere og andre aktuelle der vi viste til informasjonen på vår nettside. Vi mener derfor at innholdet i klima- og miljøprogrammet skulle være godt kjent for aktuelle søkere.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	43,3	49	49,7	52,3	49,2	50,9	50,0

Det er en økende andel PT-søkere som har søkt RMP-tilskudd i denne 7-årsperioden, økningen er på 15 %. (Vi har summert antall PT-søknader med status godkjent, under behandling og mottatt per 28.01.2025).

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	RMP potten har økt og det er i tillegg kommet noen ekstra tiltak inn i programmet i løpet av de siste fem årene. Dette har resultert i flere søknader og flere utførte tiltak i perioden. Utbetaling av tilskudd til gjennomførte tiltak var i 2020 16,5 mill. kr til 892 søkere, mens det for søknadsomgangen 2024 kommer til å bli utbetalt om lag 22,8 mill kr. til 924 søkere.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	I løpet av de siste 5 årene har omfanget av utførte miljøtiltak variert fra 5 mill. kr i 2021 til 6,9 mill. kr i fjor, 2024. Også i 2020 ble det innvilga SMIL-tilskudd til miljøtiltak på 6,9 mill. kr (mye midler ble inndratt). Det er innvilget mest midler til miljøtema Kulturlandskap, men forurensningstiltakene - særlig Avrenning til vann viser en økning. Kommunenes SMIL-innsats er variabel, de fleste kommunene jobber bra med ordningen og har stor SMIL-aktivitet, mens andre ikke er like engasjerte eller ikke har tilstrekkelig kapasitet. Omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL-ordningen har vært stabil eller svakt økende i perioden.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Det var syv søknader i 2024 og potten på kr 500 000 ble brukt opp. Søknadsomfanget har vært ganske stabilt i løpet av de første årene i perioden, men siste året er omfanget økt forholdsvis mye trolig på grunn av dobling av potten for Agder.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	UKL: I løpet av de siste 5 årene har omfanget av utførte miljøtiltak og dermed innvilget UKL-tilskudd variert mye fra 1,7 mill. kr i 2020 til 3,7 mill. kr i 2022 og i 2024 ble det innvilget 2 mill. kr. Dette skyldes både variasjoner i tildelingene til fylket fra år til år og at det i enkelte år har blitt inndratt betydelige UKL-midler - som i 2022. Omfanget av utførte miljøtiltak har variert alt etter hvor mye midler som har vært tilgjengelig. Drenering: Omfanget av søknader økte kraftig da satsen økte fra 1. juli 2023. Tiltak i beiteområder: Tilgjengelige midler er mindre enn behovet og begrenser dermed økningen.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	RMP: Se rapporten over. KMP: Vi lyser ut midlene på Statsforvalterens nettside og sender e-post til aktuelle søkere. Ordningene innenfor LUF: Vi informerer kommunene gjennom tildelingsbrevet. Se ellers rapporten over.

3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Dette året trådte ny opplæringslov i kraft 1. august. Veiledning inn mot sektor har i stor grad vært preget av dette. Tidlig på året ble det gjennomført ulike webinarer med opplæringsloven som tema. I RKG-oppvekst ble utdanningsdirektør enig med aktørene fra sektor om at Statsforvalteren skulle komme fysisk ut i kommunene og regionsnettverkene for å holde innlegg og veilede om ny opplæringslov. Innleggene ble forberedt og skreddersydd for den enkelte kommunes behov for opplæring. Spørsmål og ønsker ble sendt inn i forkant. Ytterligere spørsmål ble avklart i etterkant. På den måten har vi opplevd et godt samarbeid med sektor og at det er lav terskel for å ta kontakt. Ved å spisse informasjonen på denne måten opplever vi å ha lykket med å heve kompetansen på opplæringsloven til de ansatte i kommunene. Vi har nådd rundt i hele Agder og håper å kunne ha ressurser til å tilby å komme ut i sektor på denne måten så lenge det er behov. Vi opplever at nettverkene i Agder samarbeider om å dele veiledningene de får. Eksempelvis har deltakere i PPT-nettverket i Agder satt hverandre på kopi når de får veiledning fra oss, og på den måten spres kunnskap og kompetanse videre og sikrer lik praksis.

Høsten 2024 arrangerte utdanningsseksjonen sammen med barnevernseksjonen og deler av helse- og sosialavdelingen en oppvekstsamling over to dager for kommunene i Agder. Målet med denne samlingen var å øke kompetanse og bevissthet om hva vi sammen kan gjøre for de barna som utfordrer systemene i kommunene. Barna har behov for samhandling og samarbeid på tvers av fagområder. Det var invitert foredragsholdere på tvers av alle fagområdene i tillegg til Statsforvalterens egne folk. [Invitasjon til oppvekstsamling 9. og 10. oktober 2024 | Statsforvalteren i Agder](#) Alle kommunene i Agder var representert på samlingen og det var deltakere fra samtlige fagfelt. Tilbakemeldingene på den faglige kvaliteten og relevansen var svært god. Med bakgrunn i dette kan vi anta at samlingen kan betegnes som kompetanseheving.

Videre når det gjelder barnehagefeltet er det gjort flere ulike tiltak. I september hadde vi møte med et nettverk for barnehagemyndighet. Her gikk vi blant annet gjennom barnehagemyndighetens ansvar og oppgaver (barnehageloven § 10) samt kommunens dobbeltrolle som barnehageeier og barnehagemyndighet (barnehageloven § 11). Vi fikk tilbakemelding på at dette var en nyttig gjennomgang, og at det fremdeles var et behov for kompetanse på dette området.

I oktober holdt vi digitalt møte med barnehagemyndighet og økonomiansvarlige i alle kommunene i Agder. Der gikk vi gjennom prosessen med beregning av satser og tilskudd samt de viktigste kravene i forvaltningsloven knyttet til det å skulle fatte vedtak om sats og vedtak om tildeling av tilskudd. Vi fikk tilbakemelding på at dette var nyttig og at det var ønskelig med flere slike møter.

Vi har fått henvendelser fra én kommune med et særlig ønske om veiledningssamling om regelverksforståelsen rundt individuelt tilrettelagt barnehage tilbud. Vi har grunnnet ressurser – og kapasitetsutfordringer ikke fått gjennomført dette i 2024.

Vi mener likevel at vårt arbeid langt på vei har gitt barnehagemyndighet i kommunene mulighet til å opparbeide seg en grunnleggende forståelse for regelverket.

Barnehageeiere og skoleeiere i Agder følger i stor grad opp nasjonale signaler om prioriterte området gjennom de desentraliserte kompetanseordningene. Barnehager og skoler vurderer sine behov for kompetanseutvikling gjennom kartleggings- og analysearbeid. Barnehage- og skoleeiere samarbeider i partnerskap med UH (UiA primært), om å planlegge tiltak som kan møte de lokale behovene. De melder sine behov til samarbeidsforumet i fylket. Kommunene er organisert i nettverk knyttet til tilskuddsordningene REKOMP, DEKOMP og *Kompetanseløftet*.

Nettverkene har stor deltakelse i de tiltakene som gjennomføres. Tiltakene har stor variasjon som både dekker faglig oppdatering, men også kompetanseutvikling som bidrar til å skape læring og trivsel i enhetene. Vår vurdering er også for 2024 at dette samlet sett er med på å bidra til at kommunene har ansatte med kompetanse som eiere mener er aktuelle for å svare ut behovene i egne kommuner.

Statsforvalteren i Agder har prioritert å delta på nettverksmøter så langt det har latt seg gjøre kapasitetsmessig. Vi ønsker å være enda tettere på sektor gjennom nettverkene i alle ordningene, for å sikre forvalterrollen enda bedre. Statsforvalteren har gjennom AU for samarbeidsforum vært med på å initiere

erfaringsdeling og kompetansehevingssamling for nettverkene i kompetanseordningene i Agder. Vi fikk på plass et faglig innhold som også omhandlet samiske perspektiv. Samlingen ble dessverre avlyst på grunn av få påmeldte. Dersom kapasiteten vår bemanningsmessig hadde vært romsligere, kunne vi selv overtatt ansvaret for gjennomføringen av arrangementet.

Vi har også videreformidlet og promotert gjennom samarbeidsforum og nettverkene i REKOMP muligheten for å benytte 30% av tildelingen til kompetanseheving på barnehageområdet. I Agder er det beskrevet i retningslinjene vedtatt av samarbeidsforum at dersom nettverkene skal benytte seg av denne ordningen, må det komme frem av de innsendte behovsmeldingene. Statsforvalteren har aktivt informert nettverkene og sektor ellers om denne muligheten. Det er gjort i samarbeid med UH som også har tilrettelagt for studieplasser på ABLU.

Utdanningsseksjonen hos Statsforvalteren i Agder har ukentlige seksjonsmøter der det blant annet foretas deling og drøfting av informasjon om hendelser, henvendelser, bekymringsmeldinger og funn i tilsyn/klagesaker. ROS av kommunene er dermed et fast punkt på agendaen i de ukentlige seksjonsmøtene. Informasjonen som deles og vurderingene som gjøres blir tatt videre av seksjonsleder til ledergruppa i avdelingen, som har ansvaret for overordnet risikovurdering. På bakgrunn av disse vurderingene tas det kontakt med sektor og gis veiledning eller annen form for kompetanseheving tilbys. Vi har flere eksempler på at ROS- analyse fra møtene fører til både tilsynsaktivitet og veiledning for å øke den aktuelle kommune eller enhet sin kunnskap og kompetanse.

For kommuner vi ser mangler særskilt kompetanse på enkelte områder, benytter vi også kompetanseordningene, Læringsmiljøprosjektet eller oppfølgingsordningen til å koble på fagmiljøer som kan bistå kommunen i deres utviklingsarbeid og dermed endring av egen praksis.

I 2024 har tre kommuner med totalt fem skoler og fem barnehager deltatt i Læringsmiljøprosjektet gjennom pulje 7 og 8. Statsforvalteren i Agder har deltatt i styringsgruppemøter i begge puljene. Vi har deltatt på de nasjonale samlingene som er avholdt i regi av Utdanningsdirektoratet og vi har deltatt på digitale fagdager. Statsforvalteren har vært til stede på digitalt statusmøter for hver av puljene på slutten av året sammen med Udir.

Det er vanskelig for Statsforvalteren å vurdere hvilken effekt Læringsmiljøprosjektet har på det psykososiale læringsmiljøet i barnehagene og skolene som har vært med i 2024. Det er for kort tid å vurdere hvordan dette påvirker praksisen hos de ansatte og hos kommunen. Likevel får vi informasjon gjennom vår deltakelse i styringsgruppemøtene at deltakelse i prosjektet gir kompetanseheving om trygt og godt barnehage- og skolemiljø, og at kommunene ser betydningen av å jobbe systematisk med dette feltet. Det pekes på at prosjektet legger til rette for samarbeid mellom barnehage og skole i de kommunene som deltar, og at det på den måten kan bidra til å sikre gode overganger og sammenheng i praksis på dette området. Vi vurderer at ved at kommunenivået deltar i styringsgruppene er det med på å bidra til at erfaringer fra prosjektet deles i kommunen og i nettverk den enkelte kommunen er med i.

Statsforvalteren har deltatt i møter med alle de tre kommunene i 2022-uttrekket i oppfølgingsordningen. Vi har deltatt sammen med veiledere fra UH sektoren (styringsgruppene). Statsforvalteren vurderer at kommunene har oppnådd økt kompetanse i gjennomføringsfasen, noe som gir et godt grunnlag for arbeid med tiltakene frem til uttrekksperioden avsluttes våren 2025. Se for øvrig utfyllende om oppfølgingsordningen andre steder i årsrapporten der den beskrives mer inngående.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

I Agder har eiere inngått partnerskapsavtale med universitetet i Agder, enkeltvis eller gjennom nettverk med flere eiere. Partnerskapsavtalen er forankret i forskrift om retningslinjer for tilskuddsordningen, og mål for partnerskapsavtalen er vedtatt i samarbeidsforum Agder. For å sikre forutsigbarhet og langsiktighet i partnerskapet har avtalen en varighet på to år, fra 1. januar til og med 31.12.2025. Det er skapt en felles forståelse av de sentrale begrepene og innretningen i tilskuddsordningen. Det er nå en sterk anerkjennelse av betydningen av at UH-sektoren deltar i de lokale prosessene. Det er vår vurdering at dette har gitt et godt fundament for utvikling av samarbeidet innad i nettverkene, og mellom nettverkene og UH.

UH-sektorens deltakelse i nettverkene er nå anerkjent som avgjørende, noe som har lagt et solid grunnlag for videre samarbeid.

Universitetet i Agder har opprettet en stilling som faglig leder for tilskuddsordningene. Faglig leder er fast medlem i AU og i samarbeidsforum. Dermed sikres tett kobling mellom universitetet og prosessene i nettverkene. I 2024 kom det på plass en langsiktig plan for tilskuddsordningen. Planen er tidfestet 2024-2025 i påvente av ny nasjonal strategi for kompetanseordningene.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

Statsforvalteren formidler jevnlig at i Kompetanseløftet er kommunens rolle mer omfattende enn primært å være barnehage- og skoleeier eller barnehagemyndighet. Vi er tydelige på at rollen som eier er viktig også her, men i tillegg har kommunen et ansvar for PP-tjenesten og det øvrige støttesystemet i laget rundt barnet og eleven. Det kommunale ansvaret gjelder for barn og elever både i offentlige og private barnehager og skoler. Kommunedirektøren har etter kommuneloven et samordnings ansvar, noe som betyr at kommunen må samordne og inkludere PP-tjenesten og andre støttefunksjoner i relevante tiltak.

Arbeid med kompetanseløftet sees i sammenheng med kommunens arbeid med tidlig innsats, forebygging og tverrfaglig samarbeid og implementering av oppvekstreformen, samt arbeidet med kommunens plan for forebygging av omsorgssvikt og utvikling av atferdsproblemer.

I Agder har man siden oppstart jobbet for å inkludere PP-tjenesten og Statped i alle ordningene. PPT og Statped er derfor aktive deltakere i arbeidet.

UiA har etablert en arbeidsgruppe med representanter fra spesialpedagogiske, allmennpedagogiske og helse- og sosialfaglige utdanninger for å ivareta det tverrfaglige oppdraget i Kompetanseløftet. Gruppens mandat er å: Bidra til forankring av kompetanseløftet på UiA, medvirke ved vurdering av søknader, følge eksterne bidrag (f.eks. Statped, RVTs, Dysleksi Norge) og avklare UiAs videre kompetansebehov. Gi faglige bidrag inn i ordningen, finne andre relevante utviklingspartnere i eget fagmiljø og bidra til evaluering av ordningen.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Statsforvalteren har deltatt i møter med alle de tre kommunene i 2022-uttrekket. Vi har deltatt sammen med veiledere fra UH sektoren (styringsgruppene).

Veilederne i 2022-uttrekket har jobbet sammen med kommunene og fokuset har særlig vært på praktisk gjennomføring, analyse av resultat, og det å se sammenhenger som gir føringer og grunnlag for tiltak. To av kommunene har kommet frem til temaet, "kunnskapsbasert språkarbeid i barnehage og skole". Disse temaene skal de jobbe sammen om, med veiledning fra NTNU ved *Skrivesenteret*.

Den siste kommunen jobber med å; løfte leseferdighetene til alle elevene i kommunen med mål om å redusere spriket i grunnskolepoeng mellom ungdomsskolene, samt øke kompetansen knyttet til leseopplæring hos ansatte i skolene. Det er også et mål at det skal utvikles et godt system i hele kommunen for å fange opp og håndtere elever med leseutfordringer tidlig i skoleløpet. Til dette arbeidet er det *Lesesenteret* i Stavanger som er veiledere. Denne kommunen har også valgt å ta med seg veilederne fra forfasen i det videre arbeidet.

Det er god progresjon i arbeidet hos alle de tre kommunene.

For Statsforvalteren har det vært utfordrende å rekruttere veileder i forfasen, men dette ordnet seg. Det jobbes fra Statsforvalteren med et initiativ til Universitetet i Agder (UiA) slik at denne prosessen skal gå lettere i fremtiden.

Statsforvalteren vil i 2025 arrangere en felles konferanse for hele 2022-uttrekket slik at kunnskap og erfaringer kan deles. Det vil også være fokus på implementering.

Statsforvalteren vurderer at kommunene har oppnådd økt kompetanse i gjennomføringsfasen, noe som gir et godt grunnlag for arbeid med tiltakene frem til uttrekksperioden avsluttes våren 2025.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

Statsforvalteren har bidratt i arbeidet med ordningen ved å ha direkte kontakt med både kommunene og UH, samt med deltakelse i styringsgruppemøter for ordningen sammen med de tre kommunene.

I gjennomføringsfasen har det vært tett samarbeid mellom to av kommunene, som har forenet seg om samme tema innenfor språkopplæring. Den siste kommunen har hatt fokus på skriveopplæring. Alle de tre kommunene har hatt fokus på hvordan økt faglig kompetanse også kan trygge elevene. Det er likevel vanskelig for oss å se hvordan tiltakene iverksatt gjennom oppfølgingsordningen, sammen med andre pågående kvalitetsutviklingstiltak, konkret har påvirket læringsmiljø og læringsutbytte.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.1.7.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for statsforvalters arbeid innenfor kompetanseutvikling. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Statsforvalteren i Agder har prioritert barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i vårt arbeid på i 2024. Disse prioriteringene har også vært førende for vårt arbeid innenfor kompetanseutvikling i våre kommuner og for Agder fylkeskommune, i tillegg til andre temaer som har vært relevante i tilknytning til ny opplæringslov.

Gjennom hele året har vi gjennomført samlinger i våre kommuner for å orientere om ny opplæringslov. I disse møtene har opplæringsloven kap. 11 og 12 vært særlig sentrale. Kommunene har på forhånd sendt oss ønsker om konkrete problemstillinger eller §§ de ønsker at vi skal forklare eller ha fokus på, og innholdet i kap. 11 og 12 er noe mange har hatt spørsmål om eller ønsket utdypet.

Vi har også hatt møte med Agder fylkeskommune og alle skoleledere i de videregående skolene, hvor vi presenterte relevante endringer i ny opplæringslov. På samme måte som for kommunene, var kap. 11 og 12 en del av det vi informerte om og hadde dialog rundt.

På grunnlag av vår kontinuerlige risiko- og sårbarhetsvurdering, og også direkte ønsker fra kommunene, har vi hatt dialogmøter med kommuner som har hatt behov for direkte veiledning.

Vi har et godt samarbeid med Agder oppvekstombud og elevombud i Kristiansand kommune. Vi har årlige samarbeidsmøter. Dette øker rolleforståelsen begge veier og gir oss en mulighet til å komplimentere hverandre i støtten til kommunene på dette området.

Høsten 2024 arrangerte vi *Oppvekstmøte* med tema *Barn som utfordrer* for ledere innen oppvekst i kommunene. Her var både utdanning, barnevern og helse representert. Dette var et arrangement hvor vi internt samarbeidet på tvers av seksjoner, og vi hadde både interne og eksterne foredragsholdere.

Vi deltar ved anledning i barnehagenettverk i Østre Agder, og vi deltar på PPT-ledernetverksmøter. Vi mottar gjerne spørsmål på forhånd, og deltar i samtaler om relevante tema.

Vi har vært aktive deltakere i styringsgruppemøter i Læringsmiljøprosjektet sammen med kommunene som har deltatt i ordningen i 2024. Læringsmiljøprosjektet som et tiltak, gir oss muligheten til å være tett på utvalgte kommuner, skoler og barnehager. Vi ser også verdien av at PPT er koblet på her. Ved at vi er aktive deltakere i styringsgruppemøter, får vi innblikk i det arbeidet som legges ned i praksisfeltet, og vi får mulighet til å følge den utviklingen som skjer.

I november deltok vi på nettverkssamling for bekymringsfullt skolefravær, i regi av KORUS. Her hadde vi innlegg om skolemiljø og vår rolle som håndhevingsinnsats.

I 2024 åpnet vi flere tilsyn på områdene barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Ikke all disse tilsynene er avsluttet. Eksempelvis har vi allerede sett effekten av at vi åpnet tilsyn med en kommune, til tross for at tilsynet i denne kommunen ikke er avsluttet. Vi ser blant annet at kommunen har hatt fokus på, og arbeidet med, området vi har åpnet tilsyn med.

Effekten av at vi er med på mange ulike arenaer, har god og hyppig kontakt med kommunene og fylkeskommunen og foretar oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser, er at vi kan følge med på kompetanseutvikling i våre kommuner og hos vår fylkeskommune.

Det er ikke alltid det raskt lar seg vise i statistikk eller gjennom undersøkelser at det har vært en positiv endring hos eksempelvis barnehagemyndighet eller skoleeiere i en gitt kommune. Det krever noe mer tid før vi kan konkludere med det. Det vi likevel kan konkludere med, med hensyn til effekt, er at det er hensiktsmessig å være tett på kommunen for at vi skal kunne bidra med kompetanseutvikling og at bidraget treffer best mulig.

3.1.1.13 Andre oppdragBarnevern

Statsforvalteren i Agder får positive tilbakemeldinger fra barnevernledere når det gjelder satsninger på barnevernledernetttverk som tiltak. Vår egen vurdering er nok at det er noe uklart hva nettverket har fått ut av satsningen ut over det å bli enda bedre kjent med hverandre, skape god psykologisk trygghet, og dessuten avklaringer om hva de ønsker barnevernledernetttverket skal være. Tiltaket tror vi likevel er nyttig for å tilby barnevernledere en arena for å utvikle eget lederskap. Dette igjen mener vi vil komme tjenestene- og dermed barn og unge på Agder, til gode på sikt. Slik Statsforvalteren ser det, er det behov for å jobbe mer med hvordan midlene skal understøtte utviklingen av lederskapet til medlemmene i nettverket, og hvilke ledelsesområder som kan være aktuelle for alle barnevernlederne å fokusere på i den sammenheng. Vi begynner derfor for 2025 med en barnevernledersamling med fokus på ledelsessatsingen, for å bidra til økt forståelse for tenkningen og nye ideer om hvordan midlene kan brukes mest mulig målrettet.

Stimuleringsmidlene til tjenestestøtteprogrammet ble tildelt etter deltakelse på programmet, og de ble fordelt mellom tjenestene etter deltakerantall. Siden det ikke er store ulikheter knyttet til reisevei, har vi lagt til grunn behovet for å kompensere for evt. utgifter til vikarer/samlinger når det kommer til fordeling.

Statsforvalteren i Agder har i 2024 gjennomført kommunebildemøter i åtte kommuner. Møtene gjennomføres som heldagsmøter, hvor det blir satt av godt med tid til barnevernsområdet. I våre kommunebilder har vi valgt å ha fokus på rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk. Vår erfaring er at samtaler om

temaet bidrar til at både politisk og administrativ ledelse er godt påkoplet problemstillingene, herunder utfordringer knyttet til tilgangen på fosterhjem generelt. Statsforvalteren har også bidratt i folkevalgtprogrammet i flere kommuner, og for én av kommunene var det et særlig ønske om oppmerksomhet knyttet til barnevern og rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk. Samlet sett mener vi at vi gjennom å holde temaet varmt gjennom året i våre møter med kommunene, har bidratt til å gi mer kunnskap om betydningen av å jobbe godt med rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk. Flere læringsnettverk på Agder har dessuten jobbet godt med akkurat dette temaet. Et av nettverkene har utviklet en rekrutteringsfilm og denne bruker barnevernstjenestene som et aktivt verktøy i rekrutteringen av fosterhjem. Læringsnettverkene har også hatt oppmerksomhet rettet mot hvordan oppfølgingen av familie og nettverks plasseringer bør innrettes for å få en god start og god oppfølging - slik at det blir stabile plasseringer uten utilsiktede flyttinger senere.

Statsforvalteren har hatt i oppdrag å informere om "Jeg vet" og "Snakke sammen" i flere år og vi har hvert år sikret at kommunene får informasjon om verktøyene. I 2024 var det *Handlingsplanfestivalen* som var arenaen. Her møter kommunene fra Agder og Vestfold/Telemark med representanter fra ulike deler av kommunal sektor - som barnevern, skoleeier, barnehagemyndighet, barnehageeiere, psykiske helsetjenester osv. Festivalen arrangeres i samarbeid med RVTS, KORUS og R-Bup. Vår erfaring er at mange kommuner bruker verktøyene. Vi ser også i pågående LOT, at kommuner rapporterer om bruk av "Snakke sammen" som tiltak for å styrke batesamtaler. Vi registrere videre at verktøyet nevnes i kommunale planverk og på kommuners hjemmesider.

Krisesenter

Statsforvalteren i Agder gjennomførte ikke tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune eller samarbeidskommuner i 2024. I Agder er det et krisesenter lokalisert i Kristiansand som har samarbeid med kommunene vest i fylket, og et krisesenter lokalisert i Arendal som har inngått samarbeid med kommunene øst i fylket. Vi har i 2024 gjennomført møter med begge krisesentrene som et ledd i vår risikovurdering og planlegging av tilsynsaktivitet for 2025.

CRPD

Internt i embetet har vi en egen CRPD- gruppe som jobber med implementering av konvensjonen. I 2024 har gruppen fokusert på kontakt med kommunene om konvensjonen i henholdsvis ett digitalt og ett fysisk møte. Vi er i gang med arbeidet for å øke kompetansen om universell utforming og CRPD. Som sertifisert under *Likestilt arbeidsliv* jobber vi med tilrettelegging som én av syv satsingsområder, og har konkrete tiltak for dette internt i embetet. CRPD-gruppa har samarbeidet med likestillingssenteret KUN og senter for likestilling ved Universitetet i Agder. Videre er det etablert et samarbeid med Statsforvalterne i Rogaland og Vestland, hvor vi har hatt jevnlig møter gjennom året for erfaringsdeling og oppdatering. Møtene har vært nyttige, og vil fortsette i 2025. Vi har også deltatt på nasjonale samlinger med Bufdir. Tilbakemeldingene fra kommunene tyder på at de er tilfredse med informasjonen de får gjennom året. Kommunenes erfaring er videre at det er nyttig å møtes både for å motta informasjon, og ikke minst for å dele erfaringer. Det er 21 av 25 kommuner som er involvert i arbeidet. Statsforvalteren har henvendt seg spesielt til de resterende 4 kommunene som foreløpig ikke er med.

Kommunebilde

Statsforvalteren i Agder har i lang tid hatt som målsetting å gjennomføre et heldags fysisk dialogmøte med alle kommunene våre tidligst mulig i hver valgperiode, hvor hele ledergruppen deltar. Vi har nå tatt i bruk kommunebildeværktøyet, og utarbeider oppdatert dokument til hvert møte. Kommunebildet danner grunnlaget for dialogen vi har med kommunen. Prioriteringen av kommuner for besøk gjøres ut fra en helhetlig vurdering av risiko og behov for dialog. Agder har prioritert å ha likestilling som eget tema i kommunebildene.

I 2024 gjennomførte vi ni kommunebesøk med ferdig kommunebilde. Målet er å besøke 11-12 kommuner i løpet av 2025. Resterende fire eller fem kommuner dekkes etter planen i 2026.

Tilbakemeldingene fra kommunene etter besøkene høsten 2024 er unisont positive, både til kommunebildeværktøyet, og til dialogen i møtene. Det er positivt at både politisk og administrativ side i kommunene har deltatt. Vi opplever at den samlede gjennomgangen er svært nyttig, ikke minst for kommunene selv, og at måloppnåelsen slik sett er tilfredsstillende. Samtidig er prosessen med å utarbeide bildene, og forberede og gjennomføre de fysiske møtene, samlet sett svært ressurskrevende, både for oss i embetet og for kommunene. Internt i våre fagavdelinger beslaglegger kommunebildearbeidet arbeidstid som må tas fra andre høyt prioriterte oppgaver. Ressursmangel skaper tvil om det vil være mulig å prioritere kommunebildearbeidet framover innen flere departementsområder. Dette gjelder spesielt på felt som samlet sett er underfinansiert, som helse, byggesak og planarbeid.

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Tverrfaglig samhandling rundt barn, unge og deres familier har vært et satsingsområde for Statsforvalteren i Agder over flere år. SFAG erfarer samlet sett at utviklingen går i riktig retning. Vi registrerer en stadig større bevissthet om, og forståelse for viktigheten av, å gi gode og helhetlige tjenester til utsatte barn, unge og deres familier. Blant annet registrerer vi at kommunene i større grad etterspør veiledning på tvers av fagområder. Til tross for at vi samlet sett mener utviklingen går i retning av et mer helhetlige tjenestetilbud, er det fortsatt uønsket variasjon mellom kommunene. Det er fremdeles utydelig for en del kommuner hva det vil si å skreddersy et tjenestetilbud og dessuten hva kommunene må ha som et minimumstilbud av tjenester til barn og unge.

Det er fortsatt en krevende å lykkes med en organisering av tjenestetilbudet slik at tilbudet både kan leveres raskt, og ikke minst er på barn og unges premisser. Organiseringen bærer blant annet preg av at arbeidstiden til ansatte primært er på dagtid og at møtepunktene ofte er på møterom. Det må nevnes at det finnes unntak og SFAG er kjent med flere gode eksempler på fleksible og kreative tjenestetilbud i kommunene. Det vil likevel være viktig fremover å vurdere hvordan et tjenestetilbud som er tilpasset barn og unge, egentlig ser ut. Eksempelvis vil prinsipielle diskusjoner knyttet til digitale innganger være nødvendig – en inngang som gjerne de unge i større grad foretrekker. Kommunene vil blant annet ha behov for støtte knyttet til hvordan digitale, og GDPR-godkjente, virkemidler kan nå ut på en trygg og treffsikker måte.

Det er vanskelig å måle effekten av Statsforvalterens innsats for å nå målet om et mer helhetlig tjenestetilbud. Vi mener likevel at aktiviteter rettet mot kommunene, samarbeid med regionale aktører og kompetansemiljøer, kommunedialog og et kontinuerlig arbeid for å bedre samhandlingen i kommunene og dessuten internt i embetet, har gitt positive utslag.

Et eksempel som synliggjør at embetet har en tverrfaglig tilnærming til problemstillingen, er at SFAG står for den høyeste andelen gjennomførte tilsynsmøter. I disse tilsynene ser vi konkrete resultater i enkeltsaker, men vi har også tro på at fremgangsmåten gir effekt ut over den enkelte saken. Det å samle "laget rundt barnet og familien" i en enkeltsak, får frem bredden i hjelpeapparatet. Møtene er med på å synliggjøre at det er flere som har ansvar for å bidra med samtidige og helhetlige tiltak.

Et annet eksempel er at vi på tvers av våre oppvekst- og vergemålsavdeling og helse- og sosialavdeling i 2024 har satt fokus på helsesatsingen i barnevernet. Vi har løftet dette som et særlig prioritert oppdrag i 2024. Dette har vi eksempelvis gjort i at vi har tatt opp temaet i

- et møte i Strategisk samarbeidsutvalg i Helsefelleskapet i Agder
- Oppvekstsamlingen på Agder
- Helse- og omsorgskonferansen
- i møter med helselederne på Agder
- i noen Kommunebildemøter

På alle disse arenaene har direktørene for våre to fagavdelinger stått sammen om presentasjonen og i påfølgende drøftinger med aktørene, noe som illustrerer at helsesatsingen i barnevernet fordrer ledelsesforankring og god tverrsektoriell samhandling.

For mer utfyllende informasjon om våre tiltak, vises det til øvrige rapporteringspunkt.

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier

Statsforvalteren i Agder har en tverrfaglig sammensatt barn- og unge gruppe, hvor barnevern, helse, utdanning, sosial er representert. Vi har i 2024 hatt hovedfokus på krav til samhandling, samordning og koordinering. Det er jobbet etter en strategisk plan, som bygger på innsatser fra tidligere år knyttet til endringene i velferdstjenestelovgivningen om samarbeid, samordning og barnekoordinator. I 2024 gjennomførte vi en av fire planlagte regionale samlinger. Samlingen var planlagt sammen med en referansegruppe med medlemmer fra ulike faggrupper og kommuner. Intensjonen med samlingen var å få mer informasjon om de mest sentrale utfordringene i førstelinjetjenestene. I etterkant fikk kommuneledelsen konkret informasjon om utfordringsbildet slik at kommunene får et godt informasjonsgrunnlag om viktige innsatsområder. På grunn av kapasitetsutfordringer ved embetet, har vi måttet utsette 3 av de regionale samlingene.

Barn- og unge gruppa deltar i Statsforvalternes nasjonale gruppe for barnekonvensjonen i praksis. Den nasjonale gruppen velger årlig noen av artiklene fra barnekonvensjonen som man ønsker å ha et særlig fokus på. For 2024 har vi hatt særlig fokus på artiklene knyttet til yttringsfrihet, funksjonsnedsettelse, helse, levekår og lek, hvile og fritid. Det har vært jobbet med å se på koblinger med øvrige embetsinterne grupper på tvers, eksempelvis CRPD som er tett knyttet til rettighetene etter barnekonvensjonen. Gruppen har samarbeidet med Barneombudet og Redd barna, har deltatt i møter med Bufdir knyttet til etatssamarbeidet for utsatte barn og unge og har deltatt på Lucy Smith barnerettighetsdag.

Statsforvalteren i Agder har deltatt i KUBU- samarbeidet. Blant annet har vi koordinert en gjennomgang hos Statsforvalterne hvor vi har sett på ordlyden tildelingsbrev og hovedinstruks. Formålet med denne gjennomgangen, var først og fremst å vurdere om det utpeker seg områder som med fordel kan harmoniseres.

Representanter fra barn- og unge gruppa deltar i 0-24 forum for barn og unge. Her er også representanter fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, RVTS, Korus og R-Bup. Det gjennomføres faste møter gjennom året. På den måten jobber vi med å bedre informasjonsflyten og erfaringsdelingen mellom kompetansemiljøene og Statsforvalteren. En av arbeidsgruppene som er utledet av samarbeidet, arrangerer *Handlingsplanfestivalen*. Dette er en todagers konferanse med formål om å bidra til å utvikle, realisere og samordne

kommunale handlingsplaner. Årets aktuelle handlingsplaner var opptrappingsplan for psykisk helse og opptrappingsplan mot vold og overgrep. Vår vurdering er at *Handlingsplanfestivalen* bidrar til å styrke kommunenes kompetanse om viktige satsningsområder, men også mulige løsninger og ideer for hvordan ulike tjenester kan organiseres og oppgaver løses på nye måter.

Barn- og unge gruppa har vurdert prosjektskjønnsøknader som er tematisk innenfor gruppens nedslagsfelt, dvs. gjerne tverrfaglige og innrettet mot barn og unge. Det er blant annet gitt støtte til et regionalt samarbeid om barnevernsinstitusjoner og unges opphold på barneverninstitusjoner. "Agdersamarbeidet" handler om å styrke koordineringen av innsatsen fra skole, politi, Bufetat, private barnevernsinstitusjoner, spesialisthelsetjeneste og kommuner. Det ble også gitt tilskudd til et interkommunalt initiativ for en helhetlig oppfølging av vold og seksuelle overgrep mot barn og unge.

Statsforvalteren i Agder har deltatt i Stimulab-prosjekt angående livshendelsen "alvorlig sykt barn". Statsforvalteren i Agder har imidlertid siden oppstart av prosjektet, vært tydelige på at vi kun kan delta med representanter fra oppvekstfeltet grunnet ressursutfordringer. Etter hvert som prosjektet har trått tydeligere frem, har Statsforvalteren i Agder sin rolle blitt mindre - da prosjektet har innrettet seg mer tydelig mot helseområdet.

Hovedutfordringene knyttet til et samordnet tjenestetilbud

Vår erfaring er at lovendringene i det store er kjent i kommunene. Det er imidlertid enda usikkerheter rundt hvordan praksis skal innrettes. Det er fortsatt uklarheter rundt koordineringsrollen og koordinatorkompetensene.

Det er slik vi ser det, ikke praksis for å utarbeide IP for alle barn med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Statsforvalteren mener deler av forklaringen på dette ligger i at det ikke er gode nok digitale systemer som forenkler samarbeidet konkret om planer. Systemene er ikke godt nok kjent, og kommunene er presset på tid. Det å være reelle lag rundt barn, og å lage felles planer for oppfølging er tidkrevende. Vi får flere tilbakemeldinger om at kommunene strever med å vie tilstrekkelig med tid til koordineringsoppgavene sine.

Statsforvalteren har gjennom 2024 fått flere tilbakemeldinger om at kommuner opplever regelverket om taushetsplikt og meldeplikt som komplisert og uklart. SFAG har stilt opp på politiske møter om temaet, og vi har veiledet på felles samling med NAV og barnevernstjenester. Vi er bekymret for at antallet meldinger til barnevernet ser ut til å gå nedover. Dette gjelder ikke minst meldinger som angår de yngste barna. Statsforvalteren ser at det er behov for mer aktivitet knyttet til temaet, og vi vil jobbe videre med å avklare våre tiltak på området i 2025.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket. Tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Samlet sett får vi gode tilbakemeldinger på våre tilsyn. De er koordinert i tid, de oppleves som nyttige, med god veiledning og oppfølging, og de fører til endring. Vårt inntrykk over tid er at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbart, men ikke urimelig stor.

Samordningsarbeidet har en fast organisering og framdrift, og kommunene har over tid i all hovedsak gitt positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embetet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgssekretariatene er utviklet over tid, gjennom flere til dels nyskapende samarbeidsprosjekter, og er i dag tett og godt.

For å legge til rette for samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi «Statsforvalterens tilsynsforum». Her møter alle statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. I Tilsynsforumets møte i slutten av november hvert år presenterer tilsynsetatene og kontrollutvalgssekretariatene planer for tilsyn og forvaltningsrevisjoner for kommende år. Dette ender etter hvert opp i en felles samordnet tilsynsplan, der vi ser til at belastningen på den enkelte kommune ikke blir urimelig, eller at noen kommuner får for mange tilsyn på samme fagområde på samme tidspunkt. Fra og med 2020 har endelig samordnet tilsynsplan blitt presentert på nettsiden til den nasjonale tilsynskalenderen.

Den langsiktige ambisjonen har over tid vært at en komplett samordnet tilsynskalender skal være klar så tidlig som mulig på året. Dette viser seg imidlertid å være vanskelig å oppfylle. Alle tilsynsetater skal i utgangspunktet ferdigstille sine tilsynsplaner innen 1. desember året før. De siste årene har imidlertid kun et mindretall av tilsynsetatene klart å levere tilsynsplaner innen denne fristen. Dette gjør at det er utfordrende å ha ferdig en samlet samordningsvurdering tidlig i tilsynsåret. Det er fortsatt også en utfordring at ikke alle etatene laster opp tilsynsrapporten i kalenderen etter at tilsynene er utført. Dermed blir det vanskeligere å oppfylle målet om at man i Tilsynskalenderen skal kunne finne informasjon både om planlagte og gjennomførte tilsyn.

Samordner deltok også i 2024 både i det nasjonale nettverket for samordnere og i nettverkets arbeidsutvalg. Det var i 2024 mindre fokus på arbeidet med forenkling og forbedring av tilsynskalenderen enn tidligere år. Den nasjonale Tilsynskalenderen fungerer nå etter vår vurdering svært godt som verktøy, utfordringene er knyttet til bruken av kalenderen.

Både på helse- og sosialfeltet og innen oppvekst følger vi opp påpekte lovbrudd etter forebyggende tilsyn i lengre tid, for faktisk å se at praksis blir endret til det beste for pasient og bruker. Vi har videre i år i økende grad tatt opp funn fra tilsyn både skriftlig og i muntlig dialog med ansatte i tjenestene andre steder, for å sikre læring på tvers. I tillegg kan vi nevne at vi særlig på utdanningsområdet har praksis for å oppfordre til at flere skoler eller barnehagemyndigheter enn tilsynsobjektet deltar på åpningsmøte og sluttmøte. Dette bidrar til læring og forbedring utover den organisasjonen vi har ført tilsyn med.

På området forurensingstilsyn vurderer vi måloppnåelsen til å være høy. Kapasiteten vår står generelt ikke i forhold til oppgavemengden, men kompetansen i miljøvernavdelingen er høy, og godt tilpasset porteføljen. Vi mener vi har god treffsikkerhet i oppgaveløsningen, slik at de oppgavene vi prioriterer leveres med tilstrekkelig god kvalitet. Vi har gjennomgående høyt fokus på å være en lærende avdeling, avdekke behov for forbedring, og bruke ledelse aktivt for å korrigere ved behov. Den samlede ressursituasjonen gjør oss likevel svært sårbare, da det i stor grad kun er én medarbeider som besitter tilstrekkelig kompetanse innenfor mange fagfelt.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Vårt hovedinntrykk over tid har vært at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbar, men ikke urimelig stor. Et viktig mål med samordningsarbeidet er å sikre at ikke flere aktører kommer til samme enhet samtidig. Dette ivaretas gjennom bruk av vår felles nasjonale tilsynskalender. Statlige tilsynsetater registrerer inn planlagte tilsyn og kontrollutvalgssekretariatene legger inn planlagte forvaltningsrevisjoner i tilsynskalenderen. Så tidlig som mulig etter fristen 1. desember året før gjør vi en samordningsvurdering der vi ser både på samlet tilsynsbelastning per kommune og på om det er behov for tidsmessig samordning. Dersom vi vurderer at samlet tilsynsbelastning for en kommune kan være for høy, tar vi kontakt med kommunedirektør for dialog. Dersom det er behov for å gjøre endringer i tilsynsplanene, søker vi først å løse dette internt gjennom dialog med Statsforvalterens fagavdelinger. Om nødvendig går vi også i dialog med andre tilsynsetater, men de fleste årene er dette ikke nødvendig.

Deretter sender vi foreløpig tilsynskalender ut på høring til alle kommunedirektørene og setter en svarfrist på 14 dager. I arbeidet med tilsynskalenderen for både 2023 og 2024 fikk vi kun tilbakemelding om tilsynsbelastningen fra en av våre 25 kommuner. Så raskt som mulig etter nyttår slutfører vi kalenderen.

I andre sammenhenger opplever vi svært sjeldent at enkeltkommuner gir konkret uttrykk for at tilsynsbelastningen er for stor. Tvert om får vi mye positiv tilbakemelding om nytteverdi. Tjenestene ønsker å bli bedre, og de vil heller arbeide proaktivt med kvalitetsforbedring gjennom systemtilsyn enn reaktivt gjennom klagesaker.

En annen observasjon over noe tid er knyttet til vertskommunerollen i interkommunalt samarbeid om tjenestene. Når statsetatene har tilsyn med enkeltkommuner, vil vertskommunen bli noe involvert i alle tilsynene, og kan oppleve dette som en belastning. Når tilsyn gjøres i samarbeid mellom flere områder, eksempelvis barnevern, helse og beredskap i samme tilsyn, så kan flere vertskommuner bli berørt i tillegg til den som det er tilsyn med. Slike felles tilsyn er likevel svært nyttige. Rollen og ansvaret til vertskommunen er definert i kommuneloven, og ekstra belastningen ved tilsyn er noe kommunen må regne med når de inngår i et vertskommunesamarbeid.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Embetet bruker erfaringene og kunnskapen fra det samlede tilsynsarbeidet som grunnlag for den løpende kommunedialogen på alle nivå, inkludert ved utarbeidelse av kommunebildene. Denne forståelsen er også viktig grunnlag for valg av tema for årlige samlinger mm. som vi arrangerer for kommunene.

I 2024 har vi på helse- og sosialområdet arbeidet mer aktivt med kommunikasjon for å sikre læring på tvers av våre og andres tilsyn. Noen eksempler:

- Vi har skrevet brev til alle våre kommuner om læringspunkter fra landsomfattende tilsyn med medisindispensere hos hjemmeboende eldre.
- Vi følger opp kommunene over lengre tid for å sikre at lovbrudd rettes og praksis for pasient/brukere faktisk blir endret etter tilsyn.
- Vi har tatt opp tilsynserfaringer i vår dialog med helseledere, for å bidra til å forhindre at samme svikt finner sted andre steder enn der vi har påpekt svikten.

På utdanningsområdet har vi som praksis å oppfordre til at flere skoler eller barnehagemyndigheter enn tilsynsobjektet deltar på åpningsmøte og slutt møte. Dette vurderer vi at bidrar til læring og forbedring utover den organisasjonen vi har ført tilsyn med.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Fra å ha hatt en positiv utvikling i noen år, hvor klimahensyn i økende grad ble inkludert som premiss i virksomhetsstyringen i ulike sektorer, var 2024 et vendepunkt, hvor svak kommuneøkonomi og dyrtid svekket fokuset på klimatiltak. Utviklingen for delmålet har dermed vært positiv, om enn forsiktig, men synes nå å ha fått seg en knekk. Hvorvidt denne situasjonen vedvarer er foreløpig for tidlig å si. Fra 2022 til 2023 falt utslippene i Agder med hele 8,1 %. Hovedårsaken er reduserte utslipp fra industrien og veitrafikken, som er eksempler på utslippsendringer som først og fremst skyldes forhold påvirket av nasjonal eller internasjonal politikk. Sammenlignet med 2009 er utviklingen imidlertid omtrent flat.

Våre bidrag på klimaområdet fører til større oppmerksomhet om hvordan kommunen kan benytte sine roller til å kutte i klimagassutslippene både fra egen drift og tilrettelegge for at innbyggerne kan redusere sine utslipp. Gjennom det kommunale og regionale planarbeidet bidrar vi til å skape oppmerksomhet rundt utfordringer og løsninger for gode klimagrep i bl.a. helse- og utdanningssektorene, i tillegg til den rene arealbruken. Særlig sistnevnte har vi hatt mye oppmerksomhet på i 2024, og kommunene har i mange tilfeller fulgt opp anbefalinger om å unngå tiltak i karbonrike arealer, selv om dette også har gitt grunnlag for innsigelser i 2024. Agder fylkeskommunes arealregnskap var en vekker for mange, som viste at store områder med bl.a. myr var lagt ut til utbygging i gjeldende planer. Dette har bidratt til å sette i gang planvask i flere kommuner, og er absolutt et positivt utviklingstrekk.

Antallet Klimasats-søknader fra Agder har vært rundt 20 prosjekter per år de siste årene. Vi tror at vår felles innsats med fylkeskommunen har bidratt til at

det har blitt satt i gang flere klima-prosjekter i Agder, og ikke minst at flere kommuner er blitt kjent med ordningen og fått støtte. Sen avklaring av rammene for ordningen (og om det blir noe av den for neste år) og søknadsfrist kort tid etter avklaringen, mener vi har virket negativt på mulighetene for å få frem enda flere gode prosjekter, da kommunene trenger mer forutsigbarhet for å planlegge og søke om mer kompliserte prosjekter, men som kanskje er de vi trenger for klimaomstillingen.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

I denne runden med planstrategier har vi samlet arbeidet med våre uttalelser på en saksbehandler. Det er et godt utgangspunkt for å balansere likt perspektiver og tematikk. Klima og klimatilpasning har hatt en fremtredende rolle i våre innspill til planstrategier denne gangen. Flere av våre kommuner har også valgt å delta i KS og Asplan Viaks FoU-prosjekt "Ny agenda for kommuneplanens samfunnsdel", hvor samfunnsdelens rolle som lokalpolitisk styringsverktøy styrkes, bl.a. gjennom revisjon som en del av arbeidet med planstrategi. Dette har gjort at klima og klimatilpasning blir oppdatert i ny samfunnsdel med arealstrategi, hvilket er det viktig positive grep. Utover arbeidet med planstrategier og kommuneplaner, følger vi opp klima og klimatilpasning i alle plansaker, både med tanke på å tilrettelegge for at innbyggerne kan redusere sine utslipp, og ved å unngå utslipp fra nedbygging av karbonrik natur og dyrka mark. I klimatilpasningsarbeidet er vi en tydelig premissleverandør for fremme av naturbaserte løsninger, og opplever et godt samarbeid med NVE i spørsmål om håndtering av naturfarer, inkl. klimatilpasning.

Det lokale klimaengasjementet opplever vi dessverre er i retur. Vi har kommuner som aktivt har svekket egne klimaambisjoner, samtidig som klimagassutslipp og klimatilpasning får mindre oppmerksomhet, mens behovet for å bygge ut mer kraft, strømpris og dyrtid, stjeler overskriftene. Flere kommuner mangler fremdeles oppdatert klima- og energiplan, og kun to av 25 vedtok ny plan i 2024. Vi ser et klart behov for en mer aktiv nasjonal klimapolitikk, med gode, helhetlige støtteordninger som treffer kommunene godt, for å få opp farten igjen i klimaomstillingen.

Vi opplever at klimatilpasning blir vektlagt og at klimaprofiler legges til grunn ved utforming av planforslag. Utfordringen er klimatilpasning av eksisterende bebyggelse og infrastruktur. Vi understreker betydningen av dette i uttalelser til saker hvor nye tiltak kan føre til økt klimarisiko for eksisterende tiltak, samt i ulike samarbeidsforum.

Kommunenes arbeid med klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommuner og andre myndigheter i fylket integrerer klimahensyn (både utslippsreduksjoner og tilpasning til et klima i endring) på en systematisk måte i alle sine aktiviteter og oppgaver og samarbeider for å nå klima- og miljømålene.

I Agder er det 4 kommuner samt fylkeskommunen som driver klimabudsjettering. I tillegg vet vi at ytterligere tre vurderer å innføre klimabudsjettering. Så vidt oss bekjent er det kun i disse kommunene det foregår en systematisk oppfølging av klimahensynet i den kommunale virksomheten, og hvor klima har en fast plass i saksfremlegg og hvor det er jevnlig møtepunkter på ledernivå i kommunene. Vi er av den klare oppfatning at integrering i den årlige økonomioppfølgingen er en forutsetning for å lykkes med klimaarbeidet i en kommune, da man er avhengig av å ha tilsvarende fokus på utslipp som utgifter.

Siste år har kommuneøkonomien blitt betydelig mer utfordrende i mange kommuner. Dette fører til at investeringer begrenses eller utsettes, og klimatilpasning nedprioriteres. Tilsvarende har den årlige runden med "Klimasats" som forhandlingspunkt i statsbudsjettet, med avklaring av ramme først godt ut i desember, og med søknadsfrist for første runde allerede 15. januar, vanskeliggjort kommunenes planlegging og forutsigbarhet for å få bistand til å tøyne grenser i klimaambisjonene sine.

Det er nokså god oppslutning om Klimapartnersamarbeidet blant kommunene i Agder. 14 av 25 kommuner er medlemmer, og kommunene deltar aktivt i nettverket, hvor de også møter staten (bl.a. oss) og en rekke private virksomheter som er representert i regionen og som ønsker å gå foran i klimaomstillingen. I tillegg har Agder fylkeskommune, sammen med ildsjeler i to kommuner, gått i gang med en fast "Klima-kopp kaffe" hver første fredag i måneden. De fleste kommunene er representert her, og er et godt lavterskel - gratis - og populært tilbud. I tillegg har vi Agder symbiose, et nettverk for bedrifter, kommuner og stat for å fremme sirkulærøkonomi i Agder. Her er det tilsvarende digitale morgenmøter hver tredje tirsdag i måneden, også dette arrangert av Agder fylkeskommune. Vi har også plansamlinger som Statsforvalteren og fylkeskommunen arrangerer sammen, bl.a. planfaglig nettverk (stort sett fysiske samlinger), Planprat Agder (webinar-serie - 3 ganger per halvår) hvor ulike tema tas opp, inkl. klima.

Vi opplever at nettverkene stort sett er velfungerende og at det er verdifullt å ha en blanding av fysiske og digitale samlinger, noen litt formelle og noen uformelle møteplasser. Vi kunne ønske oss et nettverk knyttet til klimatilpasning, og ettersom dette gjerne involverer også andre personer enn de som jobber med utslippsreduksjon, bør det etableres som et eget nettverk. Erfaring fra andre embeter, bl.a. SFTR, har vi forstått er gode. Kapasiteten i embetet er imidlertid ikke tilstrekkelig for å kunne ta initiativ til dette nå, hvilket er synd.

3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon

Risikobildet i samfunnet blir stadig mer komplekst og krevende å håndtere, og det berører alle nivåer, fra nasjonalt til lokalt. Hendelser de siste årene har

satt samfunnssikkerhet og beredskap på agendaen på en helt annen måte enn tidligere. Ulike kommisjoner har levert rapporter som gir et godt og dekkende bilde av status og utfordringer for beredskapen i Norge. Vi har nå et bedre grunnlag enn noen gang for å bygge en fremtidig beredskap.

I et regionalt perspektiv kan flere utfordringer trekkes frem. Klimautviklingen medfører stadig mer ekstremvær. Vi opplever varmere, våtere og villere vær, som gir flere flom- og rasulykker samt lengre tørkeperioder. Kommunene i Agder er gode på krisehåndtering, men et forverret klima gir nye utfordringer. Gode evalueringer er viktige for å opprettholde krisehåndteringsevnen. Like viktig er det forebyggende beredskapsarbeidet, som skal gjøre samfunnet mer motstandsdyktig mot klimarelaterte hendelser. Kommunene må unngå å bygge seg inn i fare. Utenom hendelser er det viktig at kommunene har politisk og administrativt fokus på forebyggende beredskapsarbeid, på lik linje med andre tjenesteområder.

Digitaliseringen av samfunnet har god fremdrift. For kommunene gir digitalisering bedre tjenester og mer rasjonell drift. Stadig flere tjenester legges over på digitale plattformer, og omfanget av velferdsteknologi øker i kommunene i Agder. Digitalisering innebærer imidlertid også økt risiko. Digitale tjenester er avhengige av at elektronisk kommunikasjon fungerer. Det må gjøres gode risiko- og sårbarhetsanalyser som avdekker risikoen knyttet til alle ledd i digitale tjenester, inkludert sannsynligheten for utfall og konsekvensene av det. Viktigheten av dette styrkes av at utfall i digitale tjenester i større grad enn tidligere rammer sårbare brukere, spesielt med tanke på utviklingen innen velferdsteknologi. Den demografiske utviklingen, med en eldre og mer sentralisert befolkning, forsterker dette ytterligere.

Som følge av blant annet økt digitalisering og det grønne skiftet, øker behovet for høy oppetid på kraftforsyning og elektronisk kommunikasjon. På regionalt og lokalt nivå er det viktig å ha kunnskap om kritisk infrastruktur som understøtter dette, og at samfunnsutviklingen tar hensyn til behovene eierne har for å opprettholde høy oppetid. I kommunale og fylkeskommunale planprosesser er det viktig med oversikt over og god dialog med eiere av kritisk infrastruktur.

Totalforsvaret har fått økt fokus som følge av Russlands annektering av Krim i 2014 og invasjonen av Ukraina i februar 2022. Totalforsvaret er summen av militær og sivil beredskap for forebygging og håndtering av hendelser i hele krisespekteret. I en gitt situasjon vil Forsvarets behov gå foran andre i samfunnet. På regionalt og lokalt nivå er det viktig å ha oversikt over hva dette i praksis kan innebære.

Som følge av krigen i Ukraina har det kommet mange flyktninger til Agder. Flyktninger er en ressurs som kan bidra positivt i lokalsamfunnet, men de innebærer også en økt belastning på allerede anstrengte helse- og oppvekstsektorer.

De siste årene har også vist oss at det kan oppstå hendelser av en type eller et omfang vi ikke har vært forberedt på. Det er derfor viktig at vi på regionalt og lokalt nivå har en god grunnberedskap. Dette innebærer en generell krisehåndteringsevne som fungerer uavhengig av hva slags hendelse som inntreffer. Dette oppnås gjennom gode risiko- og sårbarhetsanalyser, god egenberedskap og øvelser.

En forutsetning for å kunne håndtere disse utfordringene er en tverrsektoriell forståelse for hvordan samfunnsfunksjoner og infrastrukturer er avhengige av hverandre. Slik forståelse oppnås gjennom nettverk der brukere og eiere av infrastrukturer og samfunnsfunksjoner samvirker og gjennom en felles forståelse av situasjonen og de kravene den stiller.

Det sikkerhetspolitiske trusselbildet preges i stadig større grad av sammensatte trusler, der et bredt spekter av virkemidler brukes for å oppnå målsetninger. De fleste av disse er ikke-militære og ligger under terskelen for krig eller krigslignende tilstander. Hele samfunnet er mål for slike operasjoner, og skillet mellom samfunnssikkerhet og statssikkerhet viskes ut.

9. april i år lanserte Statsforvalteren den nyreviderte ROS Agder, som fanger opp det endrede risikobildet.

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Revidert fylkesROS - ROS Agder - ble publisert i 9. april. Analysen inneholder et avsnitt om sikkerhetspolitisk krise og krig. Dette risikoområdet omtales i hovedsak i et sikkerhetsgradert vedlegg som er utarbeidet i samarbeid med eksterne aktører, herunder HV-08. Det er utarbeidet en oppfølgingsplan til ROS Agder. Denne følges opp i et av de to årlige møtene i Fylkesberedskapsrådet. Oppfølging av det graderte vedlegget må skje i egne fora.

Beredskapsplanlegging (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterens egen beredskap og regionale samordningsansvar er oppdatert og legges til grunn i embetets arenaer og aktiviteter for det sivil-militære samarbeidet.

Prioriterte tiltak for å styrke totalforsvaret regionalt inngår i beredskapsplanleggingen.

FylkesROS - ROS Agder - ble revidert og lansert 9. april under Kristiansandskonferansen. Analysen legger grunnlaget for kommunal og regional beredskapsplanlegging i hele krisespekteret. Flere kommuner har allerede tatt analysen i bruk i sitt arbeid med revisjon av helhetlige ROS-analyser.

Statsforvalterens beredskapsplan er under revisjon og baseres på ROS Agder. Vårt regionale samordningsansvar ivaretas gjennom mange aktiviteter, inkludert:

- Planlegging og gjennomføring av sivil-militært kontaktmøte Sør-Vest
- Planarbeid for vertslandsstøtte med utvalgte kommuner
- Planarbeid for drivstofforsyning med alle kommunene
- Planarbeid for gap-analyse av helseberedskap med alle kommunene

Ved hendelser brukes Fylkesberedskapsrådet aktivt, og terskelen for å kalle inn rådet er lav. Bruken av rådet har overføringsverdi til hendelser i den ytre enden av krisespekteret.

Det sikkerhetsgraderte vedlegget om sikkerhetspolitisk krise og krig er oversendt kommunene, men er vanskelig å omtale i en helhetlig ROS-analyse. Vi vil imidlertid påpeke at kritisk infrastruktur og samfunnsfunksjoner i bred forstand er en del av totalforsvaret, i henhold til NATOs 7 Baseline Requirements. Arbeid rettet mot økt redundans innenfor disse områdene innebærer også en styrking av det regionale og lokale totalforsvaret.

Statsforvalterens samarbeid med Glitre Nett og kommunene om kraftrasjoneringsplanverket og pågående prosjekter for styrking av kraft og ekom er eksempler på slike aktiviteter.

Arbeid med plangrunnlag for regionalt SBS-planverk skjer i samarbeid mellom embetene, og Statsforvalteren i Agder deltar aktivt i dette. Det er imidlertid ikke utarbeidet en regional SBS-plan for Agder.

Styrket sivil-militære samarbeid regionalt (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for styrket sivil-militært samarbeid regionalt, inkludert utvikling av det regionale vertslandstøttekonseptet

Det vises til pkt. 3.2.1.4.1.2. I tillegg kan nevnes at Statsforvalteren har jobbet aktivt med regionalt vertslandstøttekonsept, herunder deltatt i arbeidsgruppe nedsatt av DSB. Vi har også gjennomført planmøte og en table-top-øvelse med de fire kommunene som er mest aktuelle i et vertslandstøttescenario.

Oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonenn. (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for regionalt samarbeid for å ha oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen.

Det å ha god oversikt over sårbarheter i ressurs- og forsyningssituasjonen er et omfattende oppdrag som Statsforvalteren ikke kan løse alene. Det er også et spørsmål om hvor langt bakover i forsyningskjedene man skal ha oversikt over robusthet på lokalt og regionalt nivå. Vi minner om vår tilbakemelding til tildelingsbrevet for 2024, hvor vi påpekte at en tilfredsstillende løsning av dette oppdraget er avhengig av at samarbeidspartnerne har fått føringer om å delta i arbeidet.

Statsforvalteren er svært bevisst på dette i sitt arbeid. Vi har initiert prosjekter som fokuserer på økt robusthet innen kraft, elektronisk kommunikasjon, informasjon og velferdsteknologi, som KEIV-prosjektet. Vi har også startet et pilotprosjekt i Setesdal med fokus på sikker legging av fiberkabler, gitt samfunnets økte avhengighet av digitalisering. Arbeidet med kraftrasjoneringsplanverk inkluderer oversikt over kritisk infrastruktur og samfunnsfunksjoner på regionalt og kommunalt nivå, samt de gjensidige avhengighetene mellom disse.

Under tilsyn kontrollerer vi om kommunene har oversikt over sårbarheter i egen og andre aktørers kritiske infrastruktur, hvilken beredskap underleverandører har for å sikre operativiteten til disse infrastrukturene, og hvilke beredskapsplaner kommunene har for å sikre tjenesteleveranser i perioder der infrastrukturen er inoperativ. I tillegg har vi hatt konkrete saker knyttet til drivstofforsyning og gap-analyse av helseberedskap. Forsyningssikkerhet er et risikoområde som ennå ikke er omtalt i fylkesROS, men det ligger i oppfølgingsplanen. Gjennom dette arbeidet vil det regionale samarbeidet om forsyningssikkerhet bli styrket.

3.1.2.5 Andre oppdrag

3.2.1.5.1: Vi evaluerer alle øvelser og hendelser av samfunnskritisk betydning og følger opp tiltakspunktene gjennom dialog med aktørene mer enn gjennom en strukturert plan. Fylkesberedskapsrådet er en viktig arena for slik oppfølging og det gjennomføres erfaringsseminarer etter hendelser av et visst omfang. Måten aktørene har fulgt opp har medført bedre krisehåndteringsevne i liknende hendelser senere, sist demonstrert ifm. snøværet i januar 2025. Forut for dette uværet ble erfaringene fra tilsvarende hendelse i 2024 sendt ut til aktørene og tatt opp i forberedende møte i Fylkesberedskapsrådet.

3.2.1.5.3: Statsforvalteren har fulgt opp føringer fra Nærings- og fiskeridepartementet i begge faser av dette arbeidet. Liste over prioriterte drivstoffstasjoner er utarbeidet i samarbeid med kommunene og oversendt departementet.

3.2.1.5.4: Vi har ikke registrert føringer fra Nærings- og fiskeridepartementet omkring beredskapsplanlegging for forsyninger, og arbeidet er ikke iverksatt.

3.2.1.5.5: Statsforvalteren har samarbeidet tett med Glitre Nett, som er fylkets eneste nettselskap, kommunene og andre aktører om kraftrasjoneringsplanverket. Arbeidet har medført økt bevissthet rundt kritiske samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur for alle involverte aktører.

3.2.1.5.6: Statsforvalteren har ikke hatt økonomiske eller personellmessige ressurser til å bidra i planleggingen av øvelse Digital.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivare tatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

På helseområdet har vi, tross høy turnover og en ubesatt legestilling i 2024, eksempelvis klart

- å øke antall behandlede tilsynssaker etter behandlingsmåte 1, 2 og 5
- å oppnå en 123 % økning i antall stedlige tilsyn etter kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven
- å opprettholde en god saksbehandlingstid på tvangsmedisineringssakene våre (116 saker, median saksbehandlingstid 4,5 dager)

På sosialområdet har vi behandlet hele 48% flere klagesaker etter sosialtjenesteloven sammenlignet med 2023.

Dette er eksempler på resultater fra 2024 som ikke kommer frem i årsrapportens tabeller.

Videre sier våre resultatmål på saksbehandlingstider ikke noe om kvaliteten i våre avgjørelser. Helse- og sosialavdelingen har et høyt fokus på å arbeide systematisk for å sikre en god kvalitet i det vi gjør. Vi har for eksempel egne audits hvor vi gjennomgår et utvalg tilsynssaker knyttet opp mot kvalitetsindikatorer, og vi tar oss tid til å gi pasienter og pårørende gode begrunnelser for hvorfor vi ikke velger å gå videre med deres helseklager (såkalt behandlingsmåte 1).

Endelig prioriterer vi høyt at de som jobber på helse- og sosialområdet er tilgjengelig på telefon for pasienter, brukere og ansatte i tjenestene. Problemstillinger som vi ser går igjen etter veiledning på telefon eller i vår saksbehandling løftes inn i våre møter med helselederne/fagansvarlige i Nav for å sikre læring på tvers.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Vi har behandlet 243 klager på byggesak i 2024. Av de 243 klagesakene er 117 saker behandlet innen fristen. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er på 99 dager. Vi kan ikke trekke sammenligninger med tallene for 2023 da vi gjennomførte et restanseprosjekt med bistand fra flere andre embeter. I 2022 behandlet vi imidlertid 190 saker og hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 214 dager. Ved inngangen til 2024 og etter gjennomført restanseprosjekt for nedbygging av klagesaker på plan- og bygningsrettens område, hadde vi en saksbehandlingstid på ca. 3-4 måneder for nye saker. Vi har nå en saksbehandlingstid på inntil 6 måneder for nye klagesaker.

Den økte saksbehandlingstiden er i det vesentlige et resultat av redusert bemanning gjennom siste halvdel av 2024, noe som også har vedvart inn i 2025. Lovpålagte oppgaver innenfor andre sakstyper har også hatt innvirkning på økt saksbehandlingstid og manglende måloppnåelse i 2024. Vi har hatt en økning i antall klager etter offentliggjøring på ca. 11 prosent, vi har oppnevnt forliksråd, og hatt flere komplekse lovlighetskontroller fra kommunene. Vi har, sammen med Miljøvernavdelingen, gjennomført folkevalgprogram i flere av Agder kommunene. Vi har her hatt fokus på plansystemet, samt dispensasjoner etter plan- og bygningsloven.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 52 %	48 %	243	117

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting (fra kapittel 3.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Tallene i tabellen samsvarer ikke med søk i egne systemer og Sysam.

Oversikt over klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter fvl. § 42, og som er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften fremgår ikke i saksoversikten i SYSAM.

Egne søk viser at vi har hatt 11 saker der kommunen har gitt utsatt iverksetting. 7 av disse sakene er behandlet innen 6 uker. Vi har hatt fokus på å prioritere denne sakstypen.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 100 %	0 %	9	0

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Vi hadde ingen saker som førsteinstans i 2024.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Vi hadde ingen ekspropriasjonssaker som klageinstans i 2024.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

Vi hadde ingen ekspropriasjonssaker til behandling i 2024

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven, i tråd med skjerpede krav gjennom EØS-avtalen

Effekter

Generelt vil oppdateringer av tillatelser iht. IED og BAT-konklusjoner medføre strengere utslippsgrenser og økt bevisstgjøring i virksomheter bl.a. om deres utslipp og utslippskontroll. Redusert utslipp vil på sikt være positivt for tilstanden i vann og vassdrag og nærmiljøet rundt virksomhetene.

Kompetanse

Vi har hatt vakanse etter at vår erfarte saksbehandler innen IED har sluttet. Nyansatte i 2024/2025 lærer nå opp og vi må bygge opp ny kompetanse innen IED.

Status

2 anlegg har fått oppdatert tillatelse i tråd med IED, men har fått midlertidig unntak fra BAT-AEL. 2 anlegg som er omfattet av IED har ikke fått oppdatert tillatelse innen fristen. Disse 4 anlegg/virksomheter med BAT-AEL krav vil dermed ikke klare å oppfylle kravene i henhold til 4-års fristen. Se nærmere beskrivelse under.

BAT for avfallsbehandling(WT-BAT)

Odderøya biogassanlegg (integrert del av Odderøya avløpsrensplanlegg). Biogassanlegget har ikke tillatelse fra før og har søkt om unntak for BAT-AEL. Unntakssøknad ble sendt til Miljødirektoratet for samråd i 2023 og avklart høsten 2023. Søknaden vært blitt jobbet mye med i 2024, men måtte få ny saksbehandler midt i året da tidligere saksbehandler sluttet. Utkast til tillatelse ble sendt ut i november. Vedtak om tillatelse, med midlertidig unntak fra BAT-AEL ble gitt i januar 2025.

Noen avfallsanlegg har søkt om endring i utslippstillatelsens rammer for å komme under grensen for IED. Dette gjelder mellomagring av farlig avfall og kverning. Behandling av disse sakene har blitt nedprioritert i 2024 på grunn av vakanse, men skal etter planen behandles i 2025.

BAT-for forbrenningsanlegg (WI - BAT)

Støleheia avfallsanlegg (Avfall Sør) driver med askesortering. Denne aktiviteten er ikke tatt inn i tillatelsen delvis pga. uklarheter om hvilke krav som gjelder for anlegget med mange aktiviteter med utslipp til felles oppsamlings- og rensesystem. Anlegget klarer ikke BAT-AEL krav i henhold til 4-årsregelen. Avfallsanlegget fikk ny deponitillatelse i 2024. Askehåndtering vil bli håndtert separat ved en oppdatering av tillatelse i 2025.

BAT for food drink and milk (FDM)

Hennig Olsen is er omfattet av IED og har fått tillatelse i 2024. Bedriften søkte om utsatt frist for gjennomføring av BAT-AEL. Saken ble sendt til

Miljødirektoratet for samråd og avklart i september 2023. Vedtak om tillatelse med midlertidig unntak fra BAT-AEL ble gitt i november 2024.

BAT for overflatebehandling (STS)

Vi er i prosess med å gi tillatelse til Bergene Holm. Vi har mottatt søknad og denne har vært på høring. Tillatelsen prioriteres i 2025, men blir ikke gitt innen 4-års fristen.

BAT for industri for prosessering av ferrometaller (FMP)

Vi har en bedrift (Teloks) som er omfattet av dette direktivet. Arbeid med tillatelse skal prioriteres i 2026/2026. Frist 2026.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Vi prioriterer arbeidet med en effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning høyt. Grunnet bemanningssituasjonen klarte avdelingen ikke å gjennomføre helt som planlagt og deler av kontrolloppdraget ble nedprioritert.

Måloppnåelse sikres gjennom egne rutiner og saksbehandling, men også gjennom kontroll og veiledning av kommunen, samt ulike kompetansehevede tiltak. Vi har god kompetanse på avdelingen, men det er kompliserte ordninger og med den bemanningssituasjonen vi har nå er vi spesielt sårbare for turnover.

Vi merker også en økende etterspørsel etter juridisk kompetanse, både internt i avdelingen og fra kommunene, og har et ønske om å styrke kompetansen innenfor dette feltet i tiden fremover.

Kommunene forvalter mange ordninger og et komplisert lovverk. Det er vår vurdering at de investeringene vi gjør knyttet til veiledning og kompetanseheving av kommunenes medarbeidere er en god investering som betaler seg i form av bedre kommunal forvaltning. I neste omgang bidrar dette til redusert oppgaveportefølje hos oss, både mindre en til en oppfølging av kommunene og en reduksjon i antall klagesaker.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

Vi har tidligere jobbet systematisk med fokus på informasjon og kommunikasjon rundt internkontroll og skapt en forståelse av dette blant de som jobber med tilskuddsforvaltning. Sett over tid mener vi å ha etablert en helhetlig og systematisk internkontroll og er i en fase hvor vedlikeholdet skal inngå som en del av driften. Samtidig er løpende internkontroll avhengig av ledelsesmessig forankring og blir påvirket ved lengre vakanser, omorganiseringer osv.

At konkrete mål på internkontroll har vært fremhevet i oppdraget de siste årene har vært avgjørende for at det er etablert. Kvalitetssystemet "Risk Manager" ble lagt ned i 2023 og erstattet med en annen løsning (Styringsbiblioteket) som ikke er bygd som et internkontrollsystem. Vi har derfor ikke fullt ut kunnet videreføre den etablerte internkontrollen fra tidligere. Vi har videreført dokumentene for rolleavklaringer, forventninger og struktur i internkontrollen gjennom det vi kaller policy dokumenter. Etterlevelse av internkontrollen sikres hovedsakelig gjennom årlig oppdatering av rutiner, risikovurderinger og prosedyrer. Videre har vi innlagte sjekkpunkter, både i policy og den enkelte rutine.

Vi opplever, som tidligere, særlige utfordringer knyttet til forvaltning av ordningen tilskudd ved produksjonssvikt, grovfôr med husdyr. Vi har et omfattende og godt rutineverk for arbeidet med den, og jobber mye med å få enhetlig behandling i vårt fylke. Vi mener likevel at restrisikoen i ordningen er høy, og den ligger etter vår vurdering i utformingen og forståelsen av ordningens utregninger. Det er høy risiko for overkompensering målt mot formålet med ordningen. Som tidligere rapportert ser vi at forvaltningen er ulik mellom embetene, spesielt med hensyn til den matematiske forståelsen av klimaprosentbegrepet. Vi har foreslått for Landbruksdirektoratet en endring i fagsystemet som kan redusere risikoen ved ordningen.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Nei
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	0
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Arbeidet med dette er ikke prioritert i 2024. Vi har sjekket rapporten for 2022/2023. Videre kontroll og oppfølging er planlagt i jan./feb. 2025.

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	2
Saker funnet i orden	2
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	Ingen feil.

Næringsinntektene fra jordbruk var ikke i strid med vilkårene for å motta tidligpensjon.

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Likebehandling, opplysning av sak, redusert risiko for feil
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Nei	Vurderes som liten risiko knyttet til Agder. 2 mottakere
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Liten effekt av tilleggskontroll, digitalisert ordning som ivaretar mye
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Ja	Nei	Etablert prosess for saksbehandling, rapporter blir gjennomgått. Ingen spesifikke kontrollpunkter utover dette.
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima- og miljøprogrammet	Ja	Nei	Saksbehandlingen sørger for at søknadene behandles i tråd med retningslinjer for ordningen.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Nei	Ikke saker i 2024.
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	Større likebehandling, opplysning av sak, redusert risiko for feil. Avdekker kompleksiteten i ordningen for grovfôr med husdyr. Vanskelig med stedlig kontroll for SF da kommunen presaksbehandler og SF fatter vedtak i vinterhavlåret. Systematisk risikoreduksjon vedr. klimaprosent.
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Delvis	Ja	Få søknader som er veldig forskjellige som uansett blir behandlet fullstendig med gjennomgang av bilag etc., derfor mindre effekt av risikobasert kontroll
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Ja	Nei	Unngår rene driftstilskudd.
NMSK, kommuneskog	Delvis	Ja	Alle veger i kommuneskog er befart og sluttgodkjent. Ved skogkulturtiltak er det bare faktura fra tredjeparter og ikke gjort ytterligere kontrolltiltak
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Ja	Ja	Sørger for lik prosess. Viktige sjekkpunkter og krav i til prosjektgjennomføring.
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Ikke aktuell	Nei	
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Ikke aktuell	Nei	
Andre ordninger			

Produksjonssvikt- Grovfôr med husdyr. Stor risiko for at formålet med ordningen i mange tilfeller ikke nås ved over- eller underkompensasjon. Iboende risiko ved utforming av ordning.

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 prosent av kommunene.

Tiltakene planlegges ut fra årlige oppdateringer av risikovurderinger av ordninger forvaltet av kommunene og oppsummeres i plandokument etter veileder fra Landbruksdirektoratet. I tillegg til forvaltningskontroller gjennomføres det flere samlinger og webinarer for landbruksforvaltningen i kommunene samt tilleggoppfølging som fremgår av retningslinjer/rundskriv for enkelte av ordningene. Vi mener slike kompetansetiltak er helt nødvendig for å nå mål om likebehandling og etterlevelse av regelverk i kommunene. Tiltakene utgjør i sum en stor del av aktiviteten i landbruksavdelingen.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Aseral	NMSK	Generelt avvik på internkontroll etter § 14 i Reglement for økonomistyring i Staten kap.6.3.8.1 I tillegg avvik på kontrollplan, kunngjøring, budsjetttilgjengelighet	Endret i kommunen. Avvik lukket.
Lyngdal	NMSK	Ingen avvik eller merknader	Ingen oppfølging
Farsund	Produksjons- og avløsertilskudd	Ingen avvik. Merknad på at rutineverket er fragmentert og enkelte områder med svak skriftlighet.	Tatt til etterretning og ignasatt forbedringer i kommunen, ingen videre oppfølging av kommunen fra SF
Gjerstad og Risør (felles landbruksforvaltning delt jord/skog mellom kommunene)	Produksjons- og avløsertilskudd	Ingen avvik. Merknad om større bevissthet på delegering og tilgangsstyring da kommunen har etablert samarbeid med nabokommune. anbefaling om å innta enkelte deler av rundskriv i de skriftlige rutinene.	Tatt til etterretning i kommunen

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i embedets ansvarsområde
20 %	0	20 %	5	25

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Kontrollen som var planlagt hausten 2024 har me utsett eit halvt år pga. ressursmangel i landbruksavdelinga (underbemanning, vakansar og etterslep etter produksjonssviktsesongen 2023).

Når det kjem nye rollar i systemet som alle kommunane skal ha, søker me opp tilgangane til kvar enkelt kommune. Då vil me gjerne oppdaga eventuelle feil, t.d. om personar som har slutta framleis har tilgang. Landbruksavdelinga hjå Statsforvaltaren har godt oversyn over skifte i saksbehandlarar i

kommunane, men er meir avhengig av at kommunane melder frå ved skifte av leiarar.

Når ein kommune ber om tilgang til nye brukarar eller nye saksbehandlarrollar til eksisterande brukarar, krev me dokumentasjon i form av e-post frå overordna. Me vil frå no av begynna å krevja kopi av kommunen sitt delegasjonsreglement før me gir tilgang til nye godkjennarar. Dokumentasjon vert lagra i arkiv og endringar ført i eiga liste.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	Plan for gjennomgang av tilgangene: Annankvar periodisk kontroll sender me einingsleiarane i kommunane lista over kommunen sine brukarar og deira rollar. Det andre året går landbruksavdelinga hjå Statsforvalteren gjennom kommunane sine tilgangar. Kvart år skal avdelingsleiinga og brukaradministratorane gå gjennom tilgangane til tilsette hjå Statsforvalteren.
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	Planen er å gjennomføra kontroll ein gong i året. Kontrollen som var planlagt hausten 2024 er utsett til våren 2025.
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Me har ikkje gjennomført periodisk kontroll i 2024. I blant når me er inne i systemet har me oppdaga at medarbeidarar som har slutta ikkje har blitt sletta.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene har rutiner som sikrer at grunnvilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt når vedtak om produksjons- og avløsertilskudd fattes.

Se beskrivelse i tabellen. Utover dette har vi god dialog med kommunene om temaet, og besvarer fortløpende spørsmål og gir veiledning.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Dette var tema på gruppemøtene om PT vi hadde på tre steder i fylket i september. Vi gikk gjennom produksjonskrav til melkeku og sau, hvordan kommunene skal håndtere varsler i søknaden og bruke rapportene. Vurdering ved brudd på dyrevelferdsregelverket ble også gjennomgått. Grunnvilkåret ble igjen tatt opp på teamsmøte om kontroll i oktober. På forvaltningskontroll av PT er vanlig jordbruksproduksjon og bruk av rapportene et fast punkt. Ved gjennomgang av avviksrapporten tar vi opp mangelfull vurdering av varselmeldinger med kommunene.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Vanlig jordbruksproduksjon blir vurdert når det kommer opp varselmeldinger, men det er fortsatt ikke alle kommunene som har rutine for å sjekke rapportene. Det er flere enn før som gjør vedtak om å ikke godkjenne produksjoner ut fra grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon. Dette gjelder særlig sau og ammegeit, der dyretallet ikke er så stort og det ikke er levert slakt.

Oppfølging av saker om dyrevelferd og produksjons- og avløsertilskudd (fra kapittel 3.3.1.2.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren bidrar til at kommunen har god kompetanse på, og oppfølging av, dyrevelferdssakene som oversendes fra Mattilsynet i tråd med rutinen for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen.

Kommunene får få saker, og har behov for veiledning når det er aktuelt. Saker som gjelder inneværende søknadsomgang blir godt fulgt opp med vurdering etter § 2. Saker under punkt 3a og 3b resulterer i vedtak om at det ikke er vanlig jordbruksproduksjon. Det varierer mer hva resultatet blir for saker under punkt 3c. Det er krevende for kommunene å omgjøre vedtak tilbake i tid, men den problemstillingen hadde vi ikke i 2024.

Vi tar opp temaet på samlinger, og følger opp kommuner som får oversendt vedtak fra MT.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Befolkningens tillit til tjenestene er etter vår vurdering fortsatt høy, men er truet, blant annet på grunn av forventningsgapet. I stort vurderer vi også at befolkningen får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester, men at også dette er truet, blant annet på grunn av kommunenes økonomiske utfordringer samt vansker med å beholde og rekruttere kompetent personell.

Statsforvalterens arbeid med å bidra til styrke befolkningens tillit til tjenestene samt bidra til at befolkningen får ivaretatt sin rett forsvarlige og nødvendige tjenester er svært viktig. Vi er dessverre urolige for at vår befolkningens rettssikkerhet er truet på grunn av

- gapet mellom oppgaver inn og tilgjengelige ressurser hos oss til å følge opp flere av rettssikkerhetsoppgavene våre i tråd med god forvaltningsskikk og resultatkrav til saksbehandlingstid
- mindre handlingsrom til å foreta egneinitierte forebyggende tilsyn basert på egen risikovurdering/områdeovervåking.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Statsforvalteren i Agder gjennomfører tilsyn på ettermiddagstid og kveldstid for å øke sannsynligheten for å få snakket med barna. Vi har registrert at det bor 193 barn på institusjonene på tilsynstidspunktet (siden vi har flere tilsyn i året per avdeling, vil dette tallet være større enn det faktiske antallet barn som har vært på institusjon på Agder), og av disse har 187 barn fått tilbud om samtale. Dette utgjør 97%. I noen tilfeller kan barn ha vært på rømmen da tilsynet fant sted, noe som medfører at de i realiteten ikke har fått et direkte tilbud om samtale. Vi har imidlertid alltid dialog med institusjonen, og ber dem om å ta kontakt med oss dersom barna ønsker en samtale med tilsynet når de er tilbake på avdelingen.

Tilsynet legger igjen brev i forbindelse med umeldte tilsyn. Brevet inneholder informasjon om hvem som har vært på tilsynet og hva vi ønsker å snakke med barnet om. Dette gjør vi for å øke sannsynligheten for at vi får en samtale med barnet i etterkant av tilsyn. Vi er imidlertid usikre på om dette har hatt ønsket effekt så langt.

Totalt har vi gjennomført 87 samtaler med barn under våre tilsyn i 2024.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Vi har i 2024 fortsatt med å ta i bruk alle behandlingsmåter. Seksjonen for tilsyn har i 2024 vært preget av turnover samt en ubesatt legestilling gjennom hele året på grunn av rekrutteringsvansker. Begge deler har naturligvis hatt en negativ innvirkning på saksbehandlingstid. Videre har vi hatt en økende saksinngang.

Vi endte på en langt dårligere saksbehandlingstid for saker løst etter behandlingsmåte 1 og 2 enn det vi hadde planlagt for. I år forsøkte vi med noen avsatte dugnadsdager til slike saker, men det ser ikke ut til å ha tilsiktet positiv effekt. Videre bruker vi en del tid på disse sakene fordi vi er opptatt av at de som henvender seg til oss skal få gode begrunnelser for hvorfor vi ikke følger opp sakene videre samt at vi tar sikte på å gi virksomhetene/helsepersonell gode veiledninger i de sakene hvor vi sender over til dem for videre oppfølging. Statens helsetilsyn har også i sin gjennomgang av alle embeters tilsynssaker gitt oss gode tilbakemeldinger på måten vi løser saker etter behandlingsmåte 1 og 2 på. Vi strever noe med å finne en balansegang slik at disse sakene heller ikke blir for omstendelige. Vi ser derfor behov for å endre måten vi jobber med disse sakene på fremover, både prosessuelt og materielt i 2025. Resultatmålet er svakt.

Når det gjelder behandlingsmåte 3 og 4 oppnår vi resultatmålet. Når det gjelder behandlingsmåte 4 vil vi fremholde at vårt embete har gjennomført cirka en tredjedel av landets tilsynsmøter i 2024. Vi har også ved flere anledninger i 2024 blitt bedt om å videreformidle vår erfaring med slike tilsynsmøter ovenfor andre embeter og Statens helsetilsyn., noe vi også har gjort og brukt tid på. Flere av tilsynsmøtene har vært gjennomført i et samarbeid mellom helse og barnevern, noe som illustrerer at vi har lyktes med vår prioritering i 2024 med å støtte oppunder helhetlige og koordinerte forløp på tvers av barnevern (stat og kommune) og helse (i spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten).

Når det gjelder behandlingsmåte 5 meldte vi om et sikkert avvik allerede da vi ga vår tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev høsten 2023. Vi viste da til et stort etterslep av slike tilsynssaker fra året før. Når det er sagt behandlet vi 25 flere saker etter behandlingsmåte 5 i 2024 sammenlignet med 2023, noe som illustrerer at vi til tross for turnover og ubesatt stilling har klart å øke vår produksjon av slike tilsynssaker.

Det er etter vår vurdering verdt å nevne at vi har ferdigstilte flere saker etter behandlingsmåte 1, 2, 4 og 5 enn vi gjorde i 2023. Dette viser en positiv utvikling i produksjon.

	2023	2024	Endring i abs tall	Endring i prosent
Tilsynsseksjonen				
Hendelsesbaserte tilsynssaker (antall saker)	562	644	82	15 %
Behandlingsmåte 1	284	307	23	8 %
Behandlingsmåte 2	170	209	39	23 %
Behandlingsmåte 3	34	27	-7	-21 %
Behandlingsmåte 4	10	12	2	20 %
Behandlingsmåte 5	64	89	25	39 %

Vi anerkjenner samtidig at våre saksbehandlingstider på saker løst etter behandlingsmåte 1, 2 og 5 kan ha en negativ innvirkning på pasienters rettssikkerhet og bidra til negativ omdømme bygning for embetet.

Det er viktig for oss å si at vi også i 2024 stadig har lyktes med å gi høy prioritert og raskere saksbehandlingstid for saker som skal oversendes til Statens helsetilsyn for vurdering av administrativ reaksjon samt der det er en pågående alvorlig risiko for fremtidig pasientsikkerhet.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 25 %	55 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 23 %	57 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	14 %	94 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	12 %	92 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	- 61 %	19 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 5 måneder eller mindre

De som arbeider med sosialtjenesteloven i vår fagavdeling har i 2024 fortsatt å gjennomføre tilsynsmessig oppfølging av sosialsaker, ni flere tilsynssaker enn i 2023. Vi har imidlertid ikke løst noen saker i 2024 etter behandlingsmåte 4 eller 5.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	- 50 %	0 %

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Sosial

Den store økningen i innkomne klagesaker etter sosialtjenesteloven har fortsatt i 2024. I 2023 behandlet vi 230 saker med et resultatmål på 76 %, mens vi i 2024 har vi behandlet hele 341 klagesaker, noe som utgjør en 48 % prosent økning. Samtidig med dette har vi et bedre resultatmål sammenlignet med i fjor, på 82 %.

I styringsmøtet med direktoratet 14.06.2024 viste vi til at Agder har langt flere klagesaker etter sosialtjenesteloven enn vårt befolkningsgrunnlag skulle tilsi, og at vi ser det i sammenheng med fylkets levekårsutfordringer. I 2024 har vi behandlet 9,7 % av landets klagesaker, og Agder har 5,7 % av landets befolkning. Det at vi i år både har behandlet 111 flere klagesaker og oppnådd er bedring i saksbehandlingstid, er vi godt fornøyd med.

Helse

Vi meldte om sikkert avvik på dette resultatområdet i vår tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev høsten 2023.

Vi har et ytterligere svakere resultatmål på dette området i 2024 sammenlignet med 2023. Dette må sees i sammenheng med flere forhold, eksempelvis:

- Personalmessige utfordringer som turnover, sykefravær og bytte av seksjonsleder
- Våre medarbeidere i den aktuelle seksjonen har i 2024 sammenlignet med 2023 behandlet langt flere saker på andre saksområder , eksempelvis 38 flere såkalte tvangsmedisineringssaker
 - 93 flere kap 4 A saker
 - 166 flere pasientreisesaker
 - 712 flere innsynskrav.
- Vi har på bakgrunn av egen områdeovervåking sett oss nødt til å gjennomføre et egeninitiert tilsyn på BPA i Agders største kommune.

Til sammen illustrerer dette at vi må fordele ressursbruken på flere typer rettssikkerhetsoppgaver.

Vi har også underveis i år gjennomført noen ekstra tiltak som ledd i å forsøke å oppnå bedre resultatmålet, eksempelvis:

- Gjennomgang av maler - for å se om det er mulighet for forenklinger
- Flyttet en medarbeider over fra fagutvikling til rettighetsseksjonen
- Gjennomført et overtidsprosjekt høsten 2024

I hele år har vi videreført en initial prioritering av rettighetssakene som beskrevet i fjorårets årsrapport. For de sakene som er gitt høyest prioritet, har vi oppnådd bedre saksbehandlingstider enn det som fremgår av median saksbehandling for alle sakene sett under ett.

Det at vi stadig bygger restanser på rettighetssaker om nødvendig helsehjelp og øvrige helse- og omsorgstjeneste-saker er bekymringsfullt. I de sakene vi ikke gir høy prioritet, har vi sett oss nødt til å anføre "inntil ni måneders saksbehandlingstid" i våre forvaltningsmeldinger.

Vi har nå i løpet av siste halvdel av 2024 fått ansatt nye medarbeidere i seksjonen. Det sammen med saksutviklingen siste uker hvor vi har fått ut flere saker enn det som er kommet inn, gjør at vi likevel er forsiktig optimister med tanke på videre utvikling av saksbehandlingstid på rettighetssakene våre.

Saksbehandlingstid - avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	- 8 %	82 %
Helse/omsorg	90 %	- 48 %	42 %

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

I 2023 var saksbehandlingstiden 76 % mot 85 % i år. Denne positive økningen har funnet sted til tross for at vi i tillegg har prioritert å gjennomføre langt flere stedlige tilsyn på dette området i 2024 sammenlignet med 2023 (se under).

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	- 5 %	85 %

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Statsforvalteren i Agder har sett en markant økning i antall klager på bruk av tvang ved barnevernsinstitusjoner. I 2024 har vi realitetsbehandlet 126 klager på tvangsbruk ved barnevernsinstitusjoner. Vi har en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på to uker, og har behandlet samtlige innen fristen på en måned.

Til sammenligning behandlet vi 54 klager på tvangsbruk i 2023. Tallene for 2024 innebærer over en dobling av antall klagesaker til Statsforvalteren.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	10 %	100 %

Resultatmål - stedlig tilsyn tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ha oversikt over alle brukere med vedtak om tvang, og skal utarbeide en plan for gjennomføring av de lovpålagte stedlige tilsynene for den enkelte bruker. Med utgangspunkt i denne planen skal stedlig tilsyn etter overprøvd og godkjente vedtak om bruk av tvang og makt prioriteres ut fra tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser for den enkelte bruker.

Vi har hatt en klar forventning fra Statens helsetilsyn om å gjennomføre langt flere lovpålagte stedlige tilsyn enn forutgående år. Vi har laget en plan for å ta igjen etterslep på disse tilsynene, og i år har vi gjennomført 29 stedlige tilsyn i 2024, mot 13 i 2023. Det utgjør en økning på 123 %.

Vi har også ført ett stedlig tilsyn basert på egen risikovurdering i forbindelse med mottatt bekymringsmelding. Videre har vi hatt to kompliserte saker hvor vi har måttet innkalle kommunens øverste ledelse til møte hos oss for å ha dialog om videreføring av tiltak som vi har konkludert med at representerer uhjemlet tvangsbruk. Det ser nå ut til at ulovlig tvangsbruk opphører som en direkte konsekvens av dialog, slik at vi ikke ser oss nødt til å sende over sakene til Statens helsetilsyn for vurdering av pålegg om retting, jf. helsetilsynsloven § 8.

Samlet sett vurderer vi at vi i større grad nå lykkes med å etterleve egen plan for stedlig tilsyn etter overprøvd og godkjente vedtak, og at vi har klart å prioritere saker der tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser for den enkelte bruker er alvorlig og direkte lovstridig.

Resultatmål SFAG (fra kapittel 3.3.1.3.5.4 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 200 poeng

I løpet av 2024 måtte vi redusere allerede planlagte landsomfattende tilsyn på grunn av behov for å styrke ressursbruk på enkeltsaker. Som et kompensierende tiltak har vi skrevet brev til alle våre kommuner på Agder om funn etter medisindispenser-tilsyna. På den måten har vi spredt læringspunkter fra tilsyn i to kommuner til alle våre kommuner. Det at vi har måttet ressursallokere våre ressurser bort fra forebyggende tilsyn til arbeid med enkeltsaker er også i tråd med prioriteringskriteriene fra Statens helsetilsyn.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
200	- 94	106

Resultatmål SFAG og SFMR (fra kapittel 3.3.1.3.6.4 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 45 poeng

Dette avviket meldte vi inn allerede ved vår tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev høsten 2023.

Vi hadde likevel en 40 % økning i aktivitetsvolum på dette området i 2024 sammenlignet med 2023.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
45	- 10	35

Resultatmål SFAG (fra kapittel 3.3.1.3.7.4 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 70 poeng

Vi varslet avvik på dette volumkravet i vår tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev høsten 2023. Avvike ble imidlertid ikke stå stort som vi hadde regnet med ettersom oppfølgingen av de landsomfattende tilsynene fra 2023 inn i 2024 ga oss poeng i år. Uansett har vi måttet allokere ressurser fra forebyggende tilsyn til arbeidet med klagesaker som dreier seg om enkeltindivider. Økningen av klagesaker fra 2023 til 2024 har vært på hele 48 %. Vår prioritering av enkeltsaker fremfor forebyggende tilsyn er i tråd med Statens helsetilsyn sin oppgitte prioriterings rekkefølge. Det at vi ikke har ressurser til å gjennomføre egen initierte tilsyn basert på egen områdeovervåking er uheldig.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	- 11	59

3.1.3.4 Andre oppdrag

Punkt 3.3.1.4.1 i tildelingsbrevet:

Internkontroll er et grunnleggende prinsipp i embetets arbeid på alle områder og i alt tilsyn. KDDs veileder om kommunelovens internkontrollbestemmelse benyttes i forberedelse og gjennomføring av tilsyn. Vi tilstreber at bestemmelsene blir tolket og formidlet likt i vår tilsynsvirksomhet over tid.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Målkravet for opprettelse av vergemål er oppfylt i 2024. Vi mener likevel at vi er svært sårbare mht. måloppnåelse fremover, se eget punkt for dette under resultatmålet 3.3.2.1.1.1.

Vergemålsseksjonen har en stor bredde i sakstyper og oppgaver, som alle er viktige for den enkelte vergehavers rettssikkerhet. Vi opplever meget høy arbeidsbelastning, og uforholdsmessig lang saksbehandlingstid på enkelte sakstyper/oppgaver på grunn av arbeidsmengden. Dette vises ikke i statistikken, da det kun er målkrav for opprett sak voksen og klagesaksbehandling.

I 2024 mottok vi 20.781 skriftlige henvendelser ekskl. e-poster. Seksjon vergemål sendte 17.627 brev, og skrev 3832 notater. Fordelt på 12,8 årsverk, håndterte hver ansatt i snitt 1624 inngående skriftlige henvendelser, sendte 1377, og skrev 299 notater. Dette utgjør ca. 40% av embetets totale antall inngående og utgående post, og notater. Vi gjennomførte i underkant av 20.000 aktiviteter i VERA i 2024. Dette viser at arbeidsbelastningen er svært høy, og at sårbarheten for restanseoppbygging og lang saksbehandlingstid er stor. Dette volumet av henvendelser, og økende kompleksitet i sakene, gjør det krevende å holde nødvendig oversikt og prioritere saker riktig til en hver tid. Dette utgjør en potensiell risiko for vergehavers og andre involverte parterets rettssikkerhet, samt vergemålsordningens og embetets omdømme.

Vi bemerker at manglende integrasjon av digital post i VERA representerer en tidstyv, så vel som risiko for feilutsending fordi man må manuelt mellomlagre alle dokumenter før opplastning i portalen for digital post. I en hektisk arbeidssituasjon med mye sensitiv post, er dette bekymringsfullt.

Tidligere har vi fremhevet skiftesaker som en lite synlig og arbeidskrevende oppgave. Dette gjelder fortsatt. I tillegg ønsker vi å løfte frem Statsforvalterens oppgaver som tillitsmann for beslagsfrie midler etter dekningsloven kap. 3, spesielt § 3-4 og forskriften § 2. Det er ofte store verdier, og mange formelle krav som f.eks. etablering av korrekt rettsvern, som er Statsforvalterens ansvar som tillitsmann. Videre har vi få eller ingen retningslinjer for arbeidet vårt. Dette er svært tidskrevende oppgaver, spesielt da kunnskapen om dette både blant arvingene, advokatstanden og andre aktuelle instanser, fremstår begrenset. Det at personen ikke nødvendigvis bistås av en verge, kompliserer ofte kommunikasjonen og saksbehandlingen.

Fremover er vi særlig bekymret for:

- Økende press på vergemålsordningen, og krav til saksbehandlingen, sett blant annet i lys av CRPD, kombinert med manglende ressurser. Dette innebærer en stor risiko for feil og unnløstelser, svikt i rettssikkerheten, omdømmetap og eventuelle erstatningskrav.

- Gitt forutsetningene i punktet over, er vi bekymret for om arbeidsforholdene kan utvikle seg så negativt at vi opplever frafall og tap av kritisk kompetanse.

- De nye reglene for vergegodtgjøring og arbeidsmengden relatert til dette. Vi er også bekymret for vergenes reaksjoner på manglende lønnsøkning, og hva det har å si for rekruttering og bevaring av vergekorpset.

- Manglende kapasitet til nødvendig opplæring av alminnelige, faste og profesjonelle verger, og tilsyn med disse.

Statsforvalteren vurderer at vergemålsforvaltningen, med den store bredden av oppgaver, må anses å være så velfungerende og effektiv som tildelte ressurser tillater. Vi har likevel alvorlige bekymringer om utviklingen på fagområdet.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Målkravet er oppnådd. Måloppnåelsen varierer gjennom året, med svakeste resultat i 3. tertial på 73% på grunn av oppsigelse fra 2 erfarne saksbehandlere. Det overordnede resultatet skyldes dyktige og produktive studenter som er deltidsengasjert gjennom hele 2024. Bemanningen på dette området er derfor sårbar.

Vi er bekymret for måloppnåelse på dette punktet i 2025 på grunn av bemanningssituasjonen.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
82 %	80 %	2 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Målkrav ikke oppnådd. Det er likevel positiv utvikling fra 2023, hvor vi hadde 66% måloppnåelse. Vi vil fortsette fokus på dette punktet i 2025.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
78 %	80 %	- 2 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)
Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Målkrav er oppnådd.

Dette er vårt viktigste tilsyn, der vi avdekker avvik både rent økonomisk, men også mht. rolleforståelse og manglende respekt for selvbestemmelse.

Dette er en gjentakende svært arbeidskrevende øvelse. Den nødvendiggjør ekstraordinær innsats fra de ansatte, med betydelig arbeid utover normal arbeidstid. Dette belaster kapasiteten på seksjonen og påvirker restansesituasjonen generelt.

Oppnåelse av målkravet er svært sårbart på grunn av ressurs- og bemanningssituasjonen.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

SFAG prioriterer fortsatt gjennomføring av samtaler med aktuelle vergehavere, slik beskrevet i årsrapporten for 2023 og tidligere år. Dette underbygges av at vi med unntak av SFTF, i følge styringsrapport vergemål i Power BI, er på landstoppen i prosentvis gjennomføring av samtaler med vergehavere før opprettelse av vergemål med 73%. Landsgjennomsnittet er på 63%.

Gjennom profesjonalisering av fastvergekorpsset mener vi å ha kommet langt i å sikre god rolleforståelse, særlig med tanke på beslutningsstøtte og gjennomgående respekt for vergehavers selvbestemmelse. Dette er likevel noe vi må jobbe bevisst og kontinuerlig med i all kommunikasjon med vergene. Vergehavers selvbestemmelse har de siste årene vært tema i de årlige oppdragssamtalene med våre profesjonelle verger. Vi ser også viktigheten av at så vel vergene som Statsforvalteren i størst mulig grad bevisstgjør vergehaverne selv om sin selvbestemmelsesrett.

Viktigheten av dette medfører prioritet hos SFAG. Det er likevel krevende arbeid, som vil måtte gå på bekostning av andre oppgaver og saksbehandlingstid i enkeltsaker.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)
Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett. Alle verger har fått tilbud om god opplæring og flere verger har gjennomført e-læringskurs.

SFAG har valgt å profesjonalisere deler av vergekorpsset, hvor flere oppdrag fordeles på færre verger. Vi ser at for den enkelte vergehaver bidrar profesjonaliseringen til bedre rolleforståelse og respekt for vergehavers selvbestemmelse. De profesjonelle vergene er motivert for å ta til seg læring, noe det også stilles klare forventninger til. Vi har ca. 30 profesjonelle verger som representerer omkring 1000 vergeoppdrag. Vi har årlige oppdragssamtaler med disse, hvor vi gjennomgår viktige tema og gir konkret veiledning og opplæring. Vi får da kontrollert at vergene har god rolleforståelse, samt at oppdragene håndteres forsvarlig og korrekt i henhold til lov, forskrift og sentrale føringer. I 2024 har vi gjennomført en fysisk vergesamling for de profesjonelle vergene. Vi har gjennomført introduksjonskurs på Teams for nye faste/profesjonelle verger.

Når det gjelder øvrige verger, benytter vi enhver anledning, både skriftlig og muntlig, til å korrigere eventuelle misforståelser rundt vergens rolle og vergehavers selvbestemmelse. Blant annet ved kontroll av vergeregnskap, påpekes det når økonomistyringen indikerer at selvbestemmelsen ikke utøves i tråd med lov og forskrift.

I alle vedtak om opprettelse av vergemål, stiller vi krav om at introduksjonskurset for nye verger skal gjennomføres innen angitt frist.

I vedlegg til regnskapsbrevet sendt 01.03.2024, fikk alle verger med regnskapsplikt kort informasjon om selvbestemmelse og krav om gjennomføring av

e-læringskursene, spesielt introduksjonskurset, innen 01.05.2024. Dette har ført til svært høy gjennomføringsgrad i Agder med 307, som er nest høyest i landet etter SFOV.

Avslutning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Saker hvor vergehavere ikke lenger ønsket verge er avsluttet raskt.

Saker om vergemål som ikke er ønsket lenger, prioriteres for hurtig oppheving. Er det behov/ønskelig med umiddelbar oppheving, og partene er underrettet på annen måte, unnlates også forhåndsvarsling for å sikre hurtig oppheving, jf. forvaltningsloven § 16 tredje ledd bokstav c).

Informasjon om at en vergehaver ikke lenger ønsker vergemål, meldes inn på mange forskjellige måter. I mange tilfeller ligger denne informasjonen blandet sammen med andre typer henvendelser og informasjon, som kan medføre at SFAG ikke blir oppmerksom på dette før det har gått noe tid. Dette henger også sammen med utfordringene knyttet til den generelle restansesituasjonen. Det kan dessverre forekomme at enkeltpersoner opplever at det tar lang tid å få opphevet et uønsket vergemål.

Vergehavers ambivalens i spørsmål om oppheving av vergemål, kan også medføre at saksbehandlingen kan dra noe ut i tid.

Kapasitetssituasjonen og volum av innkommende henvendelser, gjør det utfordrende å behandle disse henvendelsene så raskt som forventet.

Midlertidig vedtak om fratakelse av rettslig handleevne (fra kapittel 3.3.2.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne er straks bragt inn for tingretten.

Rutinen er at stevning oversendes retten snarest og senest innen 14 dager. Unntaksvis tidsbruk ut over dette er godt begrunnet i saken, og noe vi søker å unngå.

Vi har i 2024 fattet midlertidig vedtak i 6 saker. I disse sakene tok det henholdsvis 0, 6, 10, 19 og 24 dager før stevning ble sendt. Et midlertidig vedtak ble opphevet etter 19 dager. Tidsbruken er godt begrunnet i den enkelte sak, herunder behov for avklaringer og innhenting av bevis/vitner. Vi ser likevel at det i enkelte av sakene har tatt for lang tid før stevning ble sendt eller det midlertidige vedtaket ble opphevet. Vi vil ha fortsatt fokus på dette i 2025.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Gjennom tilsyn, klagesaksbehandling, veiledning og dialog med sektor, bidrar vi til at barnehagemyndighet, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket. I forbindelse med innføring av ny opplæringslov har vi vært på turnè for å informere kommunene om nytt lovverk og svare på spørsmål fra sektor. Dette har kommunene gitt gode tilbakemeldinger på. Det ble gjennomført et digitalt møte med barnehagemyndighetene høsten 2024 hvor tema var tilskudd til private barnehager.

Det er imidlertid stor variasjon mellom barnehager, skolene og kommunene når det gjelder regelverksforståelse og regeletterlevelse. Vi ser at vår dialog med barnehagemyndighet, skoleeiere og skoleledere i ulike møtefora er nyttig, og vi erfarer at terskelen er lav for å ta kontakt og be om veiledning. Vi har gjennom 2024 hatt faste representanter i PPT sitt lederforum som har vært særlig nyttig både for Statsforvalteren og deres lederforum.

Det er oppfatning at den økonomiske situasjonen for tiden er en stor belastning for mange av kommunene på Agder. Flere kommuner formidler at da allerede har, eller vil få, utfordringer knyttet til å etterleve regelverket. Dette er også fremtredende i våre mottatte klager og henvendelser til oss fra publikum.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barneha (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Seksjon *utdanning* har ukentlige møter der det foretas deling og drøfting av informasjon om hendelser, henvendelser, bekymringsmeldinger og funn i tilsyn/klagesaker. ROS av kommunene er således et fast punkt på agendaen i de ukentlige seksjonsmøtene. Informasjonen som deles og vurderingene som gjøres blir tatt videre av seksjonsleder til ledergruppa i avdelingen, som har ansvaret for overordnet risikovurdering.

Vi har kommunemapper og skjema der vi registrerer spørsmål om veiledning og andre henvendelser. Her registreres også informasjon som faller utenfor

vår myndighet, men som gjerne er informasjon som kan indikere sårbarhet i tjenestene.

Ved både tilsyn og klagesaksbehandling jobber som regel pedagoger og jurister sammen, og på den måten sikrer vi at det er samsvar mellom lovkrav og praksis.

Avdelingens arbeidet med *Kommunebildene* er satt bedre i system i løpet av 2024. Her blir faste indikatorer vurdert opp mot tall hentet fra SSB og andre aktuelle kilder. Dette gir oss et bilde av kommunenes utvikling på gitte områder og utgjør også en kilde til kunnskapsinnhenting og vurdering av risiko og sårbarhet i sektor.

Den samlede informasjonen legges til grunn for valg av virkemiddel.

Etter en konkret vurdering hvor vi ser på kommunens evne og vilje til endring og en vesentlighetsvurdering, velger vi virkemiddel. I de fleste tilfeller velges veiledning. Veiledning i form av informasjon på hjemmesiden vår, skriftlige svar på veiledningsspørsmål, digitale eller fysiske møter med en eller flere kommuner eller samling med alle kommunene i Agder.

I 2024 har vi mindre grad enn tidligere brukt tilsyn som virkemiddel på opplæringsområdet. Flere av tilsynene vi hadde varslet i den nasjonale tilsynskalenderen ble utsatt eller avlyst. Årsakene til et lavere aktivitetsnivå knyttet til tilsyn, er sammensatte. Blant annet fikk vi våren 2024 presisert fra Udir at tilsyn med opplæringsloven måtte være avsluttet innen ny lov trådte i kraft 1. august. For noen av de planlagte tilsynene våren 2024, kom vi til at vi ikke ville klare det. Når det gjelder høsten 2024, valgte vi å være varsomme med å føre tilsyn da opplæringsloven var helt ny og kommunene i liten grad hadde fått implementert den. Ressursene som vi normalt ville brukt på større tilsynsaktivitet, kanaliserte vi over på informasjon, veiledning og støtte til implementering av ny opplæringslov. Gjennom hele 2024 har vi vært ute i de fleste av våre 25 kommuner og holdt informasjon- og veiledningssamlinger om den nye loven.

I 2024 har vi gjennomført "forenklede tilsyn" i to saker. I disse sakene har kommunen redegjort for egen praksis og hvilke endringer som er iverksatt for å få praksis i samsvar med regelverket.

På barnehageområdet gjennomførte vi i 2023 et tilsyn med temaet «tilrettelegging» rettet mot tre kommuner. Det ble avholdt et felles åpningsmøte og et felles sluttmøte for alle kommunene i regionen. I 2024 har vi registrert en nedgang i antall klagesaker på dette området, og vi vurderer at dette delvis skyldes tilsynet og veiledningsaktivitetene som ble gjennomført i 2023/2024.

Valg av tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal velge de tilsynsaktivitetene som er best egnet til å gjenopprette etterlevelse av regelverket på en rask og effektiv måte. Statsforvalteren kan gi veiledning istedenfor å føre tilsyn, der det vurderes som best egnet virkemiddel.

Risikobilde i starten av året

Tilsynsobjektene, tilsynsystema og veiledning blir valgt på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyse. Relevante kilder er BASIL, GSI, elevundersøkelsen og enkeltstående kilder som klagesaker, henvendelser fra elever og foreldre, veilednings-forespørsler fra kommuner, kommunens hjemmesider og oppslag i media.

Barnehageområdet: Vi mottar få klager, men har merket en økning i henvendelser om spesialpedagogisk hjelp og psykososialt barnehagemiljø. I tillegg ser vi enkelte utfordringer, blant annet knyttet til finansiering av private barnehager, manglende oppfyllelse av pedagognormen, bemannings- og rekrutteringsutfordringer og behov for tydeligere skille mellom myndighets- og eieroppgaver etter barnehageloven § 11.

Opplæringsområdet:

Vi mottar henvendelser fra kommuner og skoler når det gjelder regelverksforståelse, samt klager fra foresatte relatert til etterlevelse av regelverket i skolene.

Gjennom vår turné og veiledning knyttet til ny opplæringslov, ser at særlig at kapittel 11 er utfordrende (individuelt tilpasset opplæring) og utgjør et område vi bør følge opp videre. I kombinasjon med vår bekymring for kommunenes økonomi og at det er en del uro blant annet knyttet til bemanningsnormen, ser vi at det er svært viktig å være tett på kommunene. Vi er opptatt av hva slags konsekvenser innsparing på bemanning kan få, og vil blant annet føre tilsyn med intensiv opplæring 1. – 4. trinn for å kontrollere om skolene oppfyller kravene her.

Samlet for området:

Kommunene er økonomisk presset, mens kravene til skoler og barnehager øker. Vi frykter at store kutt i bemanning, vikarbruk, spesialpedagogisk hjelp og ITO fra skoleåret 2024/25, vil gjøre det vanskelig for kommunene å overholde barnehage- og opplæringslov. Mest utsatt er laget rundt eleven – spesialpedagoger, sosiallærere og miljøarbeidere. Uten dette støtteapparatet blir dessuten rekruttering til læreryrket enda vanskeligere.

Tilsynsaktiviteter / veiledning for å håndtere risiko

I 2024 brukte vi tilsyn som verktøy i mindre grad på opplæringsområdet enn tidligere år. Flere planlagte tilsyn i den statlige tilsynskalenderen ble utsatt eller avlyst. Årsakene er sammensatte. Vi fikk blant annet presisert fra Utdanningsdirektoratet at tilsyn etter gammel opplæringslov måtte avsluttes før ny lov trådte i kraft 1. august. Noen av de planlagte tilsynene våren 2024 rakk vi derfor ikke å gjennomføre. Høsten 2024 var vi tilbakeholdne med å føre tilsyn

fordi opplæringsloven var ny og kommunene ikke hadde fått tid til å implementere den. Ressursene vi vanligvis ville brukt på større tilsyn, gikk i stedet til informasjon, veiledning og støtte ved innføringen av ny opplæringslov.

Gjennom året har vi holdt samlinger i kommunene og møtt Agder fylkeskommune og skoleledere ved de videregående skolene for å presentere endringer i ny opplæringslov, særlig kapittel 11 og 12. Disse kapitlene har vært hyppigst etterspurt, og på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsvurderinger, samt kommunenes ønsker, har vi også gjennomført dialogmøter og direkte veiledning.

I 2023-24 har vi videreutviklet en praksis for egeninitierte og forenklete tilsyn. Vi erfarer ofte at vi allerede har tilstrekkelig informasjon fra henvendelser og klagesaker til å konkludere med brudd på regelverket, særlig i saker som kan få alvorlige konsekvenser for sårbare barn og unge. I disse sakene har vi valgt å konkludere med regelverksbrudd uten å sende åpningsbrev eller be om ytterligere dokumentasjon. Vi vurderer at sakene er tilstrekkelig opplyst til å varsle om pålegg om retting. Brevet inneholder de samme opplysningene som en foreløpig tilsynsrapport, men er kortere fordi det omhandler et avgrenset tema. Vår erfaring er at denne fremgangsmåten har fungert godt i disse sakene. Åpenbare regelverksbrudd er blitt rettet, og vi ser at kommunenes rutiner er endret. Samtidig sparer dette både oss og kommunen for tid og ressurser.

På bakgrunn av signaler fra Utdanningsdirektoratet og egne risikovurderinger, har Statsforvalteren i Agder i 2024 prioritert oppfølging av barnehage- og skolemiljø, samt spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Disse prioriteringene har også styrt arbeidet med kompetanseutvikling for kommunene og Agder fylkeskommune, i tillegg til andre relevante temaer knyttet til ny opplæringslov.

Risikobilde i slutten av året - tiltak for å håndtere restrisiko

Innen barnehageområdet er det fremdeles utfordringer knyttet til finansiering av private barnehager, spesialpedagogikk og individuell tilrettelegging, manglende oppfyllelse av pedagognormen, bemannings- og rekrutteringsutfordringer, samt behov for et tydeligere skille mellom myndighets- og eieroppgaver i henhold til barnehageloven § 11.

For å følge opp dette vil vi tilby veiledning gjennom møter med kommunene i rollen som barnehagemyndighet. Vi ser også at det er behov for et nytt veiledningsmøte med både barnehagemyndighet og kommune-økonomer som fatter vedtak om tilskudd til private barnehager.

I begge tilfeller vurderer vi at fysiske møter er nødvendige, ettersom digitale møter har klare begrensninger. Vi har planlagt tilsyn på flere av områdene, og disse er allerede varslet i den statlige tilsynskalenderen.

På opplæringsområdet ser vi at det fremdeles er behov for å være tett på enkelte kommuner og skoler, og vi har planlagt tilsyn på flere områder for 2025. Disse er også varslet i tilsynskalenderen.

Vi har i tillegg til å planlegge tilsyn på flere områder, vurdert at det er hensiktsmessig å gjennomføre møter med utvalgte kommuner på bakgrunn av risikobildet ved årsslutt. Vi ser at kommuneøkonomi og manglende ressurser er opprettholdende faktorer når det gjelder vårt bekymringsbilde for Agder på opplæringsområdet.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Skolemiljø og et inkluderende læringsmiljø har vært et tema gjennom året på møter med sektor, både i enkeltsaker og i forbindelse med tilsynsaktivitet.

Statsforvalteren i Agder sendte i februar 2024 ut brev til sektor med tilbud om gjennomgang av ny opplæringslov. Tilbudet gikk ut på å holde innlegg i møtefora som skulle planlegges og avholdes i de respektive kommuner, fylkeskommuner og regioner. Det var svært mange som takket ja til dette tilbudet. Sektor har selv valgt ut hva de vil vi skal ta opp av temaer. Kapittel 10 om "Det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati, foreldresamarbeid, skoleregler og plikt til å delta" samt kapittel 12 om skolemiljøet til elevene har vært en gjenganger hos alle.

På disse samlingene har det vært kommunalsjefer, enhetsledere/skoleledere, rådgivere, lærere, miljøarbeidere, helsesykepleiere og ansatte i PPT. I enkelte av samlingene deltok flere kommuner sammen. I etterkant har vi sendt ut presentasjoner med notater og også åpnet opp for at deltakerne kunne ta kontakt med oss dersom de hadde ytterligere spørsmål. De spørsmålene vi ikke hadde mulighet til å svare ut der og da, sendte vi svar på i etterkant.

Vi opplever at tilbudet, der vi har vært ute i sektor og holdt innlegg, har hatt svært god effekt i den forstand at deltakerne fant innholdet relevant og nyttig. Vi har fått tilbakemeldinger på at opplegget vårt har gitt gode utgangspunkt for diskusjoner og avklaringer i personalgrupper i sektor. Det at flere kommuner deltar sammen legger også til rette for et godt interkommunalt samarbeid om hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

På vårt årlige oppvekstmøte rettet vi i 2024 oppmerksomheten på hva vi kan gjøre for de barna som strever mest, de som utsetter seg selv og andre for risiko og som trenger samtidig hjelp fra flere tjenester. Dette temaet berørte også arbeidet med skolemiljøer, herunder det tverrfaglige arbeidet på skolene samt tiltak.

I 2024 har tre kommuner med totalt fem skoler deltatt i Læringsmiljøprosjektet. Gjennom vår deltakelse i styringsgruppemøtene ser vi at deltakelse i prosjektet gir kompetanseheving på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Vi ser gjennom henvendelser at vår kompetanse og erfaring som håndhevingsinnsats gir oss et godt utgangspunkt for veiledning av både skoler og skoleeiere. Dette bidrar til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Gjennom arbeidet som håndhevingsinstans ser vi at skolene jobber mye med både forebygging og oppfølging av skolemiljøet generelt og i konkrete saker. Frem til oktober 2023 har vi tilbudt møter med skole og skoleeier i saker om skolens aktivitetsplikt, men etter tilbakemelding fra Utdanningsdirektoratet gjorde vi en vurdering av dette opp mot saksbehandlingstiden i disse sakene. Dette har ført til at vi ikke lenger tilbyr dette mens vi jobber med vedtak. Vi har fått tilbakemeldinger fra skoler og skoleeiere at dette er noe de har savnet. Dette fordi de har opplevd disse møtene nyttige, både i enkeltsaker, men også med tanke på kompetanseheving generelt.

Vi har allikevel behov for å kunne ha muligheten til å initiere og invitere til dialogmøter ut ifra risiko- og sårbarhetsvurderinger når vi ser at det er alvorlige saker, mange saker eller tydelig manglende regelverksforståelse hos enkelte kommuner. Vi har ikke gjennomført dialogmøter om skolemiljø i 2024, da vi har hatt fokus på veiledning om ny opplæringslov, herunder kapittel 10 og 12.

Vi veileder både innbyggere og skoler/skoleeiere. Vi viser til relevant regelverk og aktuelle ressurser, og vi opplever at dette bidrar til kompetanseheving.

Vi veileder også noe i selve vedtakene i skolemiljø saker, og dette ser vi effekten av når skolen skal redegjøre for det de har gjort for å rette opp situasjonen så eleven får det trygt og godt på skolen. Skolene viser ofte at de har tatt innover seg og tatt i bruk den veiledningen vi har kommet med.

Vi har årlige samarbeidsmøter med Agder fylkeskommunes fire oppvekstombud samt elevombudet i Kristiansand kommune. I møtene deler vi erfaringer fra arbeidet med skolemiljø på skolene i Agder og i de ulike kommunene. Vi drøfter hvilke virkemidler som har best effekt de ulike stedene. Gjennom slike møter får vi mer kunnskap om kompetansebehovet og behovet for veiledning ute i kommunene/fylkeskommunen. Vi opplever at ombudene, gjennom sitt arbeid med saker kan ta med seg noe av det vi har snakket om ut på skolene, og at dette igjen bidra til en viss kompetanseheving på skolene.

Statsforvalteren deltok i november på Nettverkssamling for Psykiske helsetjenester for Agder-kommunene sammen med RBUP og KORUS. Temaet for samlingen var Mobbing og bekymringsfullt skolefravær, og flere skoleledere deltok. Vi orienterte om regelverket i kapittel 12 og vårt arbeid i disse sakene.

Vi åpnet mot slutten av 2024 tilsyn om skolemiljø og internkontroll i en kommune. Allerede etter åpning av tilsynet så vi effekt i skolens arbeid med elevenes skolemiljø.

Statsforvalteren i Agder deltar i et nettverkssamarbeid med saksbehandlere på skolemiljøfeltet hos Statsforvalteren i Rogaland og i Vestland. Her deler vi erfaringer på generelt grunnlag og drøfter problemstillinger knyttet til saksbehandling og lovanvendelse. Erfaringsdelingen med andre embeter tar vi med oss i vårt arbeid, noe som igjen bidrar til økt kompetanse i skolene.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Vi har tidligere år hatt fokus på kompetanseheving på bestemmelsene om hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

I 2023 gjennomførte vi stedlige dialogmøter med barnehagemyndighet i flere av kommunene våre. Formålet med dialogmøtene var å skaffe oss god kunnskap om status ute i kommunene som igjen kunne bidra til mer treffsikre risikovurderinger framover. Vi drøftet sentrale oppgaver og barnehagefaglige temaer med barnehagemyndighet, og da spesielt temaet trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. På bakgrunn av disse samtalene så vi at det var behov for å følge opp temaet slik at barnehagemyndighet i kommunene får mulighet til å opparbeide seg en grunnleggende forståelse for både regelverk og hva som bidrar til et trygt og godt barnehagemiljø, slik at de er godt rustet til å veilede barnehageeiere om kravene i kap. VIII i barnehaloven. Vi hadde en plan om å fortsette dette arbeidet, men i 2024 har vi ikke hatt kapasitet til dette.

Vi har mottatt få henvendelser om veiledning som omhandler trygt og godt barnehagemiljø i løpet av 2024.

I 2024 har 3 kommuner med totalt 5 barnehager deltatt i Læringsmiljøprosjektets pulje syv og åtte. Statsforvalteren har deltatt i styringsgruppemøter i begge puljene. Vi har deltatt på de nasjonale samlingene som er avholdt i regi av Utdanningsdirektoratet og vi har deltatt på digitale fagdager. Gjennom vår kontakt med styringsgrupper og veiledere får vi klare tilbakemeldinger om at prosjektet har god effekt når det gjelder å heve kompetansen om trygt og godt barnehagemiljø, og at kommunene ser betydningen av å jobbe systematisk med dette feltet. Vi ser også verdien av at PPT er koblet på. Det pekes på at prosjektet legger til rette for samarbeid mellom barnehage og skole i de kommunene som deltar, og at det slik kan bidra til å sikre gode overganger og sammenheng i praksis på dette området. Ved at kommunenivået deltar i styringsgruppene mener vi vil kunne bidra til at erfaringer fra prosjektet deles i kommunen.

Flere kommuner har gjennom deltakelse i Kompetanseløftet hatt Inkluderende barnehagemiljø som tema.

Barn og unge-gruppa hos Statsforvalteren har hvert år et arrangement under Arendalsuka. Hovedmålgruppen er deltakere fra ulike tjenester som jobber med barn og unge, og vi vet at mange av deltakerne kommer fra barnehagesektoren i våre kommuner. I 2024 var temaet "foreldrerollen - hvor trykker skoen?" Her var det innlegg fra RBUP, helsesykepleier i en større kommune, en foresatt, RVTS Sør, Oslo Met og Agder fylkeskommune. Det ble gitt innblikk i noen eksempler på foreldrestøttende tiltak for de minste barna samt det å skulle snakke med barn og hvordan systemene rundt familier kan virke. Alle innleggene hadde en viss overføringsverdi til kompetanseheving på hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø.

På vårt årlige oppvekstmøte rettet vi i 2024 oppmerksomheten på hva vi kan gjøre for de barna som strever mest, de som utsetter seg selv og andre for risiko og som trenger samtidig hjelp fra flere tjenester. Dette temaet berørte også arbeidet med hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø, herunder det tverrfaglige arbeidet i barnehagene.

Vi har fremdeles en viss bekymring for om foreldre/foresatte har kunnskap om hvor og hvordan de kan melde ifra dersom de opplever at barnehagene ikke tar meldinger om manglende trygt og godt barnehagemiljø på alvor. Dette vurderer vi som alvorlig med tanke på rettsikkerheten til barnehagebarn, særlig dersom vi sammenligner dette med håndhevingsordningen på skoleområdet, der det er lagt vekt på at det skal være lett og å melde fra om at saker ikke blir tatt tak i og til hvem en skal henvende seg til.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

De ukentlige møtene i skolemiljøgruppa, felles rutiner, felles maler, tilstedeværende koordinator, samarbeidsrutiner og tydelige rammer for tidsfrister og samtaler gir oss en samlet erfaring av at saksbehandlingsrutinene våre i stor grad sikrer både kvalitet og tidsperspektivet som disse sakene krever.

Statsforvalteren i Agder har en gruppe saksbehandlere som jobber med håndhevingsordningen parallelt med annet saksarbeid innen opplæringslov og barnehagelov. I starten av 2024 var vi fem pedagoger og fire jurister i denne gruppen, mens gruppen ble redusert til to pedagoger og to jurister i juni 2024. Dette hadde sin årsak i ny opplæringslov og at Statsforvalteren ikke skulle vurdere alle delpliktene i aktivitetsplikten.

Vi arbeider systematisk med å behandle saker innen rimelig tid og med god kvalitet. Hver uke har vi internt møte der vi går gjennom nye saker, drøfter mulige problemstillinger og fordeler ansvar i saker etter kompetanse og kapasitet. På den måten tilstreber vi likebehandling, kontinuerlig fremdrift i sakene og kortere behandlingstid.

Vi har etablert et nettverk med Statsforvalterne i Rogaland og Vestland, og vi har faste digitale møter. Vi tar her opp generelle problemstillinger med særlig fokus på saksbehandling og saksbehandlingstid.

Gjennom 2024 har vi fortsatt med å revidere maler og rutiner internt for å sikre en rask og likeverdig behandling. Vi fikk nyttig og konkret veiledning av Utdanningsdirektoratet i oktober 2023, og har etter det gjort endringer i vedtaksmalen vår som gjør dem kortere og mer presise. Dette har allerede også vist seg å være tidsbesparende.

Tidligere samarbeidet to saksbehandlere, som oftest en jurist og en pedagog, om den enkelte sak. Etter overgang til ny opplæringslov er dette redusert til en saksbehandler pr. sak. Ved behov drøfter vi saker i fellesskap i ad-hoc-møter eller i våre faste skolemiljømøter.

Vi tilstreber å ta kontakt med den som melder til oss innen fem dager. I den første samtalen sikrer vi, gjennom egen mal, at saksbehandler stiller spørsmål som belyser saken og som er viktige for vår videre behandling. I samtalen veileder vi også om vår rolle, elevens rett til å bli hørt samt videre behandling hos oss.

Etter samtale med melder tar vi kontakt med rektor pr. telefon. Vi orienterer da om innhold i melding og kartlegger grunnlag for videre behandling.

Hvis saken er innenfor vårt mandat som håndhevingsinstans, sender vi brev til skole/skoleeier der vi ber om dokumentasjon innen en gitt dato, vanligvis 10 virkedager. I brevet er vi tydelige og konkrete på hva slags dokumentasjon som skal sendes til oss og hvorfor. Dette legger til rette for at saken blir tilstrekkelig opplyst, noe som bidrar til at saker ferdigbehandles så raskt som mulig.

Etter det nyttige møtet med Utdanningsdirektoratet i oktober 2023 om vår behandling av disse sakene, har vi endret praksis og tilbyr ikke lenger et møte med skole/skoleeier før vedtak fattes i saken. Denne nye praksisen startet i oktober 2023, og vi ser at det har en effekt for saksbehandlingstiden i positiv retning.

På bakgrunn av skolens innsendte dokumentasjon vurderer vi alltid om vi skal tilby samtale med eleven. Der vi finner at elevens stemme kommer tydelig frem og er lagt til grunn hos skolen, er det ikke alltid vi tilbyr dette. Å ta en vurdering på dette er også med på å redusere saksbehandlingstiden.

I den interne rutinen vår har vi videreutviklet praksis og mal for vedtak i saker der skolene ikke har startet arbeidet med å utarbeide aktivitetsplaner, selv om de i mer enn fem dager har vært kjent med at eleven ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø. Dette gir effektive og treffsikre vedtak som raskt kan føre til en reell endring til elevens beste.

Vi ser, til tross for vårt fokus på å ferdigbehandle saker så fort som mulig, at enkelte saker strekker seg langt i tid uten at vi har fattet vedtak eller vurderer det som riktig å avslutte saken fra vår side. Dette har primært sin årsak i sakens kompleksitet og historikk.

Vi har som mål å ferdigbehandle saker så raskt som mulig. På bakgrunn av kapasitet – og ressursutfordringer, opplever vi likevel at enkelte saker ikke ferdigbehandles så raskt som ønsket.

Vi avventet avklaring fra Utdanningsdirektoratet rundt behandlingen av enkelte saker etter at ny opplæringslov trådte i kraft. Felles for disse sakene var at de kom inn til oss før ny lov trådte i kraft, men at vi hadde ikke fattet vedtak før 1. august 2024.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljøsaker innen rimelig tid.

Vårt interne systematiske arbeid med å få ned saksbehandlingstiden for skolemiljøsaker omhandler både organisering av ansatte, intern møtevirksomhet, systematisk arbeid med rutiner, revidering av maler, målrettet opplæring av nyansatte på området samt tilstedeværende koordinator som koordinerer og fordeler.

For ytterligere utdyping av dette arbeidet viser vi til vår rapportering under resultatmål 3.3.3.1.3.3 om at alle skolemiljøsaker er ferdigbehandlet så raskt som mulig, jf. hhv tidligere opplæringslov § 9 A-6 og ny § 12-6. Arbeidet vi beskrev under dette punktet sammenfaller i stor grad med arbeidsmetode og systematikk for å behandle disse sakene innen rimelig tid.

Vi bemerker at vi i etterkant av møtet med Utdanningsdirektoratet, i oktober 2023, om håndhevsingsordningen har gjort ytterligere grep for å sikre at sakene behandles innen rimelig tid. Vi har sent i 2023 gjort endringer vedrørende tidsfrist for å få inn dokumentasjon, omfang og innhold i vedtak og møtevirksomhet i selve saksgangen. Dette har hatt effekt for saksbehandlingstiden i 2024.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

Statsforvalteren i Agder videreformidler regelmessig læringsressurser som brukes til relevant kompetanseheving i sektoren. Videre får vi gjennom våre tilsyn et tydelig inntrykk av om skoleeier forstår, formidler og etterlever regelverket. Den kontinuerlige områdeovervåkingen og ROS-analysene våre avdekker om det er nødvendig med tiltak knyttet til regelverkskompetanse og økt rolleforståelse i den enkelte kommune.

I forbindelse med innføring av ny opplæringslov, har vi lyttet til hva sektor har hatt behov for av opplæring. Vi har sett dette i sammenheng med klagesaker hvor vi ser enten en mangelfull behandling eller hvor kommunene ser ut til å ha misforstått regelverket. Med dette som bakteppe har vi utarbeidet konkret informasjons- og veiledningsmateriell. Gjennom RKG-oppvekst formidlet sektor ønske om at Statsforvalteren skulle komme ut i kommunene og nettverkene for å holde innlegg om ny opplæringslov. Innleggene ble forberedt og skreddersydd for den enkelte kommunes behov for opplæring. Spørsmål og ønsker ble sendt inn i forkant. Ytterligere spørsmål ble avklart i etterkant. På den måten har vi opplevd å opprettholde god kontakt med sektor og det synes som om det er lav terskel for å ta kontakt med oss. Ved å spisse informasjonen på denne måten opplever vi å ha lyktes med å heve kompetansen på opplæringsloven hos ansatte i kommunene og på den måten sikre bedre saksbehandling og rettsanvendelse. Vi har nådd rundt i hele Agder og tenker tilby å komme ut i sektor på denne måten så lenge det er behov. Vi opplever at nettverkene i Agder samarbeider om å dele veiledningene de får. For eksempel setter PPT-nettverket i Agder hverandre på kopi når de får veiledning fra oss, og på den måten spres kunnskap og kompetanse videre og sikrer lik praksis.

Vi har hatt lav terskel for å veilede skoleeierne og har vært spesielt rause med de små kommunene. Vi er kjent med at det her gjerne er færre fagfolk til å saksbehandle og at få medarbeidere har store ansvarsområder.

Saksbehandling var også et tema under Statsforvalterens oppveksamling i høst hvor alle kommunene var deltakere. Her holdt vi blant annet et innlegg om hva vi observerer i saker som blir omfattende og krevende, og hvilke grep vi tenker kan gjøres i saksbehandlingen.

Vi har også benyttet Sørvest- samarbeidet for erfaringsdeling og tolkningsfellesskap knyttet til regelverket. På den måten har vi sikret lik praksis og at vi gir god veiledning ut mot sektor. Der vi har hatt behov for presiseringer av regelverket, har vi sendt forespørsel til Udir som vi igjen har delt både med sektor og Sørvest- samarbeidet.

Vi kunne tenke oss å i større grad benytte tilsynsaktivitet i form av veiledning når vi ser behov for økt kunnskap om rettsanvendelse og saksbehandling. På grunn av kapasitetsutfordringer på bemanningsiden, har vi ikke lyktes å benytte denne muligheten i så stor grad som vi kunne ønske.

På generelt grunnlag har seksjonen lav terskel for å ta kontakt med kommunene. Der vi ser tendenser til at et feil gjentar seg, tilbyr vi gjerne veiledning - enten skriftlig eller muntlig.

Vedtak fra barnehemmyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehemmyndigheten reduseres

Statsforvalteren i Agder er opptatt av å styrke kommunenes regelverksforståelse for å bidra til god rettssikkerhet for barn og unge. Det har vi i 2024 gjort gjennom veiledning og i fagsamlinger hvor gjennomgang av lovgrunnlag og drøfting av praksis er sentrale virkemidler. Vi vektlegger å ha god dialog med kommunene når de henvender seg med veiledningsspørsmål, og ved at våre skriftlige svar gir god veiledning om riktig rettsanvendelse. Det er også viktig for oss å opparbeide et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om hvor saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeilene er for å kunne drive god veiledning.

Vår oppfatning er at barnehemloven med forskrifter på mange måter er et vanskelig regelverk å forvalte for kommunene. Dette underbygges av at vi får

mange spørsmål om veiledning.

I klagesaksbehandlingen veileder vi gjerne kommunene konkret når vi ser at de har gjort feil, også i saker der feilen ikke medfører at vedtaket omgjøres eller oppheves.

I 2024 hadde vi et tilsyn med spesialpedagogisk hjelp hvor sakkyndig vurdering, vedtak, gjennomføring og internkontroll var tema. Videre gjennomførte vi to tilsyn der pedagogisk bemanning og dispensasjon fra utdanningskravet var tema. I tillegg hadde vi et forenklet tilsyn i en kommune om bemanning.

I september hadde vi møte med et nettverk for barnehagemyndighet. Her gikk vi blant annet gjennom barnehagemyndighetens ansvar og oppgaver (barnehageloven § 10) samt kommunens dobbeltrolle som barnehageeier og barnehagemyndighet (barnehageloven § 11). Vi fikk tilbakemelding på at dette var en nyttig gjennomgang, og at det fremdeles var et behov for kompetanse på dette området.

I oktober holdt vi digitalt møte med barnehagemyndighet og økonomiansvarlige i alle kommunene i Agder. Der gikk vi gjennom prosessen med beregning av satser og tilskudd samt de viktigste kravene i forvaltningsloven knyttet til det å skulle fatte vedtak om sats og vedtak om tildeling av tilskudd. Vi fikk tilbakemelding på at dette var nyttig og at det var ønskelig med flere slike møter.

Vi har fått henvendelser fra én kommune med et særlig ønske om veiledningssamling om regelverksforståelsen rundt individuelt tilrettelagt barnehetilbud. Vi har grunnet ressurs – og kapasitetsutfordringer ikke fått gjennomført dette i 2024.

Vi mener likevel at vårt arbeid langt på vei har gitt barnehagemyndighet i kommunene mulighet til å opparbeide seg en grunnleggende forståelse for regelverket.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

Vi har sett en økning i henvendelser på dette området de siste årene. Vi får mange meldinger fra foresatte og kommuner som handler om spesialpedagogisk tilrettelegging i skolen. Meldingene gjelder både spørsmål om veiledning knyttet til regelverk og rettigheter, og også opplysninger om at elever ikke får den hjelpen de har vedtak på, at det er lang saksbehandlingstid i PPT, ufaglærte assistenter som gir opplæring mv. Kommuner melder om krevende økonomi, vansker med å få tak i riktig kompetanse osv.

Selv om vi har relativt få klagesaker på dette området sammenlignet med antall meldinger fra foreldre, har vi det siste året sett en økning i klager på spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring. Dette gjelder særlig klager på manglende gjennomføring av vedtak.

Vi har i 2024 tilbudt kommunene veiledning i forbindelse med ny opplæringslov, og vi har hatt samlinger med de fleste av våre 25 kommuner. Kommunene har fått bestemme hvilke tema de ønsker å få belyst og har også fått anledning til å sende inn konkrete spørsmål i forkant. Vi har sett at de fleste kommuner/skoler ønsker veiledning knyttet til dette området.

Vi har også fått forespørsel fra enkeltkommuner som ønsker veiledning i forbindelse med vanskelige saker, og vi har gjennomført dialogmøter der vi har gitt generell veiledning om regelverket.

Vi har ikke hatt tilsyn på dette området i 2024. Dette skyldes delvis ressurssituasjonen i seksjonen og delvis at ny opplæringslov trådte i kraft 1. august. Vi så at vi ikke ville klare å ferdigstille tilsyn på dette området før denne datoen, og etter at ny lov trådte i kraft vurderte vi at det ikke var hensiktsmessig å gjennomføre et tilsyn da kommunene hadde en stor jobb med å sette seg inn i og omstille seg til nytt regelverk.

PPT-lederne i Agder er organisert i nettverk, og vi deltar på deres jevnlige møter. Agenda for møtene varierer, men PPT-lederne har mulighet til å sende inn spørsmål eller tema til oss i forkant som vi kan svare ut i møtene. Lederne har også avtale om å dele spørsmål de har rettet til Statsforvalteren, og våre svar, med hverandre.

Vi vurderer at det fremdeles er et behov for veiledning på dette området i kommunene, men at vi har gitt god og nyttig veiledning om sentrale tema i ny opplæringslov gjennom samlingene våre. Ved at kommunene kunne spille inn tema og spørsmål før samlingene, fikk kommunene "skreddersydd" veiledning. Vi opplever også at mange kommuner har tatt hyppigere kontakt med oss etter at vi har vært ute på fysiske samlinger. De fysiske samlingene og den økte kontakten med kommunene gjør at vi har fått et bedre samlet bilde av mange kommuner, blant annet med tanke på risikovurderinger.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Statsforvalteren har jobbet med dette tema over flere år, og det har vært tema på samlinger og tilsyn. Vi har hatt generell veiledning om regelverk og veiledet i klagesaker og tilsyn. Vi har mottatt forespørsler om veiledning på barnehageloven § 37 om tilrettelegging, og det planlegges et digitalt møte/spørretime med kommunene i 2025. På grunn av lav kapasitet fikk vi ikke gjennomført samlinger med kommunene i 2024 som vi hadde ønsket. Det ble i 2024 gjennomført et tilsyn med tema spesialpedagogisk hjelp og internkontroll. Tilsynet avdekket flere brudd og noen forbedringspunkter på internkontroll. Vi opplever at tilsyn er en god måte å heve kompetansen til kommunene, og det gir en økt regelverkforståelse.

Vi har to faste representanter som deltar i PPT sitt ledernetverk. Her får vi mulighet for å få et innblikk i utfordringer knyttet til kommunens gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp, samt anledning til å etterspørre, og få økt kjennskap til PPT sitt arbeid ut mot barnehagene for eksempel i forhold til systemveiledning.

Generelt merker vi oss at kommunene har stort fokus på spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging, og vi kjenner til to kommuner som har ansatt spesialpedagoger i kommunens barnehager i tillegg til grunnbemanningen, dette til tross for krevende kommuneøkonomi. Kommunene har i disse tilfellene ønsket å gi økt kompetanse og på et tidlig tidspunkt oppdage barn som har behov for ekstra støtte, samt kunne iverksette tiltak snarest.

Vi ser behov for å arbeidet videre med barnehageloven kap. VII. og vil ha det som tema i møter med kommunene.

Det har de siste to årene vært få klagesaker til oss på barnehageloven § 35. Vi er usikre på om dette skyldes at hjelpen blir gjennomført i tråd med vedtakene, eller om det skyldes manglende kunnskap om muligheten til å klage på at gjennomføring av den spesialpedagogiske hjelpen ikke er i tråd med vedtaket. Av klagen som har kommet på dette området gjelder de fleste tilrettelegging etter § 37 i barnehageloven. Klagen går i hovedsak ut på at ressursen som er gitt er for liten og ikke dekker behovet som barnet har.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

Vi har få klagesaker på dette området. I den grad vi har klagesaker, er det som en del av klager på vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring der eleven har fritak fra deler av/hele fag.

Vi har gjennom året fått flere henvendelser om problemstillinger angående dette regelverket både fra skoleeiere, PPT og innbyggere. Vi veileder løpende om regelverket knyttet til fritak for fag, både ved henvendelser, under tilsyn og i forbindelse med behandling av klager på individuelt tilrettelagt opplæring.

Statsforvalteren i Agder gjennomførte høsten 2024 samlinger om ny opplæringslov med de fleste av kommunene. Her var individuelt tilrettelagt opplæring et av hovedtemaene og på flere av samlingene ble også fritak for fag et tema.

Statsforvalteren deltar også i jevnlige nettverksmøter med lederne for PPT i Agder.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Vi førte tilsyn med fylkeskommunens vedtak om spesialundervisning i 2023. Agder fylkeskommune fikk følgende korreksjonspunkter:

Undertema: Samtykke, medvirkning og opplysning av saken:

- Agder fylkeskommune må sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning

Undertema: Krav til at det fattes vedtak og vedtakets innhold:

- Agder fylkeskommune må fatte vedtak så snart som mulig i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering
- Agder fylkeskommune må sørge for at vedtakene inneholder opplysninger om omfanget av spesialundervisningen, det vil si antall timer spesialundervisning samlet og i hvert av fagene.
- Agder fylkeskommune må sørge for at vedtakene inneholder opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha
- Agder fylkeskommune må sørge for at vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, viser hvorfor elevene likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen.

Undertema: Barnets beste

- Agder fylkeskommune må sørge for å ta hensyn til barnets beste når den fatter vedtak for spesialundervisning

Undertema: Informasjon om klagerett og innsyn

- Agder fylkeskommune må opplyse i alle sine vedtak om retten til å se sakens dokumenter i alle sine vedtak

Fylkeskommunen har sannsynliggjort at korreksjonspunktene er rettet, og vi avsluttet tilsynet 2. april 2024.

Vi mottar få klager fra videregående skole som gjelder individuelt tilrettelagt opplæring. Vi får også få henvendelser, sammenlignet med henvendelser

som gjelder elever i grunnskolen.

I forbindelse med ny opplæringslov har Statsforvalteren gjennomført en samling for skoleeiere og alle ledere, rådgivere, og andre aktuelle personer på de videregående skolene i Agder. Her redegjorde vi for endringer ved ny opplæringslov, herunder endringene knyttet til individuelt tilrettelagt opplæring. På samlingen svarte vi på flere konkrete spørsmål om tilrettelagt opplæring, som vi hadde fått tilsendt i forkant.

Statsforvalteren deltar jevnlig i møter med PPT-ledernetverket, hvor også fylkeskommunal PPT er representert.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

Statsforvalteren i Agder opplever at det stadig er god oppslutning om innføringen av LK20 og at sentrale temaer i læreplanverket prioriteres i lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet og Dekomp er ordninger som prioriteres høyt ute i sektor. Vi får tilbakemelding på at mange skoler opplever disse ordningene som nyttige for forståelse og etterlevelse av LK20, og at ordningene er viktige for utvikling av de profesjonelle læringsfellesskapene. Vi ser samtidig at det er variasjon i hvor langt skolene har kommet i arbeidet med innføringen av læreplanverket. Statsforvalteren mener derfor det er behov for fortsatt fokus på tiltak som styrker skolene i læreplanarbeidet.

Det er vår vurdering at skoleeiere, skoleledere og lærebedriftene i stor grad nyttiggjør seg den informasjonen og de ressursene som er tilgjengeliggjort på Utdanningsdirektoratets nettsider. Vi har informert ut til sektor, og fått tilbakemelding på at skoleeiere og skoleledere er kjent med aktuelle kompetansepakker og andre ressurser, og aktivt tar disse i bruk i bygging av kompetanse og forståelse ute på enhetene.

Statsforvalteren i Agder har mottatt midler til utvikling og gjennomføring av kompetanseutviklingstiltak for å styrke lokalt arbeid med LK 20/fagfornyelsen. Etter innspill fra Regional koordineringsgruppe Oppvekst og utdanning (RKG Oppvekst og utdanning), og vår kjennskap til behovene i sektor, innledet vi et samarbeid med Universitetet i Agder høsten 2024. Gjennom dette samarbeidet har vi tildelt Fakultet for humaniora og pedagogikk oppdraget med å koordinere, utvikle og gjennomføre kompetanseutviklingstiltak. Formålet er å utvikle tiltak som kan styrke skolenes arbeid med fagfornyelsen og bidra til refleksjon og felles forståelse av intensjonene med læreplanverket.

Kompetanseutviklingstiltakene skal ta utgangspunkt i det som anses som lokale behov, og bidra til å støtte skolene i deres arbeid med verdiløftet og de tverrfaglige temaene, med en praksisnær tilnærming.

Vi skulle gjerne hatt anledning til å spille en mer aktiv rolle i dette arbeidet, men vi ser at det ikke er bærekraftig av hensyn til saksmengde og kapasitet på embetet. Vi forutsetter imidlertid at kompetanseutviklingstiltakene skal utvikles i samråd med Statsforvalteren i Agder ved at vi er involvert som del av styringsgruppen for kompetanseutviklingstiltakene.

I februar gjennomførte vi en digital spørretime for kommuner og Agder fylkeskommunen om blant annet eksamen. Det var mulighet for å sende inn spørsmål på forhånd og disse ble besvart i møtet. Vi fikk i etterkant tilbakemelding om at dette var nyttig for sektor.

Våren 2023 oppstod det flere feil i eksamensgjennomføringen. På bakgrunn av dette satte Udir inn flere risikoreduserende tiltak og kom med konkrete anbefalinger knyttet til forberedelser og gjennomføring av eksamen for grunnskolen våren 2024.

For å redusere risiko for uønskede hendelser under eksamensgjennomføringen ønsket Udir tilbakemelding og innspill fra sektor. Statsforvalteren i Agder ba skoleeiere om å besvare en spørring i Forms, og i april arrangerte vi et digitalt møte med skoleeiere m.fl. i for å legge til rette for oppsummering og erfaringsdeling på grunnlag av svarene i spørringen.

Vi gjennomførte tilsyn med Agder fylkeskommunes gjennomføring av eksamen våren 2024, hvor vi ikke fant brudd på regelverket.

September 2024 deltok vi på forespørsel i et skoleledermøte i regi av Agder fylkeskommune, der temaet omhandlet sentrale endringer i ny opplæringslov. Fylkeskommunen hadde sendt inn spørsmål til oss på forhånd, der flere av temaene omhandlet vurdering og eksamen. Vi åpnet for at ytterligere spørsmål kunne sendes til oss etter møtet, og disse ble svart ut i etterkant.

Vi oppdaterer vår nettside når det kommer viktig informasjon fra Utdanningsdirektoratet knyttet til gjennomføring av eksamen og viser til deres nettsider. Herunder også informasjon om mulighet for å gjennomføre eksamen i utlandet.

Klager på standpunktkarakterer

Hvor mange klager på standpunktkarakterer i fag har dere behandlet etter vårens standpunktvrdering (totale antallet)?	Antall behandlede klager på standpunktkarakterer hvor karakteren ble opphevet/klageren fikk medhold (totale antallet)?	Hvilke fag utmerker seg med høy klageandel og/heller høy medholdsprosent?
40	30	Kroppspøving stod for 25% av alle innkomne klager på standpunkt, der 7 av 10 fikk medhold.

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og etterlever rammeplanen for SFO.

Vi gjennomførte 30. mai 2024 en Erfaringssamling for SFO.

For å bli kjent med hvilke områder i rammeplanen de ulike kommunene helst ønsket veiledning på, hvor kjent de er med rammeplanen og hvordan de selv jobber med implementering av den, sendte vi ut en spørring i Forms i forkant. Vi fikk svar fra 43 kommuner.

For å belyse ulike deler av rammeplanen inviterte vi inn ressurspersoner fra ulike skoler og kommuner for å snakke er ernæring, *En inkluderende SFO og trygt og godt*, *Samarbeid i SFO*, *Samarbeid skole/SFO og SFO/hjem*. I tillegg fikk vi et innlegg fra en masterstudent som da akkurat hadde ferdigstilt sin masteroppgave om SFO sin plass i oppvekstsektoren samt muligheter og utfordringer. Deltakerne ble oppfordret til ikke å sitte kommunevis, men mikset slik at de kunne utveksle erfaringer. Vi fikk kun 6 svar på formsskjema *Evaluering av Erfaringssamling*, men tilbakemelding på gjennomføring av samlingen var gjennomgående god. En kommune opplevde at de ikke lærte noe nytt, men fikk bekreftelse på å være på rett spor. Denne kommunen satt ikke sammen med andre kommuner, og vi kunne nok vært tydeligere på intensjonen og hensiktsmessigheten av å sitte fordelt på ulike kommuner, slik at det ble mulighet for en reell erfaringsutveksling og praksisdeling rundt bordene.

Ellers veileder vi kommunene på ulike områder innenfor SFO fortløpende gjennom året:

- Fakturering
- Ferie mht. 12-timers gratis SFO
- SFO-skyss
- Nedleggelse av SFO
- Ansvar i SFO

I 2023 mottok vi åtte saker med ønske om veiledning/regelverkstolkning, mot to i 2024. En slik nedgang i mottatte saker mener vi kan tyde på en økt kompetanse på regelverket i kommunene.

I løpet av 2024 har vi besøkt de fleste kommunene i Agder og informert om ny opplæringslov. Kapittel 12, *Skolemiljøet til elevene*, gjelder også for SFO.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)
Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for arbeidet innenfor rettssikkerhet. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Prioritering og risikovurdering

Vi prioriterer ressurser på områdene gjennom håndhevingsordningen, klagebehandling, tilsyn og veiledning.

I 2024 har vi prioritert arbeidet med å gjøre ny opplæringslov kjent og har derfor hatt færre tilsyn på opplæringsområdet enn normalt. Prioriteringen har både vært av hensyn til kommunenes arbeid med å sette seg inn i ny lov og organisere seg i henhold til nytt regelverk, og grunnet egen ressursituasjon. Vår vurdering er at veiledning har vært et mer treffende tiltak for å nå målet om regeletterlevelse på dette tidspunktet. Ved å prioritere veiledning, har vi også hatt mulighet til å nå ut til flere kommuner. Alle våre 25 kommuner har fått tilbud om veiledning, og vi har besøkt de fleste. Målgruppen for disse veiledningsmøtene har vært skoleeier, skoleledelse, PP-tjenesten mv. Ut fra tilbakemeldningene fra kommunene, vurderer vi at denne veiledningen har vært med på å bidra til regelforståelse og regeletterlevelse på opplæringslovas område. Regeletterlevelse er en grunnleggende forutsetning for barn og elevers rettssikkerhet. Vi viser til rapportering på 3.3.3.1.1.1.

Skolemiljø (og barnehagemiljø)

Statsforvalteren prioriterer arbeidet med skolemiljø saker. Vi er to jurister og to pedagoger, med lang erfaring fra skole, som arbeider med skolemiljø saker hos Statsforvalteren i Agder. Vi har ukentlige møter i skolemiljø gruppen og har en koordinator. Vi tilstreber å ha kort saksbehandlingstid, men jobber alle på flere områder i tillegg til skolemiljø. Ettersom vi er en liten gruppe kan vi drøfte enkeltsaker i gruppen, noe som effektiviserer vårt arbeid. Disse prioriteringene mener vi er førende for vårt arbeid innenfor rettssikkerhet.

Gjennom vårt sør-vest samarbeid deler vi kompetanse, utvikler og sikrer en felles praksis.

Skolemiljø gruppen hos Statsforvalteren i Agder er viktige bidragsyttere i arbeidet med risiko - og sårbarhetsvurdering i utvelgelsen av kommuner/skoler til Læringsmiljø prosjektet. Vi bidrar også inn i prioriteringen av utvelgelsen av tilsyn og veileder i sektor ved behov.

Se øvrige punkter innenfor skolemiljø for utfyllende svar.

Individuell tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp

Statsforvalteren prioriterer klagesaker som omhandler spesialundervisning/individuell tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp. Vi har organisert arbeidet med individuell tilrettelegging på opplæringsområdet og spesialpedagogisk hjelp på barnehageområdet i samme gruppe. Vi er fire pedagoger med erfaring fra barnehage- og/eller skole og to jurister, herunder en koordinator for gruppen. Vi vurderer det som hensiktsmessig å organisere arbeidet slik, både av hensyn til likebehandling og for å få ned saksbehandlingstiden. Alle saksbehandlerne jobber på flere områder, men vi tilstreber å særlig få ned saksbehandlingstiden på dette området.

Vi har hatt et tilsyn med spesialpedagogisk hjelp i barnehage, se øvrige punkter for utfyllende informasjon om dette.

Ellers deltar vi i møter med PPT- lederne ca. 5 ganger i året. Dette er møter som både gir oss anledning til å veilede på regelverk og som bidrar til vår områdeoverkåring/ROS.

Gjennom vårt sør-vest samarbeid deler vi kompetanse, utvikler og sikrer en felles praksis.

Se øvrige punkter innenfor spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp for utfyllende svar.

Støtte arbeidet med realkompetansevurdering av voksne (fra kapittel 3.3.3.1.9.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal støtte skoleeier i arbeidet med realkompetansevurdering av voksne.

Hovedtiltaket har vært en digital samling. På samlingen fikk kommunene veiledning om regelverk, innsikt i sentrale begrep og prinsipper, praksiseksempler og informasjon om erfaringer fra forsøket med modulstrukturerte læreplaner.

Vi samarbeidet med statsforvalterne i Rogaland og Vestland om samlingen. En arbeidsgruppe med en representant fra hvert embete, hvor Statsforvalteren i Vestland hadde koordinatorfunksjonen for arbeidet, planla samlingen.

Vi bad om tilbakemelding på samlingen fra deltakerne. På spørsmålet om i hvilken grad deltakerne vurderte at bidragene og bidragsytterne var egnet til å belyse tematikken for samlingen, svarte 93 prosent «i stor grad» eller «i noen grad», med hovedvekten på «i stor grad». Videre svarte 85 prosent av deltakerne at samlingen hadde bidratt til å heve kompetansen deres om realkompetansevurdering, med størst oppslutning rundt «i noen grad». På spørsmålet om hvilket innhold deltakerne ønsket mer oppmerksomhet mot, svarte flertallet at de ville ha mer oppmerksomhet mot metoder, praksiser og konkrete verktøy til bruk i realkompetansevurdering.

Vi vurderer at tiltaket har bidratt til å heve kunnskapen om regelverket for realkompetansevurdering i sektoren.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Det er vår overordnede vurdering at vi gjennom vår rolle og våre oppdrag bidrar til å understøtte arbeidet med bosetting og integrering i Agder. Statsforvalteren har vært en pådriver for å sikre tilstrekkelig med bosettingsplasser, og samtidig være en konstruktiv samarbeidspartner for fylkeskommunen og kommunene.

For å lykkes med bosetting og integrering må vi samarbeide, og arbeidet må være forankret i en god situasjonsforståelse. Flyktningssituasjonen har vært tema i flere møter, og kommunenes arbeid med bosetting var fast tema på alle skjønsmøtene i august. Integrering og bosetting har også vært tema i alle kommunebilledialogmøtene. Som foregående år var det i 2024 høye ankomster. Kommunene på Agder ble i 2024 anmodet av IMDi om å bosette 2250 personer, mens det ble fattet vedtak om å bosette 1575 personer. Kommunene melder om boligmangel i sentrumsnære strøk, press på helsetjenestene (særlig psykisk helseoppfølging) samt skole og barnehage tilbud sentrumsnært.

Våren 2024 fortsatte vi å innkalle kommunene til faste månedlige statusmøter for økt samarbeid om bosetting og integrering av flyktninger, i samarbeid med Agder fylkeskommune, NAV Agder, KS Agder, UDi Sør og Husbanken region sør. IMDi deltok på de digitale møtene, og to ulike kommuner

presenterte sine erfaringer på hvert møte. Våre møter ble lagt i etterkant av DSB sitt månedlige møte. DBS besluttet å avslutte sin møterekke. Vi vurderte at det fremdeles var behov for erfaringsutveksling og samordning, og opprettholdt møtene frem til sommeren. Vi registrerte at oppslutningen avtok noe, og vi var usikre på om vi traff på målgruppen og formen på møtene. Møterekken ble derfor evaluert, først av oss som arrangører - og deretter ble det sendt egen evaluering til møtedeltakerne etter liste. Agder fylkeskommune har også tatt opp spørsmålet i sine møter med alle kommunene. Tilbakemeldingene var at det var ønskelig med slike møter; kommunene var glad for at informasjon ble samordnet, men så gjerne at møtene kunne tematiseres mer. Det kommunene oppgav som mest nyttig, var å høre erfaringer fra andre kommuner. Statsforvalteren ønsker å fortsette med de digitale møtene, da vi tror det fremdeles er behov for informasjon og erfaringsutveksling. Vi tror også tematisering vil være mer hensiktsmessig. Vi har derimot ikke hatt kapasitet høsten 2024 til å starte opp møterekken igjen, men håper å kunne tilby kommunene en slik felles arena igjen i 2025. Kommunen har etterlyst nettopp nasjonal og regional samordning og samarbeid.

Statsforvalteren svarer jevnlig på veiledningsspørsmål fra kommunene om integreringsloven, herunder midlertidig lovverk. I april gjennomførte vi en digital spørretime om integreringslov og opplæringslov for voksne. Vi viderefremidler også tolkningsuttalelser mv. fra departement og direktorat.

Vi har ikke hatt tilsyn på integreringsfeltet i 2024, da vi har prioritert veiledning med hovedvekt på midlertidig regelverk i kapittel 6A. Integreringsregelverket er omfattende og det har vært svært mange endringer de siste årene. Mange kommuner synes det er utfordrende å holde seg oppdatert, og vi vurderte at veiledning har større effekt med tanke på målet om regeletterlevelse.

På saksbehandlernivå har vi jevnlig kontakt med ansatte i Agder fylkeskommune og NAV Agder. I juni arrangerte vi en to dagers-samling om bosetting og integrering i samarbeid med IMDi, der målgruppen var de kommunale flyktningsjenestene og voksenopplæringene. Tilbakemeldingene fra deltakerne var at det faglige innholdet var nyttig samt at det har en stor verdi for kommunene å møtes på saksbehandlernivå for å utveksle erfaringer mv.

Også internt jobber vi for å samordne alle våre oppdrag som berører bosettings- og integreringsarbeidet, bla. innen opplæring, helse, sosial, beredskap og oppnevning av representanter for enslige mindreårige. Vi har etablert en tverrfaglig gruppe som jobber med saker knyttet til flyktninger og integrering (Amira-gruppen).

Statsforvalteren har også lagt vekt på å orientere aktuelle departement om viktige spørsmål som angår bosetting og inkludering i fylket. Vi har i 2024 særlig vært bekymret for situasjonen til enslige mindreårige, og vi har tatt opp særskilte utfordringer med hensyn til enslige mindreårige som bor privat. Vi har også meldt bekymring for landsdelens høye andel av EM i mottak sammenholdt med høy andel private barnevernsavdelinger i Agder. Vi har informert om flyktningsituasjonen på Agder i DBSs beredskapsmøte, og statsforvalter Lund har deltatt på statsrådets månedelige møte. Vi opplever etableringen av møter mellom statsforvalterne og departementsråd som svært nyttig, og som en god arena for erfaringsutveksling og samarbeid.

Det er vår erfaring at vi har styrket måloppnåelsen gjennom etableringen av Amira og det regionale samarbeidsforumet for flyktningsituasjonen. Det er kort vei og tett kontakt mellom aktørene, noe som gjør at vi raskt får informasjon som også viderefremmes nasjonale myndigheter. Vi opplever likevel at vi ikke klarer å innfri alle forventninger til veiledning og oppfølging i den grad vi skulle ønske. Ressurssituasjonen gjør det også utfordrende å sikre samordning og samarbeid internt.

Vi opplever at vår innsats har hatt betydning, og at utviklingen under dette delmålet således går i riktig retning. Det er etablert gode møteplasser og strukturer for samarbeid, men det er fremdeles behov for å styrke dette ytterligere. Vi er bekymret for at lav andel innvandrere i Agder får varig fotfeste i arbeidslivet og at det er høy andel av innvandrere i Agder i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Vi etterlyser også en bedre kartlegging for å sikre mer treffsikker bosetting.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og trygg bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting av nyankomne flyktninger.

Viser til utfyllende rapportering under 3.3.4.1.1.

Agder fylkeskommune har ansvar for å gi IMDi grunnlag for å anmode kommunene i Agder om å bosette flyktninger. Statsforvalteren i Agder har jevnlig dialog og samarbeid med fylkeskommunen på både leder- og rådgivernivå. Vi utveksler informasjon om kommunene og hva eventuelle utfordringer består i. Statsforvalteren har også tatt opp bosetting - og integrering med alle kommunen i skjønnsmøtene. Vi samarbeider regionalt med KS Agder, Husbanken region Sør, UDI Sør, Agder fylkeskommune og NAV Agder om å informere og tilrettelegge erfaringsutveksling for bosetting av nyankomne. Vi opplever å ha et tett og godt samarbeid om på Agder om bosetting, men at det fremdeles kan bli enda mer systematisk og bedre.

I 2024 ble kommunene i Agder anmodet om å bosette 2250 flyktninger. Det ble fattet vedtak om å bosette 1575 og faktisk bosatt 1413. Kommunene melder fra om at de største utfordringene knyttet til videre bosetting er sentrumsnære boliger, sysselsetting (å lykkes med kvalifiseringsarbeidet) og et presset kommunalt tjenestetilbud.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Det er ikke gjennomført større evalueringer i 2024.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Ingen avvik

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Ingen avvik

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Som vi skrev om i vår årsrapport 2023 har vår ressursbruk knyttet til lovpålagte rettssikkerhetsoppgaver fra både Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet gått ut over fagutviklingsoppgavene. Dette har dessverre fortsatt i 2024, noe vi også viste til at måtte skje i vår tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev for 2024. Vi har også tatt dette opp i styringsdialogmøtene med Helsedirektoratet 15.04.2024 og Statens helsetilsyn 20.03.2024 og 30.10.2024. Vi har i dialogen med våre oppdragsgivere pekt på behovet for videre arbeid med nedtrekk av oppgaver som HOD meldte om at var igangsatt for 2024. I dialogen med Helsedirektoratet har vi etterspurt mer prioriteringsstøtte, og fra referat etter dette møtet siteres (utdrag):

Når det gjelder prioriteringer har Helsedirektoratet tro på at de som sitter nærmest er de beste til å gjøre prioriteringene, og det har derfor vært begrenset hvor tydelig direktoratet har vært så langt.

På Helsedirektoratets område har vi eksempelvis prioritert vårt arbeid med tvangsmedisineringssaker høyt. I 2024 har vi realitetsbehandlet 116 saker med en median saksbehandlingstid på 4,5 dager, noe som er et svært godt resultatmål.

I 2024 har vi imidlertid ikke kunnet prioritere å bruke noen ressurser på følgende oppdrag fra hhv. tildelingsbrev og hovedinstruks:

- 5.1.3.8: Oppdrag tannhelsetjenesten (Statsforvalteren skal i tråd med gjeldende regelverk: tilrettelegge for samhandling mellom den kommunal helse- og omsorgstjenesten og den offentlige tannhelsetjenesten følge med på personellsituasjonen og tilgang til tannhelsetjenester, herunder også spesialisttannhelsetjenester)
- 5.2.2.2: Oppdrag miljørettet helsevern barnehage og skole (Statsforvalteren skal: være pådriver overfor kommunens arbeid med oppfølging og tilsyn med skoler og barnehage)
- 5.3.3.5: Oppdrag fritidserklæringen (Statsforvalteren skal bidra til å gjøre fritidserklæringen kjent i kommunene, og bidra til at kommunene legger forholdene til rette for et godt samarbeid med frivillige lag og foreninger)
- 5.3.4.2: Oppdrag kartlegge yngre på institusjon (Statsforvalteren skal følge opp kommuner som har personer mellom hhv 0-17 og 18-49 år på langtidsopphold i institusjon).
- 5.4.4.2: Oppdrag veteranområdet (Statsforvalteren skal på egnet måte ha anerkjennelse og ivaretagelse av personell som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner som tema i møter med kommunene, jf. Forsvarsdepartementets brev av 12.06.18). Ikke gjort noe fra helse- og sosialavdelingen)
- 3.1.3.1.5: Oppdrag om allmennlegetjenesten (Statsforvalteren skal i 2024 understøtte kommunens ledelse i arbeidet med utfordringene i allmennlegetjenesten, fremfor alt i arbeidet med å rekruttere og stabilisere fastlegeordningen. Dette kan gjøres ved å fremme nettverk for kommunesamarbeid og erfaringsutveksling osv)

Videre har vi i 2024 måttet nedprioritere arbeidet med følgende oppdrag:

- 5.1.3.11: Oppdrag med rehabilitering. Vi har i liten grad «understøttet omstilling i tjenestene med større vekt på habilitering og rehabilitering»
- 5.1.3.14: Oppdrag velferdsteknologi: Vi har ikke hatt dialog med Hdir om bruken av tilskudd til teknologiformål
- 5.4.2.1: Oppdrag samarbeid Nav Fylke: Vi har ikke utviklet felles kompetanseplan
- 5.4.2.2: Oppdrag levekårsutvikling: Vi har i liten grad fulgt med på levekårsutvikling og holdt Nav orientert om dette
- 5.4.2.3: Oppdrag samarbeid sosiale tjenester og UH-sektor: Vi har ikke noe samarbeid med UH-sektor

Ovenstående oversikt over oppdrag som vi enten ikke har gjort i det hele tatt eller kun jobbet minimalt med, er uttrykk for nødvendige prioriteringer men etter vår vurdering representerer dette vesentlige avvik.

Dette kommer i tillegg til at vi, som i 2023, også på flere områder ikke klarer å oppfylle forventningene til saksbehandlingstid verken tilsyns- eller rettighetssaker samt oppnå poengkravene til forebyggende tilsyn. Dette har vi rapportert grundigere på under rapporteringspunkt 3.3.1.1.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjøre rede for

- de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva statsforvalteren gjør med utfordringene.
- resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Som vi rapporterte om i styringsmøtet med direktoratet 14.06.2024 ser vi at deltakelse i kvalifiseringsprogrammet (KVP) på Agder ligger ganske lavt, men at det har økt siden 2022. Spesielt viste vi til en positiv utvikling med at antall KVP-brukere under 25 år har doblet seg. Av fylkets KVP-brukere er 30 % dem unge mot 16 % i landet.

Likevel er det vår vurdering at vårt fylke har for få KVP-brukere. Gjennom vår dialog med fagansvarlige på Nav-kontorene og Nav-lederne kommer det frem, som tidligere, at utfordringene med å finne kandidater til KVP blant annet sees i sammenheng med stram kommuneøkonomi og omfattende arbeid med vedtak.

Vi har i 2024 hatt dialog med seks Nav-kontorer hvor vi vurderer at de har for få deltagere i KVP ut ifra kommunenes levekårsufordringer. Vi har videre gjennomført opplæring ved ett av Nav-kontor som omfatter fire kommuner, hvor aktiviteten har vært lav med hensyn til deltagere i programmet. Videre har har KVP vært tema i ledermøter i Nav, også i ett møte vi arrangerte med embetsledelsen til stede. Endelig har vi tatt opp lav deltakelse i KVP i en kommune da vår fagavdeling var invitert til å snakke om utenforskap som ledd i folkevalgtprogrammet.

Som tidligere, har vi bidratt med veiledning til Nav- kontorer som kontakter oss. I år har vi ikke dessverre hatt ressurser til å følge opp aktiviteten med kontaktpersonene for KVP (nettverkssamlinger) ved kontorene.

Vi vil i vår videre kommunedialog med Nav-ledere og fagansvarlige fortsette å rette fokus på viktigheten av å gjøre KVP kjent og brukt.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal, på bakgrunn av innsikt og opplæringstiltak, gi en overordnet vurdering av kommunenes bruk av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Kommunene mener at aktivitetsplikten er hensiktsmessig for å øke overgangen til arbeid, men for en liten gruppe vurderer både vi og kommunene at aktivitetsplikten har liten virkning. Vi har ikke hatt klagesaker som omhandler vilkår, men noen klagesaker om sosialhjelpsnivået hvor årsaken er redusert sosialhjelp pga vilkårsbrudd.

Kommunene har egne arbeidsrettede tiltak, eksempelvis deltakelse på jobbsøkerkurs, arbeidsverksted og diverse kommunale jobboppdrag. Disse benyttes enten alene eller i kombinasjon med statlige tiltak.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en overordnet vurdering av hvilke behov kommunen har for kurs og opplæring innenfor økonomisk rådgivning. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene de gjennomfører.

Vi arrangerte, sammen med andre embeter, fagdager for økonomisk rådgivning i juni 2024, hvor også barneperspektivet i Nav var tema. Det er også

gjennomført fagdag om sammenhengen økonomiske utfordringer og psykisk helse. I våre fysiske møter med 11 av 13 Nav kontor om "Barneveilederen" har vi også hatt økonomisk rådgivning som tema. Her var alle fagområder på Nav representert.

Løpende kompetanseheving, opplæring og bistand til å utføre mer krevende gjeldssaker driftes som før av "Interkommunalt ressursenter økonomi og gjeldsrådgivning". Dette sikrer kontinuitet og ivaretagelse av kompetanse ved de mindre kontorene.

Det har skjedd en økning i § 17 vedtak og nye økonomisk rådgivning- saker ved Nav kontorene generelt og ved noen kontorer spesielt. Økningen i klagesaker til oss etter sosialtjenesteloven har fortsatt å øke dramatisk i år, vi har behandlet 48 % flere saker i 2024 sammenlignet med 2023. Agder har 5,7 % av landets befolkning, men vi har behandlet 9,7 % av landets klagesaker. Dette ser vi i sammenheng med Agders levekårsutfordringer. Dette tok vi opp med direktoratet i styremøtet 14.06.2024 da vi pekte på at dagens budsjettfordelingsmodell ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til fylkets levekårsutfordringer. Vi stadfester 83 % prosent av klagesakene, noe som er likt som landsgjennomsnittet.

Vi har gjennomført tre forebyggende tilsyn med tre Nav-kontor med økonomisk rådgivning som tema (landsomfattende tilsyn i regi av Statens helsetilsyn). Her hadde ett kontor lovbrudd, som vil bli fulgt opp i 2025. Lovbruddet omhandlet forsvarlig dokumentasjon av veiledningsarbeidet innen gjeldsrådgivning.

Oppsummert er det vår vurdering at kommunene fortsatt vil ha behov for kurs og opplæring innen økonomisk rådgivning. Agder har store levekårsutfordringer og folkehelseprofiler viser at flere av våre kommuner har en signifikant høyere andel mottakere av

stønad til livsopphold 20-66 enn landet og fylket. Og det er stadig nye medarbeidere ved Nav-kontorene som har behov for kurs og opplæring. Spesielt ser vi behovet for fortsatt kursing og opplæring for å lykkes med gode individuelle vurdering samt ivaretagelse av barns behov.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gjøre rede for kompetansehevende tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av om statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke, har effekt.

Vi samarbeider med Nav kontorene i deres ungdoms-satsning. Vi har bidratt med ressurser inn i flere ulike tiltak rettet mot utsatt ungdom som f.eks. Grimstad Ungdomshub, Dampen (øst i Agder), Venneslabrua og Ungdomslos.

Vi har videre bidratt med ressurser og kompetanse inn i arbeidet med Undomsgarantien. Vi har tatt opp viktigheten av tverrsektorielt samarbeid for å lykkes med Ungdomsgarantien, både i møter med helseledere i Agder samt i noen av våre gjennomførte Kommunebilde-møter i 2024 hvor administrativ og politisk ledelse i kommunene deltar.

Videre er vi med som statens representant i Prosjektet Ung Support, et prosjekt som skal gi ny forskningsbasert kunnskap om ungt utenforskap.

Arbeidet med både ungdomssatsing og Ungdomsgarantien er knyttet sammen med opplæringskoordinatorerne i Nav.

Vi vurderer at disse tiltakene mest har bidratt til et bedre samarbeid mellom offentlige etater til det beste for utsatt ungdom.

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal vurdere hvordan NAV-kontorene sørger for tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger. I tillegg skal statsforvalteren gjøre rede for hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Nav har, som tidligere, begrensede åpningstider for "drop in"- henvendelser. Imidlertid kan det avtales møte med veileder utenom åpningstidene. Flere kontor har også etablert et kontakt-telefonnummer som gjør det mulig å komme i direkte kontakt med lokalkontoret selv om publikumsmottaket er stengt, eksempelvis ved henvendelser som dreier seg om økonomisk nødhjelp.

Alle Nav-kontor i Agder benytter DIGISOS som har økt tilgjengeligheten til de sosiale tjenester, forutsatt at du er digital. "Ikke digitale brukere" representerer stadig en utfordring for Nav kontorene.

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

I Agder har vi også i 2024 gitt særlig prioritet til tiltak rettet mot barnefamilier og ungdom. I samarbeid med direktoratet fikk vi også satt i gang et boligsosialt prosjekt i en del av fylket med store levekårsutfordringer. Endelig har vi også prioritert allerede igangsatte prosjekter i hele fylket.

Sammen med andre statsforvalterembeter, herunder Innlandet, viderefører vi en egen prosjektleder-opplæring. Tilskuddsordningen har bidratt til bedre

sammenheng med andre utviklingsprosjekter, for eksempel med vår prosjektskjønnsmiddel-tildeling fra embetet.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

I 2024 har vi behandlet 12 klagesaker som gjelder introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

7 av klagesakene gjaldt forlengelse av programtiden. Alle sakene ble avgjort etter integreringsloven, hvorav 6 av sakene etter det midlertidige regelverket i kapittel 6A. Alle sakene ble opprettholdt.

4 saker gjaldt avslag på deltakelse i introduksjonsprogram. Alle sakene var avgjort etter integreringsloven, 1 av sakene etter kapittel 6A. Alle sakene ble opprettholdt.

1 sak gjaldt permanent stans av introduksjonsprogram. Saken ble opprettholdt.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Vi har i 2024 behandlet 3 klagesaker som gjelder opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

1 sak gjaldt avslag på opplæring i norsk etter kapittel 6A i integreringsloven. Saken ble opprettholdt.

1 sak gjaldt avslag på fritak fra opplæring i norsk etter integreringsloven. Saken ble opprettholdt.

1 sak gjaldt avslag på fritak fra opplæring i norsk, og ble avgjort etter introduksjonsloven. Saken ble opprettholdt.

Rapportering på statsborgerseremonier (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på statsborgerseremonier.

Vi hadde to seremonier i 2024.

April 2024 – 710 nye statsborgere invitert, 95 påmeldte = 13,3 prosent av de inviterte.

November 2024 – 855 nye statsborgere invitert, 122 påmeldte = 14,2 prosent av de inviterte.

Vi deler ut en bok til hver av de fremmøtte nye statsborgerne.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Antall deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap 2024 var første halvår: 2792 og andre halvår: 2519

Tilsvarende ble det benyttet 162 årsverk første halvår og 143 årsverk andre halvår.

Oversikt over antall er også sendt som egen rapport til HK-dir 29. januar 2025 etter eget rapporteringskrav med frist.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven, gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet til kvinner, menn og barn.

Statsforvalteren i Agder gjennomførte ikke tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune eller samarbeidskommuner i 2024.

I Agder er det et krisesenter lokalisert i Kristiansand som har samarbeid med kommunene vest i fylket, og et krisesenter lokalisert i Arendal som har inngått samarbeid med kommunene øst i fylket. Vi har i 2024 gjennomført møter med begge krisesentrene som et ledd i vår risikovurdering og planlegging av tilsynsaktivitet for 2025.

Statsforvalteren har mottatt to skriftlige henvendelser angående krisesentrene i vår region. Disse ble sendt over til kommunene for oppfølging, og gav ikke grunnlag for videre tilsyn.

Vår vurdering er at det er god tilgjengelighet og kvalitet på krisesentertilbudene for kvinner. Vi er imidlertid bekymret for tilgjengeligheten, og kvaliteten på krisesentertilbudet til menn vest i fylket og til personer i aktiv rus, eller med alvorlige psykiske lidelser i fylket som helhet.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	25
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2024	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2024	0

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Statsforvalteren i Agder har for 2024 anslått, på bakgrunn av diverse søk i saksbehandlingssystem, at vi har behandlet:

- 588 saker om separasjon etter ekteskapsloven (el) § 20, hvorav 586 innvilgelser og 2 avvisninger. 97 % av søknadene er mottatt digitalt.
- 526 saker om skilsmisse etter el § 21, hvorav 519 innvilgelser, 5 avslag og 2 avvisninger. 75 % av søknadene er mottatt digitalt.
- 4 saker om fritak for dokumentasjon av skifte, jf. el § 8 siste ledd, hvorav 2 innvilgelser og 2 avslag. Ingen søknader er mottatt digitalt.
- 34 saker om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. anerkjennelsesloven § 4 første ledd, hvorav 33 innvilgelser og 1 avslag. Ingen av søknadene er mottatt digitalt.

De øvrige sakstyper etter ekteskapsloven eller brudvigjingslova kan vi ikke se at vi har hatt saker på.

Det er arbeidskrevende å hente frem disse tallene. Det finnes ingen Metadata som kan søkes på for å finne etterspurte opplysninger. Det er i tillegg saksbehandlet i systemene Ephorte og SAK, som gjør at ikke opplysningene ligger samlet. Systemene er med andre ord ikke lagt opp til at en kan hente ut den type statistikk som departementet etterspør.

Vi ser at tallene vi har funnet frem på separasjoner og skilsmisser er omtrent som vi rapporterte i fjor. Vi har noe færre saker etter anerkjennelsesloven.

Det er noe lavere andel som søker om skilsmisse digitalt i 2024 enn i 2025, mens det er flere som søker om separasjon digitalt, hele 97 %.

Ekteskappssaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	588	586	0	2	97 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	526	519	5	2	75 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	14	12	2	0	50 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamiliemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	4	2	2	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	34	33	1	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Det er enormt arbeidskrevende å hente frem disse tallene. Det finnes ingen Metadata som kan søkes på for å finne etterspurte opplysninger. Det er i tillegg saksbehandlet i systemene Ephorte og SAK, som gjør at ikke opplysningene ligger samlet. Systemene er med andre ord ikke lagt opp til at en kan hente ut den type statistikk som KDD etterspør.

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

De sakene vi har hatt i 2024, har omhandlet stadfesting av samværsavtaler, etter § 55. Vi får også mottatt flere telefonhenvendelser hvor innbyggere lurer på hvordan de skal håndtere samvær, hva som er vilkårene for å kunne holde barn tilbake fra samvær og lignende. Samværsspørsmål i forbindelse med samlivsbrudd fremstår for oss som et av de temaene innenfor barnelova som innbyggerne er mest usikre på.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	2

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

Vi får noen spørsmål per telefon knyttet til barneloven. Ofte handler spørsmålene om samværsavtaler og tvangskraft av avtaler, jf. barneloven §55.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Statsforvalteren har gjennomført tilsyn med familievernkontoret i Arendal våren 2024. Tema for tilsyn var de lovpålagte oppgavene til familievernkontoret og opplysningsplikten til barnevernet. Det ble ikke avdekket lovbrudd.

Det planlegges ikke tilsyn med familievernkontorene i 2025.

Statsforvalteren har deltatt i panelet til familievernets kurs for foreldre som har mistet omsorgen for barnet/barna. Dette er et kurs som Familievernkontoret får gode tilbakemeldinger på, og vi får tilbakemelding på at de som deltar har nytte av dette kurset. Vi ser spesielt etter de siste års avgjørelser i Høyesterett og Den europeiske menneskerettighetsdomstol, at det er mange spørsmål blant annet knyttet til oppfølging av foreldre og om samvær. Vi som statsforvalter får også mye ut av å være deltakende på paneldebatten, og nye faglige og juridiske problemstillinger kommer frem. Statsforvalteren har behandlet to klagesaker knyttet til familievernkontorene i 2024. Det er gitt råd og veiledning på telefon.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2024	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022
2	1	1	0

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

I Agder er det barnevernstjenesten i Kristiansandsregionen som har akuttberedskapen for samtlige av kommunene på Agder. Barnevernvakten besvarer telefonhenvendelser hele døgnet.

Det at én barnevernvakt leverer tjenester til så mange kommuner, gjør det mulig å bygge opp et godt og robust faglig miljø, som er i stand til å gjøre gode vurderinger i krevende og uoversiktlige situasjoner - noe akuttarbeid innebærer.

Det kan være en ulempe at barnevernvakten nødvendigvis får lengre responstid for uttrykning til noen av kommunene i fylket. Samtidig er Agder et relativt lite fylke. Tjenesten er plassert i Kristiansand, noe som fremstår som en fornuftig plassering i forhold til å komme seg raskt ut til alle deler av fylket.

Vi får, i likhet med i 2023, få henvendelser som gjelder barnevernvakten - og barnevernvaktens håndtering av enkeltsaker. Vi får henvendelser fra barnevernvakten i tilfeller hvor det har vært behov for akutte tiltak for barn, men hvor barnevernvakten mener Bufetat ikke har overholdt bistandsplikten. Statsforvalteren mener det er et godt signal at vi får slike henvendelser fra barnevernvakten, slik at Statsforvalteren kan behandle og evt. påpeke lovbrudd.

Tros- og livssynssamfunn (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere om:

- Antall saker hvor registrering er nektet eller trukket tilbake etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd.
- Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd samt antall saker hvor registreringen er nektet eller trukket tilbake.
- Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller avkorte tilskudd etter trossamfunnsloven § 6 samt antall saker hvor tilskudd ble nektet eller avkortet. Tallet spesifiseres for saker § 6 første, andre, tredje og fjerde ledd.
- Antall saker hvor vigselsrett er trukket tilbake.

Statsforvalteren skal gi en kort orientering om vurderinger og begrunnelser i sakene etter trossamfunnsloven § 6 første og andre ledd og om tilbaketreking av vigselsrett.

Etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd er det nektet registrering for 12 tros- eller livssynssamfunn.

Vi har vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd i ett tilfelle. Saksbehandling er ikke ferdig enda.

Etter trossamfunnsloven § 6 er det totalt fattet 24 vedtak om å nekte eller avkorte statstilskudd. 2 saker er ikke ferdig behandlet enda.

§ 6 første ledd: Vurdert 1 stk – saksbehandling er ikke ferdig enda. Nektet 2 stk

§ 6 andre ledd: ingen

§ 6 tredje ledd: 2 stk nektet, vurderer 1 stk. Saksbehandling ikke ferdig enda.

§ 6 fjerde ledd: 1 avkortet

Resten er nektet tilskudd etter § 5 – ikke registrert tros- eller livssynssamfunn. Registreringssøknad er avvist i 2023, men klagesak hos departementet er ikke avgjort før i 2024 hos 3 stk, og klagesak hos dep for 2024 ikke ferdig behandlet for 2 stk.

Etter trossamfunnsloven § 6 første ledd er det fattet to vedtak. To av sakene ble i utgangspunktet fattet i 2023, men siden departementet ikke er ferdig med klagesaksbehandlingen av den saken enda, så har SF valgt å gjøre det samme også i år. Vi kan ikke se at det er gjort noen endringer hos trossamfunnet som skulle tilsi at de har krav på statstilskudd i 2024.

Ett samfunn fører vi tilsyn med på bakgrunn av varsler som er mottatt. Dette er en sak som kommer i kjølvannet av de to tilsynene vi førte i 2023. Saken er svært omfattende og krever store ressurser av SF.

Vi ser en klar økning i antall varsler etter medias dekning av tilyssaker mot trossamfunn. Det er vanskelig å undersøke innholdet i varsler innen rimelig tid pga øvrige løpende oppgaver.

Vigselsrett er nektet i en sak på bakgrunn av at vedkommende ikke hadde tilstrekkelig kjennskap til regelverket.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Statsforvalteren har mottatt 199 søknader om askespredning.

184 av disse er godkjent, 14 fikk avslag, 1 var fornyelse av forhåndstillatelse.

Begrunnelsen for avslagene er at det er søkt om askespredning på uegnede steder som nær bebyggelse, vei, tuområder eller badestrender.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

Vi har behandlet 2 dispensasjonssøknader, hvorav 1 ble innvilget. Vi har videre behandlet en søknad om å bli definert som typisk turiststed. Søknaden ble avslått.

Godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gjøre en kort, overordnet vurdering av i hvilken grad kommunene har et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier, herunder hvorvidt lovbestemmelsene om samarbeid og samordning i velferdslovgivningen er kjent og implementert. Det skal gå frem av vurderingen om kommunene ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret. Statsforvalter skal også gi en kort vurdering av kommunenes kompetanse om utsatte barn og unge og kommunenes behov for kompetanseutvikling for å sikre et mer samordnet tjenestetilbud.

Det skal fremgå hvordan embetet vurderer hovedutfordringene når kommunene ses under ett. Statsforvalter skal videre gi en kort omtale og vurdering av embetets innsats på området.

Statsforvalterens barn- og unge gruppe, og pådriverrollen;

Statsforvalteren i Agder har en tverrfaglig sammensatt barn- og unge gruppe, hvor barnevern, helse, utdanning, sosial er representert. Vi har i 2024 hatt hovedfokus på krav til samhandling, samordning og koordinering. Det er jobbet etter en strategisk plan, hvor vi i 2023 laget webinar om endringene i velferdstjenestelovgivningen og gjennomførte inspirasjonsseminar. I 2024 gjennomførte vi én av fire planlagte regionale samlinger. Samlingen vi hadde var planlagt sammen med en referansegruppe med medlemmer fra ulike faggrupper og kommuner. Intensjonen med samlingen var å få mer informasjon om hva som er de mest sentrale utfordringene hos førstelinjetjenestene. Vi ønsker i etterkant å kunne gi kommuneledelsen konkret informasjon om utfordringsbildet slik at de får et godt informasjonsgrunnlag om viktige innsatsområder. På grunn av kapasitetsutfordringer i embetet, har vi ikke lyktes med å gjennomføre de resterende tre samlingene enda.

Barn- og unge gruppa deltar i Statsforvalternes nasjonale gruppe for barnekonvensjonen i praksis.

Representanter fra barn- og unge gruppa deltar videre i 0-24 forum for barn og unge. Her er også representanter fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, RVTS, Korus og R-Bup. Det er faste møter og kontaktpunkter gjennom året. På den måten jobber vi med å bedre informasjonsflyten og erfaringsdelingen mellom kompetansemiljøene og Statsforvalteren. En av arbeidsgruppene som er utledet av samarbeidet, jobber med å arrangere *Handlingsplanfestivalen*. Dette er en todagers konferanse med formål om å bidra til å utvikle, realisere og samordne kommunale handlingsplaner. Årets aktuelle handlingsplaner var opptrappingsplan for psykisk helse, og opptrappingsplan mot vold og overgrep. Vår vurdering er at *Handlingsplanfestivalen* bidrar til å styrke kommunenes kompetanse om viktige satsningsområder, men også mulige løsninger og ideer for hvordan ulike tjenester kan organiseres og oppgaver løses på nye måter.

Annen viktig satsing som har kommet i gang gjennom 0-24-forum, er arbeidsgruppe for nettverk for etablering/videreutvikling av psykisk helsetjenester for barn og unge. Nettverket er for alle kommunene i Agder, og i 2024 var alle kommuner representert i våre to nettverkssamlinger. Det er også gjennomført konferanser med 11 av 13 Nav kontorer hvor deltagerne var kommunale og statlige ansatte om barneperspektivet i NAV.

Barn og unge gruppa har vurdert prosjektskjønnsøknader som er tematisk innenfor gruppens nedslagsfelt: tverrfaglig og innrettet mot barn og unge. Det er blant annet gitt støtte til et regionalt samarbeid om barnevernsinstitusjoner og unges opphold på barnevernsinstitusjoner, som handler om å styrke koordineringen av innsatsen fra skole, politi, Bufetat, private barnevernsinstitusjoner, spesialisthelsetjeneste og kommuner. Det ble også gitt tilskudd til et interkommunalt initiativ for en helhetlig oppfølging av vold og seksuelle overgrep mot barn og unge.

Hovedutfordringene knyttet til et samordnet tjenestetilbud

Vår erfaring er at lovendringene i det store er kjent i kommunene. Det er imidlertid enda usikkerheter rundt hvordan praksis skal innrettes.

Koordineringsrollen og koordinatorkompetansene er det fortsatt uklare rundt.

Det er ikke praksis for å utarbeide IP for alle barn med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Statsforvalteren mener deler av forklaringen på dette ligger i at det ikke er gode nok digitale systemer som gjør det enkelt å samarbeide konkret om planer. Kommunene er dessuten presset på tid. Vi må erkjenne at det å være reelle lag rundt barn, og å lage felles planer - er krevende.

Psykisk helse og rus (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gi en kort og overordnet vurdering av hvorvidt kommunenes arbeid på psykisk helse- og rusfeltet utvikles i tråd med Opptreppingsplanen for psykisk helse og Forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet.

Vår overordnede vurdering er at kommunene i Agder i stor grad utvikler i tjenestene i tråd med Opptreppingsplanen for psykisk helse. Utviklingen samlet sett utfordres samtidig av blant annet dårlig kommuneøkonomi.

I 2024 har vi hatt særlig fokus på implementering av nasjonal veileder for Psykisk helsearbeid barn og unge. Vi har blant annet tatt opp denne veilederen i:

- et av årets frokostmøte med ordførere og kommunedirektører på Agder,
- møter for helseledere på Agder samt
- to regionale samlinger som vi har arrangert sammen med kompetansesentrene i Samarbeidsforum Sør. Her deltok alle våre 25 kommuner. (Dette er nettverkssamlinger for støtte til etablering av psykisk helsetjeneste til barn og unge. Det har vært gjennomført to samlinger, hver over to dager.)

Vår erfaring er at veilederen har blitt tatt imot noe ulikt. Noen kommuner har allerede en psykisk helsetjeneste til barn og unge, mens andre har begynt på ulike måter å utrede/etablere en slik tjeneste. Vi har fått noen tilbakemeldinger på at noen kommuner opplever dette som krav om en helt ny tjeneste som det er utfordrende å lykkes med å etablere gitt ressursutfordringene i kommune. Disse tilbakemeldingene er noe vi også tar med oss inn i Helsedirektoratets nasjonale implementeringsgruppe hvor en av våre ansatte sitter som fast medlem.

Kommunene og Sørlandet sykehus har startet samarbeidet med å utvikle gode forløp for barn og unge mellom 1. og 2. linjetjenesten i arbeidet med [Agdermodellen - barn og unges helsetjeneste](#). Dette er forankret som et stort satsingsområde i Helsefelleskapet Agder.

Vi erfarer at flere kommuner gjør endringer slik at deres psykisk helsetjenester blir mer lavterskel og blir mer synlig for innbyggerne. Flere kommuner tilbyr ulike lærings- og mestringskurs og benytter seg av tilbakemeldingsverktøy i individuelle behandlingssamtaler.

Forebygging og behandlingsreformen på rusfeltet ble presentert 25.10.2024 og er pt. ikke behandlet i Stortinget. Vi hos SFAG har derfor ikke noe grunnlag for å vurdere hvordan kommunenes arbeid utvikles i tråd med denne.

Gjennom det landsomfattende folkehelseilsynet som ble gjennomført i 2024 fikk vi mer innsikt i kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid for å styrke barn og unges psykiske helse. I det selvrapporterende spørreskjemaet som alle kommunene besvarte, oppga samtlige kommuner at de har definert barn og unges psykiske helse som en utfordring i sine kommunale planer. Mange kommuner hadde mål og strategier for å fremme barn- og unges oppvekst- og levekårsforhold. Vi så imidlertid gjennom tilsynet at kommunene hadde fokus på forebyggende tiltak og i mindre grad helsefremmende tiltak. Generelt ser vi at kommunene har behov for kunnskap om gevinsten av å komme tidlig inn i årsakskjeden og om universelle tiltak for å fremme helse og utjevne sosial ulikhet.

Flere kommuner gir uttrykk for at flere helsefremmende og forebyggende tilbud til barn og unge er under stekt press da disse ikke oppfattes som lovpålagte og kommuneøkonomien er krevende. Det gjelder eksempelvis flere godt brukte møteplasser for ungdom.

Det er vår oppfattelse at kommunene har behov for mer støtte og veiledning på hvordan de kan jobbe godt med helsefremmende og forebyggende tiltak, uten at vi i noen særlig grad har kapasitet til en slik veiledning.

Vi ser at det fins og etableres mange nye satsinger for utsatte barn og ungdom, uten at det alltid er så godt å se hvordan disse satsingene bør sees i sammenheng i praktisk arbeid i kommunene. Dette er eksempelvis oppvekstreformen, nasjonalt forløp barnevern, psykisk helsetjenester barn og unge, FACT Ung, Ungdomsgarantien i Nav og så videre. Som statlig aktør ser vi et behov for at kommunene drøfter og ser slike satsinger i sammenheng.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, herunder hvordan den regionale koordinatorkonsulentfunksjonen som ble etablert i 2023 har understøttet kompetanse- og tjenesteutviklingen. Samlet vurdering skal videre inkludere allmennlegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Norsk Sykepleierforbund har de siste seks årene undersøkt den faktiske bemanningen i kommunale helse- og omsorgstjenester. For Agders del viser undersøkelsen at det er en økende mangel på kvalifisert bemanning på vakt. Mangel på sykepleiere som har ligget på rundt 14 -15 % i flere år, er nå oppe i nærmere 17 %. Undersøkelsen viser videre en økende bruk av ufaglærte i helsefagarbeiderstillinger. I ferier og til brukere med store behov, benyttes i økende grad bemanningsbyråer.

Oppgavedeling har blitt mer og mer aktualisert. På Agder har 21 av våre 25 kommuner deltatt i eller deltatt i TØRN-prosjekter, eller lignende aktivitet.

Gjennom TØRN har mange foretatt grundig kartlegging av både formell kompetanse, men også ferdigheter til den enkelte ansatte. Det har vist mangel og en stor spredning på ferdigheter og kunnskap hos helsefagarbeidere. Hos ansatte med universitetsutdanninger er det mindre forskjeller i kunnskapsnivå, selv om de er utdannet fra forskjellige universiteter. Slik synes det ikke å være hos fagskolene, der det rapporteres om stor sprik fra skole til skole. En nasjonal standardisering av helsefagarbeiderutdanningen vil etter vår vurdering være til stor hjelp for kommunene.

Oppgavedeling må sees i sammenheng med kompetansen til den enkelte medarbeider. Dette gir igjen drahjelp til at kommune ser behov for kompetanseplanlegging. Resultater fra "Rapport 33 -NORCE samfunn: Leiarspenn og organisering", tallfester lederspennet i ulike tjenester. For hele kommunesektoren er medianverdien et lederspenn på 43, mens på sykehjem og hjemmetjenestene er verdiene henholdsvis 93 og 59. Selv om vi har grunn til å tro at Agder-kommunene har noe lavere tall enn dette, er det likevel slik at ledere ofte har mer enn nok med å holde driften i gang, og oppgavene med fagutvikling og kompetanseheving blir fort nedprioritert i hverdagen.

Selv om TØRN har blitt gjennomført på forskjellige vis og med varierende vilkår, rapporterer alle om en god del forbedring. En av de viktigste punktene her har vært å sørge for nok og riktig kompetanse på plass til enhver tid som igjen har økt pasientsikkerheten, gjort ansatte tryggere, og i de fleste tilfeller ført til mindre sykefravær og mindre bruk av vikartjenester. Flere kommuner har innført årsturnus og mener at dette har gitt gode resultater i form av å kunne beholde arbeidskraft.

Desentraliserte studier har vært et stort løft for våre kommuner i Agder. Det at vi fikk tildelt midler under pandemien til å opprette "Avansert kartlegging i kommunehelsetjenesten" (AKS) har hatt stor innvirkning på å fremme interessen for videreutdanning hos den enkelte sykepleier, bidratt til å øke kompetansen og å beholde kompetansen i distriktene. Vi ser at det også har gitt Universitet i Agder (UiA) hjelp til å etablere gode og varige kontaktpunkter med våre desentraliserte kommuner. Desentraliserte studier topper listen over muligheter for distriktkommunene til å rekruttere/beholde fagfolk og samtidig øke kompetansen de trenger.

AKS studie på UiA startet med sitt andre kull i 2024, og studiet har fått mye positiv omtale.

Forebygging og rehabilitering er alltid vanskeligere å argumentere for enn behandling, og i trangere økonomiske tider har det lett for å bli nedprioritert. Vi har sett at stimuleringsmidler til AKS har hatt en god virkning når det gjelder hva som får fokus ute i kommunene. Kanskje ville en satsing på midler for å øke rehabilitering/forebyggings-kompetansen hatt samme effekt?

"Menn i helse" har lang tradisjon i vår landsdel. Kommunene er ivrige etter å rekruttere nye, og siden starten har langt over 100 menn i Agder kommet inn i faste stillinger.

Det er økende uro rundt behovet for språkopplæring for ufaglærte. Det er særlig behov for en felles språktest innen helse og omsorgsfagene for å kunne innlemme blant annet ukrainske flyktninger i helsevesenet.

Vi har i vår dialog med kommunene fått mer tilbakemeldinger på uegnede kandidater i lærlingetiden. Det er uten tvil mange som kan bli gode helse – og omsorgsarbeidere i fremtiden, men mange av dem trenger også tett oppfølging. Dette er noe de færreste av våre kommuner alltid klarer å innfri. Vi tenker det er muligheter her, med større samarbeid mellom helse og Nav for å sikre god oppfølging av lærlinger som trenger ekstra oppfølging.

Den regionale koordinatorstillingen har gitt oss en mulighet til å reise ut og møte helseledere i de enkelte kommuner for å få og gi dem individuell tilpasset informasjon og veiledning. Tilskuddsforvaltningen av kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet er nokså komplisert og den tette oppfølgingen og hjelpen har ført til en enklere og smidigere rapportering for både kommuner, revisorer og oss, samt ført til en bedre forståelse av hvordan kommuner tenker rundt kompetansebygging. Det har vært et mål at regional koordinatør skulle besøke alle kommuner innen utgang av 2024, noe vi dessverre ikke har lyktes med, men vi har besøkt 17 av våre 25 kommuner.

Vi har gjennomført en kartlegging av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen i helsestasjon- og skolehelsetjenesten i Agder på slutten av året i 2024. 24 av 25 kommuner har besvart undersøkelsen. Årsverkene med helsesykepleiere i kommunene spenner seg fra 0,9 til 74,3.

- 78% av kommunene svarer at de har en eller flere stillinger med konstituerte helsesykepleiere. Kommunene melder om at flere av disse er under utdanning, men at de også har ansatte som ikke kommer inn på studiet og at de ønsker at høyskolene/universitetene skal kunne prioritere søkere

som er i konstituerte helsesykepleierstillinger.

- Ca. halvparten av kommunene benytter Helsedirektoratets beregningsverktøy for å beregne bemanningsbehov i helsestasjon 0-5år. Av kommunene som benytter dette er det kun én kommune som oppgir at bemanningen ikke samsvarer med anbefalingene.
- 83% svarer «ja» eller «til dels» på spørsmål om de har utfordringer med tilgang på kvalifiserte søkere når det skal fylles ledige stillinger. Det er først og fremst helsesykepleierstillinger som er utfordrende å fylle. En kommune rapporterer likevel at situasjonen er bedret etter oppstart av helsesykepleierstudiet på UiA. Videre er det utfordrende å skaffe leger og psykologer. Av mulige årsaker til rekrutteringsutfordringer som går igjen i besvarelsene er; utfordringer med å komme inn på helsesykepleierstudiet, små kommuner og geografisk plassering.
- 35% har et interkommunalt samarbeid om jordmortjenesten. 91% vurderer jordmordekningen i sin kommune som «veldig bra» eller «bra nok». 22% benytter Helsedirektoratets beregningsverktøy for å beregne bemanningsbehov i jordmortjenesten. Av disse er det to kommuner som oppgir at bemanningen ikke samsvarer med anbefalingene.

Flere kommuner rapporterer om dårlig kommuneøkonomi og at de er forespeilet innsparingstiltak. De ytrer bekymring for nedbemanning, økt arbeidsbelastning og at kompetanseutvikling og fagutvikling av helsestasjon- og skolehelsetjenesten blir nedprioritert. Kommunene prioriterer å gjennomføre oppgavene i helsestasjon 0-5 år, men sier at dette går utover skolehelsetjenesten, der det er behov for flere helsesykepleiere. Det vises også til at det er utfordrende at tilskuddsmidlene fra Helsedirektoratet gis for ett år av gangen. Dette fører til lavere søkerantall til stillinger, og lavere kompetanse blant søkerne. En kommune rapporterer også at de må si opp stillingene etter ett år ettersom de ikke vet om de vil få videreført midlene. Kommunen viser til at dette var mer forutsigbart for kommunene da de fikk tilskuddsmidler for 3 år av gangen.

Av ressurs hensyn har vi i 2024 ikke foretatt noen vurderinger av utviklingen i allmennlegetjenesten og den fylkeskommunale tannhelsetjenesten.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

SFAG hadde i 2024 nest høyest antall tilsyn i landet, etter SFOS. Dette er betydelig økning, men skyldes at vi tidligere i liten grad registrerte tilsynsoppgavene som egen aktivitet i VERA. Fra og med 2024 registreres alle former for tilsyn som en tilsynsaktivitet, herunder oppfølging etter ikke-godkjente regnskapskontroller og nær samtlige henvendelser om vergers manglende oppfølging og andre bekymringsmeldinger.

SFAG har i 2024 hatt flere saker der profesjonelle verger med store porteføljer, har blitt fratatt samtlige oppdrag etter tilsyn på grunnlag av bekymringsmeldinger. Totalt gjelder dette omkring 170 oppdrag. Dette var arbeid som måtte prioriteres høyt, og det har vært svært arbeidskrevende.

På grunnlag av risikovurdering for verger med mange oppdrag, har vi i 2024 håndplukket flere aktuelle faste verger (ikke profesjonelle verger), som har fått egne brev med informasjon om selvbestemmelse m.m. og krav om e-læringskurs. Enkelte har blitt kalt inn til individuelle samtaler for å sikre rolle- og lovforståelse, samt avklare egnetheten for videreføring av oppdrag.

I halvparten av tilsynene har vi funnet avvik. En stor andel av disse antas å gjelde avvik avdekket i ikke-godkjente vergeregnskap.

Vi avdekker mange avvik, og opplever det krevende å følge opp alle forhold innen rimelig tid. Fremover er vi bekymret for kapasiteten til å gjennomføre nødvendig tilsyn og følge opp avvik. Tilsyn er viktig for tilliten til vergemålsordningen, og reduksjon av tilsynsaktiviteten vil kunne svekke ordningen.

Vergers kompetanse (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten gi en overordnet vurdering av vergers kompetanse og opplæringsbehov. Risikovurderinger, gjennomførte og planlagte tiltak skal beskrives, samt opplevde og forventede effekter.

Vergeoppdragene blir stadig mer komplekse og krevende. Balansen mellom kravet til forsvarlig interesseivaretagelse på den ene side, og fokuset på beslutningsstøtte og respekt for vergehavers rett til selvbestemmelse på den annen side, kan være vanskelig å håndtere i praksis. Det er også en tendens til økt rettsliggjøring på vergemålsfeltet, og samfunnet ellers. En verge kan møte svært varierte utfordringer, med komplekse problemstillinger og potensielt store konsekvenser for vergehaver. SFAG opplever stort behov for kontinuerlig opplæring og veiledning, og dette belaster vergemålsseksjonens bemanning i stor grad.

Vi er bekymret for at SFAG på grunn av manglende ressurser ikke har kapasitet til nødvendig opplæring, veiledning og bistand i tilstrekkelig grad. Det er også problematisk at vi på grunn av restanser og saksbehandlingstid ikke alltid oppdager bistands- og veiledningsbehov tidlig nok. Samlet utgjør dette en betydelig risiko for tap og skade for vergehaver, vergen og eventuelt Statsforvalteren. For Statsforvalteren er risikoen mest relatert til mulig tap av omdømme og eventuelle erstatningskrav.

I 2024 hadde vi bare kapasitet til en vergesamling for profesjonelle verger, til forskjell fra tidligere år da vi har hatt to. Vi er bekymret for at vi har måttet redusere fra to til en vergesamling i året, da vergesamlingen er viktig treffpunkt og viktig faglig for vergene.

Vi gjennomfører årlig individuelle samtaler med de ca. 30 profesjonelle vergene våre, kalt oppdragssamtale. Vi opplever at oppdragssamtalene i stor grad ivaretar behovet for opplæring og avdekking av risiko ved vergens utførelse av oppdraget. De er også nyttig til å avdekke kunnskapshull og mulig for stor arbeidsbelastning. Dette er svært arbeidskrevende, men vurderes nødvendig sett i forhold til risikoen ved å konsentrere mange oppdrag på få verger. Vi rakk ikke å gjennomføre alle oppdragssamtalene i 2024 på grunn av kapasitetsutfordringer. Dette vil fortløpende bli gjennomført tidlig i 2025.

Alminnelige og ordinære faste verger med relativt få oppdrag, har over lang tid ikke fått tilbud om opplæring utover e-læringskurs og veiledning/rådføring på forespørsel. Dette er svært bekymringsfullt. Mangel på vergesamlinger for disse vergene skyldes manglende ressurser i form av bemanning og tilgjengelige midler til utgifter til slike samlinger. På grunn av kapasitetsutfordringene ser vi det ikke sannsynlig at vi vil kunne gjennomføre samlinger/kurs for disse vergene i 2025. Vi vil som i fjor vedlegge skriv med krav om gjennomføring av e-læringskurs av alle verger med regnskapsplikt og gi informasjon om selvbestemmelse ved utsending av brev om vergeregnskap, i håp om å fange opp flere av dem som ikke tok kurset etter brevet i 2024. Vi håper dette vil øke bevisstheten om frivillighet og selvbestemmelse i vergemålsordningen, men det kan neppe erstatte annen opplæring. Særlig alminnelige verge som av ulike grunner ikke er digitale, vil kunne falle utenfor dette tilbudet. Det er bekymringsfullt.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall inkomne, innvilgede og avslåtte søknader i 2023, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene som kom i i 2022 og 2023.

Rapportering fremgår av tabell.

Saksbehandlingstiden på søknader er økt som følge av en krevende bemanningssituasjon dette året.

Det er i 2024 en viss økning i antall inkomne saker i forhold til i 2021 og 2022, men en nedgang fra 2023. Det er uklart for oss om de endrede inntekts- og formuesgrensene har hatt effekt eller om variasjonene skyldes naturlige svingninger.

Rettshjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Inkomne søknader	1 190	1 172	18
Innvilgede søknader	1 014	1 007	7
Avslåtte søknader	127	115	12

Rettshjelp 1.2 - Saksbehandlingstid og antall restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	3
Antall restanser	60

saksbehandlingstiden på søknader er ca 3 mnd. Utbetaling av stykkpriser tas fortløpende og har vesentlig kortere saksbehandlingstid. Hastesaker vurderes for prioritering og tas også fortløpende.

Forliksråd (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten

- gi en overordnet redegjørelse for arbeidet som er utført i forbindelse med oppnevning av medlemmer til forliksråd og tilsyn med forliksråd.
- gi en overordnet vurdering av eventuelle forhold som departementet bør være kjent med i forbindelse med utredningen av forliksrådsordningen, jf. Stortingets vedtak nr. 445 (2022-2023).

Statsforvalteren i Agder har 11 forliksråd i fylkets 25 kommuner, hvor av 6 av disse er felles forliksråd.

Vi har kontrollert kommunenes valg av medlemmer/varamedlemmer for 2025-2028 og at valget har skjedd i samsvar med reglene i domstolloven og kommuneloven.

Det har vært nødvendig å etterlyse innberetninger fra 10 kommuner angående valg og/eller vurdering av valgbarhet, herunder vandelssjekk.

Vår erfaring fra 2024 er at flere kommuner var sene med å gjennomføre valg til forliksrådet, sett opp mot de frister som er satt. I tillegg er det i tilfeller ikke gjort tilstrekkelig vurdering av valgbarhet, noe som igjen forsinker prosessen.

Noen kommuner har anvendt innmeldingsskjema, men vi har fått tilbakemeldinger på at enkelte ikke har fått dette til å fungere. I noen tilfeller har vi også i etterkant av innsendt skjema enten fått informasjon fra kommunen, eller vi selv har sett, at valgbarheten av medlemmene ikke er tilstrekkelig vurdert.

Vi har som rutine etterspurt kommunes vedtak av valget, og har i noen tilfeller etterspurt ytterligere informasjon og dokumentasjon. Statsforvalteren har

sett at en oppfølging av kommunene i deres valg av forliksråd har vært ressurskrevende.

Vi har i stor grad veiledet kommunene om organisering av valg til forliksråd og kommunens innhenting av opplysninger. Vi har fått flere henvendelser om hvordan vandelssjekk skal gjøres, spørsmål om dommerforsikringer og valg av møtefullmektiger.

I valg i kommuner med felles forliksråd er vår erfaring at dette kan være effektiviserende og enklere for kommunene dersom de har avtaler og samarbeid om organisering av dette.

Vi gir også regelmessig veiledning når det gjelder suppleringsvalg og oppnevning av stedfortreder osv. Her har det ved flere anledninger vært nyttig å kunne henvise til retningslinjene sendt fra Justis- og beredskapsdepartementet.

I 2024 mottok vi 2 klager på forliksrådene. Klagene gjelder selve utfallet av saken, og vår erfaring fra tidligere saker er at dette gjelder for de fleste klagene vi mottar. Vi opplever at avgjørelsen påklages/ankes til oss da klagerne ikke kjenner til Statsforvalterens rolle og myndighet når det gjelder slike klager. Vi har også hatt henvendelser som gjelder saksbehandlingen/gjennomføringen av møtene i forliksrådet. Vi etterlyser klarere retningslinjer for innholdet i utøvelsen av tilsyn med forliksrådene.

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven er formidlet til kommunene?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i integrering av funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel?

Beredskapsstaben hos Statsforvalteren vurderer alle planstrategier, planprogram, kommuneplaner og kommunedelplaner med hensyn til samfunnssikkerhet og beredskap. I tillegg vurderer vi enkelte større reguleringsplaner. Medarbeiderne i embetets plangruppe vurderer planer på lavere nivå, eventuelt i samråd med beredskapsstaben. I uttalelsene til planstrategier minner vi kommunene om at helhetlig ROS-analyse, samt overordnet og sektorplanverk, må inkluderes i oversikten over planverk som skal revideres eller oppdateres i planperioden. Ved vurdering av planbehovet trekker vi frem de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene kommunen må ta hensyn til, spesielt klimautviklingen, bevissthet rundt kritisk infrastruktur, digitalisering og totalforsvaret. Vi ber også om at fylkesROS tas med i oversikten over regionale planer som legger føringer for kommunens planlegging.

I gjennomgang av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel gjentar vi mye av det samme som for planstrategien. I tillegg beskriver vi en forventning om at kommunen har en målstruktur for beredskapsarbeidet basert på blant annet funn i helhetlig ROS-analyse. Dette gjentas om nødvendig i uttalelsen til planutkast. Dette er også tema under tilsyn.

Statsforvalteren har støttet kommunene når de har bedt om det og gjennom planuttalelsene. I forbindelse med innsigelse til manglende ROS-analyse i kommuneplanens arealdel i en kommune, gjennomførte vi et veiledningsmøte med kommunen, noe som ble godt mottatt. Ellers opplever vi at våre innspill til planstrategier og samfunnsdeler til kommuneplanene i varierende grad blir fulgt opp. I den grad vi har kommentarer til arealdeler og reguleringsplaner, blir de fulgt opp så lenge vi kan reise innsigelse mot disse planene.

Statsforvalteren har ikke hatt strukturerte bistandsaktiviteter knyttet til helhetlig ROS-analyse og arealplaner, men dette blir tatt opp under tilsyn. Vi opplever at det stedvis er stor avstand mellom arealplanmiljøet og beredskapskoordinator. Noen steder er helhetlig ROS-analyse ukjent for planmiljøet. Vi påpeker behovet for at disse miljøene snakker sammen. Det er vanskelig å spore noen klar trend i om dette er blitt bedre. For øvrig vises det til rapportering på TB pkt. 3.1.1.1.3.1.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos kommunene som har storulykkevirksomheter?
 - Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivarettatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter, herunder etablering av nye storulykkevirksomheter?

Statsforvalteren har kontrollert seks av kommunene med storulykkevirksomheter og kun i to av disse var det etablert hensynssoner rundt virksomhetene

med tilhørende bestemmelser. Dette var Lindesnes og Birkenes kommuner.

Ved etablering av storulykkesvirksomheter følger Statsforvalteren opp om det er tatt høyde for hensynssoner og konsekvenser av disse. Vi følger opp om det er tatt hensyn til eventuelle storulykkesvirksomheter i eller ved planområdet ved utarbeidelse eller rullering av planer. Vi deltar i planforum når planer som for etablering av slike virksomheter presenteres.

Øvelser og fagsamlinger har medført at Statsforvalteren har høy bevissthet rundt storulykkesvirksomheter og hensynssoner. Agder er en sentral region for utvikling av grønne energibærere, og flere av disse innebærer etablering av storulykkesvirksomheter (batteri, hydrogen, ammoniakk, mm).

Siden forrige rapportering har ikke Statsforvalteren mottatt melding om oppstart av eller planer for etablering av nye storulykkesvirksomheter.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)

Rapportere på

FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for egen beredskap?
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for samordnet beredskapsplanlegging i totalforsvaret regionalt?
- Redegjør for hvordan nye risikoer som følge av overgang til nye energibærere er inkludert i fylkesROS

ROS Agder ble lansert ifm. Kristiansandskonferansen 9. april. Analysen er nettbasert og gjenstand for kontinuerlig oppfølging og videreutvikling. To nye risikoområder er nylig lagt inn eller på vei til å bli lagt inn - levekår og immaterielle kriser. Det er utarbeidet en tiltaksplan. Plan for oppdatering av risikoområder og hendelser og for utvikling av nye risikoområder og hendelser er ikke komplett. Status på tiltaksplanen er fast tema på det første av to faste, årlige møter i Fylkesberedskapsrådet.

Sikkerhetspolitisk scenario er inkludert i ROS Agder og er basert på DSBs veileder. Scenarioet har blitt utarbeidet med innspill fra berørte aktører.

ROS Agder skal være premissgiver for regionalt og lokalt beredskapsarbeid i Agder. Regionale etater og kommunene bruker analysen aktivt i sin beredskapsplanlegging. Statsforvalteren har f.eks. vært på flere veiledningsmøter i kommuner som skal revidere egen helhetlig ROS-analyse. Politiet har orientert om hvordan de bruker ROS Agder i sitt arbeid. Det at mange aktører legger samme regionale ROS-analyse til grunn for sin beredskapsplanlegging medvirker til at man er samordnet. Dette gjelder også i forhold til totalforsvaret fordi de kritiske infrastrukturene og samfunnsfunksjonene som vi bruker til daglig også er en del av totalforsvaret.

Nye energibærere er nevnt i ROS Agder, men er ennå ikke behandlet i særlig detalj.

Kommunal beredskapsplikt - overordnet beredskapsplan (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for om beredskapsplaner for storulykkevirksomheter er samordnet og integrert med overordnet beredskapsplan.

Av stikkprøver i fire kommuner med storulykkesvirksomheter fremkommer det ikke om virksomhetenes beredskapsplaner er samordnet med kommunenes overordnede beredskapsplaner. En kommune har plan for evakuering som følge av ulykke i virksomhet. Dette betyr ikke at kommunenes bevissthet omkring storulykkesvirksomhetene er lav. Vi vet at det er tett dialog mellom kommunene og virksomhetene, og det er mulig at kommunene har konkludert med at de eksisterende overordnede planverket også er godt nok for å håndtere ulykke i storulykkesvirksomhet uten at dette er uttrykt spesifikt i kommunens beredskapsplanverk.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

Vi sendte ut brev til alle 11 kystkommuner i september 2024 og ba om oppdaterte havneoversikter. 8 kommuner har sendt inn oppdaterte havneoversikter. 1 av disse har levert noe ufullstendig rapport. 3 kommuner har ikke sendt inn oppdatert informasjon og vi mangler opplysninger for å kunne vurdere unntaksmuligheter.

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

Vi har ikke anmeldt noen lovbrudd (innenfor miljøkriminalitet) i 2024.

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst pr. miljøtema for 2023 (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst per miljøtema for 2023.

Rapportering gjøres i tabell og i samsvar med veiledning på Statsforvalternett.

Rapporteringen gjelder for 2024, selv om det står 2023 i spørsmålet. Tabellen som det vises til skal ettersendes på epost. Vi tar likevel med innholdet her.

Det ble fremmet innsigelse til 3 kommuneplaner og 22 reguleringsplaner i 2024. 6 av innsigelsene til reguleringsplaner ble løst i løpet av samme år, og en ble løst i mekling samme år. Øvrige er foreløpig uløst.

Innsigelsene til kommuneplanene gjelder ulike hensyn; strandsone, BATP, mangler i kunnskapsgrunnlag og metodisk feil i konsekvensutredning, konflikt med naturmangfold og landbruk, samt mangelfull ROS-analyse. I en kommuneplan fremmet vi innsigelse til planforslaget som sådan, fordi det var av så svak kvalitet at vi ikke var i stand til å vurdere om de interesser vi skal ivareta ville bli ivaretatt.

Innsigelser til reguleringsplaner fordelt på tema:

- Støy: 8
- Luft: 1
- BATP: 2
- Kunnskapsgrunnlag/KU: 4
- Strandsone: 7
- Naturmangfold: 5
- UN: 2
- Verneområde: 3
- Friluftsliv: 3
- Klima: 3
- Masseforvaltning: 4
- Manglende ivaretagelse av jordvern: 3
- Barn og unges interesser: 4

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av resultater av prosjektene.

Statsforvalteren i Agder har over tid ønsket å bruke en vesentlig del av vår samlede fylkesvise skjønnsnett på prosjektskjønnsmidler. Agder fikk en samlet fylkesramme på 47,1 mill. kroner for 2025, samme nominelle ramme som i 2024. Samlet pott til prosjektskjønn for 2025 var på 12 mill. kroner, en reduksjon på 3 mill. kroner sammenlignet med 2024. Vi åpner hvert år for registrering av søknader i prosjektskjønnsportalen 1.september og har søknadsfrist 1.november. Tildeling skjer normalt i løpet av desember. Tildelingen for 2025 har imidlertid av ulike grunner blitt utsatt til februar 2025.

Tildelingen av prosjektskjønn for 2025 tok utgangspunkt i retningslinjene for skjønntildelingen, og hadde i tillegg følgende lokale prioriteringsområder:

- Sektorovergrepene prosjekter og prosjekter som bidrar til helhetlig styring innenfor systematisk kvalitetsutvikling av tjenester, effektiv ressursbruk og økonomistyring.
- Innovasjons- og fornyingsprosjekter innenfor områder som det er særlig fokus p.t. nasjonalt eller lokalt:
 - Klima, miljø og landbruk, for eksempel klimatilpasning (flomsonekartlegging, naturbasert flomsikring i store vassdrag), areal- og naturregnskap/budsjett, klimabudsjett, klima- og naturpositiv ledelse, arbeid med å oppfylle FNs naturavtale (30 før 30), naturrestaurering, klima- og naturtiltak i landbruket.

- Samfunnssikkerhet og beredskap
- Prosjekter som er rettet mot å gi utsatte barn og unge helhetlige og koordinerte tjenestetilbud, og prosjekter som fremmer inkludering av utsatte barn og unge.

Fra og med tildelingen for 2022 har Statsforvalteren også vektlagt hvordan de enkelte prosjektene bidrar til å nå FNs bærekraftsmål, herunder hvordan prosjektene håndterer bærekraftsmotsetninger. Vi tildeler normalt ikke prosjektskjønnsmidler som går ut over en tidsramme på 3 år. Vi krever at kommunene stiller med egenandel i prosjektene.

Før tildeling vurderer vi de enkelte prosjektene opp mot andre relevante støtte- og tilskuddsordninger, f.eks. klimasats og nasjonalt program for velferdsteknologi. I prosessen har vi også dialog med Innovasjon Norge og Forskningsrådet.

For 2025 mottok Statsforvalteren 40 søknader om prosjektskjønn på til sammen 32,7 mill. kroner. Dvs. at kun rundt 37% av de omsøkte beløp får tildelt midler.

Vi har over tid sett en økning i kvalitet og omfang på prosjekt-søknadene. Vi støtter nå i større grad enn tidligere prosjekter der alle kommuner i en region eller alle kommunene i fylket går sammen om å søke. Vår vurdering er at de samlede virkningene blir bedre når innsatsen kan konsentreres rundt større prosjekter.

Vi ser også en økning av likelydende prosjekter eller prosjekter med kommuner som samarbeider over fylkesgrensene, der de søker de respektive Statsforvalterne om prosjektskjønn. De enkelte Statsforvalterne har ulike søknadsprosesser og -frister. Statsforvalteren i Agder har derfor fortsatt et ønske om at søknadsfristene for prosjektskjønn harmoniseres for alle statsforvalterembetene, slik at det blir enklere å samordne tildeling til slike prosjekter på tvers av embetene.

Alle prosjekter som tildeles prosjektskjønnsmidler får en dedikert fagperson i en fagavdeling som får spesifikt ansvar for å følge opp prosjektet helt frem til det avsluttes. Resultatene omtales i fagkonferanser der det er aktuelt, samt på høstkonferansene for ordførere og kommunedirektører som Statsforvalteren arrangerer i samarbeid med KS Agder.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Vi har behandlet 7 lovlighetskontroller etter klage, hvorav 1 vedtak ble kjent ulovlig. Vi har gjennomført 1 lovlighetskontroll på eget initiativ. Vedtaket ble her kjent ulovlig. Videre har vi avvist to krav om lovlighetskontroller grunnet for sent fremsatt klage.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	6	1	7
På eget initiativ	0	1	1

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Vi har mottatt en del henvendelser om forståelsen av kommunelovens bestemmelser i 2024. Henvendelsene har bl.a. omhandlet retten for mindretallet til å kreve møte i folkevalgt organ, endring av saksliste etter utsending av innkalling, habilitet ved valg, kjønnsbalanse ved sammensetning av utvalg, tilbaketrekking av delegert myndighet og folkevalgtes innsynsrett. Vi mottar også noen spørsmål knyttet til kommunens håndtering av krav om lovlighetskontroll før oversending til Statsforvalteren.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Det interkommunale samarbeidet i Agder har over tid vært omfattende og tett, og er et vesentlig bidrag til kommunesektorens levering på sine samfunnsoppdrag. Kommunestrukturen i Agder kjennetegnes av stor variasjon, med én storbykommune med over 100.000 innbyggere og 10 kommuner med mindre enn 3.000 innbyggere. Siden 2020 har alle Agders 25 kommuner deltatt i fylkets fire faste regionsamarbeid, hvor hoveddelen av det interkommunale samarbeidet finner sted. Alle regionrådene er nå interkommunale politiske råd i henhold til ny kommunelov kapittel 18.

Statsforvalteren har sett behov for en bedre oversikt over det interkommunale feltet som faglig grunnlag for videre utvikling. NIVI analyse AS har derfor i 2024, på oppdrag fra Statsforvalteren, gjennomført en omfattende kartlegging av alt interkommunalt samarbeid i Agder. Denne rapporten gir en detaljert og god oversikt over omfang og innretning på ordningene, samt konsulentens tilrådninger om videre utvikling og forbedring av samarbeidet. Kartleggingen var hovedtema på vår årlige samling for ordførere og kommunedirektører i oktober. Oppfølgingsarbeid er allerede i gang i to regioner, og rapporten ser ut til å kunne få effekt i alle fire regionene. Vi gjengir her en oppsummering av noen resultater og viser for øvrig til rapporten på vår hjemmeside for ytterligere informasjon.

Kartleggingen fant til sammen 160 interkommunale samarbeidsordninger mellom de 25 kommunene i Agder. Antall ordninger per kommune varierer fra 33 for Lindesnes til 44 for Vegårshei, med et gjennomsnitt på 40 for hele fylket. Kommunene i Agder ligger på topp i samarbeidsnivå sammenlignet med tilsvarende kartlegginger i andre fylker. Kommuneforvaltningen i Agder preges videre av en omfattende samhandlingsstruktur i form av løpende prosjekter og fagnettverk som kommer i tillegg til det formaliserte interkommunale samarbeidet. Det er registrert over 100 ulike permanente fagnettverk. Samhandlingen skjer på ulike geografiske nivåer og preger alle sektorområder, dels mellom kommunene, mellom kommunene og fylkeskommunen, og mellom kommunene og staten. Agder er en enhetlig region med relativt få samarbeid på tvers av fylkesgrensene. Fylkeskommunen er aktiv og deltar i mange samarbeid med primærkommunene.

31 % av de 160 ordningene er opprettet som administrativt vertskommunesamarbeid, 26 % er avtalebasert kjøp og salg, og 18 % er organisert som interkommunale selskaper. Dette er en vesentlig høyere andel enn i Møre og Romsdal og Trøndelag. NIVI har beregnet deltakerfrekvens for 55 forskjellige oppgaveområder, som viser store variasjoner i samarbeidets innhold. I Agder deltar samtlige 25 kommuner i interkommunalt samarbeid om 13 forskjellige oppgaver, herunder revisjon, innkjøp, krisesenter, barnevernvakt og akutt forurensning. Nesten alle kommunene deltar i samarbeid om IKT, legevakt, barnevern, brannvesen, renovasjon, personvernombud og responscenter for velferdsteknologi. Blant vanlige samarbeidsområder, der mellom 30-70 % deltar, finner vi samarbeid om PP-tjeneste, NAV-kontor og kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH). Rundt en tredjedel av kommunene samarbeider om jordmor, barnehagetilsyn og felles kulturskole. Blant mer sjeldne samarbeidsområder, der under 30 % av kommunene deltar, finner vi flere lovpålagte oppgaver innenfor helse og omsorg, undervisning og teknisk sektor.

Det finnes mange eksempler på velfungerende samarbeid som gir stabilitet og bedre kvalitet på tjenester til innbyggerne gjennom bredere fagmiljøer. I kartleggingen er det imidlertid også funnet ett særlig interessant eksempel på samarbeid om administrative støttefunksjoner som gir en klar økonomisk innsparing, i tillegg til kvalitetsgevinster. Dette gjelder Agder kommunale støttetjenester (AKST), der Arendal og Grimstad har samarbeidet om lønn, regnskap, arkiv og dokumenter siden 2015. Samarbeidet har medført en innsparing på 21 % i heltidsstillinger for å ivareta oppgavene. Tjenesten har i tillegg økt kommunenes sykepenge- og foreldrepengeinntekter med betydelige beløp. AKST har i dag et fagmiljø på 37 ansatte og er godt posisjonert til å ta ytterligere effektivitetsgevinster, blant annet som følge av økt digitalisering og bruk av kunstig intelligens. Fra andre interkommunale samarbeid om tilsvarende oppgaver er det kjent at innsparingspotensialet ligger i størrelsesorden 10-30 %.

Hovedbildet av samarbeidet i Agder er imidlertid at de tunge tjenestesektorene er lite berørt av interkommunalt samarbeid. Det er lite samarbeid om administrative støttefunksjoner, flere kompetansekrevende helsetjenester og oppgaver som inngår i kommunenes planfunksjon. Det finnes ingen regionale plankontor, ingen felles økonomikontor og ingen samarbeid om tildelingskontor for ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. I Agder er det ikke funnet noen eksempler på formalisert interkommunalt samarbeid om kommuneoverlegefunksjon, herunder helseberedskap og samfunnsmedisin. Fire av dagens kommuneoverleger ivaretar til sammen 11 kommuner gjennom delte stillinger. Mye av samarbeidet preges av fragmentering og ulike løsninger for oppgaver som naturlig henger sammen. Det er også lite formalisert samarbeid innenfor klima, miljø og samfunnsikkerhet, som blir viktigere i årene fremover.

Det geografiske samarbeidsmønsteret fremstilt på kart illustrerer tydelig at det er flere uheldige fragmenteringer og lite effektive løsninger. Kritiske funksjoner som legevakt er preget av et komplisert og fragmentert avtalemønster med mange variasjoner i løsningene, som bør vurderes kritisk fremover. På barnevernområdet er 21 av kommunene med i ett av de fire interkommunale barnevernsamarbeidene i Agder, mens fire kommuner har sitt eget barnevern. Tre av disse er store nok til å ha stabile tjenester alene. Statsforvalteren vurderer at vi har to barneverntjenester som er små og sårbare; Setesdal barnevern og Froland kommune som står alene.

Statsforvalteren i Agder mener på bakgrunn av årets nye kartlegging og diskusjonene rundt denne at det er behov for økt innsats for å drive det interkommunale samarbeidet fremover. Stadig flere kommuner melder om økte utfordringer med rekruttering og bemanning, spesielt innen helse og omsorg. Generalistkommuneutvalgets tydelige anbefaling om å få til «mer langsiktig samarbeid om mange oppgaver i faste konstellasjoner» synes å være et kjernepunkt. Vi ser at nye samarbeid om merkantile funksjoner kan gi betydelige økonomiske innsparinger, i tillegg til økt kvalitet. Det er åpenbart behov for å styrke de mindre kommunenes kapasitet og kompetanse innen samfunnsutvikling. Felles kontor som kan møte utfordringene innen arealplanlegging, beredskap, klimatilpasning og næringsutvikling, og samtidig sikre ivaretagelse av natur og nå målet om et lavutslippssamfunn, synes påkrevd.

Et økt omfang av interkommunale ordninger vil forsterke behovet for nye styringsordninger som både kan forenkle arbeidet og sikre bedre demokratisk styring. Vi er derfor positive til at departementet er i gang med å se på endrede hjemler for kommunalt oppgavefellesskap. Målet bør være at økt bruk av interkommunale løsninger bidrar til å frigjøre lokalpolitikernes tid til overordnede politiske vurderinger og beslutninger, og reduserer vekten på enkeltsaker. Statsforvalteren i Agder ser gjerne et tydelig oppdrag og ressurser som gjør det mulig for oss å bistå kommunene med en utvikling i denne retningen i de nærmeste årene.

Behandling av klager på kommunenes vedtak etter offentleglova (fra kapittel 7.3.6.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av eventuelle klagesaker etter offentleglova som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren, og inntrykket av totalomfanget av klagesaker etter offentleglova.

Totalt behandlet vi 58 klagesaker om avslag på innsyn etter offentleglova, der ca. 30 % av disse sakene ble opphevet/omgjort. Vi har hatt en økning i antall klagesaker fra 2023 til 2024 på ca. 11%. Vi har også en stor mengde andre henvendelser, herunder klager på manglende svar i innsynssaker, der vi sender brev og ber kommunen/organet gjøre forberedende klagebehandling. For 2024 var dette 30 henvendelser. Vårt inntrykk er at mengden klagesaker etter offentleglova øker. Flere av sakene har vært svært komplekse eksempelvis innsyn i varslingssaker. Vi har i 2024 hatt ni saker som gjelder innsyn i dokumenter tilknyttet ulike varslingssaker. Sakene gjelder ofte spørsmål om unntak for organinternt dokument og taushetsplikt. Vi har også hatt to saker som gjelder innsyn i kommunens næringssselskap, der selskapene mener ikke å være omfattet av offentleglova sine bestemmelser. Denne typen saker krever omfattende vurderinger på tvers av juss og økonomi. Vi har også flere saker som gjelder innsyn i anbudskonkurranser, og andre saker som gjelder unntak på grunn av taushetsplikt. Saksbehandlingstiden er ca. 1 måned for svar i klagesakene, noe som er lenger enn Sivilombudet sitt ideal på 1-2 uker. Dette på grunn av ressursituasjonen.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelser (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Av innsigelser samordnet og fremmet i 2024 er 2 av 12 innsigelser løst og dermed frafalt. Vi gjennomførte 5 meklinger i 2024, hvorav 3 ble løst og 2 er sendt til departementet for endelig avgjørelse. I 2023 resulterte en av 3 gjennomførte meklinger til at saken sendt til departementet for endelig avgjørelse. I det store flertallet av saker hvor det er fremmet innsigelse, blir innsigelsen løst i dialog, uten behov for meklings. Dette handler stort sett om justeringer av planforslaget - noe endringer i arealbruk eller bestemmelser. Imidlertid opplevde vi i 2024 at frontene fremsto noe tøffere, hvor konflikten mellom lokalpolitisk handlingsrom og regionale og nasjonale interesser på natur og klimaområdet ble mer tilspisset. Økningen i antallet innsigelser oversendt til departementet kan være et uttrykk for det. Øvrig statistikk fremgår av tabellen.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	12	0	0	12
Statsforvalteren	0	0	0	25
Avinor	1	0	0	1
Direktoratet for mineralforvaltning				
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap				
Fiskeridirektoratet	2	0	0	2
Forsvarsbygg				
BaneNor	2	0	0	2
Kystverket	1	0	0	1
Luftfartstilsynet				
Mattilsynet				
NVE	9	0	0	9
Oljedirektoratet				
Politiet				
Riksanstikvaren				
Statens vegvesen	2	0	0	2
Statsbygg				

I 2024 har vi ikke hatt saker hvor en statsetat har ønsket å fremme innsigelse, men at innsigelsen ikke er fremmet for kommunen.

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi behandlet 243 klager på byggesak i 2024. Av 243 saker ble det gitt medhold i 72 av sakene. Det gir en andel saker der det gis medhold på 29%. Til sammenligning ble det gitt medhold i 27% prosent av våre saker i 2023. (Tallet omfatter også saker avgjort av andre embeter i forbindelse med restanseprosjektet)

I 2024 ble 126 saker ikke avgjort innen 12 uker. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for disse sakene var 46 dager.

Vi har ikke utvidet saksbehandlingsfristen i noen saker grunnet barmarksundersøkelser, eller avtalt lengre frist jfr. pbl. § 21-8 andre ledd.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
243	72	126	46	0	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2024 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Vi behandlet 49 klagesaker på reguleringsplaner. Som varslet har vi ikke overholdt saksbehandlingsfristene i plansaker. Vi hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 169 dager. I 10 av klagesakene ble klagen gitt medhold, helt eller delvis. Vi har i 2024 opphevet flere planvedtak grunnet manglende utredning/ ikke tilstrekkelig begrunnelse.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	49
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	169
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	48
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	10

Samarbeid om prioriterte innsatsområder i 'Alle trenger et trygt hjem (2021 – 2024) (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Det bes om en vurdering av samarbeidet mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene i den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk, Alle trenger et trygt hjem (2021-2025):

- Ingen skal være bostedsløse
- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor

Hjelpetekst:

Statsforvalteren bes gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen og kort vurdere:

- I hvilken grad den statlige dialogen med kommunene er helhetlig og effektiv.
- Sett i et flerårsperspektiv: går utviklingen i riktig retning?
- I hvilken grad kan utviklingen tilskrives statsforvalterens innsats?
- Hvilke andre aktører har påvirket utviklingen?
- Hva kan statsforvalterne gjøre bedre framover

Vi har gjennomført opplæring i form av webinarer og i den årlige boligsosial konferansen. Boligsosial lov har også vært tema i møter om barneperspektiv i Nav ved 11 av 13 Nav kontor høsten 2024.

i Statsforvalterens planforum ivaretas boligsosiale hensyn i plan.

Vi har i 2024 undersøkt plassering av ansvaret for boligsosialloven gjennom dialog med kommuner og nettsøk som viser at det er variasjoner i organisering i kommunene, og at ansvaret for boligsosiale spørsmål er spredt i flere deler av kommunen. Det er behov for bedre koordinering i kommunene.

Ansvaret for å fatte vedtak etter loven og ansvaret for å utføre tjenesten etter loven, er heller ikke definert tydelig i flere kommuner, tross at loven har virket mer enn et år.

Regional velferdsarena sør er lagt ned og vil fremover bli erstattet med årlige møter mellom Statsforvalterens og Husbankens direktør sør.

Samarbeidet vi har med Husbanken Sør og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark i utvikling- og oppfølgingsarbeidet, bidrar til at dialogen med kommunene blir mer helhetlig og effektiv, men den kan bli bedre.

For at utviklingen skal gå i riktig retning må Statsforvalteren tydeliggjøre kravene til kommunene når det gjelder ansvar for organisering og planlegging.

Klagesaker etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, saksbehandlingstid og resultatet av behandlingen av klager etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Fire saker er behandlet etter boligsosial lov i 2024 og en sak ble stadfestet og en ble omgjort. De to siste omhandlet klage på avslag på kommunal bolig som ikke er gjenstand for klage etter denne loven.

Vår saksbehandlingstid var vært seks til åtte uker på disse sakene.

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Internt i embetet har vi en egen CRPD-gruppe som jobber med implementering av konvensjonen. Gruppen har i 2024 hatt fokus på kontakt med

kommunene om konvensjonen i form av et digitalt og et fysisk møte med kontaktpersonene i kommunene på Agder. Vi er i gang med arbeidet for å øke kompetansen om universell utforming og CRPD blant ansatte i kommunene. Som sertifisert under Likestilt Arbeidsliv, jobber vi med tilrettelegging som én av syv satsingsområder - og har konkrete tiltak for dette internt i embetet. Likestillingsredegjørelsen vår omtaler dette nærmere.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

I tråd med likestillings- og diskrimineringsloven jobber vi for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person, og kombinasjoner av disse grunnlagene. Likestilling og arbeid mot diskriminering er en integrert del av våre planer og vårt arbeid.

Med likestilling mener vi likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

I vårt likestillingsarbeid legger vi vekt på å samarbeide med andre aktører på Agder for å nå vårt felles mål. Det gjelder særlig UiA og Senter for likestilling, og fylkeskommunen med virksomhetene i Likestilt Arbeidsliv. Vi deler gjerne av våre erfaringer med andre embeter. Vi har en tett og god dialog med Bufdir. og Kultur- og likestillingsdepartementet. Statsforvalteren i Agder er sertifisert under Likestilt Arbeidsliv, og vi jobber for resertifisering våren 2025. Det er Likestillingssenteret KUN som står for ekstern sertifisering. Sertifiseringsordningen sikrer at vi oppnår en mer systematisk, aktiv og helhetlig tilnærming til likestilling, inkludering og mangfold i embetet. Det bidrar også til at vi lærer og inspireres av andre offentlige og private aktører i arbeidet for likestilling og mot diskriminering. Vi anbefaler andre statlige aktører, embeter og kommuner å bli sertifisert. Vi er glad for at Regjeringen viderefører støtten til Likestilt Arbeidsliv.

Ledergruppen har vedtatt Handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold. Planen tar utgangspunkt i bærekraftsmål 5, 8 og 10 – og inkluderer også oppfølgingen av de innsatsområdene i Likestilt Arbeidsliv. For 2023-2026 har vi valgt ut fire hovedsatsingsområder: Mangfold og inkludering, rekruttering, likelønn og forankring. Til hver hovedsatsingsområder er det utarbeidet mål, beskrivelser av utfordringer og tilhørende tiltak. Planen er i år revidert til bla. å få med tiltak innen kvinnehelse.

Kartlegginger og vurdering viser at vi særlig lykkes med heltidskultur, livsfasepolitikk og tilrettelegging av arbeidsplassen. Vi har i 2024 fortsatt arbeidet med rekruttering og tiltak for økt mangfold. Vi opplever å få flere gode søker til ulike stillinger, men vi ønsker fremdeles et større mangfold. En utfordring for oss er at kjønnsbalansen blir stadig mer skjev, og at andel nyansatte som rekrutteres i hovedsak er kvinner.

Med en krevende budsjettsituasjon er det også stadig vanskeligere for øverste ledelse å sikre gode rammebetingelser for likestillings- og mangfoldsarbeidet. Det er en utfordring vi også ser hos kommunene. I år hadde UiA heller ikke kapasitet til å arrangerer Likestillings- og mangfoldskonferansen. Det var et savn, og vi er glad for det nå planlegges for konferanse i 2025. Her vil vi bidra inn i referansegruppe.

Vi har dokumentert og redegjort for arbeidet vårt i tråd med likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26. Dokumentasjonen og redegjørelsen i sin helhet er tilgjengelig på vår hjemmeside: [Likestilling og ikke-diskriminering | Statsforvalteren i Agder](#) Her presenteres tilstanden for kjønnslikestilling i embetet, og hvordan vi arbeider for likestilling og mot diskriminering. Vår likestillings-redegjørelse har tatt utgangspunkt i Bufdirs veiledende mal og lovens arbeidsmetodikk.

Vi prøver i så stor grad vi kan å stille opp på arrangement for å formidle situasjonen for likestilling i Agder, og for å dele erfaringer om hvordan vi jobber i eget embete. I 2024 har vi lagt vekt på likestilling i kommunebiledialogen. Vi har gjennomgående scoret kommunene lavt på indikatorer knyttet til likestilling, men vi opplever en direkte og god dialog når spørsmålet tas opp både fra politisk og administrativt nivå. Vi opplever at mange aktører og kommuner jobber systematisk med gode tiltak for likestilling og mot diskriminering, samtidig er det bekymringsfullt av resultatene uteblir. Vi er svært bevisst dette, og må hele tiden vurdere innretningen av tiltakene og effekten av disse.

Vi har i tråd med oppdraget arbeidet med implementeringen av konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter (CRPD). I 2024 har vi lagt vekt på intern og ekstern kompetanseheving, gjennom vår tverrfaglige prosjektgruppe i embete. CRPD gruppa har også samarbeidet med Likestillingssenteret KUN og senter for likestilling ved Universitetet i Agder. Det er etablert et samarbeid med Statsforvalteren i Rogaland og Vestland, og vi har jevnlig møter gjennom året for erfaringsdeling og oppdatering. Vi opplever disse møtene som svært nyttige, og vil fortsette med erfaringsutvekslingen også i 2025. Vi har også deltatt på nasjonale samlinger med Bufdir.

I tilbakemelding fra kommunen er de tilfredse med den informasjon de får gjennom året. Det oppleves nyttig for kommunene å møtes for å motta informasjon, og å dele erfaringer.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for de 36 sakene saker der Statsforvalteren i Agder har fattet vedtak om brudd eller ikke brudd på skolens aktivitetsplikt etter opplæringsloven § 9A-6 andre ledd første punktum er 41 dager kalenderdager / virkedager.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på gjennomførte tilsyn der dere minimum har skrevet foreløpig rapport

Opplæringslov:

I 2024 har vi mindre grad enn tidligere brukt tilsyn som virkemiddel på opplæringsområdet. Flere av tilsynene vi hadde varslet i den nasjonale tilsynskalenderen ble utsatt eller avlyst. Årsakene til et lavere aktivitetsnivå knyttet til tilsyn, er sammensatte. Blant annet fikk vi våren 2024 presisert fra Udir at tilsyn med opplæringsloven måtte være avsluttet innen ny lov trådte i kraft 1. august. For noen av de planlagte tilsynene våren 2024, kom vi til at vi ikke ville klare det. Når det gjelder høsten 2024, valgte vi å være varsomme med å føre tilsyn da opplæringsloven var helt ny og kommunene i liten grad hadde fått implementert den. Ressursene som vi normalt ville brukt på større tilsynsaktivitet, kanaliserte vi over på informasjon, veiledning og støtte til implementering av ny opplæringslov. Gjennom hele 2024 har vi vært ute i de fleste av våre 25 kommuner og holdt informasjon- og veiledningssamlinger om den nye loven.

Tilsyn med Fylkeskommunen

Våren 2024 gjennomførte vi tilsyn med Agder fylkeskommunes arbeid for å sikre gjennomføring av eksamen.

Vi åpnet tilsynet i januar. Regelverket som lå til grunn var internkontroll i kommuneloven og opplæringsloven med forskrifter. Vi kontrollerte om fylkeskommunen sikrer at:

skolen, i rett tid, melder til eksamen alle elever som tar del i opplæringen i de fagene som blir avsluttet med eksamen, kandidatene får tilgang til nødvendige hjelpemidler, kandidatene får nødvendige tilpasninger under gjennomføringen av eksamen på eksamensdagen.

Vi valgte å ha tilsyn på alle kontrollspørsmålene da vi ikke hadde risiko- og sårbarhetsvurdering som tilsa at noen av spørsmålene kunne utelukkes.

Fylkeskommunen fikk ikke brudd, og vi skrev derfor endelig rapport uten foreløpig rapport med korreksjonspunkter. Vi avsluttet tilsynet i mars.

Skolemiljø og internkontroll

Vi åpnet tilsyn med en av våre kommuner om skolemiljø og internkontroll mot slutten av året. Vi valgte her melde fra-plikten. Vi mottok dokumentasjon og gjennomførte intervjuer i 2024, men rapport er ikke fullført 2024.

Fellestilsyn om meldeplikt til barnevernstjenesten:

Formålet med tilsynet var å sikre at ansatte i skoler, barnehage og helsestasjonen melder til barnevernet der de har grunn til å tro at regelverket utløser denne plikten, og at kommunen har tilstrekkelig internkontroll for å sikre at regelverket er kjent og etterleves. Kommunen gjennomførte en egen vurdering og undersøkelser om ansattes kompetanse på meldeplikt gjennom undersøkelser som intervju og spøringer i Forms til ansatte i barnehager, skoler og på helsestasjonen. Videre samlet kommunen dokumentasjon i tråd med varsel fra Statsforvalteren i Agder for utvalgte tjenester for sektoren.

Vi konkluderte med at kommunen legger til rette for at ansatte blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter når det gjelder meldeplikten til barnevernstjenesten. Kommunens internkontroll er systematisk og tilpasset for å forebygge, avdekke og følge opp brudd på meldeplikten til barnevernet.

Barnehagelov:

I løpet av året har vi gjennomført fire tilsyn, hvorav to er avsluttet, mens det for de to øvrige tilsynene er utarbeidet foreløpig rapport. Temaene for disse tilsynene har vært bemanning, dispensasjoner og spesialpedagogisk hjelp/ internkontroll.

En vesentlig del av aktiviteten i begynnelsen av 2024 handlet om å ferdigstille tilsyn påbegynt i 2023. I 2023 hadde vi særlig fokus på individuell tilrettelegging etter § 37, og vi har merket en nedgang i antall klagesaker i 2024.

Valg av tema

Bakgrunnen for å velge bemanning og dispensasjoner som tilsynstema, var bekymringsmeldinger fra foreldre og ansatte i flere kommuner. I denne sammenheng gjennomførte vi blant annet et tilsyn med dispensasjonspraksis hos en vertskommune som deltar i et barnehagemyndighetssamarbeid, jf. barnehageloven § 11. Myndighetssamarbeidet fatter vedtak i dispensasjonssaker. I dette tilsynet fant vi flere brudd på regelverket, og anser at tilsynet ble til god hjelp i det nyetablerte myndighetssamarbeidet.

Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll:

Vi gjennomførte et felles nasjonalt tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og internkontroll i én kommune. Foreløpig rapport ble utarbeidet etter at vi fikk en avklaring fra Utdanningsdirektoratet (Udir) om hvorvidt mangelfull internkontroll kan føre til regelverksbrudd. Dette er en utfordrende problemstilling.

Vår forståelse er nå, etter avklaringene fra Udir, at i tilsyn som primært vurderer barnehageloven og opplæringsloven, konkluderer vi ikke med brudd på

kommuneloven § 25-1, men kun på særlov. I den foreløpige rapporten legger vi derfor til grunn at dersom praksis er i samsvar med regelverket, viser det at internkontrollen fungerer slik den skal.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000- 20000 L:-5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommentarer
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp - utarbeide sakkyndige vurderinger	Vennesla	M		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Sikrer kommunen at de henviser barnet til PPT uten ugrunnet opphold, i de tilfellene barnehageloven krever det?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vennesla	M		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Sørger kommunen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Vennesla	M		Kun skriftlig dokumentasjon	3	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialundervisning og internkontroll - planlegge, gjennomføre og følge opp	Vennesla	M		Kun skriftlig dokumentasjon	3		Vi avdekket ikke lovbrudd i dette del- temaet
Ansvar for gjennomføring av eksamen	Annet	Agder fylkeskommune	S		Kun skriftlig dokumentasjon	3		Vi avdekket ingen bruk i dette tilsynet
Annet	Annet	Valle	L		Kun skriftlig dokumentasjon	10		Barnehagemyndighets behandling av søknad om midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder er i tråd med regelverket, j barnehageloven § 25, forskrift om pedagogis bemanning og dispensasjon i barnehager § 3 første tredje ledd. Barnehagemyndighets saksbehandling er i tråd med forvaltningsloven. avdekket ikke lovbrudd tilsynet.
Annet	Annet	Kvinesdal	L		Kun skriftlig dokumentasjon	10		Barnehagemyndighets behandling av søknad om midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder er i tråd med regelverket, j barnehageloven § 25, forskrift om pedagogis bemanning og dispensasjon i barnehager § 3 første tredje ledd. Barnehagemyndighets saksbehandling er i tråd med forvaltningsloven. Brudd på 6 av 10 kontrollspørsmål
Annet	Annet	Island	L		Kun skriftlig dokumentasjon	0		Tilsynsaktivitet . Bemanning i kommunale barnehager
Meldeplikt til barnevernet	Annet	Arendal kommune	S	Helsestasjon og skolehelsestjeneste, skole og barnehagemyndighet.	Tilsynsbesøk	3		Det ble ikke avdekket lovbrudd i dette tilsynet

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Samlet sett er det en nedgang i saker på privatskolefeltet, både hva gjelder grunnskole og videregående skole.

I offentlig grunnskole er det samlet sett en økning i antall saker. Vi ser en dobling i antall saker som gjelder standpunkt i fag, men en nedgang i saker

gjeldende individuelt tilrettelagt opplæring.

Også i offentlig videregående skole er det en økning i antall saker. Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk og ikke-skriftlige eksamener skiller seg ut her.

På barnehageområdet er det en halvering av saker relatert til barn med nedsatt funksjonsevne, hvilket samlet sett gir en markant nedgang i antall saker.

Vi viser også til øvrige punkter i rapporteringen som omhandler klagebehandling.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	1	0	0	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 35	1	0	0	0	1
Barnehageloven § 37	6	1	2	3	0
Barnehageloven § 38	0	0	0	0	0
	8	1	2	4	1

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Skyss, § 3-7	5	0	3	2	0
Standpunkt i fag	1	1	0	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	0	1	0
	7	1	3	3	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	2	0	1	0	1
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven (privatskoleloven)	3	3	0	0	0
	5	3	1	0	1

Skoleskyss § 3-7: Opprettholdt x 2 Privat voksenopplæring, bortvisning: Opphevet

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Bortvisning, § 2-10 (ny lov § 13-1)	2	0	0	2	0
Skyss, § 7-1 (ny lov § 4-1)	15	0	8	7	0
Skoleplassering, § 8-1 (ny lov § 2-6)	12	0	8	4	0
Standpunkt i fag	40	30	10	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	17	7	1	2	7
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2 (ny lov § 19-5)	2	1	1	0	0
Sum	88	38	28	15	7

Fra 2023 til 2024 er det en stor økning i saker som omhandler skoleskyss og skolebytte. Det er ikke en økning/markant økning klage på avslag, men en økning i antall veiledningssaker på disse områdene. På vedtak om spesialundervisning/individuelt tilrettelagt opplæring er det en liten nedgang i antall klagesaker. Vi har også avvist færre saker. Vi har imidlertid hatt en økning i antall veiledningssaker.

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven (Kapittel 9 i ny forskrift til opplæringsloven)	60	57	3	0	0
Muntlige og andre ikke-skriftlige eksamener (kapittel 10 i ny forskrift)	7	3	4	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	2	0	1	0	1
	69	60	8	0	1

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

Alle de 25 kommunene i Agder deltar i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Ordningen i Agder er organisert i fem nettverk for ReKomp

(kommunale og private barnehager) og åtte nettverk for Dekomp (kommunale, private og fylkeskommunale videregående skoler). I Kompetanseløftet deltar én eller flere kommuner i samarbeid, alltid i partnerskap med Universitetet i Agder. I tråd med nasjonale retningslinjer og Utdanningsdirektoratets føringer skal kompetansetiltak forankres i lokalt definerte behov. I Agder melder eierne behovene til samarbeidsforum via en plan for nettverket (behovsmelding), som sendes årlig til Statsforvalteren innen fristen i årshjulet. Samarbeidsforum avgjør deretter om planene godkjennes.

For å nå målene for tilskuddsordningen og for å motta tilskudd, er det et krav om partnerskap mellom eiere og UH. I Agder har eiere inngått partnerskapsavtale med Universitetet i Agder, enkeltvis eller gjennom nettverk av flere eiere. Partnerskapsavtalen er forankret i forskrift om Retningslinjer for tilskuddsordningen. Mal for partnerskapsavtale er vedtatt i samarbeidsforum Agder.

Nettverkene er representert i et samarbeidsforum som fra 2023 har eget arbeidsutvalg (AU). Ved at saker meldes til Statsforvalteren i forkant av AU-møter og sakslister sendes ut, stiller deltakerne forberedt, noe som har gjort møtene mer effektive og reduserer forekomsten av unødvendige diskusjoner.

Gjennom møtene i samarbeidsforum formidler vi som sekretariat de overordnede nasjonale intensjonene, rammene og føringene for ordningen - inkludert tildelingskriteriene. Opprettelsen av et arbeidsutvalg høsten 2023 har vært en positiv endring som bidrar til mer effektiv formidling og bedre flyt i arbeidet.

I 2024 har vi fått på plass en overordnet langsiktig plan for tilskuddsordningen i Agder, gjeldende for 2024–2025. Planen beskriver rammene for ordningen, mål, organisering, kriterier og prosesser for tildeling av tilskudd, samt struktur og nettverk i fylket. [Overordnet-langsiktig-plan-for-tilskuddsordningen-i-agder.pdf](#)

Kunnskap om den enkelte kommunes/enhets kompetansebehov, om statlige og lokale styringsverktøy, relevant forskning, regelverkskompetanse og en høy grad av fysisk tilstedeværelse på alle arenaer er nødvendig. Vi har begrenset kapasitet til å følge nettverkens arbeid tett, men vi deltar i møter med utviklingsveiledere i tilskuddsordningene og får gjennom dem et visst innblikk i arbeidet som pågår. Det er variasjon i hvor godt nettverkene lykkes, og vi ser at bruk av koordinator eller utviklingsveileder er en viktig suksessfaktor. Noen nettverk strever med organiseringen, men vi ser framgang.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	0	0	0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	0	0	0
Barnehagefaglig grunnkompetanse	0	0	0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	26	4	30
Totalt	26	4	30

Tilretteleggingsmidler lokal prioritering - DBLU-studenter har ikke klar tilhørighet til en barnehage - Vi har 26 DBLU studenter og fire ABLU studenter i 2024

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	1 350 000	8
Totalt	1 350 000	8

Rapportering på tilskuddsmidler fra Statsforvalter

	Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskuddskordinator	Beløp
Regional ordning	Handlingsplan for barnehage- og skoleutvikling- Inkluderende fellesskap	Universitetet i Agder	2 105 231	Nettverk Østre Agder (Østre Agder-samarbeidet)	2 105 231		0
Regional ordning	Barnehagen som arena for tidlig innsats og forebygging – forebygging av omsorgssvikt og utvikling av atferdsvansker	Universitetet i Agder	121 287	Nettverk Nedre Setesdal	121 287		0
Regional ordning	Digitalisering, ledelse av barnehagebasert kompetanseutvikling, Leken er barnehagens hjerte (leke laboratorium) , barnelitteratur og nye medier,	Universitetet i Agder	4 185 621	Nettverk Kristiansand (Region Kristiansand)	4 185 621		0
Regional ordning	Plan for re.komp 2024/2025Sikre felles kunnskapsgrunnlag om inkluderende læringsmiljø og praksis i PPT, barnehage, grunnskule og SFO	Universitetet i Agder	47 248	Nettverk Øvre Setesdal	47 248		0
Regional ordning	Plan for gjennomføring av Dekomp, Rekomp og Kompetanseløftet i Lister, i partnerskap med UJA Leke og læringsmiljø • Læring og mestring av ferdigheter • Ledelse	Universitetet i Agder	920 613	Nettverk Lister (Lister regionen)	920 613		0
Desentralisert ordning	Handlingsplan for barnehage- og skoleutvikling Agder-samarbeidet- Inkluderende fellesskap	Universitetet i Agder	1 530 381	Nettverk Østre Agder	1 530 381		0
Desentralisert ordning	Plan for dekom 2024-25Sikre felles kunnskapsgrunnlag om inkluderende læringsmiljø og praksis i PPT, barnehage, grunnskule og SFO	Universitetet i Agder	55 123	Nettverk Øvre Setesdal	55 123		0
Desentralisert ordning	Plan for desentralisert kompetanseutvikling i skole Økt kvalitet i opplæringsarenaene for alle barn og unge i region Kristiansand. 2. Styrket kollektiv kompetanse i barnehager og skoler ut fra lokale behov, gjennom partnerskap med universitet eller høyskole. 3. Økt kvalitet i barnehage- og lærerutdanningene ved UJA.	Universitetet i Agder	2 984 220	Nettverk Kristiansand	2 984 220		0
Desentralisert ordning	Plan for skolebasert kompetanseutvikling i Nedre SetesdalDysleksi og dysleksi vennlig undervisning • Digitale hjelpemidler • Spesifikke språkvansker • Språk, lesing og leseferdighet • Dyskalkuli, matematikkvansker	Universitetet i Agder	272 362	Nettverk Nedre Setesdal	272 362		0
Desentralisert ordning	Plan for gjennomføring av Dekomp, Rekomp og Kompetanseløftet i Lister - Leke og læringsmiljø • Læring og mestring av ferdigheter • Ledelse	Universitetet i Agder	766 022	Nettverk Lister (Lister regionen)	766 022		0
Desentralisert ordning	Desentralisert kompetanseutvikling i Oasen-skolene - "Lærere og ledere ved skolene tar aktivt del i det profesjonelle læringsfellesskapet og har evne til å vurdere egen praksis for å møte enkeltelever og elevgrupper best mulig. Lederne jobber strategisk for å legge til rette for dette."	Universitetet i Agder	89 527	Nettverk Oasen-skolene	89 527		0
Desentralisert ordning	Plan for desentralisert kompetanseutvikling 2024 - kvalitet i basisfagene	Universitetet i Agder	68 962	Nettverk Samfundets skoler	17 240		0
Desentralisert ordning	Plan for desentralisert ordning for kompetanseutvikling 2024tema og fagområder i kompetansemål for egne fag, inkludert tverrfaglige tema og dybdelæring. • integrering av verdier og prinsipper i fagene • pedagogisk bruk av IKT • lære elevene lese- og skrivestrategier de vil trenge som studenter	Universitetet i Agder	1 837 444	Nettverk VGS	1 837 444		0
Kompetanseløftet	Handlingsplan for barnehage- og skoleutvikling i Østre Agder-samarbeidet 2024- Inkluderende	Universitetet i Agder	1 397 405	Nettverk Østre Agder	1 397 405		0
Kompetanseløftet	Søknad og plan for gjennomføring av Dekomp, Rekomp og Kompetanseløftet i Lister Inkluderende Barnehage- og skolemiljø (IBSM)	Universitetet i Agder	626 283	Nettverk Lister (Lister regionen)	626 283		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Inkluderende læringsmiljø i barnehager og skoler	Universitetet i Agder	1 757 543	Kristiansand kommune	1 757 543		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Utvikling av organisasjon • Kompetanse- og kapasitetsbygging • Laget rundt barnet • Sammen i utvikling (SIU)	Universitetet i Agder	361 279	Lindesnes kommune	361 279		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Styrke spesialpedagogers kompetanse Overgang barnehage/skole og barneskole/ungd.skole Implementering av kompetanseheving fra Statped; ufrivillig skolefravær hos elever med nevrodiagnoser	Universitetet i Agder	181 495	Lillesand kommune	181 495		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Laget rundt barnet og helhetlig tenkning	Universitetet i Agder	84 436	Birkenes kommune	84 436		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Tidlig oppdagelse og innsats, prioritere forebygging	Universitetet i Agder	74 451	Åseral, Evje- og Hornes kommune	74 451		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Felles kunnskapsgrunnlag om inkluderende læringsmiljø og praksis i PPT, barnehage, grunnskule og SFO Sikre tidlig identifisering av og støtte til barn og unge med behov for tidlig intervensjon for å forebygge og handtere evt. utfordringer tidlig. Iverksette tiltak/aktivitet og program (verktøy) som fremjar sosial inkludering og utviklar eit støttande fellesskap – trygt og godt læringsmiljø Etablere rutinar for samarbeid med foreldre, barnehage, skule, PPT, helse og andre relevante aktørar, for å sikre målretta arbeid i laget kring barnet og støtte ulike behov	Universitetet i Agder	39 651	Nettverk Øvre Setesdal kommune	39 651		0
Kompetanseløftet	Plan for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis Etablere lærende nettverk for laget rundt eleven	Universitetet i Agder	472 957	Nettverk VGS (Agder Fylkeskommune)	472 957		0

Alle nettverkene har levert gode behovsmeldinger som er evaluert i Au for samarbeidsforum - beskrivelse av tema er her kun stikkordsmessig

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)
Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.3 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere hvordan deres innsats bidrar til å støtte kommunene i oppfølgingsordningen i deres utviklingsarbeid og vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Når det gjelder i hvilken grad tiltakene som er iverksatt høsten 2024 bidrar til bedre læringsmiljø og læringsutbytte, er det for tidlig å si noe om dette. Likevel er det vår oppfatning at Oppfølgingsordningen allerede bidrar til prosesser og konkrete tiltak som kan føre til bedring i denne retning. I to av tre kommuner involveres flere instanser, og det er en god bredde i det tverrfaglige samarbeidet med oppvekstsjef, skolefaglig rådgiver, representant

fra barnehagemyndighet, SFO og skole. To av kommunene jobber også tett sammen med stor grad av erfaringsutveksling.

I den siste kommunen er det kun skole som er fokus. Gjennom deltakelse på ulike møter gir mange av aktørene klart uttrykk for at de opplever arbeidet sammen med veilederne/kompetansemiljøene som konstruktivt og utviklende.

Veilederne gir også uttrykk for at de opplever kommunene og skolelederne som mottakelige for veiledningen og at det er gode prosesser i gang for å bedre læringsmiljø- og læringsutbytte.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2024.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2024.	13.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2024.	0.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	2.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	0.0
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	3.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	7.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	0.0

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Statsforvalteren i Agder bidrar inn i Norge-digitalt-samarbeidet i fylket, følger opp landbruket som part i GEOVEKST og deltar på FDV- årsmøtene i regi av Kartverket. I 2022 rapporterte 10 av 25 kommuner at de hadde ajourføringsrutiner for AR5 på plass. Vi har ikke hatt kapasitet til å følge opp dette videre i 2023 eller i 2024. I løpet av 2024 har det vært 15 pågående Geovekst-prosjekter på Agder, hvor av 5 nye prosjekter med oppstart i 2024. I 2024 er det 3 av 25 kommuner på Agder som ikke har oppdatert AR5 i løpet av året. Dette ser vi på som relativt bra, men i noen kommuner er det færre endringer enn hva vi kan forvente. Noen kommuner har tatt i bruk AR5web for løpende ajourføring, noe som har blitt positivt mottatt. Likevel er det knappheten på tid og ressurser som hindrer mer løpende ajourføring ute i kommunene. I 2024 holdt NIBIO feltkurs i Grimstad, med svært godt oppmøte fra kommunene. Slike kurs er helt avgjørende for å sikre at kommunene har kompetanse til å ajourføre AR5 løpende. Mange av kommunene på Agder hadde periodisk ajourhold av AR5 i 2022 med bakgrunn av omløpsbilder i 2021. Statsforvalteren i Agder vil også presisere at NIBIOs arbeid i det periodisk ajourhold er helt avgjørende for å opprettholde en tilfredsstillende kvalitet på AR5 på lang sikt.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	15	0	25

I 2022 hadde 10 av 25 kommune ajourføringsrutiner for AR5 på plass. Vi har ikke hatt kapasitet til å følge opp dette videre i hverken 2023 eller i 2024.

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Rapportere om bruk av anmeldelser.

Vi har ikke vurdert anmeldelse i noen saker i 2024.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

I 2024 fikk vi bare oversendt vedtak i tre saker tidlig på året. De gjaldt forhold i 2023, og kom akkurat i tide til å bli vurdert før godkjenning av PT-søknadene. Vi tar hvert år kontakt med Mattilsynet i januar for å sjekke om det er aktuelle saker. På det årlige møtet med MT i Agder i mars tok vi opp rutinen for utveksling av informasjon, aktuelle saker vi hadde fått oversendt siste år og pågående saker som vi burde vite om. Gjennom året har vi kontakt med MT på e-post og telefon.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	1	0	0	1
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)				
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	1	0	0	1

Saken etter punkt 3 b ble vurdert av kommunen til å være vanlig jordbruksproduksjon pga. forbedring etter oppfølging av rådgiver. Vi fikk oversendt en sak som gjelder dyreholdjournal og tvangsmulkt.

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	1	1	1	1

Det varierer hvor tidlig vi får beskjed om pågående saker. I 2024 fikk vi vedtak i tre saker oversendt i januar. En av disse var varslet med kopi til SF og kommunen i november 2023. I en annen sak hadde MT hatt kontakt med kommunen tidligere.

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)**Rapportere på**

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

For ordningen "erstatning etter avvikling av hold av pelsdyr" er det presaksbehandlet syv saker. To klagesaker er sendt til LMD og er ikke tatt med i tabellen under. Den ene har fått endelig avslag fra LMD.

Det er én ubehandlet sak i ordningen "kompensasjon for kostnader til riving og opprydding". Dette gjelder klagesaken sendt til LMD som nevnt over. Søker ønsker ikke å starte rivingprosessen før de vet utfallet av klagen.

Det er kommet inn én søknad for kompensasjon for lavere årlig alderspensjon. Denne er ferdig behandlet.

Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold. Dette er summen av det som ble utbetalt i den første kompensasjonsordningen når Statsforvalteren var saksbehandlende enhet. Disse sakene ble ferdig behandlet i perioden 2020 - 2021.

Kompensasjon og erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avvikling av pelsdyrhold	7	0	0	7
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	7	1	0	6
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	1	0	0	1
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	7 025 691	0	0	7 025 691

Det er én ubehandlet sak i ordningen "kompensasjon for kostnader til riving og opprydding". Søker venter fortsatt på avklaring i en klagesak nevnt under avvikling av pelsdyrproduksjon over. Fjerde rapporteringskrav er sum av den første kompensasjonsordningen hvor Statsforvalteren var saksbehandlende enhet. Alle disse søknadene ble ferdig behandlet fra 2020 - 2021 og er utbetalt.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

Vår vurdering er at sammenslåingen har gitt oss sterkere og mer robuste fagmiljøer som bidrar til en bedre forvaltning.

Vårt embete ble sammenslått i 2016, og ved utgangen av 2016 var det 22 årsverk knyttet til avdelingen. Iberegnet kjente fratredelser og tiltredelser vil det være 15 årsverk tilknyttet avdelingen i 2025.

Gevinstrealiseringen, som vi tidligere har rapportert at vi er i mål med, har imidlertid medført noen negative effekter knyttet til måloppnåelse. Færre saksbehandlere enn tidligere har svekket robustheten til avdelingen. Dette ser vi nå resultatet av ved oppsigelser/vakanser og andre hendelser (eksempelvis mange saker innen produksjonssviktordningen).

Eiendomslovgivningen

Etter sammenslåingen har avdelingen hatt tilgang på to jurister, men av forskjellige årsaker (permisjon, sykdom) har vi stort sett hatt en jurist tilgjengelig de seneste årene. Dette er lite, særlig i perioder hvor det er behov for juridisk kompetanse på andre fagområder. Vårt inntrykk er at det er et økende behov for juridisk kompetanse innen avdelingens fagområder, inkludert eiendomslovgivningen.

Husdyrkonsesjonsregelverket

Sammenslåingen av embetene har i utgangspunktet gitt oss bedre kompetanse og mer ressurser til dette. Men vi ser også at en effekt av gevinstrealiseringen er at vi i perioder med stor arbeidsmengde på andre områder er sårbare fordi vi har så få saksbehandlere at avdelingens samlede robusthet er svekket. Vi har ikke fått gjennomført kontroller som ønsket i 2024 som en følge av dette. Vi har et mål om å bemanne oss slik at vi unngår dette i fremtiden.

Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Arbeidet her er styrket etter sammenslåingen og samlet kompetanse på disse ordningene er god. Fagkompetanse komplementeres med kompetanse innen juss og kontroll.

I en overgangsfase etter sammenslåingen var det god dekning på flere av ordningene/fagområdene. Dette har naturligvis endret seg. For å sikre god forvaltning og for å være mer robuste i overgangsperioder er ambisjonen å legge til rette for at alle ordningene har to saksbehandlere (hovedansvarlig og medansvarlig).

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2024.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet	Opphevet/avvist
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	2	0
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	8	2	6	0
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	0			
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0			
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0			
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	0			
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	1	1	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	1	1	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	1	0	1	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Opphevet/avvist	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	0	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	4	2	0	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	8	0	1	7	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	8	8	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	5	5	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	3	0	0	3	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	3	0	0	3	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	2	0	0	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0								
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0								

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	3	0	3
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	0		
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	1	1	0
Grønnstruktur	0		
Golf	0		
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	0		
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet	Avvist
Vedtak	2	2	0	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	0			

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	0				

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Opphevet/avvist	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	5	5	2	1	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0								

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	57	2	55	57	2	55	0	0	0

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker	0	0	0	0

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Avvist	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0				

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Agder er en del av både region 1 og 2. Det er ikke noe bestandsmål for noen av rovdirene i region 1, mens region 2 har mål om 12 ynglinger av gaupe.

Skadene knyttet til fredet rovvilt var høyere i 2024 enn i 2023, skader forårsaket av ulv stod for den største økningen. Totalt i Agder i 2024 var fire sau påvist drept av kongeørn, fire sau påvist drept av gaupe, tre sau påvist skadet/drept av jerv, og 26 sau påvist skadet/drept av ulv, samt én hund dokumentert tatt av ulv.

I gamle Aust-Agder (region 2) ble det i 2024 utstedt to skadefellingstillatelser på ulv, samt et vedtak om forlengelse av tillatelse og et vedtak om utvidelse av fellingsområde. I gamle Vest-Agder (region 1) ble det utstedt to skadefellingstillatelser på ulv.

Det er godt samarbeid internt på embetet om tematikken. Det arbeides målrettet med forebyggende og konfliktdependende tiltak utfra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Aktivt arbeid utad med dialog og møter med næringen og andre aktører har en konfliktdependende effekt. Konfliktnivået mellom beitenæring og rovvilt har imidlertid den senere tid vært økende. Det er særlig utviklingen i utbredelsen av jerv som har opptatt beitenæringen. Men også det faktum at det var ulv til stede gjennom store deler av beitesesongen oppleves krevende.

Embetet har høy beredskap i beitesesongen for å håndtere skadefellingssøknader. Det er etablert to interkommunale skadefellingslag i henholdsvis gamle Aust og Vest-Agder som rykker raskt ut når skadefellingstillatelse utstedes. Skadefelling av ulv i barmarksesongen er svært krevende, og skadegjørende ulver ble ikke felt tross flere forsøk. Tilgang på gode hundekvipasjer fremstår som et kritisk suksesskriterium for å følge opp skadefelling av ulv. Videre er det svært viktig med årlig tilrettelegging for trening og kompetanseheving i lagene, spesielt ettersom tilstedeværelse av rovvilt i vår region varierer mye mellom år.

Statsforvalteren mener vi løser det todelte målet i rovviltforvaltningen på en god måte.

Utvalte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

Vi har tre utvalgte kulturlandskap i jordbruket i Agder; Vest-Lista i Farsund, Rygnestad og Flateland i Valle og Furøya i Tvedestrand. Det regionale

samarbeidet er bra. Se øvrige kommentarer i tabellen under.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Vi mener at UKL-tilskuddene bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte. De siste årene har mer av ordningen gått til å ivareta naturmangfold siden tilskudd til skjøtsel av trua og utvalgte naturtyper kun skjer av UKL-potten - ikke av UN-midlene.
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	Furøya: Her mener vi at både natur- og kulturmiljøverdiene styrkes da Furøya er et lite og oversiktlig UKL-område med kun to grunneiere (offentlige eiere) og området forvaltes på en helhetlig og god måte. Rygnestad og Flateland: Her er det store kulturminneverdier (betydelig freda og verneverdig bygningsmasse blant annet) som i varierende grad blir ivarettatt. Her er Setesdalsmuseet en viktig aktør. Naturverdiene blir også i varierende grad tatt vare på, men det er oppdatert skjøtselsplaner og det søkes om tilskudd til skjøtselen. Ved oppdaterte skjøtselsplaner økes fokuset på ivaretagelse av naturverdiene. Håpet er derfor at skjøtsel av trua og utvalgte naturtyper/naturverdiene derved styrkes. Vest-Lista: Her blir kystlyngheia fortsatt godt forvaltet, og mye midler som går til fjerning av fremmede arter - særlig hugging og fjerning av sitkagran. Det er også fortsatt interesse for å sette i stand kulturminner, særlig steingjerder. Oppsummert kan vi si at natur- og kulturminneverdiene i områdene er blitt noe styrket.
Er det positive trender i områdene?	Vi mener at det er positive trender særlig i Rygnestad og Flateland der det er noe økt jordbruksaktivitet og økt satsing på produksjon og salg av lokalmat. På Vest-Lista er det jevnt over både mange søkere og mange søknader. Noen grunneiere er i gang med generasjonsskifter. På Furøya er det fortsatt entusiasme for å ta vare på natur- og kulturminneverdiene der.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Furøya: Ingen store trusler så lenge eierstrukturen og forvaltningen av området er som nå. På Rygnestad og Flateland ønskes enda noe mer jordbruksaktivitet og beitedyr, (men det har vært en positiv utvikling de senere år), at grunneiere som har trua /utvalgte naturtyper skjøtter disse i samsvar med skjøtselsplanene. Det er behov for å oppgradere kulturminner/-miljøer, særlig den freda bygningsmassen på Rygnestadtunet. Det er svært kostbart å sette i stand den verneverdige og freda bygningsmassen i området. På Vest-Lista er truslene trolig først og fremst knyttet til utbygginger generelt. Kommunene er tydelige på at de har for liten kapasitet til å jobbe med UKL. De ønsker å gjøre en enda bedre UKL-innsats. Også på regional nivå har det vært for lite kapasitet til å jobbe med UKL i 2024.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Det har ikke vært gitt litt midler til ny næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift i 2024. Det er gitt et mindre beløp til istandsetting av utleiebolig.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	Ja, alle de tre UKL-områdene i Agder har oppdaterte forvaltningsplaner.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Furøya og Vest-Lista: Ja. Rygnestad og Flateland: Der ble den omfattende forvaltningsplanen vedtatt desember 2023. Også den fungerer greit.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Ja, vi mener at samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå fungerer tilfredsstillende. Vi har en fylkesgruppe der Agder fylkeskommune (kulturminnevern), SF miljø og SF landbruk deltar. Og så ha vi UKL-forum Agder der kommunenes UKL-saksbehandlere deltar i tillegg til fylkesgruppa. I fellesskap lager vi en arbeidsplan tidlig på året, oppdaterer den ved behov og gjennomfører den. Planen inneholder alle slags aktiviteter som kan være interessant i UKL-sammenheng. Vi arrangerer blant annet teamsmøter og samling. På lokalt nivå er det arbeidsgrupper der både kulturminneforvaltningen, miljø og landbruk på regionalt nivå deltar.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Statsforvalteren i Agder rapporterte i august at det forventede regnskapsresultatet for 2024 ville gå i balanse. Nå viser regnskapet et mindreforbruk på 4,186 millioner kroner. Dette inkluderer en tildeling fra DFD til lønnsoppgjør 2024 på 2,859 millioner kroner, som vi har fått fullmakt til å overføre til 2025. Det reelle mindreforbruket blir dermed 1,327 millioner kroner, noe som utgjør én prosent av de ordinært tildelte midlene. Dette er vi godt fornøyd med.

Organisasjonsutvikling og ressursbruk

I mai 2024 ble ny organisasjonsmodell med seksjonering ferdigforhandlet. Målet med den nye organisasjon har vært å styrke den strategiske ledelsen og sikre bedre prioriteringer i en tid preget av stadig strammere økonomiske rammer, økende oppgaveportefølje og større utfordringer med å sikre kompetanse. Med utgangspunkt i vår meget stramme budsjettssituasjon, ble flere stillinger holdt vakante for å rekruttere seksjonsledere. Rekrutteringen ble mer utfordrende og tok lengre tid enn forutsatt og disse vakansene bidro til at vi fikk det omtalte mindreforbruket i 2024.

Saksbehandling og klagesaker

I 2023 hadde vi en stor ekstraordinær innsats, med bistand fra flere andre embeter med å bygge ned restanser på klagesaker på plan- og bygningsrettens område. Som resultat av ekstra midler og denne innsatsen hadde vi ved inngangen til 2024 en saksbehandlingstid på ca. 3-4 måneder. Høsten 2024 har vi brukt overtid som virkemiddel for å klare å holde nede saksbehandlingstiden på dette området. Likevel oppgir embetet nå 6 måneders saksbehandlingstid for nye saker etter plan- og bygningsloven. Ressursrapporteringen for 2024 på området KDD-fag viser at vi fortsatt har ett stort merforbruk i forhold til tildelt beløp i budsjettfordelingsmodellen. Vi arbeider med å få samsvar mellom ressursene og innkommende saker, men det er krevende og risikoen er stor for ytterligere økt saksbehandlingstid.

Turnover og rekruttering

Samlokalisering i Arendal har ført til høyere turnover, embetet hadde landets høyeste turnover på 14% i 2023. Vi har arbeidet systematisk for å rekruttere bedre og beholde flere. I 2024 er turnovern redusert til 9,9%. Vi opplever at kampen om kompetansen blir stadig mer krevende. Og vi ser at offentlig sektor konkurrerer innbyrdes i regionen. Embetet taper stadig kampen fordi vi ikke er konkurransedyktige på lønn sammenlignet med øvrig offentlig sektor i Agder, kommunal sektor medregnet. I løpet av høsten har vi flere tilfeller hvor våre ansatte har fått annet jobbtilbud og hvor vi har tilbudt høyere lønn enn tidligere for å beholde ansatte med erfaring. Dette har uønskede konsekvenser, som støy blant ansatte og tillitsvalgte som føler seg forbigått lønnsmessig og det skaper lønnsmessige skjevheter. Vi vurderer så langt at utfordringene gjør seg sterkest gjeldende når det gjelder jurister og leger.

Ressursknapphet og saksbehandlingstid

Ressursknappheten utfordrer våre prioriteringer og vi strever med å holde lovpålagte saksbehandlingstider. Restanser bygger seg opp på flere fagområder. Økt oppgavetilgang særlig av klager har vært håndtert i flere år og ser ut til bare å fortsette. Vi er bekymret for slitasjen dette medfører på våre medarbeidere. Den stramme personellsituasjonen i embetet gjør seg nå gjeldende ved at vi har landets lengste saksbehandlingstid og flest saker ift.

innbyggertall på rettighetsklager. Embetet har iverksatt en rekke grep og foretar løpende interne forflytninger av ressurser for å få redusert saksbehandlingstiden på rettighetsklager.

Statsborgerseremonier

Embetet har gjennomført to vellykkede statsborgerseremonier i 2024. 1565 nye statsborgere ble invitert, og 217 personer deltok.

Kommentar til forbruk 2024 og endringer fra 2023 til 2024

- AID: Økningen på ca. 0,1 mill. kr skyldes gjennomføring av statsborgerseremoni 2024. Lønn ført på prosjekt "driftsutgifter sosiale tjenester" er omtrent uendret fra 2023.
- BFD: Reduksjon på ca. 0,7 mill. kr på grunn av reduserte lønnskostnader og sykepengerefusjon.
- HOD: Økning på ca. 1,1 mill. kr grunnet økte lønnskostnader og sykepengerefusjon. Reduksjon på ca. 0,2 mill. kr på grunn av redusert tildeling til prosjekt "LIS 1 – Kurs og veiledningstiltak".
- JBD: Økning på ca. 10,7 mill. kr på grunn av overføring av midler til drift av vergemålsenheten på fagdepartement.
- KLD: Reduksjon i lønnskostnader og sykepengerefusjon. Økning på ca. 2,7 mill. kr på grunn av nye prosjektmidler til SOS Skagerak og Styrking i SF arbeid på forurensingsområdet. I tillegg økt tildeling på prosjekt Skogvern og økte gebyrinntekter.
- KDD: Økning på resultatområde 660 - Planlegging, bolig og bygningsrett på ca. 0,9 mill. kr på grunn av økte lønnskostnader. Reduksjon i sykepenger og foreldrepenger på 0,6 mill. Resten av økningen på kap. 1520 gjelder økte lønnskostnader på resultatområde 620 Kommuneøkonomi. Vi har også en økning i forbruk på fagdepartement, dette skyldes økte midler til prosjekt «Arbeid med byvekstavtalen».
- KD: Reduksjon på ca. 2,5 mill. kr på grunn av reduserte lønnskostnader og økte foreldrepenger. Økning på ca. 1 mill. kr på grunn av nye prosjektmidler.
- LMD: Økning på ca. 0,4 mill. kr på grunn av reduserte sykepengerefusjoner og økte kostnader til stillingsannonser. På fagdepartement har vi redusert forbruket med ca. kr 0,3 mill. På prosjekt «Drift villreinemder» har vi en økning sammenlignet med 2023, samtidig har vi ikke mottatt midler til prosjekt «Tiltaksplan villrein – prosessmidler» i 2024.
- DFD: Reduksjon på ca. 0,3 mill. kr på grunn av økte lønnskostnader og sykepengerefusjon, samt redusert administrativ kostnadsdekning.
- Andre/KUD: Reduksjon på ca. 0,1 mill. kr. Økning på ca. 0,2 mill. kr på grunn av økte lønnskostnader i forbindelse med kongebesøk 2024.

Ressursrapportering

Departement	Driftskapittel 2024	Driftskapittel 2023	Fagdep. 2024	Fagdep. 2023
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	3 683	3 777	2 312	2 222
Barne- og familiedepartementet	8 344	9 104	1 334	1 305
Helse- og omsorgsdepartementet	21 360	20 248	9 758	9 933
Justis- og beredskapsdepartementet	16 579	5 830	1 599	12 151
Klima- og miljødepartementet	15 247	16 433	9 052	6 350
Kommunal- og distriktsdepartementet	21 256	48 940	447	196
Kunnskapsdepartementet	5 645	8 166	8 154	7 121
Landbruks- og matdepartementet	13 489	13 058	450	740
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	28 336	0	0	0
Andre	759	863	368	223
Sum	134 698	126 419	33 474	40 241

Statsforvalterne ble i 2024 overført fra KDD til DFD.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

I 2024 har embetet løst samfunnsoppdraget på en god måte, innenfor de rammene og forutsetningene vi har hatt. Vi har hatt god økonomikontroll gjennom året og endte med et mindreforbruk på om lag 1%.

2024 har vært et driftsår hvor embetet har fullført organisasjons-utviklingsprosessen. Målet med denne prosessen har vært å redusere arbeidspresset for avdelingsdirektørene og styrke arbeidet med strategisk ledelse. Resultater fra medarbeiderundersøkelsen understøtter at dette har vært et riktig organisatorisk tiltak.

I 2023 gjennomførte vi en stor ekstraordinær innsats, med bistand fra flere andre embeter, for å redusere restanser på klagesaker innen plan- og bygningsrett. Ved inngangen til 2024 hadde vi en saksbehandlingstid på ca. 3-4 måneder. Embetet oppgir nå inntil 6 måneders saksbehandlingstid for nye saker etter plan- og bygningsloven. Ressursrapporteringen for 2024 på området KDD-fag viser at vi fortsatt har et stort merforbruk i forhold til tildelt beløp i budsjettfordelingsmodellen. Det er krevende å løse disse oppgavene hvis vi samtidig må redusere ressursinnsatsen betydelig. Høsten 2024 har vi brukt overtid som virkemiddel for å holde saksbehandlingstiden nede. Slitasjen på ansatte har vært stor, og det er bekymring knyttet til å klare å opprettholde saksbehandlingstidene i året som kommer.

Den stramme personellsituasjonen i embetet gjør seg nå gjeldende ved at vi har landets lengste saksbehandlingstid og flest saker i forhold til innbyggertall på rettighetsklager. Embetet har nå tatt grep og foretatt en intern forflytning av ressurser for å redusere saksbehandlingstiden på rettighetsklager.

Vi rapporterer også i år god måloppnåelse på de aller fleste områder, men med enkelte avvik på byggesaker og bemanningsmessige forhold. Regnskapsresultatet ble gjort opp med et mindreforbruk på ca. kr 1,3 mill. Dette skyldes hovedsakelig lavere kostnader til SPK og økte refusjoner fra NAV. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

For å sikre at embetet løser pålagte oppdrag er det over tid innarbeidet tre nivåer for planlegging, gjennomføring og oppfølging. Det er overordnet strategisk nivå (strategiplan), det tverrsektorielle nivået (felles virksomhetsplan) og avdelingsnivået (avdelingsvise virksomhetsplaner).

Det sentrale operative leddet i den løpende styringen av embetets produksjon og ressursbruk er de avdelingsvise virksomhetsplanene, og den sykliske gjennomgangen av disse sikrer kontroll og grunnlag for oppfølging hvis det er utfordringer på noe område.

Den viktigste arenaen for å sikre koordinering på tvers av avdelingene og oppfølging og gjennomføring av de samlede oppdragene er ledermøtet som gjennomføres fast hver uke. Nødvendige omstillinger som følge av budsjettkutt og nedbemanning håndteres i ledergruppas ordinære arbeid. Med erfaringer fra rammene for 2024 ser vi at det i større grad blir mangel på ressurser til å løse alle oppdrag. En tydeligere prioritering tvinger seg fram.

Strategisk nivå

Det er tilbake fra 2023 arbeidet målrettet med å legge en ny strategiplan for embetet. Arbeidet har vært organisert med en arbeidsgruppe ledet av embetsledelsen, og strategiplanen har vært et fast temapunkt i ledermøtene. De ansatte ble tidlig involvert ved at temaet ble tatt opp i det partssammensatte utvalget (SAMU), i avdelingsmøter og gjennom spørreundersøkelser. Grunnet høyt arbeidspress har deler av dette arbeidet blitt utsatt til 2025 før det blir finalisert.

Tverrsektorielt nivå

Embetet har over tid benyttet ulike tilnærminger for arbeidet med en felles virksomhetsplan, uten å finne en endelig funksjonell form. Hensikten med en felles plan er at denne skal fange opp tverrsektorielle og avdelingsovergrepene aktiviteter, og fremme samarbeid på tvers i embetet. Erfaringer med ulike varianter av slike felles planer er at det er vanskelig å skape merverdi ved slike grep. Embetsledelsen og ledermøtets primære tiltak er derfor å sikre en riktig ressursfordeling mellom avdelingene, og sørge for at de oppdragene som angår mer enn en avdeling er effektivt koordinert og tilrettelagt for samarbeid i hver avdelings operative arbeidsplaner.

De siste årene har embetet erstattet felles virksomhetsplan med å velge ut viktige satsningsområder. Barn og unge og klimautfordringene har vært blant de prioriterte temaene våre over lang tid. Sterkere implementering av FNs bærekraftsmål er et premiss for arbeidet.

Avdelingsnivået

Innenfor hver enkelt fagavdeling og stab utarbeides det detaljerte virksomhetsplaner for å følge opp tildelte oppdrag. Vi gjennomfører også en risikovurdering av hvert enkelt oppdrag basert på embetets risikopolisy. Nedprioritering ved ressursmangel forankres i ledermøtet og embetsledelsen og kommuniseres tydelig i styringsmøter med oppdragsdepartementer.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Embetet har utarbeidet en egen rutine for risikovurderinger og hvordan denne skal implementeres i de avdelingsvise virksomhetsplanene. Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver og oppdrag. Med utgangspunkt i ROS-analysen plasseres de enkelte oppdragene i kategoriene grønn, gul eller rød. Oppdrag som plasseres i gul kategori vil være "under observasjon" og disse diskuteres ved ledergruppas gjennomgang. Oppdrag som kategoriseres i rødt, skal kvitteres ut ved at det skal iverksettes konkrete tiltak.

Det gjennomføres fortløpende ROS-vurderinger når avdelingene må nedprioritere oppdrag, slik at de institusjoner/tiltak som vi mener har størst fare for avvik, blir prioritert.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Det største tiltaket som er gjennomført i embetet, er innføringen av en ny organisasjonsmodell. Hovedgrepet er etableringen av et seksjonsnivå i alle fagavdelinger. Dette gir et vesentlig mindre kontrollspenn for ledelsen av hver enkelt seksjon, noe som muliggjør bedre kontroll over pågående aktiviteter og oppgaver. Den nye organisasjonsmodellen ble formelt iverksatt 1. september, og embetet jobber fortsatt med å rekruttere til seksjonslederstillinger. Ved innføringen av den nye organisasjonen arbeides det med å oppdatere delegeringsreglementet for overordnet nivå i embetet, samt for avdelings- og seksjonsnivå. Delegeringsreglementene må reflektere organisasjonsendringene. Vi jobber fortløpende med å oppdatere interne rutiner for embetet, som er enkelt tilgjengelige gjennom styringsbiblioteket.

I embetet har vi utarbeidet et årshjul som sikrer at viktige aktiviteter og problemstillinger blir orientert til embetets ledergruppe og fulgt opp der. Embetet har også utarbeidet gode rutiner for økonomiske transaksjoner. Det er utarbeidet budsjettstyringsprinsipper som beskriver hvilke fullmakter som tilligger de ulike rollene i embetet. Disse har vært underlagt revisjon fra Riksrevisjonen årlig, uten merknader.

Gjennom LIM-utvalget i embetet har vi hatt fokus på varslingsrutiner for ansatte. Det blir regelmessig gjennomført tester for å sikre at systemet fungerer.

Embetet bruker avvikssystemet som er tilrettelagt av STAF.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

I 2023 startet embetet en omorganiseringsprosess for å styrke den strategiske ledelsen og redusere kontrollspennet til avdelingsdirektørene. I mai 2024 ble det nye organisasjonskartet ferdigforhandlet. Siden de nye seksjonslederstillingene skulle lyses ut eksternt, har vi holdt noen stillinger ledige over lengre tid enn normalt for å gjennomføre gode rekrutteringsprosesser.

Turnover i 2024 landet på **9,9%**, en nedgang fra **14%** året før.

I løpet av høsten har flere ansatte mottatt jobbtillbud fra andre arbeidsgivere. For en del av disse medarbeidere har vi kjørt 2.5.3 forhandlinger for å beholde verdifull kompetanse. Dette skaper en lønnsglidning og flere av medarbeiderne som har jobbet i embetet over tid oppfatter at de blir lønnstapere. Det samme ser vi i rekrutteringsprosesser, hvor vi må tilby høyere lønn til nyansatte for å rekruttere fra andre arbeidsgivere i regionen. Lønnsnivået hos Statsforvalteren er ikke konkurransedyktig sammenlignet med andre offentlige aktører i regionen.

Så langt har embetet lyktes med å rekruttere nye medarbeidere, men dette er hovedsakelig søkere med begrenset arbeidserfaring. Ideelt sett skulle vi ønske å rekruttere mer erfarne medarbeidere. Det er spesielt krevende å rekruttere erfarne jurister og leger.

Medarbeiderundersøkelsen for 2024 viser at embetet har ansatte med høy psykologisk trygghet (90%), et godt sosialt klima (85%) og god lederstøtte (90%). Til tross for gode resultater på alle beskyttende faktorer, sier 30% av de ansatte at de vil se seg om etter ny jobb de neste 12 månedene. Enkelte avdelinger rapporterer at hele 80% vurderer jobbskifte. Det er ingen funn i medarbeiderundersøkelsen som understøtter at så mange ønsker å bytte jobb, og vi konkluderer med at det er lønnsnivået som er medvirkende årsak til disse tallene. I snitt ligger annen offentlig sektor i regionen ca. 100 000 kr høyere enn sammenlignbare stillinger i embetet.

Sykefraværet gikk ned fra **6,7%** i 2023 til **5,9%** i 2024. Fraværet fordeler seg ulikt på avdelingene. Sykefravær er uforutsigbart og gir økt arbeidsbelastning for de som er friske og på jobb. Embetet har gjennomført lederopplæring med fokus på tett sykefraværs-oppfølgning. NAVs statistikk viser at nesten 70% av de sykemeldte i 2024 har vært gradert sykemeldte, noe vi er svært fornøyd med.

De fleste medarbeiderne våre har utdanning på mastergradsnivå, og noen har doktorgrad. Statsforvalteren i Agder har kompetente medarbeidere som leverer godt, noe som gjør at avdelingene generelt sett har gjennomgående bra måloppnåelse.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har relativt få eiendeler. Alle kontorlokaler vi disponerer er leide, og i hovedsak alt IKT-utstyr ble overtatt av Fylkesmennenes Fellesadministrasjon (nå STAF) fra 01.01.2019. Vi eier alle møbler i lokalene.

Det er inngått avtale om leasing av to biler.

Vi har utarbeidet en oversikt over kunsten som embetet besitter. Denne oversikten ble gjennomgått og oppdatert i forbindelse med innflytting i nye lokaler

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonens gjennomgang i 2023 ble gjennomført uten merknader. Revisjonen for 2024 er ennå ikke ferdig.

Statsforvalteren i Agder skal være en virksomhet med god styring og kontroll på informasjonssikkerhet og personvern. Fagutvalget har utarbeidet et felles ledelsessystem for informasjonssikkerhet for alle embetene som følges.

Vi har en lav terskel for hva som skal meldes som brudd, og vi har ikke hatt noen alvorlige hendelser i 2024. Avvikene blir rapportert til, og ved behov fulgt opp av sikkerhetsutvalget. Ledergruppen informeres årlig om status.

Ved utgangen av 2024 har vi gjennomgått varslingsrutinene våre i LIM-utvalget, og det er besluttet at alle avdelingene og ledermøtet også skal gjennomgå varslingsrutinene i starten av 2025.

Alle nyansatte deltar nå på et digitalt kurs i informasjonssikkerhet som er tilgjengelig på kurs- og kompetanseportalen. En god sikkerhetskultur er avhengig av at alle ansatte er bevisste på sitt ansvar for å hindre at sensitive opplysninger kommer på avveie, og at bruken av data og programvare er i tråd med utarbeidede instruksjoner.

I 2024 har vi fortsatt arbeidet med sikkerhetskulturen i embetet og deltatt i STAF sitt opplegg rundt falske e-poster. Vår informasjonssikkerhetsansvarlig har deltatt på avdelingsmøter og på «Endelig mandag» med dette som tema. I tillegg bidrar han med kunnskap til alle nyansatte som starter i embetet. Informasjons-sikkerhet er alltid et tema når en medarbeider skal ta i bruk hjemmekontor.

Et prioritert område er å sikre at ansatte får og følger instruksene for informasjonssikkerhet. Dette bidrar blant annet til å hindre at ansatte uforvarende videreformidler personsensitiv informasjon som følge av feil bruk av IKT-teknologi.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Høsten 2024 gjennomførte vi medarbeiderundersøkelsen fra STAMI for hele embetet med svært god deltakelse. Resultatene har vært gjennomgått i avdelingene og seksjonene har sett på forbedringspunkter og bevaringspunkter som de skal ta med seg videre gjennom året.

Annenhver mandag har Statsforvalteren et kort informasjonsmøte kalt "Endelig mandag" for hele embetet. I tillegg benyttes lokalt intranett «Løvetavl@» til

å gi ut informasjon i organisasjonen.

Organisasjons- og forvaltningsavdelingen har utviklet en lederopplæring som har gått månedlig over en halv dag med ulike temaer som har spent ifra samfunnsoppdraget til sykefraværsoppfølging og til helsefremmende arbeidsplasser. Lederopplæringen har i denne runden hatt fokus på nye seksjonsledere som er ansatt som følge av OU-prosessen i embetet. Det ble gjennomført til sammen åtte samlinger som fikk svært gode tilbakemeldinger fra lederne våre. Målet med opplæringen har vært at embetet skal ha en enhetlig praksis i personaloppfølgingen og at lederne skal være robuste nok til å stå i saker som oppleves vanskelige.

Likestilling og likeverd

Kvinneandelen i embetet har økt over tid og er på 73,7%. Vi er kjønnsfordelingen bevisst ved rekruttering, men med utgangspunkt i kvalifikasjonsprinsippet har vi ikke klart å øke andel menn. I ledergruppa har kvinneandelen vært 71,4 % og i utvidet ledergruppe (inkludert assisterende direktører) utgjør den 80 %. Kjønnsfordelingen varierer betydelig fra avdeling til avdeling. Landbruksavdelingen og Miljøvernavdelingen er de avdelingene som har en mer balansert kjønnsfordeling.

Likestillings-, inkluderings- og mangfolds- utvalget (LIM-utvalget) ved embetet består av en representant fra hver avdeling. Utvalget har utarbeidet en handlingsplan for perioden 2024 - 2028. Statsforvalteren i Agder ble i 2018 sertifisert for likestilt arbeidsliv som en av de 15 første virksomhetene i Norge. Som sertifisert virksomhet har vi god tilgang på læringsarenaer og erfaringsdelinger med andre virksomheter.

HMS og arbeidsmiljø

Sykefraværet utgjorde 5,9 %. Nedgangen fordeler seg over hele året og noe av de vi har lyktes best med er graderte sykemeldinger som ligger på ca 70% av de langtidssykmeldte. Vi har gode rutiner for hvordan sykmeldte skal følges opp. Vernetjenesten i embetet er organisert ved at alle avdelinger har et verneombud og et vara verneombud. I tillegg har vi valgt et hovedverneombud og et vara hovedverneombud.

Alle medarbeidere har minst en årlig medarbeidersamtale, samt tilbud om årlig ergonomigjennomgang/arbeidsplassvurdering. Vi gjennomfører også lønnsamtaler i forkant av lokale lønnsforhandlinger.

Medvirkning og medbestemmelse

Fra 2018 har vi hatt et felles utvalg for Arbeidsmiljø og Medbestemmelse - Samarbeidsutvalget (SAMU). Vi har erfart at dette er en god organisering. I SAMU møter tre representanter fra Akademikerne, en fra LO, en fra YS og en fra Unio, samt hovedverneombudet. Arbeidsgiver har møtt med statsforvalter, assisterende statsforvalter og administrasjonsdirektør. Arbeidstakersiden har ledet utvalget. Samarbeidsutvalget har hatt syv møter og behandlet totalt 62 saker. Viktige saker har blant annet vært sykefraværs-statistikk, strategiske satsingsområder i embetet, og evaluering av OU-prosessen i embetet.

Ytre miljø

Embetet er Miljøfyrtårnsertifisert, og vi er medlem av "Klimapartnere Agder". Embetet er lokalisert i et bygg som er BREEAM-sertifisert.

4.3 Fellesføringer 2024

Fellesføring 1: Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk

Vi svarer her ut denne fellesføringen basert på de tre avsluttende spørsmålene i rundskrivet om føringen. Vi svarer primært om arbeidet internt i vår egen virksomhet, men gir også under hvert spørsmål en kort vurdering i forhold til embetets ordinære utadrettede virksomhet.

På hvilken måte har virksomhetene arbeidet systematisk og helhetlig for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk?

Statsforvalteren i Agder er Miljøfyrtårn-sertifisert og rapporterer på våre utslipp og vårt klimaarbeid hvert år i dette systemet. Vi er også medlem av det nasjonale Klimapartner-nettverket, og fører også gjennom dette et klimaregnskap hvert år, deler våre erfaringer med andre virksomheter og får kunnskap om gode klimagrep fra andre. Resultatene av rapporteringene drøftes i ledermøtet og presenteres for alle ansatte i morgensamlingen «Endelig mandag». Vi har over tid vektlagt bærekraftsmålene, og vært aktiv deltaker i utviklingsarbeid sammen med to andre embeter for å konkretisere og forbedre implementeringen av disse i hele virksomheten.

Utdrag fra miljørapporteringen:

- **Innkjøp:** Vi følger Statens innkjøpsrutiner, som legger vekt på klima- og miljøvennlige anskaffelser. Vi har også tatt kontakt med Statsforvalterens fellestjenester for å oppfordre til mer fokus på bærekraft i innkjøp. Vi stiller miljøkrav i de tilfellene hvor vi har egne lokale innkjøpsavtaler, f.eks. for kontorrekvisita. Kantina tilbyr varmmat tre ganger per uke, hvor 1-2 ganger er vegetarretter etter innspill fra oss.
- **Avfall:** Vi har jobbet med å bedre mulighetene for kildesortering, både gjennom informasjon, og praktisk tilrettelegging. Vi hadde i 2022 en sorteringsgrad på 64,5 %, som er over målet vårt. Det har vært noe nedgang i 2023 (53,8 %). Hvis det ikke bedrer seg i 2024 vil vi sette inn tiltak.
- **Energi:** Kontorlokalene våre er BREEAM-sertifisert på nivå «Good». Dette innebærer blant annet solceller på taket og avanserte systemer for styring av ventilasjon og oppvarming. Oppvarming og varmtvann forsynes av fjernvarme. Ny avtale om innkjøp av strøm er under arbeid. Det kan vurderes å sette ned temperaturen for å spare strøm, i tillegg til at temperaturen settes ned på kvelden og i helger.
- **Transport:** Vi utarbeidet i 2021 nye retningslinjer for tjenestereiser som klart oppfordrer til valg av digitale alternativer, tog eller buss som bedre alternativer enn privatbil og fly. Andelen flyreiser er nå lav. Den sentrale lokaliseringen av nytt kontorsted legger opp til bruk av kollektivtransport og sykkel, med heis opp fra knutepunkt i Arendal sentrum og fasiliteter som garderobes og sykkelparkering med mulighet for vask og enkel reparasjon. Vi har også tilrettelagt parkering for transportsykler. Vi har ikke gratis parkering for ansatte eller besøkende. Vi oppfordrer ansatte til å benytte våre to

elektriske tjenestebiler ved tilsyn og møter, og til å etterspørre elbil eller hybrid ved bruk av leiebil. Nye gode verktøy for digital deltagelse på møter og seminarer har gitt stor endring, og vi reiser som en konsekvens klart mindre enn før pandemien – særlig har det blitt færre korte turer med fly til Oslo.

- **Naturfotavtrykk:** Gjennom BREEAM-sertifiseringen er det gjort tiltak for å redusere negative effekter av selve kontorbygget vårt. Det er gjennomført gjenlegg av felte trær i uteområdet, grønne tak med beplantning og strukturer valgt for å fremme lokale pollinatorer som bier og humler, og bruk av stedegne arter for dekor rundt bygget i stedet for klassiske park og hagevekster m.m.

I vår ordinære utadrettede virksomhet arbeider vi daglig med å fremme disse hensynene i kommuner og næringsliv på Agder.

En kort oppsummering av hvordan klimaendringene vurderes å ville påvirke virksomheten

Embetets egen virksomhet vurderes å ha begrenset sårbarhet for de klimaendringene vi kan se for oss så langt. Vårt nye kontorbygg har en beliggenhet som ikke er spesielt utsatt for flom, skred eller havnivåstigning. Vi har sikret oss mulighet for alternativ internettleverandør og to kabler til bygget. Vi har egen dieselgenerator for å sikre drift ved lengre strømutfall enn batterikapasiteten for IKT og skallsikring av bygget. Episoder med ekstremvær og trafikale utfordringer håndteres i økende grad med hjemmekontor og digital drift, også av vår samordningsrolle på beredskapsområdet. Fylkesberedskapsrådet møtes jevnlig digitalt.

Etter som et våtere og villere klima utvikler seg videre med økende effekter, vil dette gi behov for en vridning i vår ressursbruk i den ordinære utadrettede virksomheten, der klimatilpassing og krisehåndtering vil måtte få større plass og mer ressurser.

Hvilke planer har virksomheten eventuelt for videre arbeid?

Vi arbeider for tiden med embetets policy for tjenestereiser, og har til vurdering å anskaffe en ekstra tjenestebil. Vi ser også for oss en klarere føring om at rutebuss også er et aktuelt reisemiddel i tjenesten for reiser langs E18/E39. Vi planlegger også å gjennomføre en reisevaneundersøkelse for egne medarbeidere om reisemåte til og fra jobb i løpet av 2025.

I vår ordinære utadrettede virksomhet er forhold knyttet til klima, natur og miljø helt sentralt. Embetet har over tid bedt om tydeligere mandat og sterkere eller nye virkemidler i arbeidet med å sikre disse interessene, spesielt overfor kommunenes løpende planarbeid.

Fellesføring 2: Positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse

Faste ansatte som får redusert funksjonsevne har vi en god historikk på at vi klarer å tilrettelegge for og beholde. Når det gjelder rekruttering så har vi en mangfoldserklæring og oppfordrer personer med funksjonsnedsettelse til å søke. Vi har et universelt utformet bygg og har gode tilretteleggingsmuligheter.

Vi mottar få søknader hvor det er synliggjort at en har en funksjonsnedsettelse, og enda færre som innfrir kvalifikasjonskravene. Når de er funnet kvalifisert så kalles de inn til intervju. Embetet har en positiv kultur og ønsker mer mangfold.

I 2024 har vi hatt en person på lønnstilskudd, som vi også har mottatt mentortilskudd på. Denne personen har nylig fått fast stilling hos en annen arbeidsgiver. Vi vurderer dette som en suksess og vi ønsker å fortsette denne gode trenden i 2025.

Vi har en samarbeidsavtale med NAV og med tiltaksarrangører i fylket. Dette samarbeidet er i en positiv utvikling og registrerer at når en blir bedre kjent så er det lettere å få god match på kandidater som kan ha nytte av å ha en arbeidstrening hos oss.

Fellesføring 3: Redusere konsulentbruken

Statsforvalteren i Agder bruker egne ansatte til å ivareta arbeidsoppgavene. Det leies ikke inn arbeidskraft fra bemanningsforetak. I særskilte tilfeller kan det likevel være behov for å kjøpe en tjeneste fra eksterne med spesialkompetanse. I Agder har vi gjort dette i svært liten grad. I 2023 og 2024 har vi i forbindelse med ledersamlinger kjøpt Coaching-tjenester av ett firma. Kostnaden for dette var i 2023 kr 34 200 og i 2024 kr 6 300. I tillegg ble det i forbindelse med «Kartlegging av interkommunalt samarbeid» i 2024 kjøpt en tjeneste for «Tilrettelegging av Agderdata». Kostnaden var totalt kr 20 000.

4.4 Andre forhold

Oppdrag for Kongehuset

Statsforvalteren i Agder hadde i 2024 ett oppdrag for Kongehuset. Dette var å være vert for HM Kongen og HM Dronningen sin årlige fylkestur, som i år gikk til Agder 26.-27. mai. Oppdraget ble gjennomført i henhold til protokoll og i meget godt samarbeid med Slottet. Med dette fylkesbesøket har Kongeparet offisielt besøkt alle kommunene på Agder.

Søndag 26. mai ankom Kongeparet Arendal med Kongeskipet Norge. Første offisielle stopp var Froland kommune, som hadde rigget et storslått opplegg på Frolands verk. Mandag 27. mai ankom Kongeparet med Kongeskipet til Farsund, og kjørte nordover til Kyrkjebygård i Åseral kommune til Kongeparets andre offisielle besøk. Tirsdag 28. mai var det Lund kommune i Rogaland som ble besøkt, med Flekkefjord som ankringsplass for Kongeskipet Norge. Onsdag 29. mai var 30 gjester fra Agder til stede på Kongeskipet Norge i Randaberg i forbindelse med Kongeparets mottakelse. Her ble Kongeparets anerkjennelse for meget god gjennomføring av fylkesturen i Agder overbragt.

En rekke nyhetsinnslag om fylkesturen ble publisert, og det var totalt over 30 akkrediterte journalister til stede. Hans Majestet Kongens Garde sin drill- og musikktrupp fulgte Kongeparet til Froland og Åseral.

I 2024 kom det inn 11 søknader om tildeling av Kongens fortjenstmedalje, og en søknad om tildeling av St. Olavs Orden. Så langt er to søknader om Kongens fortjenstmedalje innvilget av Slottet.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Dagens geopolitiske situasjon med krig, flyktningestrøm, klima- og naturkrise samt dyrtid, demografiske endringer og økende sosiale og økonomiske forskjeller påvirker hele verden, også Agder. Vi er bekymret for at situasjonen vedvarer eller forverres. Kommunenes tjenestetilbud er i dag svært presset og deler av tjenestetilbudet vil kunne ha problemer med å levere faglig forsvarlige løsninger. Blant annet som en følge av flyktningetilstrømmingen er situasjonen på bolig- og helseområdet krevende.

Etter at embetet deltok i prosjektet "Bærekraftige embeter" har vi videreført arbeidet med å forankre FNs bærekraftsmål i vår oppgaveløsning. Det gir retning for våre prioriteringer og arbeid.

Statsforvalterens kapasitet til å gjennomføre oppdragene innen samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig testet. Nyttårshelgen ved inngangen til 2024 minnet oss igjen om at ekstreme (vær)hendelser vil komme hyppigere i framtiden, og utfordre oss på alle områder. Informasjons- og datasikkerhet er et annet felt med åpenbart store og økende utfordringer, både sivilt og i totalforsvarsarbeidet.

En tett og god dialog med kommunene på Agder om gode tjenester til innbyggerne er bærebjelken i vårt arbeid. Statsforvalteren prioriterer høyt å samordne og styrke innsatsen for å bedre levekårene på Agder. Veiledning og samhandling med kommunene er avgjørende for å lykkes. Vi vurderer samarbeidet i regionen som godt. Bruken av kommunebildeværktøyet har sikret at vi har gjennomført gode dialogmøter med kommunene. Tilbakemeldingen fra disse kommunemøtene er gjennomgående positive.

Vi jobber målrettet med å sikre at vi er rustet for framtida, Regionplan «Agder 2030» ligger til grunn for kommuner, statlige aktører og privat sektor. Det er etablert en samhandlingsarena #vårtagder for å samle kreftene i oppfølgingsarbeidet.

Statsforvalteren i Agder deltar aktivt i samarbeidet med de 25 kommunene og fylkeskommunen om å løfte de felles utfordringene vi har: Klimagassutslippene må ned – og levekårene må opp.

Både nasjonal og global situasjon tilsier at innsatsen på klimafeltet må økes framover. Embetet har allerede en viktig rolle, men vurderer at flere virkemidler og en enda tydeligere rolle er formålstjenlig. Statsforvalterens ansvar og oppgaver i gjennomføring av nasjonens klimaforpliktelser innen både utslippsreducerende tiltak og klimatilpasning bør klargjøres ytterligere.

Det er et stadig press på bruken av arealer. Vi opplever at det er krevende å få forståelse for vår rolle blant lokalpolitikere som har et utviklingsperspektiv for egen kommune. Vi ser en utvikling hvor kommunene i større grad utfordrer vår faglighet. Embetet vil fremover tilby kommunene kompetansehevende tiltak, spesielt relatert til Plan- og bygningsloven, med fokus på handlingsrom og rammer som ligger i loven

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Embetet har over tid hatt utfordringer med å overholde lovpålagt saksbehandlingstider innenfor plan- og bygningsloven. Etter en dugnadsinnsats med bistand fra de fleste andre embetene var medio 2024 nede på lovkravet. Utviklingen resten av året har medført at vi er lengre unna lovkravet. Større oppgavemengde kombinert med turnover gjør det krevende å overholde lovkravet.

I løpet av året har vi sett en tiltakende økning på rettighetssaker. Det gjelder spesielt innenfor helse- og sossialsaker, men også innenfor barnevern, skolemiljøssaker og vergemål er det en tydelig økning i saksmengden. Mange av sakene er store og kompliserte. Generelt ser vi over tid at oppgavetilfanget til embetet øker.

Agder er også preget av mange svært store plansaker i forbindelse med det grønne skiftet og hovedveitbygging. I løpet av 2024 har flere av disse sakene kommet lengre i planprosessen og i flere tilfeller, hvor embetet har fremmet innsigelser, følges de opp med meklinger. Vi registrerer at det i de store sakene er krevende å komme til enighet med kommunene og flere saker derfor er sendt til departementet for avgjørelse. Dette er samfunnsmessig svært viktige saker, som det er knyttet betydelig politisk interesse til. Vi legger til grunn at situasjonen vil fortsette og kunne forsterkes gjennom 2025. Det vil kunne gi en ytterligere utfordring for embetets kapasitet.

Med henvisning til ovenfor nevnte er det en utfordring på de fleste resultatområdene til embetet at det er stadig økende diskrepans mellom en større oppgavemengde og meget stramme ressurser til å løse disse.

Opprettholdelse av embetets kompetanse og kapasitet over tid vil være kritisk viktig i årene som kommer. Embetet har hatt en generell høy turnover. I 2023 var den på 14%, mens den for 2024 er nede på 9,9%. Rekrutterings- og opplæringsprosesser krever mye tid og ressurser. Erfaringsmessig rekrutterer vi godt, men hovedsakelig medarbeidere med noe begrenset arbeidserfaring fra forvaltningen og inne aktuelle fagområder. Vi taper ofte kampen om mer erfarne medarbeidere relatert til lønnsnivået i embetet. Vi blir ofte utkonkurrert av annen offentlige virksomheter i regionen, også fra kommunene. Det er et tankekor. Med meget stramme økonomiske rammer vil dette antakelig bare forsterke seg i tiden som kommer. Handlingsrommet for embetet er begrenset, og det mest virksomme grepet kan synes å være å ytterligere redusere antall ansatte i embetet. Det vurderes å gi en rekyl i form av ytterligere økte saksbehandlingstider og forsterket risiko for feil. Vi opplever at embetet på flere fagområder så vidt har kritisk masse med fagkompetanse. I den sammenheng er det viktig å minne om at embetet nå har tilpasset seg budsjettmodellen. I praksis har denne for vårt

vedkommende innebåret en nedbemanning på 15-20 medarbeider. Ytterligere reduksjon i antall ansatte vurderes som svært risikabelt.

Årsregnskapet viser et begrenset mindreforbruk for 2024 med et avvik på 1%. Embetet har fokus på en tett økonomioppfølging og vi har styrt mot balanse. Erfaringsmessig skjer det endringer i tildelinger til embetet sent i virksomhetsområdet, som gjør det krevende å komme nærmere balanse enn resultatet for inneværende år.

Med henvisning til medarbeiderundersøkelsen for 2024 har vi fått tilbakemeldinger fra de ansatte som vi tolker positive knyttet til innføring av ny organisasjonsmodell med en seksjonering av fagavdelingene. Dette har gitt positive resultater med tanke på faglig ledelse, personaloppfølging og de ansattes følelse av å bli sett i arbeidshverdagen.

I løpet av 2024 har embetet i større grad enn tidligere år sett konturene av at prioriteringene av våre blir stadig mer krevende og at de aller fleste prioriteringsdiskusjoner skjer mellom områder som er lovpålagte. Ressursene som stilles til rådighet kan ikke sikre ivaretagelse av en stadig større og mer kompleks oppgavemengde. Dette medfører lengre saksbehandlingstider, også der hvor det er lovbestemte frister og det innebærer at det blir alt for lite rom til veiledning og fagutviklingsoppgaver. Over tid er dette med på å svekke tilliten til og omdømmet til embetet. Det er en krevende utvikling og vi ser konturene av at redusert tillit, økt konfliktnivå, særlig på plan og natur-området også bidrar til større ønsker om enkle løsninger og mindre forståelse av embetsverkets rolle som garantist for kunnskapsbasert forvaltning og faktabasert grunnlag for politikkutvikling som en grunnleggende del av styringssystemet i Norge.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Agder.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene nedenfor viser de utvalgte nøkkeltallene for Statsforvalteren i Agder. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene på HR og økonomi fra koordineringssementene.

For nærmere omtale av nøkkeltall knyttet til personalområdet vises det til kap.4.2. For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap.3.4. Se også ledelseskommentar til årsregnskapet.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	-4 186.0
Budsjettavvik (%)	3.0 %

SFAG fikk i 2024 tildelt kr 2 859 til lønnsoppgjør. Pga. brudd i forhandlingene i offentlig sektor sommeren 2024 ble lønnsforhandlingene utsatt til 2025. Ser man bort fra midler tildelt til lønnsforhandlinger, er budsjettavvik i 2024 kr - 1 327, noe som tilsvarer 1%.

Husleie

Husleie (tusen kr)	15 623.0
Husleie (% av driftsutgifter)	11.6 %

SFAG fremleier lokaler til STAF. Inntekter ved fremleie er trukket fra husleiekostnaden.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i elements	Antall journalposter i vergemåls-elements
Antall journalposter	101 389	59 149	42 240

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
152001	134 710
152021	2 686
Post 01 (unntatt 152001)	16 751
Post 20-29 (unntatt 152021)	134 369
Post 30-39	11 264
Post 40-49	0
Post 60-69	89 955
Post 70-79	210 352
Post 80-89	6 644

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	2 133.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	5.9 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	502.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	5.3 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	1 631.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.1 %
Antall legemeldte sykedager for menn	393.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	4.2 %
Avtalte arbeidsdager for menn	9 451.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 249.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.7 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	26 700.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	109.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.2 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	382.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.4 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	123.0	74.1 %	43.0	25.9 %	713 377.0	717 767.0	99.4 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	7.0	70.0 %	3.0	30.0 %	1 114 028.0	1 109 440.0	100.4 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	15.0	78.9 %	4.0	21.1 %	894 310.0	818 892.0	109.2 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	60.0	73.2 %	22.0	26.8 %	692 784.0	712 205.0	97.3 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	39.0	76.5 %	12.0	23.5 %	620 176.0	629 001.0	98.6 %
Kategori 5: Kontorstillinger	2.0	50.0 %	2.0	50.0 %	462 530.0	495 390.0	93.4 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger							
Kategori 7: Lærlinger							

To spesialrådgivere er talt med under kategori 1, siden de rapporterer direkte til statsforvalter. Det er under kategori 2, to medarbeidere som fungerer som seksjonsledere. Disse er ikke regnet med i analysen.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Totalt antall årsverk	141.1
Totalt antall årsverk for kvinner	102.2
Totalt antall årsverk for menn	38.9
Totalt antall årsverk for faste stillinger	134.2
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	6.9
Sum andel administrasjon	5.9 %
Økonomi	3.5
Lønn	0.9
Personal	1.2
Resepsjon/sentralbord	1.8
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	0.9
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Administrasjonsstab til og med 31.08.2024. Fra 01.09.2024 tilhørende Organisasjon- og forvaltningsavdelingen - seksjon organisasjon. Andre adm. oppgaver er forbeholdt direktørens oppgaver (ledelse av avdelingen med mer)

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Turnover i prosent	9.9 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	161.5
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	16.0
Totalt antall ansatte som sluttet	22.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	6.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	16.0

3 ansatte er ikke tatt med i beregningen - grunnet engasjement (student) med kort tid mellom tilsetting/gjeninntredelse og fratredelse i løpet av året.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	123	43	166
Sum antall deltidsansatte	6	1	7
Sum antall midlertidige ansatte	9	3	12
Sum antall ansatte med personalansvar	13	5	18
Ufrivillig deltid	0	0	0

Av ansatte med personalansvar er det 2 (1 kvinne og 1 mann) som fungerer som seksjonsleder/underdirektør. Av de midlertidige ansatte er det inkludert 3 studenter (2 kvinner og 1 mann, som også inngår i antall deltidsansatte)

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	134 698.0
Administrativ kostnadsdekning	7 182.0
Brutto driftsutgifter	141 880.0
Lønn kap.152001	114 942.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	81.0 %

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Sum antall ansatte	166
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	15
Antall ansatte 30 - 39 år	36
Antall ansatte 40 - 49 år	42
Antall ansatte 50 - 59 år	44
Antall ansatte over 60 år	29
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	27
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	679
Antall kvinner i foreldrepermisjon	5
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	2
Dagsverk foreldrepermisjon menn	10
Antall menn i foreldrepermisjon	1

Antall ansatte over 60 år er noe lavere enn 2023, skyldes hovedsakelig pensjonering.